

SBÍRKA
SOUDNÍCH ROZHODNUTÍ A STANOVISEK

NEJVYŠŠÍHO SOUDU
ČESKÉ REPUBLIKY

9/2014

OBSAH

Rozhodnutí ve věcech trestních

Čin jinak trestný	č. 49
Nadržování	č. 48
Nutná obhajoba	č. 50
Obecné ohrožení	č. 46
Odložení trestní věci	č. 47
Ochranná opatření	č. 47
Opatrovník	č. 49
Řízení proti dětem mladším patnácti let	č. 49
Souběh trestných činů	č. 48
Zkrácení daně, poplatku a podobné povinné platby	č. 45
Zneužití pravomoci úřední osoby	č. 48

OBSAH

Rozhodnutí ve věcech občanskoprávních, obchodních a správních

Dobré mravy	č. 97
Dokazování	č. 93
Doručování	č. 99
Dovolání	č. 96
Exekuce	č. 99
Insolvence	č. 102
Insolvenční správce	č. 104
Konkurs	č. 103
Náhrada mzdy	č. 105
Náhrada škody	č. 101, 103
Náklady řízení	č. 94, 98
Odpovědnost státu za škodu	č. 102
Odvolání	č. 99
Poplatky soudní	č. 95, 96
Prodej movitých věcí a nemovitostí	č. 99
Překážky v práci	č. 105
Přípustnost dovolání	č. 95
Rozhodčí doložka	č. 98
Řízení u dovolacího soudu	č. 94
Společné závazky	č. 101
--Vedlejší účastník	č. 94
Veřejná dražba	č. 100
Zastavení výkonu rozhodnutí (exekuce)	č. 97, 98
Zastoupení	č. 99
Zástavní právo	č. 97

ROZHODNUTÍ VE VĚCECH TRESTNÍCH

Celkový rozsah zkrácené daně nelze snižovat o náklady pachatelem vynaložené na spáchání trestného činu zkrácení daně, poplatku a podobné povinné platby podle § 240 tr. zákoníku. Při zjišťování rozsahu zkrácení daně se neuplatní stejná hlediska jako v případě určování výše prospěchu, který pachatel získal trestnou činností. Zatímco při určování výše prospěchu má význam čistý prospěch stanovený teprve po odpočtu všech nezbytných nákladů, které by jinak musely být v souvislosti s uskutečněním nějakého cíle ze strany pachatele či jiné osoby z jejich prostředků vynaloženy (viz např. rozhodnutí uveřejněná pod č. 4/2009 a č. 31/2009 Sb. rozh. tr.), při zkrácení daně pachatel zčásti nebo vůbec neplní své zákonné povinnosti přiznat a zaplatit daň a využívá k tomu postupy, které nejsou v souladu se zákonem. Výše zkrácené daně pak respektuje to, jaká byla skutečná daňová povinnost příslušného plátce či poplatníka, do které se promítají všechny slevy, odpočty, náklady a další položky, jimiž lze legálně snižovat daňový základ. Byla-li daň a výše jejího zkrácení takto zjištěna, není už namístě při určování rozsahu zkrácení daně odečítat od zkrácené daně nějaké další náklady na provedení trestné činnosti.

(Usnesení Nejvyššího soudu ze dne 7. 8. 2013,
sp. zn. 5 Tdo 693/2013, ECLI:CZ:NS:2013:5.TDO.693.2013.1)

Nejvyšší soud odmítl dovolání, která podali obvinění M. K., Mi. K. a J. K. proti rozsudku Vrchního soudu v Praze ze dne 15. 10. 2012, sp. zn. 3 To 39/2012, jako soudu odvolacího v trestní věci vedené u Krajského soudu v Ústí nad Labem pod sp. zn. 49 T 13/2007.

Z o d ů v o d n ě n í :

Rozsudkem Krajského soudu v Ústí nad Labem ze dne 29. 11. 2011, sp. zn. 49 T 13/2007, byli obvinění M. K., Mi. K. a J. K. uznáni vinnými zločinem zkrácení daně, poplatku a podobné povinné platby podle § 240 odst. 1, odst. 2 písm. a), b), c) zákona č. 40/2009 Sb., trestního zákoníku, ve znění pozdějších předpisů (dále ve zkratce „tr. zákoník“), kterých se dopustili jako spolupachatelé podle § 23 tr. zákoníku skutkem konkretizovaným ve výroku o vině v citovaném rozsudku.

Za tento zločin byly obviněným uloženy následující tresty. Obviněný M. K. byl odsouzen podle § 240 odst. 2 tr. zákoníku k trestu odnětí svobody v trvání 6 let, k jehož výkonu byl zařazen podle § 56 odst. 2 písm. c) tr. zákoníku do věznic s ostrahou. Podle § 70 odst. 1 písm. a) tr. zákoníku byl tomuto obviněnému

uložen i trest propadnutí věci nebo jiné majetkové hodnoty, přičemž jednotlivé věci, jichž se tento trest týká, jsou specifikovány ve výroku o trestu ve zmíněném rozsudku. Obviněný Mi. K. byl odsouzen podle § 240 odst. 2 tr. zákoníku k trestu odnětí svobody v trvání čtyř roků, k jehož výkonu byl zařazen podle § 56 odst. 2 písm. c) tr. zákoníku do věznice s ostrahou. Obviněný J. K. byl odsouzen podle § 240 odst. 2 tr. zákoníku k trestu odnětí svobody v trvání tří roků, jehož výkon mu byl podle § 84 a § 85 odst. 1 tr. zákoníku podmíněně odložen na zkušební dobu v trvání tří roků se současným vyslovením dohledu nad ním.

Z podnětu odvolání obviněných M. K., Mi. K. a J. K. Vrchní soud v Praze rozsudkem ze dne 15. 10. 2012, sp. zn. 3 To 39/2012, podle § 258 odst. 1 písm. b), e) tr. ř. zrušil rozsudek soudu prvního stupně ve výroku o vině a o trestech ve vztahu k těmto obviněným. Podle § 259 odst. 3 tr. ř. pak odvolací soud rozhodl znovu tak, že uznal obviněné vinnými zločinem zkrácení daně, poplatku a podobné povinné platby podle § 240 odst. 1, odst. 2 písm. a), b), c) tr. zákoníku, kterého se dopustili jako spolupachatelé podle § 23 tr. zákoníku skutkem konkretizovaným ve výroku o vině v citovaném rozsudku.

Za tento zločin byly obviněným uloženy následující tresty. Obviněný M. K. byl odsouzen podle § 240 odst. 2 tr. zákoníku k trestu odnětí svobody v trvání čtyř roků, k jehož výkonu byl zařazen podle § 56 odst. 2 písm. c) tr. zákoníku do věznice s ostrahou. Podle § 70 odst. 1 písm. a) tr. zákoníku byl tomuto obviněnému uložen i trest propadnutí věci nebo jiné majetkové hodnoty, přičemž jednotlivé věci, jichž se tento trest týká, jsou specifikovány ve výroku o trestu ve zmíněném rozsudku. Obviněný Mi. K. byl odsouzen podle § 240 odst. 2 tr. zákoníku k trestu odnětí svobody v trvání tří roků, jehož výkon mu byl podle § 81 odst. 1 a § 82 odst. 1 tr. zákoníku podmíněně odložen na zkušební dobu v trvání čtyř roků. Obviněný J. K. byl odsouzen podle § 240 odst. 2 tr. zákoníku k trestu odnětí svobody v trvání dvou roků, jehož výkon mu byl podle § 81 odst. 1 a § 82 odst. 1 tr. zákoníku podmíněně odložen na zkušební dobu v trvání tří roků.

Obvinění M. K., Mi. K. a J. K. podali proti tomuto rozsudku Vrchního soudu v Praze prostřednictvím svých obhájců dovolání, která opřeli o dovolací důvod uvedený v § 265b odst. 1 písm. g) tr. ř. Obviněný M. K. tak učinil dne 16. 1. 2013 a zejména namítl, že skutkové závěry uvedené v napadeném rozhodnutí odvolacího soudu jsou v extrémním nesouladu s provedenými důkazy. Podle obviněného totiž soudy obou stupňů vycházely z nezákonného důkazu v podobě odposlechu a záznamu telekomunikačního provozu pořízeného ve smyslu § 88 odst. 1 tr. ř., protože být byl uvedený procesní úkon nařizen v souladu se zákonem, nemohly z něj soudy v dalším řízení vycházet, neboť mezitím došlo ke změně právní úpravy, která umožňovala provedení odposlechu a záznamu telekomunikačního provozu jen v případě zvlášť závažných trestných činů. Jak dále obviněný v této souvislosti namítl, nebyl odsouzen pro takový zvlášť závažný zločin, takže nepovažuje za správný ani názor odvolacího soudu, který akcepto-

val zmíněný důkaz s odůvodněním, že k odsouzení všech obviněných došlo již za účinnosti právní úpravy, která nepodmiňovala nařízení odposlechu a záznamu telekomunikačního provozu podle § 88 odst. 1 tr. ř. spácháním zvláště závažného zločinu. Obviněný pokládá uvedený výklad za účelový a stojící v rozporu se zásadami trestního práva. Přitom odkázal na rozhodnutí Nejvyššího soudu ze dne 9. 3. 2011, sp. zn. 7 Tdo 150/2011. Dále obviněný zpochybnil naplnění znaku spočívajícího ve značném rozsahu zkrácené daně, neboť soudy nižších stupňů se nezabývaly náklady vynaloženými na spáchání trestné činnosti. Obviněný M. K. proto závěrem svého dovolání navrhl, aby Nejvyšší soud podle § 265k odst. 1 tr. ř. zrušil napadený rozsudek Vrchního soudu v Praze, jakož i jemu předcházející rozsudek Krajského soudu v Ústí nad Labem, a aby podle § 265l odst. 1 tr. ř. přikázal věc soudu prvního stupně k novému projednání a rozhodnutí.

Obviněný Mi. K. podal své dovolání dne 24. 1. 2013 a s odkazem na dovolací důvod uvedený v § 265b odst. 1 písm. g) tr. ř. zejména namítl existenci extrémního nesouladu mezi skutkovými závěry soudů nižších stupňů a provedenými důkazy. Podle jeho názoru mu nevznikla daňová povinnost, protože předmětné alkoholické nápoje nebyly uvedeny do oběhu. Obviněný rovněž zpochybňuje rozsah provedení dokazování a popírá, že by se zapojil do páchaní posuzované trestné činnosti. Obviněný Mi. K. závěrem svého dovolání navrhl, aby Nejvyšší soud podle § 265k odst. 1 tr. ř. zrušil napadený rozsudek Vrchního soudu v Praze, jakož i jemu předcházející rozsudek Krajského soudu v Ústí nad Labem, a aby podle § 265l odst. 1 tr. ř. tomuto soudu přikázal věc k novému projednání a rozhodnutí.

Pokud jde o dovolání J. K., podal ho dne 24. 1. 2013 a s poukazem na dovolací důvod uvedený v § 265b odst. 1 písm. g) tr. ř. vyslovil nesouhlas se skutkovými závěry soudů nižších stupňů, které se podle jeho názoru neopírají o přesvědčivé důkazy. Obviněný zpochybnil i stanovení výše zkrácené daně, přičemž z provedených důkazů údajně není možné dospět k závěru, který odvolací soud vyjádřil v popisu skutku ve výroku o vině v napadeném rozsudku. Obviněný J. K. proto ve svém dovolání navrhl, aby Nejvyšší soud zrušil napadený rozsudek Vrchního soudu v Praze, jakož i jemu předcházející rozsudek Krajského soudu v Ústí nad Labem, a aby soudu prvního stupně přikázal věc k novému projednání a rozhodnutí.

Nejvyšší soud jako dovolací soud zjistil, že obvinění M. K., Mi. K. a J. K. podali dovolání jako oprávněné osoby (§ 265d odst. 1 písm. b/ tr. ř.), učinili tak prostřednictvím svých obhájců (§ 265d odst. 2 tr. ř.), včas a na správném místě (§ 265e tr. ř.), jejich dovolání směřují proti rozhodnutí, proti němuž je dovolání obecně přípustné (§ 265a odst. 2 písm. a/ tr. ř.), a podaná dovolání obsahují stanovené náležitosti (§ 265f odst. 1 tr. ř.).

Pokud jde o dovolací důvod, obvinění M. K., Mi. K. a J. K. opírají své předsvědčení o jeho naplnění o ustanovení § 265b odst. 1 písm. g) tr. ř., tedy že

napadené rozhodnutí spočívá na nesprávném právním posouzení skutku nebo na jiném nesprávném hmotně právním posouzení. K výkladu citovaného dovolacího důvodu Nejvyšší soud připomíná, že je dán tehdy, jestliže skutek, pro který byli obvinění stíháni a odsouzeni, vykazuje znaky jiného trestného činu, než jaký v něm spatřovaly soudy nižších stupňů, anebo nenaplní znaky žádného trestného činu. Nesprávné právní posouzení skutku může spočívat i v okolnosti, že rozhodná skutková zjištění neposkytují dostatečný podklad k závěru o tom, zda je stíhaný skutek vůbec trestným činem, popřípadě o jaký trestný čin se jedná. Podobně to platí o jiném nesprávném hmotně právním posouzení, které lze dovést pouze za situace, pokud byla určitá skutková okolnost posouzena podle jiného ustanovení hmotného práva, než jaké na ni dopadalo.

Obvinění M. K., Mi. K. a J. K. však v podstatné části svých dovolání nesouhlasí se skutkovými zjištěními, která ve věci učinily soudy nižších stupňů, a s provedenými důkazy, zejména pokud namítají nezákonnost jejich opatření, provedení nebo hodnocení, či poukazují na tzv. extrémní rozpor mezi skutkovými zjištěními a provedenými důkazy. To se týká především poznatků získaných odposlechem a záznamem telekomunikačního provozu. Obvinění tím především zpochybňují výsledky dokazování a shledávají existenci hmotně právního dovolacího důvodu podle § 265b odst. 1 písm. g) tr. ř. v chybném procesním postupu soudů nižších stupňů. Předpoklady pro jiné právní posouzení spáchaného činu tedy obvinění dovozují v uvedeném rozsahu nikoli z argumentace odůvodňující odlišnou právní kvalifikaci skutku obsaženého ve výroku o vině v rozsudku odvolacího soudu, ale jen z jiných (pro obviněné příznivějších) skutečností, než jaké vzaly v úvahu soudy obou stupňů.

K tomu ovšem Nejvyšší soud zdůrazňuje, že – jak vyplývá z ustanovení § 265b odst. 1 tr. ř. – důvodem dovolání nemůže být sama o sobě námitka vytykající nesprávné (neúplné či odlišné) skutkové zjištění nebo vadné dokazování a hodnocení důkazů, neboť takový důvod zde není zahrnut. Dovolání není dalším odvoláním, ale je mimořádným opravným prostředkem určeným k nápravě jen některých výslovně uvedených procesních a hmotně právních vad, jež naplňují jednotlivé taxativně stanovené dovolací důvody. Proto dovolání není možno podat ze stejných důvodů a ve stejném rozsahu jako odvolání a dovoláním se nelze úspěšně domáhat jak revize skutkových zjištění učiněných soudy prvního a druhého stupně, tak ani přezkoumání správnosti a zákonnosti jimi provedeného dokazování. Těžiště dokazování je totiž v řízení před soudem prvního stupně a jeho skutkové závěry je oprávněn doplňovat, popřípadě korigovat jen odvolací soud, který může za tím účelem provádět dokazování (§ 259 odst. 3, § 263 odst. 6, 7 tr. ř.). Dovolací soud tedy není obecnou třetí instancí, v níž by mohl přezkoumávat jakékoli rozhodnutí soudu druhého stupně a z hlediska všech tvrzených vad. Dovolací soud nemůže hodnotit správnost skutkových zjištění, resp. provedeného dokazování, a to ani v souvislosti s námitkou vytykající nesprávné

právní posouzení skutku či jiné nesprávné hmotně právní posouzení, už jen z toho důvodu, že není oprávněn bez dalšího přehodnocovat provedené důkazy. Na rozdíl od soudu prvního stupně a odvolacího soudu totiž dovolací soud nemá možnost, aby v řízení o dovolání sám prováděl či opakoval tyto důkazy podle zásad ústnosti a bezprostřednosti, jak je zřejmé z velmi omezeného rozsahu dokazování v dovolacím řízení podle § 265r odst. 7 tr. ř. Bez opětovného provedení důkazů zpochybňovaných dovolateli ovšem dovolací soud nemůže hodnotit tyto důkazy odlišně, než jak učinily soudy nižších stupňů.

Formulace dovolacího důvodu podle § 265b odst. 1 písm. g) tr. ř., který uplatnili obvinění M. K., Mi. K. a J. K., přitom znamená, že předpokladem jeho naplnění je nesprávný výklad a použití hmotného práva, ať již jde o hmotně právní posouzení skutku nebo o hmotně právní posouzení jiné skutkové okolnosti. Provádění důkazů, včetně jejich hodnocení a vyvozování skutkových závěrů z důkazů, však neupravuje hmotné právo, ale předpisy trestního práva procesního, zejména pak ustanovení § 2 odst. 5, 6, § 89 a násl., § 207 a násl. a § 263 odst. 6, 7 tr. ř. Jestliže tedy obvinění namítali nesprávnost právního posouzení skutku, ale tento svůj názor dovozovali v uvedených směrech z námitek zaměřených proti hodnocení provedených důkazů (zejména odposlechu a záznamu telekomunikačního provozu) a z odlišné verze skutkového stavu, pak nevytýkali soudům nižších stupňů vady při aplikaci hmotného práva, nýbrž porušení procesních ustanovení. Porušení určitých procesních ustanovení sice může být rovněž důvodem k dovolání, nikoli však podle § 265b odst. 1 písm. g) tr. ř., ale jen v případech výslovně stanovených jiných dovolacích důvodů (zejména podle § 265b odst. 1 písm. a/, b/, c/, d/, e/, f/ a l/ tr. ř.), které ovšem rovněž nespočívají v namítaných vadách při provádění nebo hodnocení důkazů.

Proto při posuzování otázky, zda je oprávněné tvrzení dovolatelů o existenci dovolacího důvodu uvedeného v § 265b odst. 1 písm. g) tr. ř., je Nejvyšší soud vždy vázán konečným skutkovým zjištěním, které ve věci učinily soudy nižších stupňů. V trestní věci obviněných M. K., Mi. K. a J. K. to pak znamená, že pro Nejvyšší soud je rozhodující skutkové zjištění, podle něhož se obvinění dopustili skutku tak, jak je popsán ve výroku o vině v rozsudku odvolacího soudu. Kdyby měl Nejvyšší soud učinit odlišné právní posouzení popsaného skutku, jak se toho obvinění domáhají ve svých dovoláních, musel by modifikovat zmíněná rozhodná skutková zjištění, k nimž dospěly soudy obou stupňů, resp. odhlédnout od těch skutkových zjištění, která jednoznačně svědčí o spáchání zločinu zkrácení daně, poplatku a podobné povinné platby podle § 240 odst. 1, odst. 2 písm. a), b) a c) tr. zákoníku. Taková změna skutkových zjištění ovšem není v dovolacím řízení možná ani přípustná, jak již výše Nejvyšší soud zdůraznil.

Obvinění M. K. a J. K. tedy v části svých dovolání a obviněný Mi. K. v celém svém dovolání ve skutečnosti nevytýkají nesprávné právní posouzení skutku ani jiné nesprávné hmotně právní posouzení, proto jejich skutkové námítky zaměře-

né proti výsledkům dokazování a hodnocení důkazů neodpovídají uplatněnému hmotně právnímu dovolacímu důvodu podle § 265b odst. 1 písm. g) tr. ř. Obvinění totiž nezpochybnili právní závěry učiněné v napadeném rozhodnutí, ale své výhrady v dovoláních zaměřili zejména proti procesnímu postupu soudů nižších stupňů při dokazování a proti správnosti skutkových zjištění, která se stala podkladem pro příslušné právní posouzení skutku.

Citovanému dovolacímu důvodu ani žádnému jinému důvodu dovolání podle § 265b tr. ř. ovšem neodpovídají ani námitky obviněného M. K., kterými zpochybnil dodržení podmínek pro provedení a použití důkazu spočívajícího v odposlechu a záznamu telekomunikačního provozu podle § 88 odst. 1 tr. ř. v řízení před soudem.

K námitce procesní nepoužitelnosti těchto důkazů Nejvyšší soud jen pro úplnost připomíná, že pořízení a použití opatřených odposlechů a záznamů telekomunikačního provozu je na místě ve všech fázích trestního řízení, jestliže v době, kdy došlo k tomuto úkonu, byly splněny podmínky ustanovení § 88 odst. 1 tr. ř. Na zákonnost tohoto důkazu nemá vliv, pokud se v průběhu trestního řízení změnila zákonná úprava, neboť je i nadále nutné trvat na tom, že zákonnost úkonů trestního řízení se posuzuje z hlediska znění trestního řádu účinného v době jejich provádění (viz usnesení Nejvyššího soudu ze dne 14. 12. 1995, sp. zn. 2 Tzn 63/95, publikované pod č. 2/1998-II. Sb. rozh. tr.). Tento závěr byl potvrzen a dále rozveden usnesením velkého senátu trestního kolegia Nejvyššího soudu ze dne 26. 6. 2013, sp. zn. 15 Tdo 510/2013, který se zabýval uvedenou otázkou z důvodu jejího rozdílného posuzování jednotlivými senáty Nejvyššího soudu (§ 20 odst. 1, 2 zákona č. 6/2002 Sb., o soudech a soudcích, ve znění pozdějších předpisů). Přitom velký senát trestního kolegia Nejvyššího soudu dospěl k výše uvedenému závěru, jímž odmítl názor senátu 7 Tdo vyjádřený v jeho dřívějším usnesení ze dne 9. 3. 2011, sp. zn. 7 Tdo 150/2011, na které obviněný M. K. opakovaně odkazoval ve svém dovolání, takže na zákonnost provedení a použití odposlechu a záznamu telekomunikačního provozu nemají žádný vliv pozdější změny právní úpravy vymezující okruh trestných činů, ohledně nichž je přípustný tento procesní úkon, nemohou se projevit ani při posuzování trestnosti činu z hlediska časové působnosti zákona ve smyslu § 2 odst. 1 tr. zákoníku a nezakládají tvrzené porušení zákazu „reformationis in peius“ (zákazu změny k horšímu). Proto závěry obsažené v posledně citovaném rozhodnutí Nejvyššího soudu nelze použít v nyní projednávané trestní věci, v níž je senát Nejvyššího soudu vázán zmíněným rozhodnutím velkého senátu trestního kolegia Nejvyššího soudu, a námitka jmenovaného obviněného ani není způsobila zpochybnit zákonnost provedení a důkazního využití odposlechů a záznamů telekomunikačního provozu. Jak je zde navíc zřejmé, odvolací soud posuzoval zákonnost provedení a použití odposlechu a záznamu telekomunikačního provozu podle § 88 odst. 1 tr. ř. již po změně trestního řádu provedené zákonem č. 459/2011 Sb., která

znovu výslovně připustila uvedený úkon i v řízení o zločinech, na které zákon stanoví trest odnětí svobody, jehož horní hranice činí nejméně 8 let. Takovým je i zločin zkrácení daně, poplatku a podobné povinné platby podle § 240 odst. 1, odst. 2 písm. a), b), c) tr. zákoníku, který spáchali obvinění M. K., Mi. K. a J. K.

V návaznosti na výše uvedenou argumentaci k dovolacímu důvodu podle § 265b odst. 1 písm. g) tr. ř. je třeba posuzovat i ostatní námitky obviněných M. K. a J. K., které sice již věcně odpovídají tomuto dovolacímu důvodu, byť je obvinění z větší části založili rovněž na polemice s rozhodnými skutkovými zjištěními a provedenými důkazy, Nejvyšší soud je ovšem považuje za nedůvodné. Jde zejména o tvrzení obviněných zpochybňující naplnění objektivní stránky zločinu zkrácení daně, poplatku a podobné povinné platby podle § 240 odst. 1, odst. 2 písm. a), b), c) tr. zákoníku, pro který byli stíháni a odsouzeni, a to jejího znaku spočívajícího ve spáchání tohoto činu ve značném rozsahu.

K uvedenému zločinu Nejvyšší soud v obecné rovině připomíná, že se ho dopustí ten, kdo úmyslně ve větším rozsahu zkrátí daň, clo, poplatek nebo jinou podobnou platbu, přičemž čin spáchá nejméně se dvěma osobami, dopustí se ho porušením úřední závěry a ve značném rozsahu. Pokud jde o posledně zmíněný znak, značný rozsah spáchání tohoto trestného činu je daný tím, v jaké výši byla zkrácena příslušná daň či jiná povinná platba, tj. rozdílem mezi výší skutečně přiznané a zaplacené daně nebo jiné povinné platby a její výší, v které měla být podle zákona přiznána a zaplacená. Protože daň nebo jiná povinná platba se přiznává, vyměřuje a platí zásadně v penězích, při posuzování rozsahu jejího zkrácení se neuplatní žádná jiná než finanční hlediska, takže tento rozsah zpravidla odpovídá peněžnímu vyjádření příslušné zkrácené platby. Vzhledem k tomu lze dovodit větší, značný či velký rozsah ve smyslu § 240 odst. 1, odst. 2 písm. c) a odst. 3 tr. zákoníku při dosažení stejných částek, jaké jsou stanoveny pro větší škodu, značnou škodu a škodu velkého rozsahu, resp. pro větší prospěch, značný prospěch a prospěch velkého rozsahu podle § 138 odst. 1, 2 tr. zákoníku. Ostatně zkrácená daň nebo jiná povinná platba v podstatě není ničím jiným než škodou na straně státu či jiného příjemce takové platby (kterému se nedostane důvodně očekávaného přírůstku na majetku) a prospěchem na straně pachatele či jiného plátce (poplatníka) daně nebo jiné podobné platby (který neoprávněně ušetří majetkové hodnoty odpovídající výši příslušné zkrácení platby).

Jak je v nyní posuzované věci zřejmé z popisu rozhodných skutkových okolností uvedených ve výroku o vině v rozsudku odvolacího soudu, obvinění M. K., Mi. K. a J. K. – zkráceně vyjádřeno – bez kontrolních nálepek uváděli do volného oběhu alkoholické nápoje vyrobené z nevidovaného lihu, když tímto způsobem prodali od června 2005 do března 2006 nejméně 12 000 litrů různých alkoholických nápojů s obsahem 40 % alkoholu a 87 litrů alkoholických nápojů s obsahem 35 % alkoholu. Obviněný M. K. přitom zahrnul do daňových

přiznání k dani z přidané hodnoty, ke spotřební dani a k dani z příjmů fyzických osob pouze obraty evidované v řádném účetnictví, v němž však nevykazoval všechny tržby ve skutečnosti dosažené za vyrobené zboží. Popsaným jednáním pak společně s dalšími obviněnými zkrátili příslušné druhy daní v celkové výši 1 893 971 Kč. Taková skutková zjištění podle názoru Nejvyššího soudu jednoznačně svědčí o naplnění objektivní stránky zločinu zkrácení daně, poplatku a podobné povinné platby podle § 240 odst. 1, odst. 2 písm. a), b), c) tr. zákoníku, které obvinění M. K. a J. K. zpochybnili, a to včetně jejího znaku spočívajícího ve spáchání činu ve značném rozsahu.

V trestní věci obviněných M. K., Mi. K. a J. K. přitom soudy nižších stupňů postupovaly správně a zcela v intencích shora zmíněného výkladu, pokud dospěly k závěru o tom, v jakém rozsahu obvinění zkrátili daň skutkem popsáním ve výroku o vině v napadeném rozsudku odvolacího soudu. Jak je totiž z těchto rozhodných skutkových zjištění patrné, v důsledku jednání obviněných nedošlo k očekávanému přírůstku v majetkové sféře státu, který by jinak nastal, kdyby obvinění neporušili svou povinnost přiznat a zaplatit daň ve správné výši, resp. kdyby nezatajili skutečnosti zakládající existenci daňové povinnosti. Jinými slovy vyjádřeno, jestliže obvinění jednali způsobem popsáním ve výroku o vině v rozsudku odvolacího soudu, aniž by náležitě splnili povinnost přiznat a zaplatit daň ve výši, která odpovídala zákonu, způsobili škodlivý následek (resp. účinek) v podobě zkrácení uvedených druhů daní, a to ve značném rozsahu, protože obvinění dosáhli daňového úniku v celkové výši 1 893 971 Kč, což odpovídá škodě značného rozsahu ve smyslu § 138 odst. 1 tr. zákoníku, resp. prospěchu značného rozsahu ve smyslu § 138 odst. 2 tr. zákoníku (jejich výše je nejméně 500 000 Kč). Nejvyšší soud tudíž považuje námitky obviněných, jimiž zpochybnili zkrácení příslušných daní ve značném rozsahu, za nedůvodné, neboť napadený rozsudek odvolacího soudu i jemu předcházející rozsudek soudu prvního stupně správně vycházejí ze skutečnosti, že rozsah, v němž obvinění zkrátili daň, odpovídá značnému rozsahu ve smyslu § 240 odst. 2 písm. c) tr. zákoníku.

Pokud jde o rozsah zkrácené daně či jiné povinné platby, Nejvyšší soud dále připomíná, že v trestním řízení se tato okolnost posuzuje samostatně jako předběžná otázka (§ 9 odst. 1 tr. ř.), a proto orgány činné v trestním řízení nejsou vázány ani případným pravomocným a vykonatelným rozhodnutím příslušného správce daně o výši daně a o jejím doměření. Na druhé straně se soud musí v trestním řízení vypořádat s obsahem spisového materiálu shromážděného příslušným finančním úřadem v daňovém řízení, přičemž ho hodnotí jako kterýkoli jiný důkaz postupem podle § 2 odst. 6 tr. ř. Jak je patrné v trestní věci obviněných M. K., Mi. K. a J. K. z odůvodnění rozsudku soudu prvního stupně (viz zejména jeho s. 30 až 34) a odvolacího soudu (viz zejména jeho s. 22 a 23), tyto soudy vyhodnotily všechny důkazy a uvedly, na základě kterých skutečností dospěly k závěru o rozsahu zkrácení spotřební daně, daně z příjmů fyzických

osob a daně z přidané hodnoty, k němuž došlo spáchaným zločinem. Odvolací soud pak jen upravil závěry soudu prvního stupně v tom směru, že doplnil dokazování dodatkem k odbornému vyjádření, z něhož vyvodil odpovídající právní závěry. Odvolací soud tedy postupoval v souladu s ustanovením § 9 odst. 1 tr. ř., přičemž jeho závěry o naplnění znaku objektivní stránky zločinu zkrácení daně, poplatku a podobné povinné platby podle § 240 odst. 1, odst. 2 písm. c) tr. zákoníku spočívajícího ve zkrácení daně ve značném rozsahu jsou správné a odpovídající zákonu. Námitka obviněných, v které tvrdili opak, je proto nedůvodná.

Na tom nic nemůže změnit ani tvrzení obviněného M. K., v němž soudům nižších stupňů vytkl, že do celkového rozsahu zkrácené daně nezahrnuly náklady vynaložené na spáchání posuzovaného trestného činu. Při zjišťování rozsahu zkrácení daně se neuplatní stejná hlediska jako v případě určování výše prospěchu, který pachatel získal trestnou činností. Zatímco při určování výše prospěchu má význam čistý prospěch stanovený teprve po odpočtu všech nezbytných nákladů, které by jinak musely být v souvislosti s uskutečněním nějakého cíle ze strany pachatele či jiné osoby z jejich prostředků vynaloženy (viz např. rozhodnutí uveřejněná pod č. 4/2009 a č. 31/2009 Sb. rozh. tr.), při zkrácení daně pachatel zčásti nebo vůbec neplní své zákonné povinnosti přiznat a zaplatit daň a využívá k tomu postupy, které nejsou v souladu se zákonem. Výše zkrácené daně pak respektuje to, jaká byla skutečná daňová povinnost příslušného plátce či poplatníka, do které se promítají všechny slevy, odpočty, náklady a další položky, jimiž lze legálně snižovat daňový základ. Byla-li daň a výše jejího zkrácení takto zjištěna, není už namístě při určování rozsahu zkrácení daně odečítat od zkrácené daně nějaké další náklady na provedení trestné činnosti.

Na základě takto učiněného vyhodnocení nemá Nejvyšší soud pochybnosti o správnosti právního posouzení skutku spáchaného obviněnými M. K., Mi. K. a J. K., jímž naplnili zákonný znak objektivní stránky skutkové podstaty zločinu zkrácení daně, poplatku a podobné povinné platby podle § 240 odst. 1, odst. 2 písm. c) tr. zákoníku spočívající ve spáchání tohoto činu ve značném rozsahu.

V důsledku všech popsanych skutečností dospěl Nejvyšší soud k závěru, že obvinění M. K. a J. K. podali dovolání proti rozhodnutí, jímž nebyl naplněn uplatněný dovolací důvod podle § 265b odst. 1 písm. g) tr. ř. Protože však jejich dovolání se částečně opírají o námitky, které by za jiných okolností mohly být dovolacím důvodem podle citovaného zákonného ustanovení, ale Nejvyšší soud neshledal tyto námitky z výše uvedených důvodů opodstatněnými, odmítl dovolání těchto obviněných podle § 265i odst. 1 písm. e) tr. ř. jako zjevně nepodstatněná, přičemž nepřezkoumával zákonnost a odůvodněnost napadeného rozhodnutí ani správnost řízení mu předcházejícího. Jde totiž o závěr, který lze učinit bez takové přezkumné činnosti pouze na podkladě spisu a obsahu dovolání, aniž bylo třeba opatřovat další vyjádření dovolatelů či ostatních stran trestního řízení nebo dokonce doplňovat řízení provedením důkazů podle § 265r odst. 7

tr. ř. Navíc obvinění ve svých dovoláních zčásti jen opakovali námitky, s nimiž se již vypořádaly soudy nižších stupňů. Pokud jde o obviněného Mi. K., ten i přes svůj formální poukaz na dovolací důvod podle § 265b odst. 1 písm. g) tr. ř. podal dovolání z jiných než zákonem stanovených důvodů. Proto Nejvyšší soud podle § 265i odst. 1 písm. b) tr. ř. odmítl dovolání tohoto obviněného, aniž byl oprávněn věcně přezkoumat zákonnost a odůvodněnost napadeného rozhodnutí a správnost řízení, které mu předcházelo.

Zákonný znak trestného činu obecného ohrožení podle § 272 tr. zákoníku spočívající v tom, že pachatel „vydá lidi v nebezpečí smrti nebo těžké újmy na zdraví“, lze naplnit nejen tím, že větší počet osob (nejméně sedm – viz č. 39/1982 Sb. rozh. tr.) je konkrétně a bezprostředně ohrožen ve stejném okamžiku, nýbrž i tehdy jsou-li takto ohroženy v krátkém časovém intervalu postupně, jediným souvislým nedělitelným jednáním pachatele.

Taková situace může spočívat např. v tom, že pachatel jako řidič osobního motorového vozidla během pronásledování policejními vozidly jede v centru města i mimo obec extrémně nepřiměřenou vysokou rychlostí, touto rychlostí na červené světelné znamení projede několik frekventovaných křižovatek, předjíždí vozidla z různých stran, a to i v odstavném pruhu, dále pak znenadání opakovaně zabrzdí se snahou vyvolat hromadnou kolizi ostatních vozidel apod., přičemž v souhrnu těchto okolností vytvoří stav živelnosti a záměrně jej udržuje.

(Usnesení Nejvyššího soudu ze dne 13. 11. 2013,
sp. zn. 4 Tdo 1094/2013, ECLI:CZ:NS:2013:4.TDO.1094.2013.1)

Nejvyšší soud k dovolání nejvyššího státního zástupce podanému v neprospekch obviněného J. T. zrušil usnesení Městského soudu v Praze ze dne 19. 12. 2012, sp. zn. 5 To 470/2012, a jemu předcházející rozsudek Obvodního soudu pro Prahu 5 ze dne 25. 9. 2012, sp. zn. 19 T 141/2011, a přikázal Obvodnímu soudu pro Prahu 5, aby věc v potřebném rozsahu znovu projednal a rozhodl.

Z o d ů v o d n ě n í :

Rozsudkem Obvodního soudu pro Prahu 5 ze dne 25. 9. 2012, sp. zn. 19 T 141/2011, byl obviněný J. T. uznán vinným přečinem poškození cizí věci podle § 228 odst. 1 tr. zákoníku, kterého se dopustil tím, že dne 13. 7. 2011 v době od 6.30 hod. do 6.50 hod. v P. 2, ul. L. jako řidič osobního motorového vozidla zn. Renault Megane, r. z. ..., VIN:, při jízdě úmyslně nerespektoval pokynů hlídky Policie ČR k zastavení vozidla a začal rychlou, agresivní a bezohlednou jízdou hlídce Policie ČR ujíždět, přičemž vozidlo Policie ČR jej neustále pronásledovalo za současného dávání světelného znamení „Stůj“ a za soustavného použití výstražného zvukového a světelného znamení, obviněný pokyny k zastavení nerespektoval, zvýšil rychlost vozidla a pokračoval centrem hl. m. P. ulicemi M., L., R., J. m., V B., K., P., T., dále směrem do tunelu M., tunelu Z. a dále přes ulice D., S. směrem na P. o. v ujíždění nepřiměřenou rychlostí, která v centru města dosahovala rychlosti až 80 km v hodině a nejméně pět

křižovatek projížděl světelnou signalizací na červený signál „stůj“, nebezpečně kličkoval mezi vozidly, na pražském okruhu pokračoval v jízdě nepřiměřenou rychlostí, která dosahovala rychlosti až 170 km v hodině, nebezpečně kličkoval mezi vozidly a po předjetí ostatní vozidla „vybržďoval“ a snažil se tak způsobit za sebou řetězovou nehodu, aby zabránil pronásledování, a dále způsobil dopravní nehodu s osobním automobilem tovární značky Škoda Fabia, r. z. ... na ul. S. v P. 5, poškodil závoru na technickém vjezdu pro služební vozidla na P. o., čímž způsobil škodu 10 927 Kč Ředitelství silnic a dálnic ČR, přičemž hlídky Policie ČR se jej snažily zastavit a pronásledovaly jej z ulice L., P. 2 až k L. t. na P. o. v P. 5, kde byl zadržen, kdy před svým zadržením ještě naboural služební motorové vozidlo Policie České republiky tov. zn. Škoda Octavia, r. z. ...

Podle § 44 tr. zákoníku bylo upuštěno od uložení souhrnného trestu podle § 43 odst. 2 tr. zákoníku, vzhledem k trestu uloženému pravomocným rozsudkem Městského soudu v Praze ze dne 29. 5. 2012, sp. zn. 5 To 199/2012. Dále obvodní soud rozhodl o povinnosti obviněného k náhradě škody ve výši 9695 Kč poškozenému Ředitelství silnic a dálnic ČR.

Proti tomuto rozsudku obvodního soudu (do všech jeho výroků) podala odvolání státní zástupkyně, a to v neprospěch obviněného. O tomto rozhodl ve veřejném zasedání Městský soud v Praze, který usnesením ze dne 19. 12. 2012, sp. zn. 5 To 470/2012, podané odvolání zamítl podle § 256 tr. ř.

Proti cit. usnesení odvolacího soudu podal nejvyšší státní zástupce, jako osoba oprávněná, včas a za splnění všech dalších zákonem pro podání dovolání vyžadovaných náležitostí, dovolání v neprospěch obviněného J. T., ve kterém uplatnil dovolací důvody podle § 265b odst. 1 písm. g), l) tr. ř.

V dovolání nejprve poukázal na to, že státní zástupkyně Obvodního státního zastupitelství pro P. 5 dne 11. 10. 2011 podala na obviněného J. T. obžalobu pro dva samostatné skutky, které byly právně kvalifikovány 1) jako přečin neoprávněného užívání cizí věci podle § 207 odst. 1 tr. zákoníku a 2) jako zločin obecného ohrožení podle § 272 odst. 1 tr. zákoníku. Obvodní soud pro Prahu 5 svým rozsudkem ze dne 20. 3. 2012, sp. zn. 19 T 141/2011, ve shodě s obžalobou obviněného uznal vinným těmito trestnými činy a za ně a sbíhající se přečin krádeže podle § 205 odst. 1 písm. a) tr. zákoníku z trestního příkazu Obvodního soudu pro Prahu 9 ze dne 11. 8. 2011, sp. zn. 50 T 100/2011, obviněnému uložil souhrnný trest odnětí svobody na tři roky, k jehož výkonu jej zařadil do věznic s dozorem. Dále byl obviněnému uložen trest zákazu činnosti, řízení všech motorových vozidel na pět let. Současně byl zrušen výrok o trestu z citovaného trestního příkazu a bylo též rozhodnuto o uplatněném nároku na náhradu škody. K odvolání obviněného ale Městský soud v Praze svým rozsudkem ze dne 29. 5. 2012, sp. zn. 5 To 199/2012, zrušil v rozsudku soudu prvního stupně výrok o vině pod bodem 2) a ve výročích o trestu a o náhradě škody. Ohledně tohoto bodu přikázal nalézacímu soudu věc znovu projednat a rozhodnout, přičemž

vyjádřil právní názor, že uvedený skutek nelze kvalifikovat jako zločin obecného ohrožení podle § 272 odst. 1 tr. zákoníku. Při nedotčeném výroku o vině v bodě 1) pak za přečin neoprávněného užívání cizí věci a za sbíhající se přečin krádeže obviněnému uložil souhrnný trest odnětí svobody na osmáct měsíců s výkonem ve věznici s dozorem a zrušil výrok o trestu z již citovaného trestního příkazu Obvodního soudu pro Prahu 9.

Obvodní soud pro Prahu 5 vázán právními názory vyslovenými v rozhodnutí soudu druhého stupně pak rozhodl ve věci výše zmíněným rozsudkem ze dne 25. 9. 2012, sp. zn. 19 T 141/2011, jímž obviněného uznal vinným přečinem poškození cizí věci podle § 228 odst. 1 tr. zákoníku. Oproti rozsudku ze dne 20. 3. 2012 obvodní soud z popisu skutku vypustil věty „... a úmyslně způsobil ohrožení účastníků silničního provozu na území hl. m. P. tím, že vydal lidi v nebezpečí smrti nebo těžké újmy na zdraví tak že jel ...“, dále „... nerespektoval chodce na přechodech přes silniční komunikaci ...“ a „... a dále přitom ve vozidle vezl ještě další tři spolujezdce, a to L. B., B. L. a V. D., a svým jednáním úmyslně způsobil obecné nebezpečí tím, že vydal osádku vozidla, které řídil, a dále řidiče a osádky ostatních vozidel a chodce na přechodech přes silniční komunikace, po kterých zcela nepřiměřenou rychlostí projížděl a současně nerespektoval na křižovatkách červený signál k zastavení vozidla, v nebezpečí smrti nebo těžké újmy.“

Nejvyšší státní zástupce v podaném dovolání vyjadřuje nesouhlas s pojmáním interpretace právního posouzení předmětného skutku ze strany odvolacího soudu a označuje je za nesprávné. Poukázal na charakter nebezpečné jízdy obviněného, pro kterou byla příznačná zjevná bezohlednost, záměrné navození řady velmi nebezpečných situací, jakož i nepokrytě agresivní ataky v podobě tzv. „vybrždování“ policejních vozidel, která obviněného pronásledovala, resp. dalších účastníků silničního provozu, v úmyslu vyvolat řetězovou nehodu a tím zmařit pronásledování.

Dále citoval ustanovení o trestném činu obecného ohrožení podle § 272 odst. 1 tr. zákoníku a odkázal na dřívější judikatorní rozhodnutí R I/1966 a R 12/1998, která se zabývají stavem obecného nebezpečí, jeho charakteristikou, podmínkami jeho vzniku atd. Taktéž zmínil rozhodnutí R 39/1982, vyjadřující se k pojmu většího počtu osob (nejméně sedmi), jímž hrozí nebezpečí smrti nebo těžké újmy na zdraví, a k otázce jejich individualizace.

Podle dovolatele je obecně nebezpečný následek způsoben již provedením jednání, z něhož bezprostředně hrozí nebezpečí smrti nebo těžké újmy na zdraví lidí nebo nebezpečí škody velkého rozsahu na cizím majetku, přičemž se vyžaduje, aby mezi obecně nebezpečným jednáním a uvedeným následkem byla příčinná souvislost. V daném případě bylo prokázáno, že se obviněný dopustil jednání, které je daleko za hranicemi termínu agresivní či bezohledná jízda. V úmyslu uniknout policejním hlídkám zcela ignoroval nejen příslušná dopravní pravidla, ale i zřejmý fakt, že se silničního provozu účastní celá řada jiných

osob, k jejichž těžkému zranění či dokonce usmrcení nedošlo jen díky náhodě či jejich pohotovým reakcím, na něž však obviněný nemohl spoléhat. Jakmile náhodné okolnosti přestaly v pozitivním slova smyslu působit, došlo k incidentu (svědek Ing. Š.), jehož následek byl minimalizován opět jen souhrou šťastných náhod.

V rámci skutkového děje se obviněný navíc opakovaně dopouštěl jednání, na které lze nahlížet minimálně jako na pokus zločinu násilí proti úřední osobě podle § 21 odst. 1 tr. zákoníku k § 325 odst. 1 písm. a), odst. 2 písm. a) tr. zákoníku, neboť tzv. „vybržďoval“ jak některé další účastníky silničního provozu, aby tím vyvolal vznik havárie, která by vytvořila zasahujícím policistům překážku, tak i policisty samotné (a v tom případě by byl na místě závěr o dokonání tohoto zločinu). Z povahy věci je přitom zřejmé, že tímto vybržďováním obviněný nikoho „netrestal“ ani nezpomaloval. Úmysl obviněného byl zřejmý, šlo mu o vyvolání kolize, která by znemožnila jeho pronásledování, nejlépe tudíž kolize hromadné. Je přitom známo, jak závažné mohou být následky dopravních nehod, resp. střetů motorových vozidel i v případech, kdy k nim dojde v relativně malých rychlostech. Z výpovědi svědků přitom jednoznačně vyplývá, že obviněný v již značně zahuštěném provozu v centru P. řídil odcizené vozidlo tak vysokou rychlostí a tak bezohledným způsobem, že už to hrozilo vyvolat hromadnou havárii (zejména při opakovaném projíždění křižovatek na červený signál).

S ohledem na popsany skutkový děj je dovolatel názoru, že obviněný vyvolal obecné nebezpečí tím, že v úmyslu zmařit své dopadení řídil osobní motorové vozidlo způsobem bezprostředně ohrožujícím zdraví a životy značného počtu ostatních účastníků silničního provozu i pronásledovatelů – příslušníků policie. V jím řízeném vozidle se navíc nacházely další tři osoby. Opakovaná jízda na červenou, velmi rychlá a bezohledná jízda v centru a na nejfrekventovanějších komunikacích metropole, v provozu blížícím se dopravní špičce, realizovaná po delší dobu a provázená incidenty, jakož i opakovanými ataky vůči ostatním účastníkům silničního provozu včetně pronásledujících policejních vozidel, bezesporu vedly k navození stavu obecného nebezpečí v zákonem vymezeném smyslu.

Dovolatel taktéž nesouhlasí s názorem odvolacího soudu ohledně snahy postihnout jednání, které trestným podle § 272 odst. 1 tr. zákoníku být nemůže. Ve skutečnosti jde jen o postih jednání, které ve svém souhrnu k vyvolání bezprostředního nebezpečí lidí skutečně vedlo. V této souvislosti dovolatel odkázal na odvolacím soudem zmíněné rozhodnutí Nejvyššího soudu sp. zn. 7 Tdo 1321/2008. Také v tomto případě se jedná o kumulaci závažných incidentů vyvolaných bezohledným (nezvládnutým) řízením motorového vozidla. Odlišnost oproti předmětné věci tkví jen ve „spouštěči“ obecně nebezpečného jednání. Ve zmíněném judikatorním případě takový „spouštěč“ představovalo ovlivnění pachatele požitým alkoholem, zatímco v předmětné věci jím byla enormní snaha

obviněného vyhnout se policejní kontrole a dopadení. Jednání obviněného je o to závažnější, že kromě naprosté lhostejnosti k možným následkům zahrnovalo i vědomou snahu o vyvolání hromadné dopravní nehody, která by vyloučila možnost jeho pronásledování. Tímto chováním obviněný zjevně demonstroval i subjektivní stránku činu, neboť o vyvolání hromadné kolize se pokoušel zcela záměrně, s vědomím možných škodlivých následků takového střetu.

Navíc se Nejvyšší soud aplikací § 272 odst. 1 tr. zákoníku ve skutkově obdobné věci v rámci své rozhodovací praxe již zabýval. Usnesením ze dne 7. 3. 2012, sp. zn. 7 Tdo 218/2012, bylo jako zjevně neopodstatněné odmítnuto dovolání směřující proti odsouzení pro zločin obecného ohrožení podle § 272 odst. 1 tr. zákoníku a zločin násilí proti úřední osobě podle § 325 odst. 1 písm. a), odst. 2 písm. a) tr. zákoníku, spáchané právě ve spojitosti se snahou pachatele – řidiče motorového vozidla – o uprchnutí policejním hlídkám.

Za nepřijatelnou označil dovolatel argumentaci odvolacího soudu, pokud tvrdí, že obecné ohrožení (osob či majetku) musí být současné. Městský soud zde podle jeho názoru opominul skutečnost, že např. úmyslné vyvolání záplav poškozením vodního díla rovněž nepředstavuje současné ohrožení všech dotčených osob a majetkových hodnot, které se ocitnou v dosahu ničivého účinku přívalů vody, nýbrž toto ohrožení nastává postupně a v časovém horizontu daleko přesahujícím dobu, po níž trval předmětný skutek. Z hlediska práva se pak na předmětné jednání obviněného nahlíží jako na jediný skutek, jediný čin, jehož všechny škodlivé následky se kumulují do výsledného výčtu – v tomto případě nezjištěného množství akutně ohrožených účastníků silničního provozu a majetkových hodnot.

Taktéž stanovisko odvolacího soudu o tom, že změna posuzování znaku obecného ohrožení jen na společenskou objednávku, například podle argumentu, že narůstá počet obdobných případů bezohledné jízdy, by znamenala výrazné prolomení zásady „žádný trestný čin bez zákona“ a zcela by narušila stav právní jistoty občanů v rovině trestního práva, vyznívá zcela jednostranně. Nebere totiž žádný zřetel na ochranu zájmů a práv všech těch občanů, kteří byli ohroženi trestným jednáním obviněného, o ochraně majetkových hodnot nemluvě. Současně rezignuje na jeden ze základních postulátů hmotného práva trestního, a sice posoudit protiprávní chování pachatelů podle těch skutkových podstat, jejichž znaky jsou vyjádřeny v popisu skutkového stavu. V této souvislosti soud prvního stupně zcela důvodně poznamenal, že judikatura staršího data, týkající se fenoménu obecného ohrožení, již zcela neodpovídá současné realitě (zejména stavu provozu na pozemních komunikacích), a podobně státní zástupkyně ve svém odvolání případně poukázala na skutečnost, že (při daných skutkových okolnostech) postih obviněného pouze za rozbití závory v hodnotě cca 10 000 Kč se jeví jako nedostatečný.

Dovolatel uzavírá, že soud druhého stupně svým rozhodnutím o odvolání státní zástupkyně zamítl důvodně uplatněný řádný opravný prostředek proti

vadnému rozhodnutí soudu prvního stupně, které ovšem pramenilo z předcházejícího nesprávného právního názoru odvolacího soudu, jímž byl soud prvního stupně vázán. Předmětný skutek měl být posouzen nikoli jako pouhý přečin poškození cizí věci podle § 228 odst. 1 tr. zákoníku, nýbrž jako zločin obecného ohrožení podle § 272 odst. 1 tr. zákoníku, případně jako pokus zločinu násilí proti úřední osobě podle § 21 odst. 1 tr. zákoníku k § 325 odst. 1 písm. a), odst. 2 písm. a) tr. zákoníku, takže současné právní posouzení skutku je nesprávné. Postupem odvolacího soudu byl tudíž naplněn zákonný důvod dovolání popsany ve druhé alternativě § 265b odst. 1 písm. l) tr. ř. neboť nenapravit vadné rozhodnutí nalézacího soudu zatížené vadou podřaditelnou pod důvod dovolání uvedený v § 265b odst. 1 písm. g) tr. ř.

Vzhledem k tomu dovolatel navrhl, aby Nejvyšší soud podle § 265k odst. 1, 2 tr. ř. za podmínky uvedené v § 265p odst. 1 tr. ř. zrušil usnesení Městského soudu v Praze ze dne 19. 12. 2012, sp. zn. 5 To 470/2012, a rovněž rozsudek Obvodního soudu pro Prahu 5 ze dne 25. 9. 2012, sp. zn. 19 T 141/2011, jakož i všechna další rozhodnutí na ně obsahově navazující, pokud vzhledem ke změně, k níž došlo zrušením, pozbyla podkladu. Podle § 265l odst. 1 tr. ř. pak aby přikázal Obvodnímu soudu pro Prahu 5 věc v potřebném rozsahu znovu projednat a rozhodnout. Současně vyjádřil výslovný souhlas s tím, aby za podmínky § 265r odst. 1 písm. b) tr. ř. Nejvyšší soud projednal dovolání v neveřejném zasedání, a to i pro případ, že by Nejvyšší soud shledal podmínky pro jiné než navržené rozhodnutí (§ 265r odst. 1 písm. c) tr. ř.).

K podanému dovolání nejvyššího státního zástupce se písemně vyjádřil obviněný J. T. prostřednictvím svého obhájce. V něm kromě rekapitulace jednotlivých soudních rozhodnutí a obsahu podaného dovolání uvádí, že podle názoru obviněného napadené rozhodnutí odvolacího soudu není zatíženo vytýkanými vadami a tudíž dovolání neshledává důvodným.

Poukázal, že nalézací soud vydal naposledy uvedený rozsudek po té, co byl předchozí rozsudek tohoto soudu (ze dne 20. 3. 2012) k odvolání obviněného odvolacím soudem částečně zrušen ve výroku o vině pod bodem 2) tohoto rozsudku a věc byla nalézacímu soudu v rozsahu zrušení vrácena zpět k novému projednání a rozhodnutí s pokynem doplnit dokazování. Odvolací soud správně shledal, že (dosavadní) skutková zjištění nalézacího soudu, učiněná ve vztahu k naplnění znaků skutkové podstaty zločinu obecného ohrožení, nebyla úplná a skýtala velmi závažné pochybnosti o své správnosti, přestože nalézací soud jinak provedl obsáhlé důkazní řízení.

Obviněnému se tak jeví zavádějící tvrzení dovolatele v tom smyslu, že odvolací soud ohledně bodu 2) výroku o vině (zločinem obecného ohrožení dle § 272 odst. 1 tr. zákoníku) přikázal nalézacímu soudu věc znovu projednat a rozhodnout, přičemž vyjádřil právní názor, že dotyčný skutek nelze kvalifikovat jako zločin obecného ohrožení, když odvolací soud toliko uzavřel, že dosa-

vadní skutková zjištění nalézacího soudu neumožňují učinit spolehlivý závěr o tom, že obviněný naplnil všechny znaky skutkové podstaty zločinu obecného ohrožení a přikázal tato zjištění doplnit.

Nalézací soud postupoval důsledně podle pokynů odvolacího soudu, doplnil dokazování v naznačeném směru a v novém rozhodnutí při právním zhodnocení věci přihlédl ke všem okolnostem případu, na něž odkazoval odvolací soud. Výslechem svědka K. nebyly zjištěny žádné skutečnosti, které by umožňovaly učinit spolehlivý závěr o tom, že obviněný svým jednáním naplnil znaky skutkové podstaty obecného ohrožení. Naopak má obviněný za to, že doplněním dokazování byla podpořena obhajoba obviněného v tom smyslu, že v předmětné době byl ve směru jízdy obviněného nepatrný provoz a při průjezdu centrem města se obviněný nedopouštěl „vybrždování“.

Odvolací soud tedy správně aplikoval v projednávané věci základní zásadu trestního zákona – žádný trestný čin bez zákona a čin je trestný, jen pokud jeho trestnost byla zákonem stanovena dřív, než byl spáchán, a dále zásadu v pochybnostech ve prospěch obžalovaného.

Obviněný se neztotožňuje se závěrem dovolatele, který bez přihlédnutí ke všem okolnostem případu (zvláště za existence rozporu mezi důkazy) staví rovnítko mezi projednávaným jednáním – jízdou obviněného – se zcela skutkově odlišným stavem úmyslného vyvolání záplav poškozením vodního díla. Podstatným rozdílem je především skutečnost, že řízení motorového vozidla je činnost, která je (může být) po celou dobu výkonu v moci a pod kontrolou řidiče – obviněného, přestože řidič porušuje předpisy v dopravě. Naproti tomu v případě úmyslného poškození vodního díla, které je způsobilé vyvolat záplavy, ztrácí pachatel okamžikem kvalifikovaného poškození vodního díla (i zde je na místě přihlédnutí ke všem okolnostem případu) zpravidla „moc a kontrolu“ nad vzniklou situací.

Závažné porušení pravidel silničního provozu, byť by bylo i opakované, proto samo o sobě nestačí k závěru o existenci obecného nebezpečí, jako zákonného znaku skutkové podstaty zločinu obecného ohrožení dle § 272 odst. 1 tr. zákoníku. Obviněný popsal okolnosti své jízdy. V průběhu jízdy se cítil odpočatý, nebyl pod vlivem návykové látky, bezprostředně za ním jelo několik policejních vozidel, měla zapnutá světelná a zvuková výstražná znamení, vzhledem k tomu mu řidiči ostatních vozidel uhýbali, na křižovatkách neviděl chodce, bylo to brzo ráno. Ostatní účastníci provozu „nevybrždoval“, „vybrždoval“ vozidla Policie ČR na městském okruhu, kterým tím bránil v předjetí. V centru města se mohl pohybovat rychlostí nejvýše 70 – 80 km/hod., od nájezdu na ul. S. pak mohl jet rychlostí až 130 km/hod. Vozidlo nevykazovalo závady. Z důvodu světelných a zvukových výstražných znamení vozidel PČR byl levý rychlý pruh volný. Způsobil dvě dopravní nehody. K prvé došlo za účasti vozidla svědka J. Š., k nehodě došlo tak, že obviněný poškozené vozidlo neviděl. Druhou dopravní nehodu

způsobil proražením závory na technickém sjezdu/nájezdu na pražském okruhu. Obviněný se od šestnácti let účastnil amatérských automobilových závodů.

K věci byli vyslechnuti svědci, zasahující policisté, J. K., S. D., M. N., K. R., M. M., P. N., M. K. a N. M. Z výpovědí těchto svědků nebylo zjištěno, že by je jízda obviněného blížila stavu vyvolání obecného nebezpečí, resp. že by v průběhu své jízdy bezprostředně vyvolal stav výrazně se blížící takové poruše. Jmenovaní svědci sice popisovali charakter jízdy obviněného jako agresivní (rychlá jízda), nebyli však schopni blíže konkretizovat charakter jízdy obviněného tak, aby bylo možné způsob jízdy náležitě rekonstruovat, neshodli se na hustotě provozu (uváděli od stupně 1 až do stupně 3) a jejich výpovědi ohledně jízdy obviněného nejsou v souladu s výpověďmi členů osádky vozidla obviněného (svědci V. D., B. L., L. B.), výpovědí svědka J. Š. (hustota provozu) a především se záznamy jízdy obviněného zaznamenanými kamerami městského kamerového systému a zprávou TSK hl. m. P.

Nebylo zjištěno, natož prokázáno, že by obviněný jel nepřiměřenou rychlostí, přestože je tento pojem užit v popisu skutku a obžalobě. Rychlosti uváděné obviněným a svědky je třeba posuzovat pouze jako orientační, kdy jednak je známo, že tachometr indikuje rychlost vyšší (v řádech jednotek a s rostoucí rychlostí i více jednotek), než odpovídá rychlosti skutečné, jednak lze zejména u zasahujících vozidel PČR (pozn. podstatně silnějších) poukázat na to, že v řadě případů jela rychleji než obviněný, jelikož jej musela dohnat např. v situacích, kdy obviněný náhle odbočil na jinou komunikaci a policisté již nestihli manévr opakovat, a je třeba také brát v úvahu rozrušení svědků (vzhledem k jejich nedostatečným zkušenostem s pronásledováním).

Za nepřiměřenou rychlost jízdy nelze bez dalšího označit rychlost přesahující zákonem obecně nejvýše dovolenou rychlost (v obci a mimo obec). Zákon sám připouští možnost úpravy maximální dovolené rychlosti v zastavěném území obce, a to nejen snížením, ale také zvýšením až o 30 km/hod., pokud to umožňuje povaha komunikace a „jejího okolí“. Nebylo zjištěno, zda a pokud ano, ve kterém konkrétním úseku či úsecích jízdy měl obviněný – s ohledem na všechny okolnosti případu – jet nepřiměřenou rychlostí. Takové zjištění je z hlediska posouzení naplnění zákonného znaku vyvolání obecného nebezpečí jiným podobně nebezpečným jednáním rozhodné. Samo překročení rychlosti není způsobilé vyvolat stav obecného ohrožení (nebezpečí), bez dalších kvalifikovaných okolností.

Z provedených důkazů také není zřejmé, že by obviněný nebezpečně kličkoval mezi vozidly a tato „vybržďoval“ v úmyslu způsobit hromadnou (řetězovou) nehodu. Záznamy z kamerových systémů i svědek Š. naopak podporují obhajobu obviněného, který uváděl, že v průběhu jízdy byl levý (rychlý) pruh volný a ostatní účastníci provozu z tohoto pruhu uhýbali. Vozidlo řízené obviněným mělo stříbrnou metalízu, podobně jako vozidla PČR, tedy z pohledu ostatních

účastníků provozu muselo vzhledem k výstražným a zvukovým znamením bezprostředně za ním se nacházejících vozidel PČR budit dojem „policejního vozidla“. Někteří ze slyšených svědků, zasahujících policistů, také k okolnostem jízdy obviněného uvedli, že byli překvapeni, že ostatní řidiči nezmatkovali a obviněnému umožňovali průjezd. Slyšení svědci pak žádnou reálně nebezpečnou situaci, tedy situaci, kdy by bezprostředně hrozilo obecné ohrožení více osob (škody velkého rozsahu), nebyli schopni popsat. Jejich popis jízdy obviněného je značně obecný, vycházející ze subjektivního názoru těchto svědků.

Podstatnou otázkou je rovněž zjištění o hustotě provozu. K věci vyslechnutí policisté se na hustotě provozu neshodli, kdy uváděli stupeň od 1 do 3. Obviněný na svou obhajobu uvedl, že hustota provozu byla minimální. Hustotu provozu na pražském okruhu pak charakterizoval ještě nižší. Rovněž svědek J. Š. uvedl, že v okamžiku jeho jízdy po ul. S. (pražský okruh) byl tak nízký provoz, že jel na tempomat ustálenou rychlostí 80 km/hod. a nevěnoval se řízení. Před sebou žádné vozidlo neviděl, za ním jelo pouze jedno větší vozidlo. O hustotě provozu ve směru jízdy obviněného umožňují učinit závěr kamerové záznamy, především pak ale zpráva TSK hl. m. P. Ze zprávy označené jako J. nám. a K. nám. vyplývá, že v době od 6.00 hod. do 7.00 hod. v daném místě projelo směrem na J. nám. celkem 282 vozidel, tj. 4,7 vozidla za minutu! Nelze přehlédnout, že k projednávanému jednání došlo nejen v časných ranních hodinách, ale také v době letních prázdnin.

Nebylo také prokázáno, že by jízda obviněného vykazovala znak živelnosti a neovladatelnosti. Jak již bylo uvedeno, osádka vozidla (svědci V. D., B. L.) uvedli, že obviněný řídil velmi dobře. Dokonce zasahující policista M. uvedl: „Musí se říct, že obviněný řídil celkem obstojně.“ Ze záznamu průjezdových kamer také nevyplývá, že by jízda obviněného vykazovala znak živelnosti a neovladatelnosti. Obviněným způsobená dopravní nehoda za účasti jiného účastníka, svědka J. Š., také nebyla způsobena neovladatelností a živelností jízdy, nýbrž tím, že obviněný neviděl poškozené vozidlo přes jiné vozidlo jedoucí bezprostředně za vozidlem poškozeného (tato dvě vozidla byla navíc jediná nezúčastněná vozidla v daném místě!). Řidič poškozeného vozidla svědek J. Š. k nehodě uvedl, že vozidlo obviněného neviděl, ucítil jen náraz do boku svého vozidla, který nezpůsobil změnu směru jízdy jeho vozidla.

Obviněný dále uvádí, jaké jsou podle něj podstatné okolnosti pro právní posouzení projednávaného skutku. Schopnost ovládat vozidlo nebyla během jízdy snížena (únavou, návykovou látkou, aj.). Na vozidle nebyly zjištěny žádné závady, které by měly negativní vliv na jízdní vlastnosti vozidla (především řízení, brzdy, aj.). Komunikace, po kterých se obviněný pohyboval, byly suché s asfaltovým povrchem, bez podstatného poškození, nebyla snižená viditelnost. Jednalo se o vícepruhové komunikace v jednom směru jízdy, často se stavebně-technicky oddělenými protisměrnými pruhy, výjimku představuje ul. T., která

však umožňuje pouze jednosměrný provoz ve směru jízdy obviněného. Obviněný se v průběhu jízdy nedostal do protisměrného jízdního pruhu. Ostatní vozidla obviněnému uhýbala a umožňovala mu průjezd křižovatkami, kdy se za vozidlem obviněného bezprostředně nacházela vozidla PČR se zapnutým výstražným znamením (tato okolnost je zřejmá z průjezdových kamer). Obviněný svou jízdou neohrozil žádného chodce.

Závěrem obviněný dodává, že po svém podmíněném propuštění z VTOS, který mu byl uložen rozsudkem Městského soudu v Praze ze dne 29. 5. 2012, sp. zn. 5 To 199/2012, vede řádný život. Má stálý pracovní poměr v oboru hostinská činnost, zdržuje se u svých rodičů a nezneužívá návykové látky. S poškozenou organizací Ředitelství silnic a dálnic ČR, sídlem M. 953, R., uzavřel dohodu o náhradě způsobené škody (poškozením závory), kdy škodu na věci hradí ve splátkách. Obviněný rovněž po dohodě s věřiteli hradí své dluhy, které mu vznikly v důsledku dřívějšího způsobu života.

S ohledem na shora uvedené navrhl, aby Nejvyšší soud podle § 265j tr. ř. podané dovolání nejvyššího státního zástupce zamítl jako nedůvodné. Současně obviněný vyjádřil výslovný souhlas s tím, aby Nejvyšší soud za podmínky § 265r odst. 1 písm. b), c) tr. ř. dovolání projednal a rozhodl o něm v neveřejném zasedání.

Nejvyšší soud nejprve zdůrazňuje, že podle § 265b odst. 1 tr. ř. je dovolání mimořádným opravným prostředkem určeným k nápravě výslovně uvedených procesních a hmotně právních vad, ale nikoli k revizi skutkových zjištění učiněných soudy prvního a druhého stupně ani k přezkoumávání jimi provedeného dokazování. Těžiště dokazování je totiž v řízení před soudem prvního stupně a jeho skutkové závěry může doplňovat, popřípadě korigovat jen soud druhého stupně v řízení o řádném opravném prostředku (§ 259 odst. 3, § 263 odst. 6, 7 tr. ř.). Dovolací soud není obecnou třetí instancí zaměřenou na přezkoumání všech rozhodnutí soudů druhého stupně a samotnou správnost a úplnost skutkových zjištění nemůže posuzovat už jen z toho důvodu, že není oprávněn bez dalšího přehodnocovat provedené důkazy, aniž by je mohl podle zásad ústnosti a bezprostřednosti v řízení o dovolání sám provádět (srov. omezený rozsah dokazování v dovolacím řízení podle § 265r odst. 7 tr. ř.). Nejvyšší soud je vázán uplatněnými dovolacími důvody a jejich odůvodněním (§ 265f odst. 1 tr. ř.) a není povolán k revizi napadeného rozsudku z vlastní iniciativy.

Nejvyšší soud připomíná, že dovolání lze podat jen z důvodů uvedených v § 265b tr. ř. Bylo proto nutno posoudit, zda námitky vznesené nejvyšším státním zástupcem naplňují jím uplatněné zákonem stanovené dovolací důvody, jejichž existence je současně nezbytnou podmínkou provedení přezkumu napadeného rozhodnutí dovolacím soudem podle § 265i odst. 3 tr. ř.

Podle ustanovení § 265b odst. 1 písm. g) tr. ř. lze dovolání podat, jestliže rozhodnutí spočívá na nesprávném právním posouzení skutku nebo jiném nespráv-

ném hmotně právním posouzení. V mezích tohoto dovolacího důvodu je možno namítat, že skutek zjištěný soudem byl nesprávně právně kvalifikován jako trestný čin, třeba že o trestný čin nejde, nebo že skutek, pro který byla na obviněného podána obžaloba (návrh na potrestání), nebyl soudem jako trestný čin kvalifikován a obviněný jím byl obžaloby (návrhu na potrestání) zproštěn, anebo jako v tomto případě, že sice jde o trestný čin, ale jeho právní kvalifikace neodpovídá tomu, jak byl skutek zjištěn a ve skutkové větě výroku o vině popsán.

Pokud tedy nejvyšší státní zástupce podal dovolání rovněž z důvodu podle ustanovení § 265b odst. 1 písm. g) tr. ř., tak v jeho rámci především namítá nesprávnost názoru odvolacího soudu ohledně nenaplnění znaků zločinu obecného ohrožení podle § 272 odst. 1 tr. zákoníku jednáním obviněného. Tento názor pak musel na základě principu vázanosti právním názorem nadřízeného soudu akceptovat ve svém rozsudku nalézací soud, ačkoli za správné rozhodnutí dovolatel označuje v pořadí první rozsudek obvodního soudu, kterým byl obviněný uznán vinným mj. zločinem obecného ohrožení podle § 272 odst. 1 tr. zákoníku. Na podporu opodstatněnosti tohoto právního závěru snesl v podaném dovolání celou řadu argumentů citovaných výše.

Podle § 272 odst. 1 tr. zákoníku se trestného činu obecného ohrožení dopustí ten, kdo úmyslně způsobí obecné nebezpečí tím, že vydá lidi v nebezpečí smrti nebo těžké újmy na zdraví nebo cizí majetek v nebezpečí škody velkého rozsahu tím, že zapříčiní požár nebo povodeň nebo škodlivý účinek plynu, elektřiny nebo jiných podobně nebezpečných látek nebo sil nebo se dopustí jiného podobného nebezpečného jednání, nebo kdo takové obecné nebezpečí zvýší anebo ztíží jeho odvrácení nebo zmírnění.

V přezkoumávaném případě se spornou právní otázkou stalo, zda jednáním obviněného, tedy zjištěným způsobem jeho jízdy, byl vyvolán stav obecného nebezpečí, konkrétně obecně nebezpečného následku spočívajícího ve vydání většího počtu lidí v nebezpečí smrti nebo těžké újmy na zdraví, nebo ve vydání cizího majetku v nebezpečí škody velkého rozsahu.

Odvolací soud ve svých rozhodnutích připustil správnost zjištění soudu prvního stupně o tom, že obviněný projížděl centrem P. až do místa svého zadržení velmi nebezpečným způsobem a minimálně projížděním křižovatek značnou rychlostí při nerespektování světelné signalizace vytvářel situace, jejichž vyústění i při případném velmi dobrém ovládní jím řízeného vozidla nebylo již nijak závislé na jeho schopnostech a vůli, tedy že jeho jízda, kdy ujížděl policistům, byla nebezpečná. Zároveň ale, a to opakovaně, konstatoval, že nebylo potvrzeno navození obecného nebezpečí, které je dlouhodobě vykládáno jako vyvolání stavu blížící se svým charakterem živelné pohromě, při které dojde k vydání lidí v nebezpečí smrti nebo těžké újmy na zdraví (takto musí být ohroženo nejméně sedm osob) a cizího majetku v nebezpečí velkého rozsahu (tj. nejméně v částce 5 mil. Kč). Přitom ohrožení minimálně sedmi osob musí být současné, a nikoli

postupné. Nemůže tak jít o např. postupné ohrožování několika po sobě míjených vozidel. Odvolací soud rovněž poukázal na nutnost existence intenzity a bezprostřednosti vyvolaného obecného nebezpečí a v této souvislosti poukázal na existující soudní judikaturu.

Nejvyšší soud při vědomí této bezpochyby platné judikatury přesto s názorem odvolacího soudu, vysloveného v přezkoumávané věci obviněného J. T., nesouhlasí. Vydáním lidí v nebezpečí smrti nebo těžké újmy na zdraví ve smyslu znaků trestného činu obecného ohrožení se skutečně rozumí takové ohrožení většího počtu lidí – nejméně sedmi (viz č. 39/1982 Sb. rozh. tr.). Tito mohou, ale nemusí být individuálně určeni. To jinými slovy znamená, že postačí, když z důkazů vyplyne ohrožení takového počtu osob, tyto ale v následném trestním řízení nemusí být ztotožněny a tudíž ani vyslechnuty.

Názor, že musí dojít k ohrožení požadovaného počtu osob současně, a nikoli postupně, však může být zavádějící. Existující judikatura týkající se této problematiky se týká v naprosté většině živelných pohrom, spočívajících v úmyslně založených požárech či záplavách, vyvolaných explozích výbušnin apod. I v těchto případech ale zcela jistě nelze pochybovat o tom, že např. úmyslně vyvolaná postupná záplava lidských obydlí (poškozením hráze rybníka), či jejich úmyslné postupné zapálení a vyvolání požárů, by naplnilo požadovaný zákonný znak úmyslného způsobení obecného nebezpečí ve vztahu k většímu počtu lidí, a to i kdyby se v jednotlivých obydlích nenacházel onen požadovaný počet sedmi osob, ale tento by byl naplněn či překročen až součtem všech takto ohrožených osob v těchto jednotlivých obydlích.

V případech v nichž byla řešena problematika spojená s dopravou, se pak obvykle jednalo o jednorázové jednání pachatele, které vyústilo ve způsobení obecného nebezpečí ve vztahu k osobám či cizímu majetku. Zde pak záleželo na počtu přítomných takto ohrožených osob či na hodnotě majetku, kterému hrozila škoda.

U obviněného T. nešlo o jednorázové způsobení stavu, který lze označit za obecné nebezpečí, v němž by se ocitly v tentýž okamžik všechny ohrožené osoby, ale to v žádném případě neznamená, že se o způsobení obecného nebezpečí nejednalo. Obviněný podle skutkového zjištění projížděl nejen nepovolenou, ale zcela nepřiměřenou (až 80 km/h) rychlostí centrem P. (byť v ranních hodinách, což zřejmě též mělo vliv na to, že nikdo z ostatních účastníků silničního provozu nebyl usmrcen nebo zraněn), nejméně pět frekventovaných křižovatek projel, ačkoli v jeho směru jízdy bylo na semaforu červené světelné znamení, které mu projetí křižovatky zakazovalo. To zároveň znamenalo, že z příčného směru ústícího do téže křižovatky měli jiní řidiči, ale i chodci zelené světelné znamení, které jim povolovalo do křižovatky vjet či vstoupit, a to při vědomí, že mají v nastalé dopravní situaci přednost a nesmí je tak ohrozit žádné vozidlo přijíždějící např. ze směru, v němž do křižovatky vjel obviněný. Pouze

čirou shodou okolností nedošlo ke střetu těchto vozidel nebo chodců s vozidlem obviněného. Nejvyšší soud je toho názoru, že hlavním důvodem, proč se tak nestalo, nebyla bravura obviněného při řízení vozidla, ale okolnost, že byl pronásledován policejními vozy, které měly zapnutou výstražnou zvukovou a světelnou signalizaci, což zvýšilo pozornost ostatních účastníků silničního provozu a tito do těchto křižovatek nevjeli (nevstoupili) či včas zastavili. To ale každopádně nebyla zásluha obviněného. Po vyjetí z bezprostředního centra P. obviněný pokračoval po tzv. pražském okruhu opět nepovolenou – nepřiměřenou (až 170 km/h) rychlostí na periferii města, přičemž tzv. „vybržďoval“ ostatní vozidla se snahou vyvolat jejich hromadnou kolizi, aby zabránil dalšímu svému pronásledování ze strany policejních vozidel. V jednom případě prokazatelně takto „vybržďoval“ i kamion, který kvůli tomu musel náhle změnit směr jízdy a přejet do jiného jízdního pruhu. Při snaze uniknout policejním vozidlům předjížděl ostatní vozidla z různých stran, kdy je tzv. podjížděl, jel i v odstavném pruhu apod. Při takovém způsobu jízdy pak způsobil dopravní nehodu, kdy bočně narazil do vozidla jiného řidiče (J. Š. - Škoda Fabia). Tato „pirátská“ jízda obviněného trvala přibližně 20 minut a nepokračovala dále pouze proto, že obviněný se dostal v důsledku postupu policie a zásahu dopravního dispečinku do situace, kdy v jízdě nemohl z objektivních důvodů pokračovat. Přesto se pokusil z místa ujet v opačném směru, což se mu ale již nepodařilo. Zde je pak třeba dodat, že ve vozidle řízeném obviněným se po celou dobu nacházely tři další dospělé osoby, které jej marně vyzývaly, aby v jízdě nepokračoval a zastavil.

Z výše uvedeného je zjevné, že obviněný takovouto svojí jízdou, tedy jediným skutkem, prakticky soustavně a průběžně v relativně krátkém časovém úseku vyvolával stav obecného nebezpečí, neboť ostatní účastníky silničního provozu, kterých muselo bezpochyby být celkově mnohem více než sedm, postupně ohrožoval na jejich životech, přinejmenším pak na jejich zdraví. Tři své spolujezdyce pak takto ohrožoval po celou dobu své jízdy. Je nesporné, že vzájemná kolize motorových vozidel či vozidla a chodce v podobných rychlostech, jakými se s vozidlem pohyboval obviněný, takřka vždy vede k usmrcení či těžkým zraněním osob, které jsou na takovýchto dopravních nehodách účastny. Že takové následky nenastaly, pak bylo dílem náhody, případně včasné reakce ostatních osob, které se v kritické době na jednotlivých komunikacích nacházely, nikoli však zásluhou obviněného.

Naplněna nesporně byla i subjektivní stránka trestného činu obecného ohrožení podle § 272 odst. 1 tr. zákoníku. Je totiž evidentní, že obviněný svojí jízdou nesledoval ohrožení jen některého konkrétního účastníka silničního provozu, ale jeho záměrem (úmyslem) bylo uniknout pronásledujícím policistům a to doslova za každou cenu. K tomu zvolil způsob jízdy, při němž nerespektoval (porušoval) základní dopravní předpisy a vyvolal stav, který ve svém celku

lze označit za obecné nebezpečí, kdy se v ohrožení života a zdraví ocitlo větší množství občanů – účastníků silničního provozu.

Odpovídající trestní postih takového, jakož i jiného podobného jednání, není dán nějakým konjunkturálním postupem orgánů činných v trestním řízení. Jde o nezbytnou a zároveň i o zákonnou reakci na určitý současný trend v chování některých řidičů, kteří si z různých důvodů zaměňují veřejné komunikace za závodní dráhu, a to bez ohledu, jaké může jejich počínání způsobit následky. Orgány činné v trestním řízení, jako orgány státu, jsou povinny učinit vše, co je v jejich pravomoci, aby řádní občané byli účinným způsobem před takovými porušovateli zákonných norem ochráněni a byla zajištěna potřebná míra bezpečnosti silničního provozu na našich komunikacích.

Nejvyšší soud proto zastává názor, že takováto či podobná jízda s vozidlem, byť pouze osobním, v podmínkách a dopravní situaci, jak to vyplynulo z učiněného skutkového zjištění obvodního soudu a popsáno v jeho v pořadí prvním rozsudku, je způsobilá vyvolat stav obecného nebezpečí ve smyslu trestného činu obecného ohrožení podle § 272 odst. 1 tr. zákoníku. Není přitom rozhodující, že výsledný větší počet ohrožených osob se do stavu obecného nebezpečí dostával jednáním obviněného v krátkém časovém intervalu postupně, a nikoli najednou ve stejném okamžiku.

Konečně i ze zmiňovaného rozhodnutí Nejvyššího soudu ze dne 22. 10. 2008, sp. zn. 7 Tdo 1321/2008 (publ. pod č. 33/2009 Sb. rozh. tr.), konkrétně z popisu skutku, vyplývá, že v daném případě obviněný řídil nákladní soupravu po komunikacích včetně dálnice a postupně způsobem svojí jízdy ohrožoval jednotlivé účastníky silničního provozu včetně policistů. Z uvedeného rozhodnutí nelze dospět k závěru, že by stav obecného nebezpečí byl obviněným způsoben výhradně vůči protijedoucímu autobusu, v němž cestovalo patnáct osob, tedy více než sedm. Vzniklé obecné nebezpečí bylo tímto rozhodnutím vztaženo i na ostatní zde uvedené osoby – řidiče, které obviněný průběžně svojí jízdou reálně ohrozil na životě či zdraví.

Je tak možno učinit závěr, že v průběhu daného trestního řízení bylo dostatečně prokázáno, že předmětným skutkem, který je popsán v prvním rozsudku soudu prvního stupně pod bodem 2), obviněný J. T. naplnil všechny požadované zákonné znaky zločinu obecného ohrožení podle § 272 odst. 1 tr. zákoníku včetně jeho subjektivní stránky, tj. úmyslného zavinění, a to minimálně ve formě úmyslu eventuálního podle § 15 odst. 1 písm. b) tr. zákoníku. Nejvyšší soud proto dává za pravdu závěrům, které učinil v tomto svém odsuzujícím rozsudku soud prvního stupně, jakož i podstatným námitkám dovolatele, a nesouhlasí s konečným rozhodnutím odvolacího soudu, ale i v pořadí druhým rozsudkem soudu prvního stupně, který byl v této věci vyhlášen na základě předchozího nesprávného právního názoru soudu odvolacího, obsaženého ve zrušující části jeho prvního rozhodnutí. Současně tím vyjadřuje i důvodnost podaného dovolání

nejvyššího státního zástupce, opřené o dovolací důvod podle § 265b odst. 1 písm. g) tr. ř.

Tímto se důvodným stal i další uplatněný dovolací důvod podle § 265b odst. 1 písm. l) tr. ř., neboť napadeným rozhodnutím soudu druhého stupně došlo k zamítnutí řádného opravného prostředku (odvolání) státního zástupce proti odsuzujícímu rozsudku soudu prvního stupně, přičemž jak bylo již zmíněno výše, v předcházejícím řízení byl dán důvod dovolání podle § 265b odst. 1 písm. g) tr. ř.

Pokud se týká některých námitek dovolatele, které snad měly umocnit pádnost uplatněné dovolací argumentace, jako např. že tzv. „vybrždováním“ se obviněný dopouštěl pokusu zločinu násilí proti úřední osobě podle § 21 odst. 1, § 325 odst. 1 písm. a), odst. 2 písm. a) tr. zákoníku, či dokonce jeho dokonání, tak k takovým názorům se dovolací soud vyjadřovat nehodlá. O takové právní kvalifikaci totiž nebylo v průběhu předchozího trestního řízení včetně podané obžaloby ani na okamžik uvažováno a taktéž dokazování nebylo v tomto směru dostatečně podrobně vedeno. Pokud tedy bylo státní zastupitelství názoru, že se obviněný svým jednáním dopustil i tohoto zločinu, nebo alespoň jeho pokusu, měla být v daném směru v předchozím řízení vyvinuta potřebná procesní, ale i důkazní aktivita. Rozhodujícím v dané souvislosti je ale to, že navzdory nynějšímu rozhodnutí dovolacího soudu nelze zhoršit postavení obviněného oproti tomu, v jakém se nacházel po vyhlášení v pořadí prvního rozsudku soudu prvního stupně, jelikož proti němu odvolání v neprospěch obviněného státního zástupce nepodal. Čili rozšíření právní kvalifikace nad rámec toho, jak byla aplikována v pořadí v prvním rozsudku obvodního soudu, není přípustné.

Po takto učiněném zjištění a konstatování Nejvyšší soud podle § 265k odst. 1 tr. ř. zrušil napadené usnesení Městského soudu v Praze ze dne 19. 12. 2012, sp. zn. 5 To 470/2012, a jemu předcházející rozsudek Obvodního soudu pro Prahu 5 ze dne 25. 9. 2012, sp. zn. 19 T 141/2011. Podle § 265k odst. 2 tr. ř. zrušil i všechna další rozhodnutí na zrušená rozhodnutí obsahově navazující, pokud vzhledem ke změně, k níž došlo zrušením, pozbyla podkladu.

Podle § 265l odst. 1 tr. ř. pak Nejvyšší soud přikázal Obvodnímu soudu pro Prahu 5, aby věc v potřebném rozsahu znovu projednal a rozhodl. To znamená, že jmenovaný soud ve věci nařídí a provede nové hlavní líčení, v němž znovu vyhodnotí veškeré již provedené důkazy, případně je před tím doplní o další potřebné důkazy. Poté opětovně rozhodne o vině a případném trestu obviněného J. T., přičemž bude nezbytné ve výroku rozsudku precizovat tzv. skutkovou větu, aby dostatečně názorně vyjadřovala naplnění znaku ohledně vydání celkového většího počtu lidí (nejméně sedmi) obecnému nebezpečí spočívajícímu ve vydání nebezpečí smrti nebo těžké újmy na zdraví. V tomto novém řízení je obvodní soud, a v případě vyvolání odvolacího řízení i soud odvolací, vázán právním názorem, který ve věci vyslovil Nejvyšší soud (§ 265s odst. 1 tr. ř.). Vzhledem

k tomu, že napadené rozhodnutí bylo zrušeno z podnětu dovolání nejvyššího státního zástupce podaného v neprospěch obviněného, soudy nižších stupňů nejsou povinny aplikovat ustanovení § 265s odst. 2 tr. ř., podle kterého nemůže v novém řízení dojít ke změně rozhodnutí v neprospěch obviněného (zákaz reformace in peius). Na straně druhé, a na to již Nejvyšší soud poukázal, musí být respektována okolnost, že proti v pořadí prvnímu rozhodnutí obvodního soudu podal odvolání pouze obviněný, a tudíž novým rozhodnutím ve věci nelze zhoršit konečné postavení obviněného oproti tomu, v jakém se nacházel po vyhlášení prvního rozsudku soudu prvního stupně.

Ochranné léčení podle § 99 odst. 1, věta druhá, a § 99 odst. 2 tr. zákoníku je možné na návrh státního zástupce uložit podle § 239 tr. ř. i v případě, že ve smyslu ustanovení § 159a tr. ř. došlo k odložení věci. Zahájení trestního stíhání podle § 160 odst. 1 tr. ř. není nezbytnou podmínkou pro uložení ochranného léčení.

(Stanovisko trestního kolegia Nejvyššího soudu ze dne 25. 9. 2014, sp. zn. Tpjn 302/2014, ECLI:CZ:NS:2014:TPJN.302.2014.1)

Z o d ů v o d n ě n í :

Předseda trestního kolegia Nejvyššího soudu podle § 21 odst. 1 zák. č. 6/2002 Sb., o soudech a soudcích, ve znění pozdějších předpisů, a čl. 14 odst. 1 písm. f) Jednacího řádu Nejvyššího soudu navrhl, aby trestní kolegium Nejvyššího soudu zaujalo stanovisko k výkladu ustanovení § 99 odst. 1 tr. zákoníku, jakož i v souvisejících ustanovení k otázce, zda lze pachatelé činu jinak trestného, který není pro nepřičetnost trestně odpovědný a jehož pobyt na svobodě je nebezpečný, uložit ochranné léčení, aniž by pro tento skutek bylo proti němu zahájeno trestní stíhání.

Tento návrh učinil předseda trestního kolegia na základě podnětu znalce z oboru soudní psychiatrie, který se na Nejvyšší soud obrátil s dotazem, zda lze ukládat ochranné léčení i v případě, že nedošlo k zahájení trestního stíhání. Z uvedeného podnětu a k němu přiložených soudních rozhodnutí je zřejmé, že rozhodovací praxe soudů je v této otázce rozdílná.

Podle usnesení Krajského soudu v Ústí nad Labem – pobočka v Liberci ze dne 7. 8. 2012, sp. zn. 55 To 345/2012, je uložení ochranného léčení vyloučeno, jestliže nedošlo k zahájení trestního stíhání podle § 160 odst. 1 tr. ř.

Opačný názor je vyjádřen např. v usnesení Nejvyššího soudu ze dne 31. 10. 2006, sp. zn. 6 Tdo 878/2006, či v usnesení Krajského soudu v Českých Budějovicích ze dne 28. 5. 2008, sp. zn. 3 To 351/2008, které bylo uveřejněno v časopise *Trestní právo v současné době* vydávaném nakladatelstvím Wolters Kluwer pod č. 675/2008 (sešit č. 11 z roku 2008). Podle citovaných rozhodnutí není nezbytnou podmínkou návrhu státního zástupce, aby soud uložil ochranné léčení, předchozí zahájení trestního stíhání osoby, ohledně níž takový návrh podal.

Trestní kolegium Nejvyššího soudu si před zaujetím stanoviska vyžádalo podle § 21 odst. 3 zák. č. 6/2002 Sb., o soudech a soudcích, ve znění pozdějších předpisů, vyjádření od Ministerstva spravedlnosti České republiky, Ministerstva vnitra České republiky, Nejvyššího státního zastupitelství, předsedů vrchních a krajských soudů, právnických fakult v Praze, v Brně, v Plzni a v Olomouci,

Institutu pro kriminologii a sociální prevenci, Ústavu státu a práva Akademie věd České republiky a České advokátní komory.

Žádný z oslovených orgánů a institucí nevysslovil nesouhlas s právním názorem uvedeným v právní větě stanoviska ani s argumentací jeho odůvodnění.

Poté, po zvážení všech výše významných skutečností, zaujalo trestní kolegium Nejvyššího soudu shora uvedené stanovisko.

Ochranné léčení je jedním z druhů ochranných opatření uvedených v § 98 odst. 1 tr. zákoníku. Podle nauky trestního práva je účelem ochranného léčení terapeutické působení na pachatele trestného činu nebo činu jinak trestného s cílem odstranění nebo alespoň snížení nebezpečí ohrožení či porušení zájmů chráněných trestním zákoníkem.*

Ochranné léčení je určeno čtyřem kategoriím osob:

- osobám nepřičetným, které spáchaly čin jinak trestný, jejichž pobyt na svobodě je nebezpečný,

- osobám zmenšeně přičetným, které spáchaly trestný čin,

- osobám, které spáchaly trestný čin ve stavu vyvolaném duševní poruchou a jejich pobyt na svobodě je nebezpečný

- osobám, které zneužívají návykové látky a spáchaly trestný čin pod jejím vlivem nebo v souvislosti s jejím zneužíváním.

Trestní zákoník rozlišuje obligatorní (§ 99 odst. 1) a fakultativní (§ 99 odst. 2) ukládání ochranného léčení. Podle povahy nemoci a léčebných možností soud uloží ochranné léčení ústavní nebo ambulantní; srov. § 99 odst. 4 tr. zákoníku.

Podle § 99 odst. 1 tr. zákoníku soud uloží ochranné léčení v případě uvedeném v § 40 odst. 2 a § 47 odst. 1 nebo jestliže pachatel činu jinak trestného není pro nepřičetnost trestně odpovědný a jeho pobyt na svobodě je nebezpečný.

Podle § 178 odst. 1 tr. ř. státní zástupce navrhne v obžalobě, aby soud uložil ochranné léčení nebo zabezpečovací detenci nebo ochrannou výchovu nebo zabránil věci, má-li za to, že jsou pro to zákonné podmínky. Podle § 178 odst. 2 tr. ř. může takový návrh učinit též samostatně. Nejde-li o případ, kdy si soud vyhradil rozhodnutí o uložení ochranného léčení podle § 230 odst. 2 tr. ř., může je uložit ve veřejném zasedání, jen navrhne-li to státní zástupce; srov. § 239 odst. 1 tr. ř.

Ustanovení § 99 odst. 1, věta druhá, tr. zákoníku stanoví dvě zákonné podmínky pro uložení ochranného léčení osobě, která není pro nepřičetnost trestně odpovědná. První z nich je spáchání činu jinak trestného touto osobou, druhou pak nebezpečnost jejího pobytu na svobodě. Při rozhodování o ochranném léčení v takovém případě musí být tedy prokázáno, že osoba není pro nepřičetnost trestně odpovědná a že jsou splněny i obě uvedené podmínky, tzn., že spáchala čin jinak trestný a že její pobyt na svobodě je nebezpečný; srov. např. rozhodnutí uveřejněné pod č. 24/1992 Sb. rozh. tr.

* Srov. Šámal, P., a kol.: Trestní zákoník I. §1 až 130. Komentář. 2. vydání. Praha: C.H. Beck, 2012, s. 99.

Skutečnost, že osoba není pro nepřičetnost trestně odpovědná, může být zjištěna až po zahájení trestního stíhání proti této osobě. V takovém případě je důvodem pro obligatorní zastavení trestního stíhání podle § 172 odst. 1 písm. e) tr. ř. Nepřičetnost však může být na základě znaleckého zkoumání zjištěna již v úvodní fázi přípravného řízení, tj. v rámci postupu před zahájením trestního stíhání při prověřování skutečností nasvědčujících tomu, zda byl spáchán trestný čin a kdo je jeho pachatelem. Za této situace nelze trestní stíhání zahájit, neboť je již v tuto dobu zřejmé, že nejde o podezření ze spáchání trestného činu, ale činu jinak trestného, a že tedy nejsou splněny podmínky pro zahájení trestního stíhání stanovené v § 160 odst. 1 tr. ř. Zahájení trestního stíhání policejním orgánem by za této situace bylo nezákonným. V takovém případě státní zástupce nebo policejní orgán věc odloží usnesením podle § 159a odst. 1 tr. ř., neboť ve věci nejde o podezření z trestného činu.

Nelze přisvědčit názoru uvedenému v usnesení Krajského soudu v Ústí nad Labem – pobočka v Liberci ze dne 7. 8. 2012, sp. zn. 55 To 365/2012, že uložení ochranného léčení podle § 99 odst. 1, věta druhá, tr. zákoníku je vyloučené, pokud nebylo zahájeno trestní stíhání, a že nezahájením trestního stíhání a odložením věci podle § 159a tr. ř. se orgány činné v trestním řízení zbavily možnosti užívat proti pachateli prostředků trestního řádu. Tento názor nemá oporu v právní úpravě. Ani trestní zákoník, ani trestní řád nestanoví jako podmínku pro uložení ochranného léčení, resp. pro podání návrhu státního zástupce, aby soud uložil ochranné léčení (§ 178 odst. 1 nebo § 178 odst. 2 tr. ř.), zahájení trestního stíhání vůči osobě, již má být ochranné léčení uloženo. Ani ze znění § 239 odst. 1 tr. ř. nevyplývá, že by státní zástupce mohl takový návrh soudu podat pouze v případě, že bylo zahájeno a následně podle § 172 odst. 1 písm. e) tr. ř. zastaveno trestní stíhání.

Pokud jde o použití prostředků trestního řádu, nelze je podmiňovat jen zahájením trestního stíhání. Při splnění zákonných podmínek je lze použít poté, co bylo zahájeno přípravné řízení, které podle § 12 odst. 10 tr. ř. započíná sepsáním záznamu o zahájení úkonů trestního řízení nebo provedením neodkladných a neopakovatelných úkonů, které mu bezprostředně předcházely, a nebyly-li tyto úkony provedeny, zahájením trestního stíhání. Již v rámci postupu před zahájením trestního stíhání lze tak např. podle § 158 odst. 3 písm. b) tr. ř. přibrat znalce, je-li to pro posouzení věci třeba.

Nutno rovněž připomenout, že podle § 174 odst. 1 tr. ř. státní zástupce vykonává dozor nad zachováváním zákonnosti v přípravném řízení. Při výkonu dozoru je mj. oprávněn rušit nezákonná rozhodnutí policejního orgánu; srov. § 174 odst. 2 písm. c) tr. ř. Takto by musel postupovat např. právě tehdy, pokud by policejní orgán zahájil trestní stíhání vůči osobě, u níž již v rámci prověřování byla zjištěna nepřičetnost, přičemž tato skutečnost byla podložena znaleckým zkoumáním.

Navíc je třeba uvést, že vázat možnost podání návrhu státního zástupce soudu, aby uložil ochranné léčení osobě, která není pro nepřičetnost trestně odpovědná, a tím i možnost uložení ochranného léčení soudem na zahájení trestního stíhání, by bylo i v rozporu se smyslem a účelem ochranného léčení a se smyslem ustanovení § 178 a § 239 tr. ř., jejichž prostřednictvím se mj. realizuje právě v § 99 odst. 1 tr. zákoníku zakotvené obligatorní ukládání ochranného léčení pachateli činu jinak trestného, který není pro nepřičetnost trestně odpovědný a jehož pobyt na svobodě je nebezpečný. Znamenalo by to též neodůvodněný a nelogický, právní úpravou nepodložený, rozdílný přístup k pachatelům činů jinak trestných, u nichž jsou jinak naplněny zákonné podmínky pro obligatorní uložení ochranného léčení a u nichž je v zájmu ochrany společnosti i jich samotných uložení ochranného léčení nezbytné.

Na základě výše uvedeného lze konstatovat, že státní zástupce je oprávněn v souladu s ustanovením § 239 odst. 1 tr. ř. k podání návrhu na uložení ochranného léčení osobě, která není pro nepřičetnost trestně odpovědná, bez ohledu na to, zda bylo či nebylo vůči ní zahájeno trestní stíhání. Zahájení trestního stíhání tedy není ani podmínkou pro uložení ochranného léčení takové osobě na základě § 99 odst. 1 tr. zákoníku.

Pro úplnost je možno uvést, že uvedené závěry o možnosti uložit ochranné léčení podle § 99 odst. 1, věta druhá, tr. ř. lze vztáhnout i na ukládání ochranného léčení podle § 99 odst. 2 tr. ř., tedy osobám, které spáchaly trestný čin ve stavu vyvolaném duševní poruchou a jejich pobyt na svobodě je nebezpečný, a osobám, které zneužívají návykové látky a spáchaly trestný čin pod jejím vlivem nebo v souvislosti s jejím zneužíváním. Jde o případy, kdy byla věc odložena podle § 159a odst. 2 tr. ř. i z jiných důvodů, kdy je trestní stíhání nepřípustné podle § 11 tr. ř. Např. trestní stíhání nelze zahájit, nařídí-li to prezident republiky, uživ svého práva udílet milost nebo amnestii (§ 11 odst. 1 písm. a/ tr. ř.), nebo je-li trestní stíhání promlčeno (§ 11 odst. 1 písm. b/ tr. ř.). V úvahu přicházejí i případy odložení věci podle některých dalších důvodů uvedených v § 159a tr. ř., např. je-li trestní stíhání neúčelné vzhledem k okolnostem uvedeným v § 172 odst. 2 písm. a) nebo b) tr. ř. (§ 159a odst. 3 tr. ř.).

Jednočinný souběh trestného činu zneužití pravomoci úřední osoby podle § 329 tr. zákoníku a trestného činu nadřzování podle § 366 tr. zákoníku není vyloučen, neboť ustanovení § 329 tr. zákoníku není speciální k ustanovení § 366 tr. zákoníku a není dán ani jiný důvod vylučující souběh trestných činů.

(Usnesení velkého senátu trestního kolegia Nejvyššího soudu
ze dne 26. 3. 2014, sp. zn. 15 Tdo 190/2014,
ECLI:CZ:NS:2014:15.TDO.190.2014.1)

Nejvyšší soud ve velkém senátu trestního kolegia odmítl dovolání obviněných P. P., JUDr. Z. B. a J. V. proti rozsudku Městského soudu v Praze ze dne 8. 12. 2011, sp. zn. 61 To 370/2011, jako odvolacího soudu v trestní věci vedené u Obvodního soudu pro Prahu 10 pod sp. zn. 51 T 156/2010.

Z o d ů v o d n ě n í :

Rozsudkem Obvodního soudu pro Prahu 10 ze dne 17. 6. 2011, sp. zn. 51 T 156/2010, byli uznáni vinnými obviněný P. P. pod bodem 1) přečinem zneužití pravomoci úřední osoby podle § 329 odst. 1 písm. c) tr. zákoníku a přečinem nadřzování podle § 366 odst. 1 tr. zákoníku, pod bodem 2) trestným činem zneužívání pravomoci veřejného činitele podle § 158 odst. 1 písm. a) trestního zákona (zák. č. 140/1961 Sb., ve znění pozdějších předpisů, dále jen „tr. zák.“), trestným činem přijímání úplatku podle § 160 odst. 1, odst. 3 písm. b) tr. zák. a trestným činem nadřzování podle § 166 odst. 1 tr. zák., obviněný JUDr. Z. B. pod bodem 1) návodem k přečinu zneužití pravomoci úřední osoby podle § 24 odst. 1 písm. b) tr. zákoníku k § 329 odst. 1 písm. c) tr. zákoníku, přečinem nadřzování podle § 366 odst. 1 tr. zákoníku a přečinem nepřímého úplatkářství podle § 333 odst. 1 tr. zákoníku, pod bodem 2) trestným činem zneužívání pravomoci veřejného činitele podle § 158 odst. 1 písm. a) tr. zák., trestným činem přijímání úplatku podle § 160 odst. 1, odst. 3 písm. b) tr. zák. a trestným činem nadřzování podle § 166 odst. 1 tr. zák., obviněný M. M. pod bodem 1) pomocí k trestnému činu podplácení podle § 10 odst. 1 písm. c) tr. zák. k § 161 odst. 1, odst. 2 písm. b) tr. zák. a trestným činem nadřzování podle § 166 odst. 1 tr. zák., obviněný A. F. pod bodem 1) organizátorstvím k přečinu zneužití pravomoci úřední osoby podle § 24 odst. 1 písm. a) tr. zákoníku k § 329 odst. 1 písm. c) tr. zákoníku a zločinem podplácení podle § 332 odst. 1, odst. 2 písm. b) tr. zákoníku, obviněný J. V. pod bodem 2) trestným činem zneužívání pravomoci veřejného činitele podle § 158 odst. 1 písm. a) tr. zák. a trestným činem nadřzování podle § 166 odst. 1 tr. zák., kterých se měli dopustit tím, že

1) obvinění P. P., JUDr. Z. B., A. F. a M. M. ve vzájemné součinnosti tak, že obviněný F. poté, co při řízení osobního automobilu zn. BMW X5 dne 30. 3. 2009 v podvečerních hodinách na křižovatce P. – A. v P. 7 způsobil dopravní nehodu, při které na přechodu pro chodce srazil a těžce zranil chodkyni M. D. a z místa nehody ujel, v úmyslu za úplatu se vyhnout trestnímu postihu téhož dne v restauraci S. z. v P. 10, D. M., K. 181/4, požádal o součinnost při realizaci svého záměru obviněného M., který následně dne 31. 3. 2009 zkontaktoval obviněného B., jenž po dohodě s obviněným M. uskutečněné v období od 31. 3. do 9. 4. 2009, že celá věc bude vyřízena tak, aby obviněný F. unikl trestnímu postihu za dopravní nehodu s těžkým zraněním chodkyně a následném ujetí z místa činu, a to za úplatek ve výši 250 000 Kč, poté, co byl spis týkající se této dopravní nehody vedený pod č.j. KRPA-855/PČ-2009 dne 6. 5. 2009 přidělen ke zpracování obviněnému P., tohoto kontaktoval a po vzájemné dohodě obviněný P. v úmyslu zajistit, aby obviněný F. nebyl jako pachatel dopravní nehody postižen, řízení protahoval, oddaloval provedení jednotlivých úkonů ke zjištění pachatele, byť potřebné informace v tomto směru již původní spisový materiál obsahoval, a takto postupoval až do ledna 2010, kdy začal na věci intenzivně pracovat, přičemž dne 12. 2. 2010 provedl rekonvenci s obviněným F., neboť se v závěru roku 2009 dozvěděl od dozorujícího státního zástupce, že se o případ zajímá inspekce Policie České republiky; tím obviněný P. jako příslušník Policie České republiky postupoval v rozporu s ustanovením § 45 odst. 1 písm. b) zákona č. 361/2003 Sb., o služebním poměru příslušníků bezpečnostních sborů, ve znění pozdějších předpisů, a článku 2 odst. 1, 2 závazného pokynu policejního prezidenta ze dne 21. 4. 2009 o plnění úkolů v trestním řízení; na základě dohody mezi obviněným B. a M. v přesně nezjištěné dny do 29. 6. 2009 předal obviněný F. obviněnému M. sám nebo prostřednictvím dosud nezjištěné osoby vystupující pod jménem L. v několika částkách sumu nejméně 145 000 Kč a obviněný M. v přesně nezjištěné době do 1. 7. 2009 předal tuto dosud přesně nezjištěnou částku jako úplatek za vyřízení věci obviněnému B.,

2) obvinění P., V. a B. ve vzájemné součinnosti tak, že v době od 21. 5. 2009 do 21. 7. 2009 v P. obviněný P. jako komisař Odboru vyšetřování dopravních nehod, Služby kriminální policie a vyšetřování Krajského ředitelství Policie České republiky hl. m. P., na svém pracovišti v P. 8, H. 481/5, a obviněný B. jako ředitel Odboru dopravních přestupků Magistrátu hl. m. P. na svém pracovišti v P. 1 za úplatek v dosud přesně nezjištěné výši, specifikované jako „pět pro každého“, vedli řízení ve věci dopravní nehody vozidla tov. zn. Iveco Daily, řízeného R. S., ke které došlo dne 21. 3. 2009 v 06:50 hod. v Praze 5, na S. ul., tak, aby R. S. unikl trestnímu postihu pro trestný čin ohrožení pod vlivem návykové látky podle § 201 odst. 1, odst. 2 písm. c) tr. zák., tak, že obviněný P. prováděl manipulaci v jemu přiděleném spisovém materiálu č.j. KRPA-934/TČ-2009 tím způsobem, že úmyslně ze spisu č.j. KRPA-3037/DN-2009-423-TČ

postoupeného odborem služby dopravní policie Krajského ředitelství Policie České republiky hl. m. P. odstranil úřední záznam o podaném vysvětlení ze dne 21. 3. 2009 v 19:59 hod., obsahující výpověď podezřelého S., v níž bylo uvedeno, že jízdu před dopravní nehodou započal dne 21. 3. 2009 v 06:00 hod. v Ú., a to v úmyslu upravit dobu a místo započetí jízdy s cílem stanovení nižší hladiny alkoholu v krvi, přičemž se dále dohodl se svým kolegou obviněným V., aby dne 28. 5. 2009 vyslechl podezřelého R. S. a výpověď sepsal nepravdivě tak, že změnil průběh jízdy podezřelého S. před dopravní nehodou, a obviněný V. jako komisař Odboru vyšetřování dopravních nehod SKPV Krajského ředitelství Policie České republiky hl. m. P. na základě této dohody úmyslně ve výpovědi R. S. dobu započetí jízdy stanovil bezprostředně před dopravní nehodou a místo započetí této jízdy upravil na Ú. – P. 1, Pod P., a nikoliv ve skutečnosti Ú. n. L. – P. 9, čímž dobu jízdy zkrátil před dopravní nehodou minimálně o 40 min., obviněný P. následně při zpracování spisového materiálu úmyslně ignoroval část znaleckého posudku z oboru zdravotnictví, odvětví toxikologie, ač tento posudek obsahoval jednoznačný závěr, že řidiči R. S. byla vypočtena v době započetí jízdy, tedy dne 21. 3. 2009 v 06:00 hodin, hladina alkoholu v krvi v rozmezí 1,08 až 1,41 g/kg, a bylo tedy namístě zahájení trestního stíhání řidiče pro podezření ze spáchání trestného činu ohrožení pod vlivem návykové látky podle § 201 odst. 1, odst. 2 písm. c) tr. zák., a přes tuto skutečnost svým opatřením č.j. KRPA-934-4/TČ-2009 ze dne 30. 6. 2009 odevzdal podle § 159a odst. 1 písm. a) tr. ř. věc k projednání přestupku Odboru dopravních přestupků Magistrátu hl. m. P., kde obviněný B. následně zajistil, aby v rozporu se shora uvedenými skutkovými okolnostmi bylo řízení ukončeno rozhodnutím sp. zn. S-MHMP 564177/2009/Sta ze dne 21. 7. 2009, jímž byl R. S. uznán vinným toliko spácháním přestupku proti bezpečnosti a plynulosti provozu na pozemních komunikacích podle § 22 odst. 1 písm. b) zákona č. 200/1990 Sb., o přestupcích, ve znění pozdějších předpisů, přičemž obviněný P. a obviněný V. takto jednali v rozporu s ustanovením § 45 odst. 1 písm. b) zákona č. 361/2003 Sb., o služebním poměru příslušníků bezpečnostních sborů, ve znění pozdějších předpisů, a článku 2 odst. 2 závazného pokynu policejního prezidenta ze dne 21. 4. 2009 o plnění úkolů v trestním řízení a obviněný B. v rozporu s článkem 6 odst. 2 Organizačního řádu Magistrátu hl. m. P., který je přílohou usnesení Rady hl. m. P. č. 0252 ze dne 1. 3. 2005, a článku II. Popisu pracovní činnosti ze dne 27. 2. 2007.

Za tyto trestné činy byl obviněný P. P. odsouzen podle § 160 odst. 3 tr. zák. za použití § 35 odst. 1 tr. zák. k úhrnnému trestu odnětí svobody v trvání tří let, pro jehož výkon byl podle § 39a odst. 3 tr. zák. zařazen do věznice s dozorem. Podle § 49 odst. 1 tr. zák. mu byl dále uložen trest zákazu výkonu povolání u Policie České republiky, městské a obecní policie a v bezpečnostních sborech České republiky na dobu pěti let. Obviněný JUDr. Z. B. byl odsouzen podle § 160 odst. 3 tr. zák. za použití § 35 odst. 1 tr. zák. k úhrnnému trestu odnětí

svobody v trvání čtyř let, pro jehož výkon byl podle § 39a odst. 3 tr. zák. zařazen do věznice s dozorem. Podle § 49 odst. 1 tr. zák. mu byl dále uložen trest zákazu činnosti spočívající v zákazu výkonu zaměstnání ve státní správě na dobu pěti let. Obviněný M. M. byl odsouzen podle § 161 odst. 2 tr. zák. za použití § 35 odst. 1 tr. zák. k úhrnnému trestu odnětí svobody v trvání dvou let, jehož výkon mu byl podle § 58 odst. 1 a § 59 odst. 1 tr. zák. podmíněně odložen na zkušební dobu v trvání pěti let. Obviněný A. F. byl odsouzen podle § 209 odst. 5 tr. zákoníku za použití § 43 odst. 2 tr. zákoníku k souhrnnému trestu odnětí svobody v trvání osm a půl roku, pro jehož výkon byl podle § 56 odst. 2 písm. c) tr. zákoníku zařazen do věznice s ostrahou. Současně byl zrušen výrok o trestu uložený mu rozsudkem Městského soudu v Praze ze dne 30. 8. 2010, sp. zn. 56 T 3/2010, ve spojení s rozsudkem Vrchního soudu v Praze ze dne 2. 12. 2010, sp. zn. 4 To 61/2010, jakož i všechna další rozhodnutí na tyto výroky obsahově navazující, pokud vzhledem ke změně, k níž došlo zrušením, pozbyla podkladu. Obviněný J. V. byl odsouzen podle § 158 odst. 1 tr. zák. za použití § 35 odst. 1 tr. zák., § 49 odst. 1, 2 tr. zák. k trestu zákazu činnosti spočívající v zákazu výkonu povolání u Policie České republiky, městské a obecní policie a v bezpečnostních sborech České republiky na dobu tří let. Podle § 226 písm. c) tr. ř. byl obviněný J. V. zproštěn obžaloby pro skutek kvalifikovaný na základě obžaloby státního zástupce Městského státního zastupitelství v P. jednak jako zločin zneužití pravomoci úřední osoby podle § 329 odst. 1 písm. c), odst. 2 písm. a) tr. zákoníku a jednak jako přečin nadřžování podle § 366 odst. 1 tr. zákoníku, neboť nebylo prokázáno, že tento skutek spáchal obviněný.

Proti tomuto rozsudku soudu prvního stupně podali obvinění P. P., JUDr. Z. B., M. M., A. F., J. V. a JUDr. H. B. odvolání, o nichž Městský soud v Praze rozhodl rozsudkem ze dne 8. 12. 2011, sp. zn. 61 To 370/2011, tak, že podle § 258 odst. 1 písm. d), odst. 2 tr. ř. napadený rozsudek nalézacího soudu zrušil ohledně obviněného A. F. v celém rozsahu a podle § 259 odst. 3 tr. ř. znovu rozhodl tak, že obviněného A. F. uznal vinným návodem k přečinu zneužití pravomoci úřední osoby podle § 24 odst. 1 písm. b) tr. zákoníku k § 329 odst. 1 písm. c) tr. zákoníku a zločinem podplacení podle § 332 odst. 1, odst. 2 písm. c) tr. zákoníku, za což jej odsoudil podle § 209 odst. 5 tr. zákoníku a § 43 odst. 2 tr. zákoníku k souhrnnému trestu odnětí svobody v trvání osmi a půl roku, pro jehož výkon byl podle § 56 odst. 3 tr. zákoníku zařazen do věznice s ostrahou. Současně byl zrušen výrok o trestu z rozsudku Městského soudu v Praze ze dne 30. 8. 2010, sp. zn. 56 T 3/2010, ve znění rozsudku Vrchního soudu v Praze ze dne 2. 12. 2010, sp. zn. 4 To 61/2010, jakož i všechna další rozhodnutí na tyto výroky obsahově navazující, pokud vzhledem ke změně, k níž došlo tímto zrušením, pozbyla podkladu. Podle § 258 odst. 1 písm. e), odst. 2 tr. ř. byl napadený rozsudek zrušen ohledně obviněných P. P., JUDr. Z. B. a M. M. pouze ve výroku o trestu a podle § 259 odst. 3 tr. ř. bylo znovu rozhodnuto tak, že se obviněnému

P. P. při nezměněném výroku o vině ukládá podle § 160 odst. 3 tr. zák. a § 35 odst. 1 tr. zák. úhrnný trest odnětí svobody v trvání dvou roků. Podle § 58 odst. 1 a § 59 odst. 1 tr. zák. mu byl výkon tohoto trestu podmíněně odložen na zkušební dobu v trvání čtyř let. Podle § 49 odst. 1 tr. zák. byl obviněnému uložen trest zákazu činnosti spočívající v zákazu výkonu povolání u Policie České republiky, městské a obecní policie, jakož i v Bezpečnostních sborech České republiky na dobu pěti roků. Podle § 53 odst. 1 tr. zák. byl obviněnému uložen peněžitý trest ve výši 300 000 Kč a podle § 54 odst. 3 tr. zák. mu byl pro případ, že by peněžitý trest nebyl ve stanovené lhůtě vykonán, stanoven náhradní trest odnětí svobody na dobu jednoho roku. Obviněnému JUDr. Z. B. byl při nezměněném výroku o vině uložen podle § 160 odst. 3 tr. zák. za použití § 35 odst. 1 tr. zák. úhrnný trest odnětí svobody v trvání dvou roků, jehož výkon mu byl podle § 58 odst. 1 tr. zák. a § 59 odst. 1 tr. zák. podmíněně odložen na zkušební dobu v trvání čtyř roků. Podle § 49 odst. 1 tr. zák. byl obviněnému uložen trest zákazu činnosti spočívající v zákazu výkonu zaměstnání ve státní správě na dobu pěti roků. Podle § 53 odst. 1 tr. zák. byl obviněnému uložen peněžitý trest ve výši 300 000 Kč a podle § 54 odst. 3 tr. zák. mu byl pro případ, že by peněžitý trest nebyl ve stanovené lhůtě vykonán, stanoven náhradní trest odnětí svobody na dobu jednoho roku. Obviněnému M. M. byl při nezměněném výroku o vině uložen podle § 161 odst. 2 tr. zák. a § 35 odst. 1 tr. zák. úhrnný trest odnětí svobody v trvání osmnácti měsíců, jehož výkon mu byl podle § 58 odst. 1 tr. zák. a § 59 odst. 1 tr. zák. podmíněně odložen na zkušební dobu v trvání tří roků. Podle § 256 tr. ř. bylo odvolání obviněného J. V. zamítnuto.

Proti uvedenému rozsudku Městského soudu v Praze ze dne 8. 12. 2011, sp. zn. 61 To 370/2011, ve spojení s rozsudkem Obvodního soudu pro Prahu 10 ze dne 17. 6. 2011, sp. zn. 51 T 156/2010, podali obvinění P. P., JUDr. Z. B. a J. V. prostřednictvím obhájců. dovolání z důvodů uvedených v § 265b odst. 1 písm. g) tr. ř., obviněný J. V. rovněž z důvodů uvedených v § 265b odst. 1 písm. l) tr. ř.

Obviněný P. P. ve svém dovolání konkrétně namítal, že nebyla naplněna subjektivní stránka trestného činu, především zavinění a konkrétně jeho úmysl spáchat svým jednáním trestný čin. Soud odmítl provedení jím navrhovaných důkazů, které měly přímou souvislost s prokázáním skutkového děje, potažmo skutkového stavu věci.

Pro naplnění skutkové podstaty přečinu zneužití pravomoci úřední osoby podle § 329 odst. 1 písm. c) tr. zákoníku je podstatné, aby obviněný P. nesplnil danou povinnost z jeho pravomoci. Samo slovo nesplnil při svém výkladu znamená, že by obviněný P. musel jednat tak, že by vůbec nepátral po obviněném F., kdy by pak nesplnil povinnost spočívající v tom, že je povinen pátrat po známém možném pachateli trestného činu. Nicméně ze skutkového popisu jednání obviněného P. je dáno, že jeho jednání spočívá v tom, že „úmyslně protahoval,

oddaloval provedení jednotlivých úkonů ke zjištění pachatele“. Obviněný P. svou povinnost splnil, zjistil, že obviněný F. je ve vazbě. Znakem skutkové podstaty není průběžné neplnění povinnosti, které je ojedinělým jevem, kdy nakonec pachatel svoji povinnost splní. Skutková podstata tohoto trestného činu by byla naplněna, pokud by obviněný P. neučinil žádné úkony směřující k pátrání po osobě obviněného F. Bylo ale prokázáno, že on tyto úkony činil, neporušoval svoji povinnost, ale mezi jednotlivými úkony, a to i s ohledem na zjištěné skutečnosti, byla určitá časová prodleva a požadavek celorepublikového útvaru na „nevyplašení“ obviněného F., aby nebyly zmařeny důkazy o závažném zločinu.

K jednání kvalifikovanému jako přečin nadřizování podle § 366 odst. 1 tr. zákoníku obviněný P. uvedl, že podle jeho názoru nebyla naplněna subjektivní stránka ani tohoto přečinu, stejně tak jako jeho všechny znaky. I tento přečin vyžaduje úmysl aktivně pomáhat jinému, aby unikl trestnímu stíhání. U obviněného P. nebylo v žádném případě prokázáno, že by pomáhal obviněnému F. uniknout trestnímu stíhání. Je zde nutno posoudit, zda případná liknavost, pokud by se dalo v případě obviněného P. o liknavosti jednat, je tím znakem trestného činu, který je možno podřadit pod „pomáhat“ nebo „nesplnit“.

V dalším obviněný uplatnil četné výhrady proti správnosti skutkových zjištění, způsobu provádění dokazování i zákonnosti a přiměřenosti trestu, byl-li mu vedle podmíněného trestu odnětí svobody uložen také trest zákazu činnosti a peněžitý trest ve výši 300 000 Kč s náhradním trestem odnětí svobody v trvání jednoho roku.

Obviněný P. P. na závěr svého mimořádného opravného prostředku navrhl, aby Nejvyšší soud napadené usnesení Vrchního soudu v Praze zrušil a tomuto soudu přikázal věc v potřebném rozsahu znovu projednat a rozhodnout.

Obviněný JUDr. Z. B. ve svém mimořádném opravném prostředku, pokud jde o návrh k přečinu zneužití pravomoci úřední osoby podle § 24 odst. 1 písm. b) tr. zákoníku k § 329 odst. 1 písm. c) tr. zákoníku, namítal, že popis skutku ve skutkové větě rozsudku nalézacího soudu ani skutková zjištění nalézacího soudu, vyplývající z odůvodnění rozsudku, a ani doplněná skutková zjištění rozvedená v odůvodnění rozsudku odvolacího soudu neposkytují žádné zjištění v tom směru, že by úmyslně vzbudil v obviněném P. rozhodnutí spáchat přečin zneužití pravomoci úřední osoby podle § 329 odst. 1 písm. c) tr. zákoníku, tedy že by ho vůbec k jakémukoli jednání naváděl. Slovní spojení „po vzájemné dohodě“ nevyjadřuje iniciativu z dovolatelovy strany ve vztahu k budoucímu jednání obviněného P. a neposkytuje žádné zjištění v tom směru, že tato údajná dohoda byla uzavřena z jeho popudu.

K přečinu nadřizování podle § 366 odst. 1 tr. zákoníku namítal, že popis skutku ve skutkové větě rozsudku nalézacího soudu a ani skutková zjištění soudu vyplývající z odůvodnění rozsudku nalézacího soudu, která převzal též odvolací soud, neposkytují žádné zjištění v tom směru, jakým konkrétním způsobem měl

pomáhat obviněnému F., aby tento unikl trestnímu stíhání. Z odůvodnění rozsudku nalézacího soudu nevyplývá skutkové zjištění, že by znal obviněného F., ani že by v době, kdy zkontaktoval obviněného P., věděl, o co se ve věci dopravní nehody jedná, kdo měl být řidičem vozidla a tedy možným pachatelem trestného činu. Zcela pak absentuje popis konkrétního jeho jednání, jímž měl naplnit skutkovou podstatu přečinu nadřizování. Ze slovního spojení „poté, co byl spis předmětné dopravní nehody přidělen ke zpracování obž. P., tohoto kontaktoval a po vzájemné dohodě obž. P. v úmyslu zajistit“ nelze dovozovat jeho úmysl napomáhat tomu, aby obviněný F. unikl trestnímu stíhání. Skutečnost, že obviněného P. kontaktoval, nevypovídá nic o jeho úmyslu napomáhat obviněnému F., aby unikl trestnímu stíhání.

K přečinu nepřímého úplatkářství podle § 333 odst. 1 tr. zákoníku uvedl, že z popisu skutku ve skutkové větě rozsudku nalézacího soudu a z právní věty rozsudku vyplývá, že ze dvou možných alternativ skutkové podstaty tohoto přečinu vycházel soud z toho, že přijal úplatek za to, že bude svým vlivem působit na výkon pravomoci úřední osoby. Z odůvodnění rozsudku nalézacího soudu vyplývá, že soud nemá jasno v tom, komu byla vlastně údajná částka ve výši 250 000 Kč jako úplatek za vyřízení věci dopravní nehody určena, ani komu, resp. pro koho, byla obviněným F. prostřednictvím obviněného M. údajně poskytnuta. Tomu pak nasvědčuje i nesprávná právní kvalifikace skutku ve vztahu k obviněnému P. O přesvědčení nalézacího soudu, že částka poskytnutá jako údajný úplatek obviněným F. musela jít i za obviněným P., vypovídá i právní kvalifikace skutku ve vztahu k obviněnému F., neboť ve vztahu k němu nalézací soud učinil skutkové zjištění, že pro jiného v souvislosti s obstaráváním věci obecného zájmu poskytl úplatek a spáchal takový čin vůči úřední osobě, a skutek právně kvalifikoval jako zločin podplácení podle § 332 odst. 1, odst. 2 písm. b) tr. zákoníku, což je v rozporu s právní kvalifikací skutku ve vztahu k dovolateli, neboť poskytnutí úplatku jeho osobě nemělo souvislost s obstaráváním věci obecného zájmu jeho osobou, navíc nemohl být v tomto případě v postavení úřední osoby. Z odůvodnění rozsudku je tak patrné, že nalézací soud nebyl schopen přesvědčivě popsat a zdůvodnit, jaká byla dovolatelova úloha ve věci poskytnutí údajného úplatku za kladné vyřízení dopravní nehody, tj. zda měl úplatek přijmout pro sebe, nebo pro jinou osobu (v takovém případě by vystupoval pouze jako „prostředník“), a tyto nejasnosti se nalézací soud snažil zakrýt neurčitými a nejednoznačnými formulacemi skutkové věty rozsudku.

Rovněž pokud jde o skutek uvedený pod bodem 2) výroku rozsudku, dovolatel má za to, že popis skutku vyjádřený ve skutkové větě výroku rozsudku nalézacího soudu, případně rozvedený v jeho odůvodnění a v odůvodnění rozsudku odvolacího soudu, neodpovídá formálním znakům použitých skutkových podstat. Pokud se potom konkrétně jedná o trestný čin zneužívání pravomoci veřejného činitele podle § 158 odst. 1 písm. a) tr. zák., ani soud nalézací, ani

soud odvolací se nezabýval skutečností, zda v případě, že měl spáchat trestný čin zneužívání pravomoci veřejného činitele, takovou pravomocí, kterou měl zneužít, vůbec disponoval. Soud neodůvodnil, v jakém jeho konkrétním jednání spatřují výkon pravomoci veřejného činitele v rozporu se zákonem, ani jaký konkrétní zákon nebo jinou právní normu měl porušit nebo obejít.

K trestnému činu přijímání úplatku podle § 160 odst. 1, odst. 3 písm. b) tr. zák. dovolatel uvedl, že v jeho případě shledaly soudy obou stupňů za naplněnou tu alternativu skutkové podstaty trestného činu, že si dal úplatek slíbit, přičemž však skutková věta rozsudku nalézacího soudu neobsahuje natolik konkrétní skutková zjištění, aby bylo zřejmé, pro kterou ze dvou možných alternativ skutkové podstaty trestného činu přijímání úplatku se nalézací soud rozhodl, zda pro přijetí úplatku nebo pro slib úplatku – viz soudem zvolená formulace „za úplatek“. Dále namítal, že je nesprávné užití kvalifikované skutkové podstaty uvedené v odst. 3 písm. b), neboť nalézací soud se omezil pouze na konstatování, že jako vedoucí Odboru dopravních přestupků nepochybně byl veřejným činitelem, aniž by zjišťoval, zda v souvislosti s jednáním, k němuž se úplatek vztahuje, měl odpovídající pravomoc.

S odkazem na shora uvedenou argumentaci pak rovněž namítal, že nejsou splněny předpoklady pro jednočinný souběh trestných činů přijímání úplatku podle § 160 odst. 1, 3 tr. zák. s trestným činem zneužívání pravomoci veřejného činitele podle § 158 odst. 1 tr. zák. a dále že nebyla splněna materiální podmínka zakotvená v ustanovení § 88 odst. 1 tr. zák. pro použití kvalifikované skutkové podstaty u trestného činu přijímání úplatku podle § 160 odst. 1, odst. 3 písm. b) tr. zák.

K trestnému činu nadřování podle § 166 odst. 1 tr. zák. dovolatel uvedl, že kromě toho, že nebylo prokázáno, že by se do způsobu vyřízení věci na Odboru přestupků Magistrátu hl. m. P. jakýmkoli způsobem angažoval v úmyslu pomoci pachateli S. uniknout trestnímu stíhání, v popisu skutku ve skutkové větě rozsudku nalézacího soudu nebylo ani konkretizováno, jakým jednáním měl zákonné znaky skutkové podstaty trestného činu nadřování naplnit, a to přesto, že soud je povinen uvést způsob provedení činu, tedy skutkově jej popsat.

Kromě toho dovolatel nesprávné právní posouzení skutku uvedeného pod bodem 2) rozsudku spatřuje i v tom, že ačkoli je právní teorií jednočinný souběh trestných činů zneužívání pravomoci veřejného činitele podle § 158 tr. zák. a trestného činu nadřování podle § 166 tr. zák. připouštěn, nelze přehlédnout, že v konkrétním případě se z jeho strany podle skutkových zjištění nalézacího soudu jedná o stejně motivované jednání směřující ke stejnému cíli a o stejný způsob jeho provedení. Trestný čin zneužívání pravomoci veřejného činitele podle § 158 tr. zák. je ve vztahu k trestnému činu nadřování ve vztahu speciality, neboť zatímco trestného činu nadřování se může dopustit jakýkoli pachatel, skutkovou podstatu trestného činu zneužívání pravomoci veřejného činitele může

naplnit pouze tzv. speciální pachatel, který má postavení veřejného činitele. V konkrétním případě proto nelze v jednočinném souběhu užít obě právní kvalifikace, neboť použití jedné z nich vylučuje použití druhé pro poměr speciality.

V rámci dovolacího důvodu podle § 265b odst. 1 písm. g) tr. ř. dále dovolatel namítal, že skutková zjištění nalézacího soudu nemají oporu v provedených důkazech a jsou v extrémním rozporu s jeho právními závěry. Následně předsedtel obsáhlé vlastní hodnocení ve věci provedených důkazů, a to zejména výsledků svědků a telefonních odposlechů.

Obviněný JUDr. Z. B. navrhl, aby Nejvyšší soud zrušil rozsudek Městského soudu v Praze ze dne 8. 12. 2011, sp. zn. 61 To 370/2011, ohledně jeho osoby ve výroku II. rozsudku o vině i trestu a aby přikázal věc odvolacímu soudu k novému projednání a rozhodnutí.

Obviněný J. V. ve svém dovolání argumentoval tím, že není zřejmé, jak soudy dovodily součinnost mezi obviněnými V. a B. Důvodem podávaného dovolání je přesvědčení, že soudy nesprávně posoudily projednávaný skutek. Tvrdil, že o údajných korupčních dohodách P. a B. s projednávanými osobami nic nevěděl. Způsob a okolnosti provedení činu a pohnutka tvrzeného pachatele byly dobrovolná výpomoc kolegovi v obtížné životní situaci. Výpomoc mohl obviněný V. podle výslovné telefonické domluvy obou aktérů odmítnout a vyslychaného objednat kolegovi na jiný termín. Následkem jednání obviněného V. by nebylo nic, nebýt řady dalších kroků obviněného P. při úpravách spisu, o nichž obviněný V. nic nevěděl. Osoba pachatele, jako další a ne bezvýznamný znak celkového hodnocení, ukazuje obviněného V. jako policistu spíše vyznamenávaného a odměňovaného, bez jakýchkoliv problémů. Rozsudek ve svém výroku vytýká obviněnému V. jednání v rozporu s ustanovením § 45 odst. 1 písm. b) zákona č. 361/2003 Sb., o služebním poměru příslušníků bezpečnostních sborů. Obsah tohoto ustanovení, ač je součástí rozsudečného výroku, však není v rozsudku nikde ani zmíněn a není nijak odůvodněno, jak se dotýká jednání obviněného V., přestože má odůvodnit jeho kriminalizaci. Ze všech dosud uvedených argumentů vyplývá, že se dovolatel žádného trestného činu nedopustil, a to ani nedbalostního, a že proto takto posouzený skutek není trestným činem, ale nejvýše kázeňským přestupkem podle § 50 odst. 1 zákona č. 361/2003 Sb. Je pravda, že při úvaze o trestu soud prvního stupně s pozdějším posvěcením soudu odvolacího shledal u obviněného V. nižší míru zavinění, to však vyústilo pouze do uložení trestu podle soudu zřejmě mírného, avšak pro odsouzeného likvidačního. Ze všech uvedených důvodů tedy dovolatel uzavřel, že jeho jednání postrádalo potřebné znaky trestných činů, podle nichž bylo soudy postíženo, neboť vykazovalo nanejvýš znaky kárného přestupku podle § 50 odst. 1 zákona č. 361/2003 Sb.

Obviněný J. V. v závěru svého dovolání navrhl, aby Nejvyšší soud z důvodů uvedených v ustanovení § 265b odst. 1 písm. g), l) tr. ř. zrušil rozsudek Měst-

ského soudu v Praze ze dne 8. 12. 2011, sp. zn. 61 To 370/2011, v části týkající se dovolatele J. V. a zrušil také rozsudek Obvodního soudu pro Prahu 10 ze dne 17. 6. 2011, sp. zn. 51 T 156/2010, v části týkající se dovolatele J. V. a aby přikázal Obvodnímu soudu pro Prahu 10 věc v potřebném rozsahu znovu projednat a rozhodnout.

K podaným dovoláním se obsáhle vyjádřil státní zástupce Nejvyššího státního zastupitelství, který závěrem navrhl, aby Nejvyšší soud dovolání obviněného V. podle § 265i odst. 1 písm. e) tr. ř. odmítl, protože jde o dovolání zjevně neopodstatněné, a dovolání obviněných P. a JUDr. B. aby odmítl podle § 265i odst. 1 písm. f) tr. ř., protože je zcela zřejmé, že projednání dovolání by nemohlo zásadně ovlivnit postavení obviněných a otázka, která má být z podnětu dovolání řešena, není po právní stránce zásadního významu.

Velký senát Nejvyššího soudu především považuje za nutné zdůraznit, že ve věci nejprve rozhodoval senát 5 Tdo Nejvyššího soudu (dále jen „senát 5 Tdo“), který rozhodl usnesením ze dne 22. 1. 2014, sp. zn. 5 Tdo 515/2013, tak, že podle § 20 odst. 1 zákona č. 6/2002 Sb., o soudech a soudcích, ve znění pozdějších předpisů, věc obviněných P. P., JUDr. Z. B. a J. V. postoupil velkému senátu trestního kolegia Nejvyššího soudu (dále jen „velký senát Nejvyššího soudu“) k rozhodnutí, neboť dospěl k závěru, že řešená právní otázka – námitka obviněného JUDr. Z. B. – o vyloučení jednočinného souběhu trestného činu zneužívání pravomoci veřejného činitele podle § 158 tr. zák. a trestného činu nadřování podle § 166 tr. zák., byť je právní teorií jednočinný souběh trestných činů zneužívání pravomoci veřejného činitele podle § 158 tr. zák. a trestného činu nadřování podle § 166 tr. zák. připouštěn, má po právní stránce zásadní význam, zvláště když současně k projednávání problematice zjistil, že opačné stanovisko oproti senátu 5 Tdo, který dospěl k závěru, že jednočinný souběh uvedených trestných činů vyloučen není, zaujal senát 4 Tdo ve svém usnesení ze dne 26. 10. 2010, sp. zn. 4 Tdo 172/2010. Podle jeho názoru nelze přehlédnout, že v konkrétním případě se z jeho strany podle skutkových zjištění nalézacího soudu jedná o stejně motivované jednání směřující ke stejnému cíli a o stejný způsob jeho provedení, navíc trestný čin zneužívání pravomoci veřejného činitele podle § 158 tr. zák. je ve vztahu k trestnému činu nadřování ve vztahu speciality, neboť zatímco trestného činu nadřování se může dopustit jakýkoli pachatel, skutkovou podstatu trestného činu zneužívání pravomoci veřejného činitele může naplnit pouze tzv. speciální pachatel, který má postavení veřejného činitele.

Senát 5 Tdo ve svém rozhodnutí ze dne 22. 1. 2014, sp. zn. 5 Tdo 515/2013, předcházejícím rozhodnutí velkého senátu Nejvyššího soudu, podle § 265c tr. ř. nejprve shledal, že dovolání obviněných P. P., JUDr. Z. B. a J. V. jsou přípustná podle § 265a odst. 1, odst. 2 písm. a) tr. ř., byla podána osobami oprávněnými v souladu s ustanovením § 265d odst. 1 písm. b), odst. 2 tr. ř., v zákonné lhůtě a na místě, kde lze podání učinit (§ 265e odst. 1, 2 tr. ř.). Senát 5 Tdo dále

dospěl k závěru, že dovolateli uplatněné námitky alespoň z části naplňují jimi uplatněné dovolací důvody podle § 265b odst. 1 písm. g), l) tr. ř. Následně přezkoumal podle § 265i odst. 3 tr. ř. zákonnost a odůvodněnost výroků rozhodnutí, proti nimž byla dovolání podána, a to v rozsahu a z důvodů vymezených v dovoláních, jakož i řízení rozhodnutím předcházející. S těmito závěry senátu 5 Tdo se velký senát Nejvyššího soudu ztotožnil.

Velký senát Nejvyššího soudu se nejprve v souladu s usnesením senátu 5 Tdo ze dne 22. 1. 2014, sp. zn. 5 Tdo 515/2013, zabýval právní otázkou – námitkou obviněného JUDr. Z. B., spočívající v tom, že ačkoli je právní teorií jednočinný souběh trestných činů zneužívání pravomoci veřejného činitele podle § 158 tr. zák. a trestného činu nadřezování podle § 166 tr. zák. připouštěn, nelze přehlédnout, že v konkrétním případě se z jeho strany podle skutkových zjištění nalézacího soudu jedná o stejně motivované jednání směřující ke stejnému cíli a o stejný způsob jeho provedení, navíc trestný čin zneužívání pravomoci veřejného činitele podle § 158 tr. zák. je ve vztahu k trestnému činu nadřezování ve vztahu speciality, neboť zatímco trestného činu nadřezování se může dopustit jakýkoli pachatel, skutkovou podstatu trestného činu zneužívání pravomoci veřejného činitele může naplnit pouze tzv. speciální pachatel, který má postavení veřejného činitele.

Senát 5 Tdo v rámci svého rozhodování o této věci pod sp. zn. 5 Tdo 515/2013 zjistil, že je zde oproti jeho názoru odlišný názor senátu 4 Tdo, který ve svém usnesení ze dne 26. 10. 2010, sp. zn. 4 Tdo 172/2010, vyslovil závěr, že trestný čin zneužívání pravomoci veřejného činitele podle § 158 tr. zák. (ve znění účinném do 31. 12. 2009, od 1. 1. 2010 trestný čin zneužití pravomoci úřední osoby podle § 329 tr. zákoníku) je k trestnému činu nadřezování podle § 166 tr. zák. (ve znění účinném do 31. 12. 2009, od 1. 1. 2010 trestný čin nadřezování podle § 366 tr. zákoníku) ve vztahu speciality. Pro oba trestné činy je pak typické to, že pachatel sleduje dosažení stejného cíle. Přitom trestného činu nadřezování se může dopustit jakýkoli pachatel, zatímco skutkovou podstatu trestného činu zneužívání pravomoci veřejného činitele (od 1. 1. 2010 trestného činu zneužití pravomoci úřední osoby) může naplnit pouze tzv. speciální subjekt, který má postavení veřejného činitele (od 1. 1. 2010 postavení úřední osoby). Jednočinný souběh citovaných trestných činů je proto vyloučen.

Z odůvodnění citovaného judikátu se podává, že trestný čin zneužívání pravomoci veřejného činitele podle § 158 tr. zák. je ve vztahu k trestnému činu nadřezování podle § 166 tr. zák. ve vztahu speciality, a to proto, že zatímco trestného činu nadřezování se může dopustit jakýkoli pachatel, skutkovou podstatu trestného činu zneužívání pravomoci veřejného činitele může naplnit pouze tzv. speciální pachatel (subjekt), který má postavení veřejného činitele (srov. výkladová pravidla k tomuto pojmu obsažená v ustanovení § 89 odst. 9 tr. zák.). Přitom se v případě projednávané věci pod sp. zn. 4 Tdo 172/2010 jednalo

o stejně motivované jednání směřující ke stejnému cíli a stejný způsob provedení. Tyto závěry Nejvyšší soud učinil i přesto, že teoreticky je souběh obou trestných činů přípouštěn, avšak dosud bez odkazu na konkrétní judikát v obdobné trestní věci.

Senát 5 Tdo poté, co se seznámil s usnesením senátu 4 Tdo ze dne 26. 10. 2010, sp. zn. 4 Tdo 172/2010, dospěl k závěru, že je pravdou, že k naplnění skutkové podstaty přečinu zneužití pravomoci úřední osoby podle § 329 tr. zákoníku se vyžaduje, aby se činu dopustil pachatel – úřední osoba (§ 127 tr. zákoníku), který je vždy fyzickou osobou, jako speciální subjekt (§ 114 tr. zákoníku) (srov. Šámal, P. a kol. Trestní zákoník II. § 140 až 421. Komentář. 2. vydání. Praha: C.H. Beck, 2012, s. 3147), přičemž i v jiných pramenech odborné literatury se uvádí, že subjektem trestného činu podle ustanovení § 329 tr. zákoníku může být jen úřední osoba (tzv. speciální subjekt), organizátorem, návodcem nebo pomocníkem k tomuto trestnému činu může být kdokoli (srov. Novotný, O., Vokoun, R., Šámal, P. a kol. Trestní právo hmotné. Zvláštní část. 6. vydání, Praha: Wolters Kluwer ČR, a. s., 2010, s. 430). Obdobně tomu bylo i ohledně trestného činu zneužívání pravomoci veřejného činitele podle § 158 tr. zák., ovšem s tím, že zde se jednalo o veřejného činitele (§ 89 odst. 9 a § 90 tr. zák.). Současně je nutné ovšem přihlédnout k odborným teoretickým východiskům, podle nichž, dopustí-li se jednání uvedeného v odstavci 1 § 166 tr. zák. o trestném činu nadřizování veřejný činitel (např. orgán činný v trestním řízení) v souvislosti s výkonem své pravomoci, přichází v úvahu jednočinný souběh s trestným činem zneužívání pravomoci veřejného činitele podle § 158 tr. zák. (srov. Šámal, P., Púry, F., Rizman, S. Trestní zákon. Komentář. II. díl. 6., doplněné a přepracované vydání. Praha: C.H. Beck, 2004, s. 1019). Stejně tak, dopustí-li se jednání uvedeného v odstavci 1 § 366 tr. zákoníku o přečinu nadřizování úřední osoba (např. orgán činný v trestním řízení) v souvislosti s výkonem své pravomoci, přichází v úvahu jednočinný souběh s trestným činem zneužití pravomoci úřední osoby podle § 329 tr. zákoníku (srov. Šámal, P. a kol. Trestní zákoník II. § 140 až 421. Komentář. 2. vydání. Praha: C.H. Beck, 2012, s. 3359). Z uvedeného je zřejmé, že právní teorie i trestní praxe jednočinný souběh trestných činů podle § 158 a § 166 tr. zák. a podle § 329 a § 366 tr. zákoníku přípouští jako možný, k čemuž se rovněž přiklání i senát 5 Tdo Nejvyššího soudu.

Z těchto důvodů senát 5 Tdo dospěl k právnímu závěru, že je třeba postavit najisto otázku, zda je možný jednočinný souběh trestných činů podle § 158 a § 166 tr. zák. nebo trestných činů podle § 329 a § 366 tr. zákoníku, když na jedné straně je nepochybné, že v případě ustanovení § 158 tr. zák. a § 329 tr. zákoníku jako subjekt přichází do úvahy pouze veřejný činitel podle § 89 odst. 9 tr. zák. nebo úřední osoba ve smyslu § 127 tr. zákoníku, tedy pachatel speciální (srov. § 90 tr. zák. a § 114 tr. zákoníku), zatímco pachatelem trestného činu podle § 166 tr. zák. a § 366 tr. zákoníku může být kdokoliv, a to i vztahu

k těm trestným činům, jejichž pachatelem může být pouze tzv. konkrétní nebo speciální subjekt (srov. Kuchta, J. a kol. *Kurs trestního práva. Trestní právo hmotné. Zvláštní část. 1. vydání.* Praha: C.H. Beck, 2009, s. 450 a 507, a dále Chmelík, J. a kol. *Trestní právo hmotné. Zvláštní část s aplikačními příklady.* Praha: Linde Praha, a. s., 2010, s. 282 a 310). Právě v této otázce senát 4 Tdo ve svém rozhodnutí ze dne 26. 10. 2010, sp. zn. 4 Tdo 172/2010, spatřoval rozhodující důvod pro vyloučení jednočinného souběhu uvedených trestných činů, a to zřejmě vzhledem k právnímu názoru, že pokud je trestný čin s omezeným okruhem pachatelů odlišen od jiného trestného činu jen konkrétním či speciálním subjektem, je v poměru speciality ve vztahu k obecnému trestnému činu, jehož okruh pachatelů není takto omezen (srov. Novotný, O., Vanduchová, M., Šámal, P. a kol. *Trestní právo hmotné. Obecná část. 6. vydání.* Praha: Wolters Kluwer ČR, a. s., 2010, s. 207). To platí ovšem jen v případě, že jde o poměr ustanovení určených k ochraně týchž zájmů, má-li být jedním z těchto ustanovení (speciálním) zvláště postihnout určitý druh útoku proti témuž individuálnímu objektu (např. speciální trestný čin vraždy novorozeného dítěte matkou podle § 142 tr. zákoníku ve vztahu k trestnému činu vraždy podle § 140 tr. zákoníku – poměr privilegované a základní skutkové podstaty). Tak tomu ovšem v daném případě není (viz níže), a proto podle názoru senátu 5 Tdo uvedený právní závěr neodpovídá dosavadní teorii a praxi, která v jiných případech (tedy tam, kde nejde o odlišení skutkových podstat jen speciálním či konkrétním subjektem) jednočinný souběh připouští. Proto uvedený právní názor, který vychází pouze z rozlišení speciálního a obecného subjektu předmětných trestných činů pro vyloučení jednočinného souběhu, aniž by současně porovnával individuální objekty skutkových podstat posuzovaných trestných činů, není v judikatuře, ale ani v nauce trestního práva, obecně zastáván, neboť pak by nebylo možno připustit jednočinný souběh např. ani u trestných činů podle § 158 a § 160 tr. zák. a podle § 329 a § 331 tr. zákoníku, když přijímání úplatku či přijetí úplatku se zásadně může dopustit kdokoli v souvislosti s obstaráním věci obecného zájmu (srov. č. 43/1987-III, Sb. rozh. tr.). Tento přístup k vyloučení jednočinného souběhu uvedených trestných činů by však byl v rozporu nejen s uvedenou judikaturou, ale i přímo se zněním zákona (srov. § 160 odst. 3 písm. b/, odst. 4 písm. b/ tr. zák. a § 331 odst. 3 písm. b/, odst. 4 písm. b/ tr. zákoníku).

Obdobně je tomu také ohledně chápání jednočinného souběhu u trestných činů zneužívání pravomoci veřejného činitele podle § 158 tr. zák. a zneužití pravomoci úřední osoby podle § 329 tr. zákoníku ve vztahu k některým trestným činům proti životu a zdraví a některým trestným činům proti majetku, kterých se zpravidla může také dopustit obecný subjekt (srov. Jelínek, J. a kol. *Trestní právo hmotné. Obecná a zvláštní část. 1. vydání.* Praha: Leges, s. r. o., 2009, s. 761; Novotný, O., Vokoun, R., Šámal, P. a kol. *Trestní právo hmotné. Zvláštní část. 6. vydání.* Praha: Wolters Kluwer ČR, a. s., 2010, s. 430).

Velký senát Nejvyššího soudu ve shodě s rozhodnutím senátu 5 Tdo je toho názoru, že základním smyslem institutu jednočinného souběhu trestných činů je vystihnout povahu a závažnost jednání pachatele (srov. č. 25/1964 Sb. rozh. tr.). Škodlivost činu pro společnost bude zpravidla nejlépe vystižena tím, že každý skutek bude zásadně posuzován podle všech zákonných ustanovení, jež na něj dopadají. Z tohoto pravidla však existují výjimky vyplývající z poměru jednotlivých skutkových podstat nebo z faktického průběhu trestné činnosti (zejména poměr speciality, subsidiarity a faktická konzumpce), a proto je jednočinný souběh vyloučen, ač skutek formálně vykazuje znaky dvou nebo více trestných činů. V tomto případě jde především o posouzení poměru speciality, v němž jsou ta ustanovení trestního zákona (§ 110 tr. zákoníku) určená k ochraně týchž zájmů, má-li být jedním z těchto ustanovení (speciálním) zvláště postihnut určitý druh útoků proti témuž individuálnímu objektu, aby tak byla vystižena zvláštní povaha a škodlivost takových útoků pro společnost. Jinými slovy v poměru speciality jsou ustanovení určená k ochraně týchž zájmů, má-li být speciálním ustanovením zvláště postihnut určitý druh útoků proti týmž individuálním zájmům, aby byla vystižena zvláštní povaha a závažnost takových útoků pro společnost. Speciální skutková podstata má konkretizovány znaky (např. a, b, c) oproti obecné skutkové podstatě, kde jsou tytéž znaky v obecnější poloze (např. A, B, C). Navíc jsou často do speciální skutkové podstaty přidávány další prvky, které sice rozšiřují obsah, ale zužují rozsah pojmu. V poměru speciality může být objekt trestného činu nebo některý znak objektivní stránky trestného činu, ale i jiné znaky skutkové podstaty trestného činu.

Podle názoru velkého senátu Nejvyššího soudu a senátu 5 Tdo při porovnání dikce předmětných ustanovení § 158 a § 166 tr. zák. a § 329 a § 366 tr. zákoníku je zcela zřejmé, že uvedená obecná definice vztahu speciality na tento případ nedopadá, neboť ustanovením § 158 tr. zák., resp. § 329 tr. zákoníku jistě nemá být zvláště postihnut určitý druh útoků proti témuž individuálnímu objektu chráněnému ustanovením § 166 tr. zák., resp. § 366 tr. zákoníku. V daném případě jsou totiž objektem trestného činu podle § 158 tr. zák. (§ 329 tr. zákoníku) práva a povinnosti fyzických a právnických osob a zájem státu na řádném rozhodování o nich veřejnými činiteli (úředními osobami) v rámci jejich pravomoci a v souladu s právním řádem. Naproti tomu objektem trestného činu podle § 166 tr. zák. (§ 366 tr. zákoníku) je zájem na potlačování zločinnosti tím, že zákon stíhá toho, kdo svým protiprávním jednáním chce od pachatele trestného činu odvrátit trestněprávní důsledky jeho jednání (trestní stíhání, trest nebo ochranné opatření). Díkí „aby unikl trestnímu stíhání, trestu nebo ochrannému opatření nebo jejich výkonu“ nutno rozumět mimo jiné především jednání směřující k tomu, aby trestní stíhání nebylo vůbec zahájeno (srov. č. 57/1965 Sb. rozh. tr.). Z toho podle názoru velkého senátu Nejvyššího soudu ve shodě se senátem 5 Tdo vyplývá, že uvedená ustanovení, jejichž poměr se zde zvažuje, nejsou určena k ochraně

týchž zájmů, a zejména, že skutkovou podstatou trestného činu zneužívání pravomoci veřejného činitele podle § 158 tr. zák. (přečinu zneužití pravomoci úřední osoby podle § 329 tr. zákoníku) nemá být podle záměru zákonodárce zvláště postihnout určitý druh útoků proti těmž individuálnímu objektu jako u skutkové podstaty trestného činu nadřování podle § 166 tr. zák. (§ 366 tr. zákoníku), tedy zájmu na potlačování zločinnosti, aby tak byla vystižena zvláštní povaha a škodlivost takových útoků pro společnost. Z těchto důvodů není ustanovení § 158 tr. zák. ustanovením speciálním k ustanovení § 166 tr. zák. a ustanovení § 329 tr. zákoníku není speciálním k ustanovení § 366 tr. zákoníku, a protože v tomto případě nepřichází v úvahu ani jiný důvod tzv. zdánlivého souběhu (subsidiarita nebo faktická konzumpce), není jejich jednočinný souběh vyloučen.

Následně se velký senát Nejvyššího soudu zabýval ostatními dovolacími námitkami obviněných, které uplatnili ve svých mimořádných opravných prostředcích, a to s ohledem na odůvodnění rozsudků soudů nižších soudů a předložený spisový materiál.

Ze všech zevrubně uvedených důvodů velký senát Nejvyššího soudu dospěl k závěru, že napadený rozsudek Městského soudu v Praze ze dne 8. 12. 2011, sp. zn. 61 To 370/2011, ve spojení s rozsudkem Obvodního soudu pro Prahu 10 ze dne 17. 6. 2011, sp. zn. 51 T 156/2010, nevykazuje takové vady, pro které by jej bylo nutno z některých důvodů uvedených v ustanovení § 265b odst. 1 písm. g), l) tr. ř. zrušit. Soud prvního stupně jako soud nalézací objasnil a posoudil všechny skutečnosti rozhodné z hlediska skutkového zjištění i právního posouzení. Uvedené v zásadě správné závěry nalézacího soudu řádně a důkladně přezkoumal soud druhého stupně, jako soud odvolací, který po náležitém posouzení napadeného rozsudku i řízení mu předcházejícího v případě obviněných P. P. a JUDr. Z. B. při nezměněném výroku o vině znovu rozhodl o trestech a v případě obviněného J. V. jeho odvolání podle § 256 tr. ř. jako nedůvodné zamítl, přičemž se současně bez pochybností a logicky vypořádal s relevantními námitkami obviněných uplatněnými v rámci odvolacího řízení. Zjevně neopodstatněná dovolání všech obviněných velký senát Nejvyššího soudu podle § 265i odst. 1 písm. e) tr. ř. odmítl. Své rozhodnutí přitom učinil v souladu s ustanovením § 265r odst. 1 písm. a) tr. ř. v neveřejném zasedání.

I. Opatrovník nezletilého dítěte ustanovený podle § 91 odst. 2 z. s. m. je jeho zástupcem a má právo podat za nezletilé dítě jako účastníka řízení podle § 91 odst. 1 z. s. m. dovolání (srov. § 240 odst. 1, § 22, § 32 o. s. ř.). Ustanovení § 91 odst. 2 z. s. m. je speciálním k § 29 odst. 1 o. s. ř. toliko ve vztahu ke způsobu ustanovení opatrovníka, kdežto práva a povinnosti takto ustanoveného opatrovníka se v souladu s § 96 z. s. m. řídí právní úpravou občanského soudního řízení, zejména ustanovením § 31 odst. 1, 2 o. s. ř., podle něhož ustanovený opatrovník nebo jiný zástupce má stejné postavení jako zástupce na základě plné moci. Byl-li opatrovníkem nebo jiným zástupcem ustanoven advokát, má stejné postavení jako advokát, jemuž účastník udělil plnou moc.

II. Protože zákon o soudnictví ve věcech mládeže nemá pro čin jinak trestný žádnou jinou úpravu než tu, kterou vymezuje ustanovení § 2 odst. 2 písm. a) z. s. m., je pro posouzení, zda bude soud pro mládež postupovat podle § 89 odst. 2 z. s. m., nutné nejprve vyřešit otázku, zda dítě mladší patnácti let spáchalo čin jinak trestný, což je potřeba posuzovat na základě obecných pravidel a principů stanovených trestním zákoníkem pro trestný čin, o nějž by jinak šlo, pokud by jej nespáchala osoba trestně neodpovědná (srov. č. 10/2009 Sb. rozh. tr.). Proto je třeba nejprve zkoumat, zda by jinak byly naplněny formální znaky konkrétního trestného činu ve smyslu § 13 odst. 1 tr. zákoníku, a poté se zabývat i otázkou, zda jde ve vztahu k osobě, která se takového protiprávního jednání dopustila, a okolnostem, za nichž byl čin spáchán, o případ společensky škodlivý ve smyslu § 12 odst. 2 tr. zákoníku.

Při tomto posuzování je nutné proporcionálně přihlížet k souhrnu všech zjištěných podstatných skutečností a okolností (k těm, jež svědčí pro nižší společenskou škodlivost, tak i k těm, které ji zvyšují) a nelze odhlédnout od žádné z nich. Kromě toho je potřebné zvažovat i povahu činu a způsob, jakým byl čin jinak trestný spáchán (např. zda šlo o spolupachatelství, event. o některou z forem účastenství apod).

(Usnesení Nejvyššího soudu ze dne 29. 1. 2014,
sp. zn. 8 Tdo 1426/2013, ECLI:CZ:NS:2014:8.TDO.1426.2013.1)

Nejvyšší soud jako soud pro mládež zamítl dovolání opatrovnice podané za nezletilého proti usnesení Krajského soudu v Českých Budějovicích – pobočka v Táboře, jako odvolacího soudu pro mládež, ze dne 27. 6. 2013, sp. zn. 15 Rodo 1/2013, v trestní věci vedené u Okresního soudu v Táboře, soudu pro mládež, pod sp. zn. 6 Rod 2/2012.

Okresní státní zastupitelství v Táboře podalo dne 6. 12. 2012 Okresnímu soudu v Táboře, soudu pro mládež (dále jen „okresní soud“), návrh na uložení opatření podle § 90 odst. 1 z. s. m. dítěti mladšímu patnácti let „A. B.“ (dále též „nezletilý“) pro čin jinak trestný poškození cizí věci podle § 228 odst. 2 tr. zákoníku ve formě spolupachatelství podle § 23 tr. zákoníku, s požadavkem na uložení opatření napomenutí s výstrahou podle § 93 odst. 1 písm. c) z. s. m., neboť Krajské ředitelství policie Jihočeského kraje, Obvodní oddělení V., usnesením ze dne 1. 11. 2012, sp. zn. KRPC-150405/TČ-2012-020819, podle § 159a odst. 2 tr. ř. z důvodu § 11 odst. 1 písm. d) tr. ř. odložilo trestní stíhání nezletilého z důvodu jeho nepřijatelnosti pro nedostatek věku stíhaného. Toto usnesení nabylo právní moci dne 9. 11. 2012.

Důvodem podání návrhu na uložení opatření je čin jinak trestný, spáchaný tím, že přesně nezjištěného dne měsíce září 2012 nezletilý společně s nezletilým „X“ ve V. na B. popsali stěnu budovy školní tělocvičny I. Základní školy fixy, které jim za tímto účelem donesl nezletilý „Y“, přičemž nezletilý „A. B.“ napsal nápisy „RHS smrdíš jako chcíplej pes“, „Pepsi je vhodné pro psi“ a nezletilý „X“ napsal nápisy „V. je žumpa“, „E. N. ty krávo, ty píčo, ty děvko“, přičemž uvedeným jednáním způsobili městu V. škodu ve výši 3000 Kč.

Okresní soud v Táboře o tomto návrhu po projednání věci za přítomnosti nezletilého rozhodl usnesením ze dne 25. 1. 2013, sp. zn. 6 Rod 2/2012, tak, že upustil od uložení opatření. Rozhodl také o nákladech řízení.

Krajský soud v Českých Budějovicích – pobočka v Táboře jako odvolací soud pro mládež usnesením ze dne 27. 6. 2013, sp. zn. 15 Rodo 1/2013, neshledal odvolání podané proti uvedenému usnesení opatrovníci nezletilého důvodným a usnesení soudu prvního stupně potvrdil. Současně rozhodl o nákladech řízení.

Opatrovnice nezletilého, advokátka Mgr. R. K. D., Ph.D., podala proti tomuto usnesení dovolání. Nesprávné právní posouzení (§ 241a odst. 1 o. s. ř.) shledala v tom, že návrh na uložení opatření podle § 90 odst. 1 z. s. m. neměl být v projednávané věci podán a soud o něm neměl věcně rozhodnout, protože jednání, jehož se nezletilý dopustil, není činem jinak trestným podle § 228 odst. 1 tr. zákoníku pro nedostatek společenské škodlivosti ve smyslu podmínek vymezených § 12 odst. 2 tr. zákoníku. V těchto souvislostech odkázala na rozhodnutí č. 10/2009 Sb. rozh. tr. a též stanovisko trestního kolegia Nejvyššího soudu sp. zn. Tpjn 301/2012. Soudům obou stupňů vytkla, že čin nezletilého z hlediska všech stanovených požadavků nezkoumaly a otázkou subsidiarity trestní represe se v této konkrétní věci vůbec nezabývaly, což je v rozporu s názory Ústavního soudu vyjádřenými v rozhodnutí ze dne 18. 11. 2008, sp. zn. II. ÚS 254/08, a v nálezu ze dne 10. 2. 2011, sp. zn. III. ÚS 2523/10.

Dovatelka vyslovila názor, že v případě dítěte mladšího patnácti let by jednání, v němž je shledáván čin jinak trestný, mělo dosahovat vyššího stupně společenské škodlivosti, než je tomu u dospělého pachatele a u mladistvého, a to i přesto, že takové rozlišení právní úprava účinná od 1. 1. 2010 neumožňuje. Považuje za důležité, aby u dětí mladších patnácti let bylo takové rozlišení a odstupňování společenské škodlivosti obecně stanoveno a vymezeno, a proto požaduje, aby se Nejvyšší soud k této otázce vyjádřil a jasně takové stupně vyznačil.

V souvislosti s takto vyjádřenými obecnými přístupy dovatelka v projednávaném případě zmínila, že význam chráněného zájmu u přečinu poškození cizí věci podle § 228 odst. 2 tr. zákoníku je typově málo závažným přečinem, a to zejména proto, že chrání soukromé vlastnictví, které je např. oproti životu, zdraví, důstojnosti nebo státní integritě hodnotou méně významnou. V § 228 odst. 2 tr. zákoníku je vyjádřeno tzv. „sprejerství“, které vyjadřuje ochranu hodnot estetických či kulturních statků převážně v urbánních částech životního prostředí, a proto bylo nutné ve zkoumané věci posoudit, jak byly činem nezletilého tyto hodnoty dotčeny, když se ve srovnání s jinými činy tohoto druhu jedná o banální a bezvýznamné poškození. Ve vztahu ke způsobu provedení činu a k jeho následku dovatelka považovala vzniklý následek za nepatrný, protože se jednalo jen o dva nápisy, které nikoho nepoškozovaly, a popsání fixy bylo snadno odstraněno. Odkázala přitom na nález Ústavního soudu ze dne 9. 6. 2011, sp. zn. III. ÚS 2190/10, podle něhož výše škody, rozsah a charakter, případně nevratnost a obtížná odstranitelnost pomalování „mají význam právě pro posouzení společenské závažnosti, resp. nebezpečnosti škodlivosti konkrétního trestného činu“. Připomněla, že náklady na odstranění celého nápisu si vyžádaly částku 3000 Kč, když škoda připadající na nezletilého tvořila 333 Kč. Dovatelka poukázala i na to, že uvedený čin nelze hodnotit jako „klasické sprejerství“, neboť „nešlo o člena sprejerské skupiny“, který by z přesvědčení a z revoly poškozoval cílevědomě cizí majetek.

Malý význam spáchaného činu dovatelka spatřovala kromě uvedeného i v osobě nezletilého, u něhož zdůraznila jeho bezúhonnost, průměrné až nadprůměrné výsledky ve škole, řádnou docházku a dobré hodnocení učiteli, a to, že se k činu doznal a uvědomil si své nezodpovědné jednání, jakož i to, že jeho čin nebyl doprovázen zlým či nebezpečným záměrem a nejednalo se ani o svévolné ubližování s šikanózním cílem a jeho čin nebude mít žádné následky. Sám nezletilý se zavázal z kapesného uhradit vzniklou škodu. Nezletilý nevěděl, že se jedná o čin natolik závažný, aby šlo o trestný čin, a nebylo prokázáno, jak dalece si byl vědom možnosti trestního postihu, tzn. pochopit podstatu a společenskou škodlivost svého jednání a s ním spojenou možnost určitého následku.

Ze všech těchto důvodů soudy měly použít zásadu subsidiarity trestní represe a ultima ratio vyjádřenou v § 12 odst. 2 tr. zákoníku a v činu nezletilého neměly

shledat čin jinak trestný, protože opatření, která přijala k nápravě matka nezletilého nebo škola, lze považovat za plně dostačující bez projednání věci před soudem. V tomto případě se jí proto upuštění od potrestání podle § 93 odst. 10 z. s. m. jeví jako zbytečná stigmatizace nezletilého.

V další části dovolatelka vedle výhrad proti neuplatnění hmotně právního korektivu vytkla soudům i nedůsledné posouzení naplnění samotných formálních znaků trestného činu podle § 228 odst. 2 tr. zákoníku, který je širokou skutkovou podstatou, pod níž lze podřadit velké množství činů, které již pouhým měřítkem zdravého rozumu nelze považovat za činy trestné, např. postříkání šatu vodou, popsání lavice tužkou atd. Bylo proto nutné, aby soudy zvažovaly při aplikaci této široké skutkové podstaty výklad nejen jazykový, ale i systematický, z něhož dovodila, že ačkoliv zákonodárce nestanovil výši škody, nespecifikoval ji u této skutkové podstaty záměrně, aby určil minimální škodlivost.

Dovolatelka poukázala na to, že u rozebírané skutkové podstaty musí být současně splněna tři hlediska. První, jímž je poškození věci postříkáním nebo pomalováním či popsáním barvou nebo jinou látkou, druhé spočívající v tom, že minimální způsobená škoda musí dosahovat řádově tisíců korun, a třetí, že čin musí vykazovat znaky „sprejerství“ (přípravu, organizovanost, opakovanost apod.). Podle ní však čin nezletilého splňuje jen první kritérium, a pokud by soudy seznaly, že byly formální znaky přečinu podle § 228 odst. 2 tr. zákoníku naplněny, došlo by k zásahu do práva zaručeného čl. 39 Listiny a čl. 7 Úmluvy, protože uvedená skutková podstata není formulovaná předvídatelným způsobem. Měla též za to, že ve vztahu ke skutkové podstatě přečinu podle § 228 odst. 2 tr. zákoníku ze zákona ani z judikatury jasně nevyplývá, že každé znečištění, postříkání či pomalování barvou nebo jinou látkou bude trestné.

Na základě všech těchto úvah a názorů dovolatelka navrhla, aby Nejvyšší soud usnesením podle § 243d písm. b) o. s. ř. změnil usnesení Krajského soudu v Českých Budějovicích – pobočka v Táboře ze dne 27. 6. 2013, sp. zn. 15 Rodo 1/2013, a aby návrh státní zástupkyně zamítl.

Nejvyšší soud jako soud dovolací ve věcech dětí mladších patnácti let v řízení o dovolání postupuje podle předpisů upravujících občanské soudní řízení, nestanoví-li zákon o soudnictví ve věcech mládeže jinak (§ 96 z. s. m.).

Po zjištění, že dovolání bylo podáno proti pravomocnému rozhodnutí odvolacího soudu a v zákonné lhůtě, Nejvyšší soud zkoumal, zda opatrovník dítěte mladšího patnácti let podle § 91 odst. 1, 2 z. s. m. je oprávněn za dítě mladší patnácti let podat dovolání, neboť podle § 240 odst. 1 o. s. ř. dovolání může podat jen účastník. Podle § 91 odst. 1 z. s. m. patří mezi účastníky řízení podle hlavy třetí zákona o soudnictví ve věcech mládeže nezletilé dítě. V řízení podle hlavy třetí zákona o soudnictví ve věcech mládeže právní pomoc dítěte mladšího patnácti let zajišťuje opatrovník dítěte, jímž je advokát, jehož podle § 91 odst. 2 z. s. m. ustanoví soud pro mládež. Tato speciální úprava navazuje na poslední

větu § 29 odst. 1 o. s. ř., která takovou úpravu podle zvláštního předpisu předpokládá (srov. Drápal, L., Bureš, J. a kol. Občanský soudní řád. I. § 1 až 200za. Komentář. 1. vydání. Praha: C.H. Beck, 2009, s. 190).

Protože zákon o soudnictví ve věcech mládeže kromě podmínek, za nichž dojde k ustanovení opatrovníka v § 91 odst. 2 z. s. m., nevymezuje speciálně ani jeho postavení či konkrétní oprávnění, je nutné vycházet v souladu s § 96 z. s. m. z právní úpravy občanského soudního řízení, zejména z § 31 odst. 1, 2 o. s. ř., podle něhož ustanovený opatrovník nebo jiný zástupce má stejné postavení jako zástupce na základě plné moci. Byl-li opatrovníkem nebo jiným zástupcem ustanoven advokát, má stejné postavení jako advokát, jemuž účastník udělil plnou moc. V důsledku toho není pochyb, že i opatrovník podle § 91 odst. 2 z. s. m. jako zástupce nezletilého má právo podat za tohoto nezletilého jako účastníka řízení podle § 91 odst. 1 z. s. m. dovolání (srov. § 240 odst. 1, § 22, § 32 o. s. ř.).

Vzhledem k tomu, že opatrovníkem nezletilého může být podle § 91 odst. 2 z. s. m. jen advokát, jímž dovolatelka v projednávané věci je, byly splněny pro podání dovolání i podmínky uvedené v § 241 odst. 1, odst. 2 písm. a) o. s. ř., neboť jde o fyzickou osobu, která má právnické vzdělání a mohla dovolání podat sama bez zastoupení advokátem nebo notářem.

Nejvyšší soud dále zkoumal přípustnost dovolání. Když nezjistil podmínky pro vyloučení přípustnosti dovolání podle § 238 odst. 1, 2 o. s. ř., zkoumal splnění hledisek jeho přípustnosti ve smyslu § 237 o. s. ř., podle něhož, není-li stanoveno jinak, je dovolání přípustné proti každému rozhodnutí odvolacího soudu, kterým se odvolací řízení končí, jestliže napadené rozhodnutí závisí na vyřešení otázky hmotného nebo procesního práva, při jejímž řešení se odvolací soud odchýlil od ustálené rozhodovací praxe dovolacího soudu nebo která v rozhodování dovolacího soudu dosud nebyla vyřešena nebo je dovolacím soudem rozhodována rozdílně anebo má-li být dovolacím soudem vyřešena právní otázka posouzena jinak.

Je patrné, že uvedeným způsobem vymezená přípustnost dovolání je založena pouze na kritériu zásadního právního významu napadeného rozhodnutí, jakoli tento termín již § 237 o. s. ř. výslovně nepoužívá, je přípustnost dána u věcí, které mají judikatorní význam, což nastává v případě otázky, která dosud nebyla dovolacím soudem vyřešena nebo je jím rozhodována rozdílně, anebo pokud se odvolací soud odchýlil od ustálené judikatury Nejvyššího soudu, anebo když má být již vyřešená právní otázka posouzena jinak.

Z hlediska těchto kategorií přípustnosti posuzoval dovolání v projednávané věci i Nejvyšší soud, který z jeho obsahu shledal, že podstatu dovolání zde tvoří zásadně dva okruhy námitek. První je otázka využití subsidiarity trestní represe v rámci posuzování spáchání činu jinak trestného se zřetelem na podmínky § 12 odst. 2 tr. zákoníku s odkazem na rozhodnutí č. 10/2009 Sb. rozh. tr. a stano-

visko Nejvyššího soudu Tpjn 301/2012 (nyní již uveřejněné pod č. 26/2013 Sb. rozh. tr.) s požadavkem, aby bylo stanoveno, že čin jinak trestný spáchaný dítětem mladším patnácti let by měl vykazovat vyšší stupeň společenské škodlivosti než u ostatních pachatelů. Tuto námitku by bylo možné podřadit pod kritérium, že se odvolací soud odchýlil od ustálené judikatury, avšak s tím, že uváděná judikatura koresponduje s postupem a názory odvolacího soudu, a proto by eventuálně bylo možné tuto výhradu považovat za požadavek na zaujetí jiného právního názoru, než který byl dosud zastáván. V každém z těchto přístupů jde o naplnění požadavku vyplývajícího z ustanovení § 237 o. s. ř. Druhý okruh dovolacích námitek se týká vymezení formálních znaků přečinu poškození cizí věci podle § 228 odst. 2 tr. zákoníku a správnost jeho aplikace u bagatelních jednání, jimiž nedošlo ke vzniku výrazněji škodlivého následku s ohledem na absenci znaku škody u tohoto přečinu, což je požadavek na zaujetí právního názoru, a proto i s ohledem na toto vymezení je dovolání přípustné.

Když Nejvyšší soud shledal, že dovolání podané za nezletilého opatrovníci ustanovenou podle § 91 odst. 2 z. s. m. bylo podáno oprávněnou osobou a je přípustné podle § 237 o. s. ř., a z jeho obsahu zjistil, že jde o dovolání podané z důvodu nesprávného právního posouzení věci (§ 241a o. s. ř.), přezkoumal podle § 242 odst. 1 o. s. ř. napadené rozhodnutí odvolacího soudu v rozsahu, ve kterém je jeho výrok napaden, a dospěl k následujícím závěrům:

Dovoláním napadeným rozhodnutím odvolací soud potvrdil rozhodnutí soudu prvního stupně, který částečně vyhověl návrhu státního zástupce na uložení opatření podle § 90 odst. 1 z. s. m., avšak rozhodl tak, že u nezletilého podle § 93 odst. 10 z. s. m. upustil od uložení opatření, přestože shledal, že nezletilý činem v návrhu popsáním spáchal čin jinak trestný poškození cizí věci podle § 228 odst. 2 tr. zákoníku. Soud prvního stupně se otázkou naplnění znaků uvedeného činu jinak trestného příliš nezabýval a svůj závěr o ní v potřebné míře nezminil. Odvolací soud sám na straně 3, 4 odůvodnění svého rozhodnutí rozvedl, že společenská škodlivost činu nezletilého je v projednávané věci takové intenzity, že dosahuje škodlivosti přečinu podle § 228 odst. 2 tr. zákoníku. Vyslovil závěr, že se neztotožnil s názorem vysloveným v odvolání podaném rovněž opatrovníci (uplatněným obsahově obdobně jako v podaném dovolání), že by předmětný čin byl „klukovinou“, která neumožňuje přijmout opatření podle zákona o soudnictví ve věcech mládeže. Zdůraznil, že „nelze přehlédnout, že nezletilý společně s kamarádem poškodil pomalováním cizí věc za situace, kdy i dětem školního věku je díky mediálním prostředkům a osvětě vedené již ve školkách nepochybně známo, že jde o jednání, které podléhá represí ... Z hlediska znaků přečinu poškození cizí věci podle § 228 odst. 2 tr. zákoníku není rozhodující výše škody a ani to, že nešlo o sprejství ...“.

Jestliže se dovolatelka s tímto vysvětlením odvolacího soudu nespokojila, lze přisvědčit, že jde o stručné zdůvodnění problematiky mající svůj základ v zásad-

ních právních vymezeních pojmu činu jako protiprávního činu podle § 2 odst. 2 písm. a) z. s. m. Nejvyšší soud se i přes nepřilíš podrobné odůvodnění odvolacího soudu s jím vysloveným závěrem shoduje a pro úplnost doplňuje, že činem jinak trestným se obecně rozumí čin, který je ve smyslu trestněprávních předpisů relativně beztrestný, i když jinak, tj. za jiných okolností, by byl trestným činem. Tak je tomu i v případě osoby, která pro nedostatek věku není trestně odpovědná, jako je tomu u dítěte mladšího patnácti let ve smyslu § 89 odst. 2 z. s. m.

Je proto zřejmé, že jak státní zástupce před podáním návrhu, tak i soud pro mládež musejí zkoumat, zda jde o čin jinak trestný z hledisek stanovených § 2 odst. 2 písm. a) z. s. m. i zmíněnou judikaturou. Tím se rozumí, že čin, o který se jedná, musí být zkoumán ze všech hledisek § 13 odst. 1 tr. zákoníku, podle něhož je protiprávní čin, který trestní zákon označuje za trestný a který vykazuje znaky uvedené v takovém zákoně, a § 12 odst. 2 tr. zákoníku, podle něhož lze trestní odpovědnost pachatele a trestněprávní důsledky s ní spojené uplatňovat jen v případech společensky škodlivých, ve kterých nepostačuje uplatnění odpovědnosti podle jiného právního předpisu.

Zásadně tedy platí, že každý protiprávní čin, který vykazuje všechny znaky uvedené v trestním zákoníku, je trestným činem a je třeba vyvodit trestní odpovědnost za jeho spáchání. Tento závěr je však v případě méně závažných trestných činů korigován použitím zásady subsidiarity trestní represe ve smyslu § 12 odst. 2 tr. zákoníku, podle níž trestní odpovědnost pachatele a trestněprávní důsledky s ní spojené lze uplatňovat jen v případech společensky škodlivých, ve kterých nepostačuje uplatnění odpovědnosti podle jiného právního předpisu. Zvláštnost materiálního korektivu spočívajícího v použití subsidiarity trestní represe vyplývá z toho, že se jedná o zásadu, a nikoli o konkrétní normu, a proto je třeba ji aplikovat nikoli přímo, ale v zásadě jen prostřednictvím právních institutů a jednotlivých norem trestního práva. Zakotvení zásady subsidiarity trestní represe a z ní vyplývajícího principu použití trestního práva jako „ultima ratio“ do trestního zákoníku má význam i interpretační, neboť znaky trestného činu je třeba vykládat tak, aby za trestný čin byl považován jen čin společensky škodlivý. Společenská škodlivost není zákonným znakem trestného činu, neboť má význam jen jako jedno z hledisek pro uplatňování zásady subsidiarity trestní represe ve smyslu § 12 odst. 2 tr. zákoníku. Společenskou škodlivost nelze řešit v obecné poloze, ale je ji třeba zvažovat v konkrétním posuzovaném případě u každého spáchaného méně závažného trestného činu, u něhož je nutné ji zhodnotit s ohledem na intenzitu naplnění kritérií vymezených v § 39 odst. 2 tr. zákoníku, a to ve vztahu ke všem znakům zvažované skutkové podstaty trestného činu a dalším okolnostem případu. Úvaha o tom, zda jde o čin, který s ohledem na zásadu subsidiarity trestní represe není trestným činem z důvodu nedostatečné společenské škodlivosti případu, se uplatní za předpokladu, že posuzovaný skutek z hlediska spodní hranice trestnosti neodpovídá běžně se vyskytujícím trest-

ným činům dané skutkové podstaty (srov. I. až II. větu stanoviska Nejvyššího soudu sp. zn. Tpjn 301/2012, uveřejněného pod č. 26/2013 Sb. rozh. tr.).

Tyto zásady je nutné uplatňovat při posuzování protiprávního činu i v případě, spáchalo-li je dítě mladší patnácti let, protože otázku, zda jde o čin jinak trestný, je potřeba vyřešit se zřetelem na podmínky stanovené trestním zákoníkem, neboť zákon o soudnictví ve věcech mládeže nemá pro čin jinak trestný žádnou jinou úpravu než tu, kterou vymezuje ustanovení § 2 odst. 2 písm. a) z. s. m., a proto otázku, zda jde o čin jinak trestný, je nezbytné posuzovat na základě obecných pravidel a principů stanovených trestním zákoníkem pro trestný čin, o němž by jinak šlo, pokud by jej nespáchala osoba trestně neodpovědná. Z těchto důvodů je nezbytné pro úvahy, zda bude vedeno řízení podle hlavy třetí zákona o soudnictví ve věcech mládeže, nejprve zkoumat, zda jsou naplněny formální znaky konkrétního trestného činu ve smyslu § 13 odst. 1 tr. zákoníku, a poté, zda jde ve vztahu k osobě, která se takového protiprávního jednání dopustila, a okolnostem, za nichž byl čin spáchán, o čin společensky škodlivý ve smyslu § 12 odst. 2 tr. zákoníku se zřetelem na zásady vyjádřené povahou a závažností trestného činu.

Uvedená zásada formálního pojetí trestného činu vylučuje možnost, aby byly stanoveny v dovolání dovolatelkou požadované obecné stupně společenské škodlivosti, jež by u jednotlivých činů jinak trestných určovaly rozdíly mezi činem jinak trestným spáchaným dítětem mladším patnácti let, proviněním spáchaným mladistvým a přečinem nebo zločinem dospělého pachatele. Takové odstupňování by bylo zcela v rozporu se zásadou formálního pojetí trestného činu (šlo by o návrat k materiálnímu pojetí, od něhož trestní zákoník s účinností od 1. 1. 2010 upustil), podle kterého se odvíjí trestní odpovědnost pachatele za spáchaný protiprávní čin od podmínek, jak jsou vymezeny v § 12 odst. 2 a § 13 odst. 1 tr. zákoníku. Od této základní obecné zásady trestního práva se nelze ani při posuzování činu jinak trestného spáchaného dítětem mladším patnácti let odchýlit.

Ze všech uvedených hledisek lze dovolatelce přisvědčit pouze v tom, že je nezbytné se zabývat v každé jednotlivé věci u protiprávního činu, jehož se dopustilo dítě mladší patnácti let, konkrétními ve věci zjištěnými okolnostmi a tím, zda na základě nich jde o čin jinak trestný (srov. rozhodnutí č. 10/2009 Sb. rozh. tr.). Tak tomu je i v projednávané věci, kde bylo třeba nejprve zkoumat, zda předmětný protiprávní čin naplňuje po formální stránce znaky přečinu poškození cizí věci podle § 228 odst. 2 tr. zákoníku, což dovolatelka v dovolání zpochybnila.

O trestný čin podle 228 odst. 2 tr. zákoníku jde, jestliže pachatel poškodí cizí věc tím, že ji postříká, pomaluje či popíše barvou nebo jinou látkou. Jeho objektem je zásadně ochrana vlastnického práva, přičemž je chráněna nejen neporušenost věci (zde zejména jejího povrchu a vzhledu), ale i její použitelnost. Způsobení škody v určité nominální výši není vůbec formálním znakem této

základní skutkové podstaty a ani samotná hodnota poškozené věci, která byla předmětem útoku, nemá žádný právní význam pro tuto právní kvalifikaci, musí však být alespoň taková, aby mohlo dojít k jejímu poškození, tj. ke znehodnocení dosahujícímu potřebné závažnosti. Z absence výše škody lze dovodit, že objektem, nikoliv však hlavním, jsou rovněž další nemateriální hodnoty, resp. ochrana hodnot estetických či ochrana kulturních statků v převážně urbánních částech životního prostředí (srov. usnesení pléna Ústavního soudu ze dne 18. 3. 2003, sp. zn. Pl. ÚS 4/03).

Poškození cizí věci u uvedeného přečinu spočívá zejména v narušení povrchu nebo vzhledu věci, a tím i ve snížení funkčnosti nebo estetické hodnoty povrchu věci nebo i celé věci. Nezáleží na tom, do jaké míry jde o proces nezvratný, resp. zda je výsledek postřikání, pomalování nebo popsání odstranitelný, či nikoli (to může mít případný vliv na stupeň a rozsah poškození, a tím i na povahu a závažnost činu). Způsoby, jakými dojde k poškození věci, jsou stanoveny alternativním vymezením, a to postřikáním nebo pomalováním, anebo popsáním, postačí tudíž jen kterýkoli z nich a musí k nim dojít za použití barvy nebo jiné látky, která je uvedenými způsoby nanášena na povrch věci (srov. přiměřeně Šámal, P. a kol. Trestní zákoník II. § 140. až 421. Komentář. 2. vydání. Praha: C.H. Beck, 2012, s. 2290).

Posoudí-li se shora popsáný čin nezletilého z hlediska takto stanovených formálních znaků přečinu podle § 228 odst. 2 tr. zákoníku, je zřejmé, že je všechny naplňuje. Cizí věcí je zde budova školy, konkrétně zeď tělocvičny náležející k základní škole, k jejímuž poškození došlo tím, že nezletilý a jeho kamarád na tuto zeď napsali nápis o rozměrech 6 m a 0,5 m obsahující čtyři věty. K tomuto popsání použili fixy, tj. tužky s barevnou lihovou náplní, které je možné, s ohledem na jejich schopnost způsobení barevného efektu, považovat za „barvu“, již nelze vzhledem k lihovému obsahu běžným omytím snadno odstranit.

Z formulace skutkové podstaty u přečinu podle § 228 odst. 2 tr. zákoníku je zřejmé, že její text je zcela jasný a natolik jednoduše formulovaný, že je pochopitelný pro nejširší okruh osob a k jeho porozumění není nutné žádné vzdělání, neboť používá pojmy obvyklé v běžném životě. S ohledem na projednávanou věc je vhodné dodat, že text této skutkové podstaty je srozumitelný i pro žáka druhého stupně základní školy, resp. povaha tohoto trestného činu zcela jednoznačně určuje, že trestným je takové jednání, při němž se barevnou úpravou porušuje vzhled věci.

Při závěru o naplnění formálních znaků skutkové podstaty činu jinak trestného podle § 228 odst. 2 tr. zákoníku je nutné v reakci na zmíněný požadavek dovolatelky ke společenské škodlivosti činu zdůraznit, že soud pro mládež musí při používání trestněprávních institutů a při aplikaci konkrétních právních norem, včetně v úvahu přicházejících skutkových podstat trestných činů (činů jinak trestných), zvažovat, zda v konkrétním posuzovaném případě je při interpretaci

a aplikaci posuzované právní normy třeba použít zásadu subsidiarity trestní represe vymezenou v § 12 odst. 2 tr. zákoníku a v jakém směru tak lze učinit. Jedině výsledek, který vzejde z takového posouzení všech konkrétních skutečností v každé jednotlivé věci dítěte mladšího patnácti let, povede k závěru o tom, zda se toto dítě dopustilo činu jinak trestného ve smyslu § 2 odst. 2 písm. a) z. s. m. a § 89 odst. 2 z. s. m., či nikoliv.

Dovolatelka v projednávané věci vyslovila, že takový důsledný postup soudů pro mládež v projednávané věci nebyl dodržen, a s poukazem na konkrétní skutečnosti rozvedla, že soudy pochybily, jestliže v činu nezletilého shledaly čin jinak trestný, neboť řádně nezvážily malou společenskou škodlivost jeho činu, který považuje za „klukovinu“. Nejvyšší soud se však s tímto stanoviskem dovolatelky neztotožnil zejména proto, že úvahy, jimiž v dovolání tento názor podepřela, jednostranně soustředila jen na skutečnosti a okolnosti vyznívající ve prospěch nezletilého, kdežto ty, které naopak společenskou škodlivost takového jednání zvyšují, ponechala bez adekvátní reakce. Při posuzování, zda se dítě mladší patnácti let dopustilo činu jinak trestného, anebo s ohledem na subsidiaritu trestní represe a princip ultima ratio (§ 12 odst. 2 tr. zákoníku) se o takový čin nejedná, je nutné proporcionalně přihlížet ke všem podstatným skutečnostem a okolnostem, které byly ve věci zjištěny, a žádné z nich nelze pomíjet.

S ohledem na tyto skutečnosti Nejvyšší soud může přisvědčit dovolatelce v jejím názoru, že svou povahou jde o čin, který patří mezi činy s menší škodlivostí, neboť rozsah poškození zdi školní tělocvičny nebyl velký a náklady na jeho odstranění rovněž nepředstavovaly velkou částku (3000 Kč). Pro tento závěr svědčí i osoba nezletilého, který je dobrým žákem bez problémů v chování s dobrým rodinným zázemím, a je tudíž potřebné souhlasit i s tím, že v rámci projednání této věci spolupracoval a vzal si z projednání věci i potřebné poučení, neboť si uvědomil protiprávnost svého činu a projevil ochotu vlastním přičiněním přispět k nápravě způsobeného následku. Všechny tyto skutečnosti je nutné mít na zřeteli při hodnocení činu jako činu jinak trestného.

To však neznamená, že jen s ohledem na tyto okolnosti je možné dospět k závěru, že nejde o čin jinak trestný, aniž by bylo přihlíženo i k dalším významným zjištěním, jež dovolatelka ponechala bez povšimnutí. Nejvyšší soud proto poukazuje i na další okolnosti, a to zejména na povahy samotného nápisu, jenž byl nezletilým proveden a který měl nepříznivý dopad pro okolí nezletilých. Důležité je tak i to, že nebyl snadno odstranitelný. Nejvyšší soud se proto s názorem dovolatelky neztotožnil, neboť při objektivním posouzení všech zjištění v projednávané věci dospěl k opačnému názoru, protože nezletilí chlapci společným jednáním na zeď tělocvičny napsali nápisy, které měly zčásti dehonestující povahu, protože ve dvou z nich se objevuje jméno spolužačky, ale i učitelky, avšak i v části, která nebyla konkrétní, jsou používány nevhodné výrazy „smrdíš jako chcíplej pes“. Takové výrazy jistě kolemjdoucí žáky mohly

navádět k obdobným akcím, ale rovněž i snižovaly úctu k autoritám, škole apod. Zejména je však třeba zdůraznit, že uvedené jednání nezletilých bylo nesprávným impulsem působícím na potřebu dětem vštěpovat nedotknutelnost cizího majetku. Z textu učiněných nápisů je zřejmé, že v nich nezletilí vyjadřovali negativní postoje, které dávali najevo tím, že je napsali na zeď náležející k budově školy, která byla přístupná dalším spolužákům, učitelům a koneckonců i širší veřejnosti.

Rovněž je potřebné zdůraznit, že nezletilý čin nespáchal sám, ale šlo o jednání, na němž se dohodli tři nezletilí žáci tak, že jeden donesl fixy a další dva zeď popsali. Vzhledem k těmto skutečnostem je nutné při posuzování, zda jde o čin jinak trestný a jeho povahy, přihlížet i k dalším zásadám trestního zákoníku, tj. zda se jej dítě dopustilo samo jako jediný pachatel (§ 22 tr. zákoníku), nebo zda jde o společné jednání více spolupachatelů (§ 23 tr. zákoníku), případně o některou z forem účastenství (§ 24 odst. 1 písm. a/ až c/ tr. zákoníku), a i z hlediska těchto trestně právních kategorií takový čin škodlivost takového činu posuzovat.

Právě proto, že se v nyní posuzované věci výrazně projevila součinnost všech tří nezletilých, když každý z nich měl svůj úkol, a šlo by jinak o společné jednání ve smyslu zásad vyjádřených v § 23 tr. zákoníku, je nutné ho přičítat jako celek všem třem nezletilým, a nikoliv oddělovat podíly každého z nich, jak dovolatelka činí. I tato okolnost společenskou škodlivost činu zvyšuje.

Vzhledem ke všem těmto okolnostem, za nichž bylo předmětné jednání spácháno, jakož i k tomu, že nápis na zdi byl dostatečně viditelný a velikost písma a rozsah textu byl čitelný a byl způsobilý nevhodně působit na žáky školy pohybující se v okolí této pomalované zdi, bylo nutné jeho odstranění, aby se co nejméně projevily jeho negativní důsledky. Odstranění uvedeného nápisu nelze považovat za jednoduché (např. omytím), neboť bylo nezbytné jej přemalovat, a přestože náklady 3000 Kč sice nepředstavují vysokou částku, rovněž ani tento majetkový důsledek není zanedbatelný. Ze všech těchto skutečností je zřejmé, že uvedený čin nezletilého se promítl negativně jak do sféry majetkové, tak i do oblasti estetické a morální, a proto ho nelze označit za extrémně nízký, tj. jen za „klukovinu“, jak míní dovolatelka.

Nejvyšší soud shledal, že soudy postupovaly správně, pokud v činu nezletilého shledaly čin jinak trestný poškození cizí věci podle § 228 odst. 2 tr. zákoníku. Plně v souladu s účelem zákona o soudnictví ve věcech mládeže vyjádřeným v § 1 odst. 2 z. s. m. je nutné hodnotit postup soudu, jestliže za přítomnosti nezletilého věc projednal a toto projednání považoval s ohledem na postoje nezletilého za dostačující, protože splnilo předpokládaný účel zákona. Je zřejmé, že soudy v případě nezletilého zvolily řešení, které nejenže splnilo smysl a účel řízení podle hlavy třetí zákona o soudnictví ve věcech mládeže, ale mělo v tomto konkrétním případě i pozitivní dopad na další vývoj a chování nezletilého.

Č. 49

ho, neboť projednání věci bylo citlivou odezvou za čin, o němž nezletilý věděl, že je protiprávním. Tato nikoliv represivní, ale jen výchovná odezva byla účinně na dostatečně včas a v míře nezbytně nutné s maximálním výchovným dopadem. Nezletilému tak bylo nejen ze strany rodičů, ale i autority soudu dáno najevo, že za protiprávní jednání musí nést osobní odpovědnost, což bylo pozitivním signálem do jeho dalšího života a důrazným poučením, že cizí majetek je zákonem chráněn a není dovoleno jej poškozovat.

Protože Nejvyšší soud shledal přezkoumávané rozhodnutí odvolacího soudu správným, dovolání podle § 243d písm. a) o. s. ř. zamítl.

Důvod nutné obhajoby podle § 36 odst. 1 písm. a) tr. ř. je dán i tehdy, je-li obviněný ve vazbě nebo ve výkonu trestu odnětí svobody na území cizího státu.

(Rozsudek Nejvyššího soudu ze dne 11. 12. 2013,
sp. zn. 6 Tz 58/2013, ECLI:CZ:NS:2013:6.TZ.58.2013.2)

Nejvyšší soud ke stížnosti pro porušení zákona ministryně spravedlnosti podané ve prospěch obviněného M. S. proti usnesení Krajského soudu v Ostravě ze dne 24. 9. 2012, č.j. 3 To 534/2012-85, podle § 268 odst. 2 tr. ř. vyslovil, že napadeným pravomocným usnesením a v řízení, jež tomuto rozhodnutí předcházelo, byl porušen zákon v ustanovení § 36 odst. 1 písm. a), § 263 odst. 3 a 4 tr. ř. v neprospěch obviněného. Podle § 269 odst. 2 tr. ř. napadené usnesení zrušil. Zrušil též všechna další rozhodnutí na zrušené rozhodnutí obsahově navazující, pokud vzhledem ke změně, k níž došlo zrušením, pozbyla podkladu. Podle § 270 odst. 1 tr. ř. přikázal Krajskému soudu v Ostravě, aby věc v potřebném rozsahu znovu projednal a rozhodl.

Z o d ů v o d n ě n í :

Usnesením Krajského soudu v Ostravě ze dne 24. 9. 2012, č.j. 3 To 534/2012-85, bylo podle § 256 tr. ř. zamítnuto odvolání obviněného M. S. (dále jen „obviněný“) proti rozsudku Okresního soudu v Ostravě ze dne 13. 3. 2012, č.j. 1 T 15/2012-69, jímž byl uznán vinným přečinem krádeže podle § 205 odst. 2 tr. zákoníku, jehož se podle skutkových zjištění jmenovaného soudu dopustil tím, že ačkoli byl rozsudkem Okresního soudu ve Frýdku-Místku ze dne 11. 3. 2010, sp. zn. 3 T 249/2009, který nabyl právní moci dne 15. 6. 2010, odsouzen pro přečin krádeže podle § 205 odst. 1 písm. a), b) tr. zákoníku k nepodmíněnému trestu odnětí svobody na jeden rok se zařazením do věznice s ostrahou, který vykonal dne 3. 10. 2011, dne 27. 1. 2012 v době mezi 01.45 hod. a 01.55 hod. v O. – K., na ul. V., po předchozí domluvě a vzájemné součinnosti, v zjištěném úmyslu zpeněžit odcizený kov ve sběrně druhotných surovin, společně s další dosud neustavenou osobou, odcizil z volně přístupného areálu společnosti A. M., a.s., z kontejneru v prostoru „U s. 1.“ uskladněný hliníkový stěr z udržovací pece o celkové hmotnosti 33 kg v hodnotě 1930 Kč, přičemž na odchodu z místa byli vyrušeni, kovové odlitky cestou odhodili, a poté, co se dali na útěk, byl jmenovaný po pádu na zem zadržen členem bezpečnostní služby, a to vše ke škodě společnosti H. L. C., s. r. o. Za tento přečin byl obviněný podle § 205 odst. 2 tr. zákoníku odsouzen k trestu odnětí svobody v trvání patnácti měsíců,

pro jehož výkon byl podle § 56 odst. 2 písm. c) tr. zákoníku zařazen do věznice s ostrahou.

Proti označenému usnesení Krajského soudu v Ostravě podala ministryně spravedlnosti České republiky (dále jen „ministryně spravedlnosti“) stížnost pro porušení zákona ve prospěch obviněného. Ve svém mimořádném opravném prostředku zaujala názor, že odvolací soud při rozhodování o odvolání obviněného porušil zákon v jeho neprospěch nerespektováním ustanovení § 36 odst. 1 písm. a), § 263 odst. 3 a 4 tr. ř., jejichž obsah zmínila. Poukázala na to, že odvolací soud provedl veřejné zasedání v nepřítomnosti obviněného, jehož o jeho konání pouze vyrozumíval, a to doručováním obálky na adresu, kterou uvedl pro účely doručování. Vyrozměnění bylo uloženo dne 28. 8. 2012 a ve smyslu § 64 odst. 2, 4 tr. ř. bylo soudem považováno za doručené dnem 7. 9. 2012. Lhůtu k přípravě považoval odvolací soud za zachovanou. Uvedený soud rovněž ověřil, že se obviněný nenachází ve vazbě ani ve výkonu trestu, přičemž jeho zjištění zahrnovalo toliko výkon vazby a trestu odnětí svobody v České republice.

Ministryně spravedlnosti dále uvedla, že ze spisového materiálu je zřejmé, že Krajský soud v Ostravě před konáním veřejného zasedání o odvolání si dne 24. 8. 2012 vyžádal opis rejstříku trestů obviněného, jenž mu byl téhož dne doručen. V něm obsažený záznam o odsouzení obviněného rozhodnutím Zemského soudu v Korneuburgu v Rakousku ze dne 16. 5. 2012 nepodrobil jakémukoli zkoumání, neboť si vyžádal toliko zprávu z centrální evidence vězňů, a když z této zjistil, že se obviněný nenachází ve vazbě nebo ve výkonu trestu, provedl veřejné zasedání v jeho nepřítomnosti.

V této souvislosti zmínila, že až po provedení veřejného zasedání lze registrovat ve spisovém materiálu doklady o tom, kde se obviněný v době konání řízení o jeho odvolání nacházel. Konkrétně odkázala na dopis Ministerstva spravedlnosti ČR ze dne 16. 11. 2012 (č. I. 98) v souvislosti s žádostí o dočasné předání svědka (tj. obviněného) z Rakouska v jiné trestní věci adresovaný Okresnímu soudu v Ostravě s tím, že jmenovaný byl k datu 30. 10. 2012 propuštěn z výkonu trestu odnětí svobody na území Rakouska, a sdělení Policie České republiky, Městského ředitelství policie v Ostravě, doručené soudu dne 2. 10. 2012, z něhož plyne, že obviněný ode dne 2. 4. 2012 vykonává trest odnětí svobody ve vězení v Korneuburgu v Rakousku. Předpokládané datum jeho propuštění bylo stanoveno na 1. 2. 2013. Z těchto údajů, stejně jako z podání obviněného ze dne 29. 11. 2012, je tak podle ministryně spravedlnosti zřejmé, že jmenovaný byl dne 2. 4. 2012 zadržen na území Rakouska a následně zde vykonával trest až do 30. 10. 2012.

Na podkladě těchto zjištění ministryně spravedlnosti dovozuje, že v době konání veřejného zasedání o odvolání dne 24. 9. 2012 byl obviněný ve výkonu trestu odnětí svobody a byl dán důvod nutné obhajoby podle § 36 odst. 1 písm. a) tr. ř. Na tom nic nemění skutečnost, že obviněný byl ve výkonu trestu

v Rakousku. V důsledku toho musel mít obviněný dle jejího názoru obhájce, a to ve smyslu § 263 odst. 3 tr. ř. taktéž ve veřejném zasedání konaném o odvolání. Pochybení na straně odvolacího soudu shledává i v tom, že konal řízení v nepřítomnosti obviněného, ačkoli neměl jeho výslovné prohlášení, že se účasti při veřejném zasedání vzdává. Za této situace nemohl soud postupovat tak, že obviněného toliko vyrozuměl o konání veřejného zasedání a vyrozumění považoval za doručené fikcí.

Ministryně spravedlnosti v petitu stížnosti proto navrhla, aby Nejvyšší soud podle § 268 odst. 2 tr. ř. vyslovil, že usnesením Krajského soudu v Ostravě ze dne 24. 9. 2012, sp. zn. 3 To 534/2012, a v řízení, jež takovému rozhodnutí předcházelo, byl porušen zákon v ustanovení § 36 odst. 1 písm. a) tr. ř., § 263 odst. 3, 4 tr. ř., podle § 269 odst. 2 tr. ř. zrušil usnesení Krajského soudu v Ostravě ze dne 24. 9. 2012, sp. zn. 3 To 534/2012, i všechna rozhodnutí na něj obsahově navazující, pokud vzhledem ke změně, k níž došlo zrušením, pozbyla podkladu, a dále podle § 270 odst. 1 tr. ř. přikázal věc Krajskému soudu v Ostravě, aby ji v potřebném rozsahu znovu projednal a rozhodl.

Nejvyšší soud podle § 267 odst. 3 tr. ř. přezkoumal zákonnost a odůvodněnost napadeného usnesení, proti němuž byla stížnost pro porušení zákona podána, v rozsahu a z důvodů v ní uvedených, jakož i řízení napadené části rozhodnutí předcházející, a shledal, že zákon byl porušen.

Porušení zákona spočívá ve vadnosti postupu řízení před odvolacím soudem spočívající v nerespektování podmínek upravených ustanoveními § 36 odst. 1 písm. a), § 263 odst. 3 a 4 tr. ř.

V posuzované věci lze ministryni spravedlnosti přisvědčit v jejím hodnocení, že postup odvolacího soudu při ověřování podmínek provedení veřejného zasedání o odvolání v nepřítomnosti obviněného nebyl dostačující. K provedení veřejného zasedání v nepřítomnosti obviněného nemohlo dostačovat zjištění krajského soudu, že obviněný byl o konání veřejného zasedání „uvědomován“ (míněno vyrozuměn) vzorem č. 7a tr. ř. (vyrozumění o veřejném zasedání) podle Sdělení Ministerstva spravedlnosti ze dne 17. 6. 2009, č.j. 126/2009-OD-Org., o vydání vzorů „tr. ř., o. s. ř., k. ř., d. ř.“ doporučených pro použití v trestním a v občanském soudním řízení, přičemž mu obsílka byla zaslána na adresu, kterou uvedl pro účely doručování, a že v důsledku fikce doručení zásilky s odkazem na ustanovení § 64 odst. 2, 4 tr. ř. je i zachována lhůta k přípravě (míněna lhůta upravená ustanovením § 233 odst. 1 tr. ř.).

Pokud krajský soud ke dni 24. 8. 2012, tj. celý měsíc před konáním veřejného zasedání, disponoval poznatkem, že rozhodnutím Zemského soudu v Korneuburgu ze dne 16. 5. 2012, které téhož dne nabylo právní moci, byl obviněný shledán vinným trestným činem a byl odsouzen k trestu odnětí svobody v trvání deseti měsíců (viz opis rejstříku trestu obviněného založený na č. l. 78 až 80), pak zcela reálně z tohoto poznatku vyvstávala varianta, že obviněný je v rozhod-

né době (tj. ke dni získání tohoto poznatku, resp. i ke dni nařízeného veřejného zasedání) omezen na osobní svobodě výkonem trestu odnětí svobody na území Rakouska a že tudíž nejsou splněny zákonné podmínky k provedení veřejného zasedání o jeho odvolání v jeho nepřítomnosti. V případě, že takový poznatek odvolací soud neučinil (např. vzhledem k anglické verzi podstatné části záznamu), pak je nutno konstatovat, že nevyvinul dostatečné úsilí k objasnění otázky podstatné pro jeho řízení. Zpráva, která prokazovala, že ke dni 24. 9. 2012, tj. dni rozhodování odvolacího soudu, nevykonává obviněný vazbu či trest odnětí svobody v tuzemských věznicích, totiž žádným relevantním způsobem nemohla vyloučit možný a následně ověřený závěr, že obviněný vykonává v cizině trest odnětí svobody uložený mu cizozemským rozhodnutím. Nedostatečnost citované zprávy pro učinění odpovídajícího závěru plyne z faktu, že nejde-li o případ upravený ustanovením § 455 tr. ř., vykonává odsouzená osoba (v posuzované věci obviněný) uložený trest odnětí svobody na území státu, jehož soudem byl uložen. Zjištění, která odvolací soud učinil (i s přihlédnutím k faktu, že převzetí obsílky, zaslané mu na adresu O.-Z., nepotvrdil svým podpisem), byla zjevně nedostatečná pro ověření existence zákonných podmínek provedení veřejného zasedání o odvolání v nepřítomnosti obviněného. Za dostatečná by mohla být považována jen tehdy, pokud by odvolací soud vycházel z toho, že důvody k aplikaci ustanovení § 36 odst. 1 písm. a), § 263 odst. 3 a 4 tr. ř. nastávají jen v případě, že obviněný vazbu či trest vykonává na území České republiky. Takto však zmiňovaná ustanovení trestního řádu formulována nejsou a nutno dovodit, že z hlediska příčin jejich zakotvení, tj. zabezpečení reálné možnosti přístupu obviněného k soudu druhého stupně a tím i zabezpečení reálnosti výkonu jeho obhajovacích práv, nelze citovaná ustanovení interpretovat a aplikovat v takto restriktivním pojmání.

Pokud obviněný v době konání veřejného zasedání vykonával trest odnětí svobody pravomocně uložený zmiňovaným rozsudkem rakouského soudu, a tak tomu vzhledem k jeho právní moci bylo (event. i pokud by byl v souvislosti s tímto trestním řízením proti němu vedeném ve vazbě na území Rakouska), nastal důvod nutné obhajoby upravený ustanovením § 36 odst. 1 písm. a) tr. ř. Z této skutečnosti vyvstala potřeba zabezpečení obhájce obviněnému, a to způsobem upraveným v ustanovení § 38 odst. 1 tr. ř., tj. nejprve poskytnutím možnosti obhájce si zvolit, resp. při nevyužití této možnosti obviněným formou jeho ustanovení soudem. Veřejné zasedání pak nebylo možno uskutečnit (jak se ovšem v posuzované věci stalo) bez přítomnosti tohoto obhájce (§ 263 odst. 3 tr. ř.) a bez splnění podmínky upravené zněním § 263 odst. 4 tr. ř. ani bez přítomnosti obviněného.

Odvolací soud, který dne 24. 9. 2012 pod sp. zn. 3 To 534/2012 projednal v nepřítomnosti obviněného, jenž v té době vykonával trest odnětí svobody ve věznicí na území Rakouska, a rovněž bez účasti obhájce obviněného, jehož

obviněný neměl, způsobem, který vyplývá z protokolu o jednání, odvolání podané obviněným proti rozsudku soudu prvního stupně, porušil svým procesním postupem v neprospěch obviněného zákon v ustanoveních označených v podané stížnosti pro porušení zákona, tzn. v ustanoveních § 36 odst. 1 písm. a), § 263 odst. 3 a 4 tr. ř. K uvedenému porušení zákona došlo proto, že odvolací soud řádně nezjistil skutkový stav stran podmínek konání veřejného zasedání o odvolání v nepřítomnosti obviněného, ač to dozajista i vzhledem k časovému předstihu získání informace o odsouzení obviněného soudem v Korneuburgu bylo v jeho možnostech. Nezjistil tak existenci zákonných překážek, které zvolenému způsobu projednání odvolání obviněného bránily.

Nejvyšší soud proto rozhodl o stížnosti pro porušení zákona podané ve prospěch obviněného způsobem uvedeným ve výroku tohoto rozsudku, neboť shledal, že takový zásah je odůvodněn závažným porušením více ustanovení zajišťujících reálnost obhajovacího práva obviněného (viz též čl. 38 odst. 2 a čl. 40 odst. 3 Listiny základních práv a svobod). Jejich porušením byla obviněnému odepřena možnost uplatnit před konečným rozhodnutím (a tím, v důsledku zamítnutí jeho odvolání, nabytím právní moci odsuzujícího rozsudku) osobně a bezprostředně vznesené odvolací námitky (tím i svoji obhajobu v nejširším pojmání), které v souladu s ustanovením § 248 odst. 3 tr. ř. mohly být opřeny o nové skutečnosti a důkazy uvedené případně až v průběhu veřejného zasedání. Následné písemné podání obviněného (č. l. 99 až 101) svědčí o tom, že tímto způsobem chtěl obviněný postupovat. Vyslovení porušení zákona není v posuzované věci podmíněno závěrem o vadnosti napadeného rozhodnutí. Je tomu tak i proto, že Nejvyššímu soudu nepřisluší, aby posuzoval relevantnost námitek, jimiž se obviněný jako odvolatel snažil dosáhnout zvrácení rozsudku soudu prvního stupně.

Z důvodů shora rozvedených Nejvyšší soud podle § 268 odst. 2 tr. ř. vyslovil, že pravomocným usnesením Krajského soudu v Ostravě ze dne 24. 9. 2012, č.j. 3 To 534/2012-85, byl v ustanoveních § 36 odst. 1 písm. a), § 263 odst. 3 a 4 tr. ř., porušen zákon v neprospěch obviněného. V důsledku toho Nejvyšší soud podle § 269 odst. 2 tr. ř. napadené usnesení zrušil, přičemž současně podle téhož ustanovení zrušil také všechna další rozhodnutí na zrušené usnesení obsahově navazující, pokud vzhledem ke změně, k níž došlo zrušením, pozbyla podkladu. Podle § 270 odst. 1 tr. ř. Krajskému soudu v Ostravě přikázal, aby věc v potřebném rozsahu znovu projednal a rozhodl. Úkolem odvolacího soudu je znovu projednat odvolání, které obviněný podal proti rozsudku Okresního soudu v Ostravě ze dne 13. 3. 2012, č.j. 1 T 15/2012-69. V tomto řízení se uplatňuje dopad ustanovení § 270 odst. 4 a § 273 tr. ř.

ROZHODNUTÍ VE VĚCECH OBČANSKOPRÁVNÍCH,
OBCHODNÍCH A SPRÁVNÍCH

Skutečnost prokazovanou pouze nepřímými důkazy lze mít za prokázanou, jestliže na základě výsledků hodnocení těchto důkazů lze bez rozumných pochybností nabýt jistoty (přesvědčení) o tom, že se tato skutečnost opravdu stala (že je pravdivá); nestačí, lze-li usuzovat pouze na možnost její pravdivosti (na její pravděpodobnost).

(Rozsudek Nejvyššího soudu ze dne 26. 6. 2014,
sp. zn. 21 Cdo 2682/2013, ECLI:CZ:NS:2014:21.CDO.2682.2013.1.)

Dopisem ze dne 14. 9. 2011 žalovaná sdělila žalobci, že s ním podle ustanovení § 55 odst. 1 písm. b) zák. práce okamžitě zrušuje pracovní poměr pro porušení povinnosti vyplývající z právních předpisů vztahujících se k vykonávané práci zvláště hrubým způsobem, neboť žalobce „vážným způsobem ohrožoval zdraví a plnění pracovních povinností tím, že úmyslně a v opakovaných případech přidával do nápojů konzumovaných na pracovišti projímadlo, konkrétně v období od poloviny června 2011 do začátku srpna 2011 do nápojů zaměstnance M. B. a od konce července 2011 do 7. 9. 2011 do nápojů zaměstnavatele I. M.“.

Žalobce se domáhal, aby bylo určeno, že uvedené okamžité zrušení pracovního poměru je neplatné a že jeho pracovní poměr u žalované, vzniklý na základě pracovní smlouvy ze dne 1. 9. 2009, nadále trvá. Žalobu zdůvodnil zejména tím, že se nedopustil toho, co je v dopise žalované ze dne 14. 9. 2011 uváděno jako důvod okamžitého zrušení pracovního poměru, a že „neporušil vůbec, natož pak zvláště hrubým způsobem, své povinnosti vyplývající z právních předpisů vztahujících se k jím vykonávané práci a nedopustil se ani žádného jiného protiprávního jednání“. Má za to, že „celá věc byla žalovanou proti němu vykonstruována za účelem dosažení skončení jeho pracovního poměru bez jakýchkoliv jeho nároků, když se stal pro žalovanou nepohodlným a v předchozím období odmítl ve shora uvedeném smyslu uzavřít dohodu, kterou mu žalovaná nabízela“.

O k r e s n í s o u d v Domažlicích rozsudkem ze dne 12. 6. 2012 žalobě vyhověl a rozhodl, že žalovaná je povinna zaplatit žalobci na náhradě nákladů řízení 15 800 Kč k rukám advokáta JUDr. V. F. a že „stát – ČR – Okresní soud v Domažlicích má právo na náhradu nákladů řízení vůči žalované, jejíž výše bude určena v samostatném usnesení“. Po provedeném dokazování dospěl k závěru, že nebylo prokázáno, že by se žalobce, který u žalované pracoval jako fyzioterapeut, dopustil jednání vytykaného mu v okamžitém zrušení pracovního poměru. Výpověď svědka M. B., kterou vyhodnotil jako nevěrohodnou, neboť „sám svědek před výpovědí sdělil, že fandí žalované a je nepochybné, že stejně tak jako žalovaná má zájem na výsledku tohoto sporu“, neměl za prokázané, že by žalobce „cokoliv naléval jemu nebo komukoliv jinému do nápojů, nikdy ho nevi-

děl, nikdy nebyl ze strany tohoto svědka žalobce přistižen“. Shledal, že „z žádné z výpovědi provedených v rámci tohoto řízení nebylo zjištěno, že by žalobce lil něco někomu do čaje, do šťávy“, a přihlédl k tomu, že žalovaná si zajistila jen jeden „vzorek“ ze dne 5. 9. 2011, že žalovaná ani M. B. nenavštívili přes úporné a nepříjemné střevní potíže po požití čaje (v případě žalované) a šťávy (v případě M. B.) lékaře a že z odborného rozboru zajištěného čaje, který provedla Policie ČR, nebylo zjištěno, že by ve vzorku byl lék Laxygal, který „podvodně zajistila žalovaná při prohlídce osobního zavazadla za účasti Policie ČR u žalobce“.

K odvolání žalované K r a j s k ý s o u d v Plzni rozsudkem ze dne 8. 3. 2013 změnil rozsudek soudu prvního stupně tak, že žalobu na určení neplatnosti rozvázání pracovního poměru žalobce okamžitým zrušením ze dne 14. 9. 2011 zamítl; současně uložil žalobci povinnost zaplatit žalované na náhradě nákladů řízení před soudem prvního stupně 10 800 Kč a na náhradě nákladů odvolacího řízení 19 239 Kč, oboje k rukám advokáta JUDr. T. V., a rozhodl, že žalobce je povinen zaplatit na náhradě nákladů řízení „placených státem“ 953 Kč „na účet“ Okresního soudu v Domažlicích. Poté, co zopakoval důkazy výslechy žalobce a žalované jako účastníků řízení a výslechem svědka M. B., jehož výpověď vyhodnotil jako „zcela věrohodnou“, neboť svědek se od své výpovědi před soudem prvního stupně „žádným způsobem“ neodchýlil, jeho výpověď „nelze považovat za výpověď, kterou by byl žalobce dehonestován“, a nelze mu ani vytknout jeho „stanovisko k celé problematice“, dospěl z „dosavadního průběhu provozování praxe na pracovišti žalované“ a z „chování všech zaměstnanců“, po zhodnocení všech okolností a vztahů na tomto pracovišti a chování žalobce od jeho nástupu na toto pracoviště, k závěru, že to byl žalobce, který zapříčinil vznik zdravotních potíží M. B. a žalované, a že „útok na jejich zdravotní integritu je proto třeba považovat za hrubé porušení pracovní kázně“. Přihlédl též k tomu, že v osobních věcech žalobce byla nalezena lahvička s projímadlem, které žalobce podle svého tvrzení užíval pro svou potřebu, které ale bylo zdrojem zdravotních potíží M. B. a žalované, že ve vzorku předaném policii byla ověřena „látka pikosíranu“ a že žalobce, který na pracoviště „vnesl negativní emoce“, měl příležitost aplikovat projímadlo do nápojů, neboť je nosil stále s sebou, i když při tom nebyl přistižen. Vyslovil názor, že „se jedná o nepřímé důkazy, přičemž rozsah potřebného dokazování v civilním procesu nelze ztotožňovat s rozsahem dokazování potřebného k uznání obžalovaného vinným v trestním řízení“, že „v civilním řízení nelze učinit závěr, že nebylo uneseno důkazní břemeno proto, že skutečnost nebyla provedenými důkazy prokázána nadevší pochybnost“, že pro závěr, že soud má určitou skutečnost za prokázanou, dostačuje, aby „předmětný skutkový závěr bylo možné s velkou mírou pravděpodobnosti připustit“, a že v „civilním“ řízení nemusí nepřímé důkazy tvořit zcela uzavřenou soustavu, která nepřipouští jiný skutkový závěr než ten, k němuž soud došel, ale že postačuje, jestliže nepřímé důkazy „s velkou mírou pravděpodobnosti k tomuto závěru vedou“. Odvolací

soud uzavřel, že okamžité zrušení pracovního poměru je „zcela adekvátní“ jednání žalobce, který tím, že opakovaně zasáhl do zdravotního stavu spoluzaměstnance a nadřízené, porušil pracovní povinnosti vyplývající pro něj z ustanovení § 38 odst. 1 písm. b), § 106 odst. 3 a 4 a § 301 písm. a) zák. práce.

Proti tomuto rozsudku odvolacího soudu podal žalobce dovolání. Namítá, že soud nemůže „po právu schválit“ rozvázání pracovního poměru okamžitým zrušením jen na základě zaměstnavatelem tvrzeného jednání zaměstnance „podloženého toliko určitým podezřením“. Má za to, že míra pravděpodobnosti, s jakou je možné připustit určitý skutkový závěr pro rozvázání pracovního poměru okamžitým zrušením, by měla být, zejména s ohledem na ochranu zaměstnance proti „svévůli zaměstnavatele nebo nenávisti dalších zaměstnanců“, zásadně vyšší, než je běžné ve „standardním civilním řízení“, ne-li „dokonce téměř až tak vysoká, jak ji vyžaduje právo trestní“. Dovodil-li odvolací soud, že důkazní břemeno „stran existence skutku (jednání)“, pro který je zaměstnavatelem se zaměstnancem rozvázán pracovní poměr okamžitým zrušením, je zaměstnavatelem uneseno a soud má takovou skutečnost za prokázanou jen na základě toho, že je možné „předmětný skutkový závěr s vekou mírou pravděpodobnosti připustit“, a že není třeba, aby nepřímé důkazy tvořily uzavřenou soustavu, která nepřipouští jiný skutkový závěr, nýbrž že dostačuje, jestliže nepřímé důkazy s velkou mírou pravděpodobnosti k tomuto závěru vedou, a současně „nepřikládá váhu existenci celé řadě jiných, stejně pravděpodobných, nebo dokonce pravděpodobnějších skutkových variant, přičemž má skutek za prokázaný a rozhodl v neprospěch žalobce“, pak jeho rozhodnutí podle názoru dovolatele spočívá na nesprávném právním posouzení věci. Žalobce dále namítá, že hodnocení důkazů odvolacím soudem a jeho skutkové závěry stran přidávání projímadla žalobcem do pití M. B. a žalované jsou „výrazem zjevného faktického omylu či excessu logického (vnitřního rozporu), a tím vybočují ze zásad spravedlivého procesu“. Žalobce navrhl, aby odvolací soud zrušil rozsudek odvolacího soudu a aby mu věc vrátil k dalšímu řízení.

Žalovaná navrhla, aby odvolací soud dovolání žalobce jako nepřípustné odmítl, neboť napadený rozsudek odvolacího soudu, který považuje za věcně správný, vychází z ustálené judikatury Nejvyššího soudu. Zdůrazňuje, že žalobce brojí pouze proti způsobu hodnocení důkazů odvolacím soudem a že žalovaná „své důkazní břemeno unesla“.

N e j v y š š í s o u d rozhodnutí odvolacího soudu zrušil a věc mu vrátil k dalšímu řízení.

Z o d ů v o d n ě n í :

Nejvyšší soud jako soud dovolací (§ 10a o. s. ř.) věc projednal podle zákona č. 99/1963 Sb., občanský soudní řád, ve znění účinném do 31. 12. 2013, neboť dovolací řízení bylo zahájeno přede dnem 1. 1. 2014 (srov. čl. II bod 2. zákona

č. 293/2013 Sb., kterým se mění zákon č. 99/1963 Sb., občanský soudní řád, ve znění pozdějších předpisů, a některé další zákony). Po zjištění, že dovolání proti pravomocnému rozsudku odvolacího soudu bylo podáno oprávněnou osobou (účastníkem řízení) ve lhůtě uvedené v ustanovení § 240 odst. 1 o. s. ř. a že jde o rozhodnutí, proti kterému je dovolání přípustné podle ustanovení § 237 o. s. ř., neboť napadené rozhodnutí závisí na vyřešení otázky procesního práva, která v rozhodování odvolacího soudu dosud nebyla ve všech souvislostech vyřešena (za jakých podmínek lze mít za prokázanou skutečnost prokazovanou pouze nepřímými důkazy), přezkoumal napadený rozsudek ve smyslu ustanovení § 242 o. s. ř. bez nařízení jednání (§ 243a odst. 1, věta první, o. s. ř.) a dospěl k závěru, že dovolání žalobce je opodstatněné.

Podle ustanovení § 120 odst. 1, věty první, o. s. ř. jsou účastníci povinni označit důkazy k prokázání svých tvrzení. Podle ustanovení § 120 odst. 3, věty druhé, o. s. ř. neoznačí-li účastníci důkazy potřebné k prokázání svých tvrzení, vychází soud při zjišťování skutkového stavu z důkazů, které byly provedeny.

Účastník, který neoznačil důkazy potřebné k prokázání svých tvrzení, nese případné nepříznivé následky v podobě takového rozhodnutí soudu, které bude vycházet ze skutkového stavu zjištěného na základě ostatních provedených důkazů. Stejně následky stíhají i toho účastníka, který sice navrhl důkazy o pravdivosti svých tvrzení, avšak hodnocení provedených důkazů soudem vyznělo v závěr, že dokazování nepotvrdilo pravdivost skutkových tvrzení účastníka. Zákon zde vymezuje tzv. důkazní břemeno (§ 120 odst. 3 o. s. ř.) jako procesní odpovědnost účastníka za výsledek řízení, jestliže je určován výsledkem provedení dokazování. Procesní smysl důkazního břemene vyniká především v takové důkazní situaci, kdy aktivní účastníci beze zbytku splní svou povinnost tvrzení a povinnost důkazní. Jeho pravým cílem je umožnit soudu vydat rozhodnutí i v těch případech, kdy určitá skutečnost, ve sporu rozhodná, nebyla (ve smyslu, že zpravidla ani být nemohla) dokázána, tedy v případech, kdy výsledky hodnocení důkazů neumožňují soudu přijmout ani závěr o pravdivosti této skutečnosti, ale ani závěr o tom, že by byla nepravdivá. Rovněž v těchto případech (v tzv. důkazní nouzi) musí soud rozhodnout v neprospěch toho účastníka, v jehož zájmu bylo podle hmotného práva prokázat tvrzenou skutečnost (srov. například rozsudek Nejvyššího soudu ze dne 28. 2. 2002 sp. zn. 21 Cdo 762/2001, který byl uveřejněn pod č. 86 v časopise Soudní judikatura, ročník 2002).

Za důkazy, jejichž označením k prokázání svých tvrzení plní účastníci svou důkazní povinnost, mohou sloužit všechny prostředky, jimiž lze zjistit stav věci, zejména výslech svědků, znalecký posudek, zprávy a vyjádření orgánů, fyzických a právnických osob, notářské nebo exekutorské zápisy a jiné listiny, ohledání a výslech účastníků (§ 125, věta první, o. s. ř.). Podle vztahu k dokazované skutečnosti se rozlišují důkazy přímé a nepřímé (indicie). Přímým důkazem je ten, který přímo potvrzuje nebo vyvrací dokazovanou skutečnost (např. výpověď

svědka o dokazované skutečnosti, kterou osobně viděl). Nepřímým důkazem je takový důkaz, který dokazuje skutečnost jinou, ale takovou, ze které je možné usuzovat, zda se stala či nestala skutečnost, která je předmětem dokazování; objasňuje tedy dokazovanou skutečnost pomocí jiné skutečnosti, která má k dokazované skutečnosti jen nepřímý vztah (např. výpověď svědka o tom, že viděl určitou osobu vcházet do místnosti, v níž se nacházela věc, kterou její vlastník od té doby postrádá). Zatímco souvislost mezi přímým důkazem a dokazovanou skutečností je zřejmá, musí být souvislost mezi nepřímým důkazem a skutečností, která je předmětem dokazování, teprve zjišťována. Míra této souvislosti bývá u jednotlivých nepřímých důkazů odlišná a může se i ukázat, že původní dojem o souvislosti nepřímého důkazu s dokazovanou skutečností byl vyvolán jen nahodilou shodou okolností a že tento vztah tu ve skutečnosti není. Protože každý nepřímý důkaz hodnocený odděleně (bez souvislosti s dalšími důkazy) umožňuje vždy více výkladů o svém významu, je jeho význam určen především jeho místem v řadě jiných nepřímých důkazů, jeho vztahem k těmto dalším důkazům a jeho souladností s nimi. Z toho plyne, že nepřímý důkaz sám o sobě zpravidla nevede – vzhledem ke svému zprostředkovanému vztahu ke skutečnosti, která je předmětem dokazování – k jejímu prokázání; výsledkem jeho hodnocení ve spojení s dalšími nepřímými důkazy tvořícími systém, jehož jednotlivé články jsou v souladu mezi sebou i s dokazovanou skutečností, však takový závěr být může.

Důkazy (přímé i nepřímé) hodnotí soud podle své úvahy, a to každý důkaz jednotlivě a všechny důkazy v jejich vzájemné souvislosti; přitom pečlivě přihlíží ke všemu, co vyšlo za řízení najevo, včetně toho, co uvedli účastníci (§ 132 o. s. ř.). Hodnocením důkazů se rozumí myšlenková činnost soudu, kterou je provedeným důkazům přisuzována hodnota závažnosti (důležitosti) pro rozhodnutí, hodnota zákonnosti, hodnota pravdivosti, popřípadě hodnota věrohodnosti. Při hodnocení důkazů z hlediska jejich závažnosti (důležitosti) soud určuje, jaký význam mají jednotlivé důkazy pro jeho rozhodnutí a zda o ně může opřít svá skutková zjištění (zda jsou použitelné pro zjištění skutkového stavu a v jakém rozsahu, popřípadě v jakém směru). Při hodnocení důkazů po stránce jejich zákonnosti zkoumá soud, zda důkazy byly získány (opatřeny) a provedeny způsobem odpovídajícím zákonu, nebo zda v tomto směru vykazují vady (zda jde o důkazy zákonné či nezákonné); k důkazům, které byly získány (opatřeny) nebo provedeny v rozporu s obecně závaznými právními předpisy, soud nepřihledne. Hodnocením důkazů z hlediska jejich pravdivosti soud dochází k závěru, které skutečnosti, o nichž důkazy (pro rozhodnutí významné a zákonné) podávají zprávu, lze považovat za pravdivé (dokázané) a které nikoli. Vyhodnocení důkazů z hlediska pravdivosti předpokládá též posouzení věrohodnosti důkazem poskytované zprávy podle druhu důkazního prostředku a způsobu, jakým se podle zákona provádí.

Výsledky hodnocení důkazů umožňují soudu přijmout závěr o pravdivosti skutečnosti, která je předmětem dokazování, jestliže na jejich základě lze nabýt jistoty (přesvědčení) o tom, že se tato skutečnost opravdu stala, aniž by o tom mohly být rozumné pochybnosti. Vytvářejí-li výsledky hodnocení důkazů podmínky pouze pro úsudek, že je možné (více či méně pravděpodobné), že se dokazovaná skutečnost stala, a připouštějí-li tedy i možnost (větší či menší pravděpodobnost) toho, že se dokazovaná skutečnost naopak nestala, nelze učinit závěr o pravdivosti této skutečnosti. V takovém případě soud rozhodne – jak vyplývá z výše uvedeného – v neprospěch toho účastníka, v jehož zájmu bylo podle hmotného práva prokázat tvrzenou skutečnost.

Nejvyšší soud proto dospěl k závěru, že skutečnost prokazovanou pouze nepřímými důkazy lze mít za prokázanou, jestliže na základě výsledků hodnocení těchto důkazů lze bez rozumných pochybností nabýt jistoty (přesvědčení) o tom, že se tato skutečnost opravdu stala (že je pravdivá); nestačí, lze-li usuzovat pouze na možnost její pravdivosti (na její pravděpodobnost).

Z uvedeného vyplývá, že právní názor odvolacího soudu, že k prokázání určité skutečnosti stačí, aby „předmětný skutkový závěr bylo možné s velkou mírou pravděpodobnosti připustit“, a že v případě prokazování rozhodné skutečnosti nepřímými důkazy nemusí tyto důkazy tvořit zcela uzavřenou soustavu, která nepřipouští jiný skutkový závěr než ten, k němuž soud došel, ale že postačuje, jestliže k tomuto závěru vedou „s velkou mírou pravděpodobnosti“, není správný. Veden tímto nesprávným právním názorem, založil odvolací soud svůj skutkový závěr o pravdivosti tvrzení žalované, že žalobce se dopustil jednání vytykaného mu v okamžitém zrušení pracovního poměru (že úmyslně a v opakovaných případech přidával do nápojů M. B. a žalované konzumovaných na pracovišti projímadlo), na hodnocení některých nepřímých důkazů (zejména na tom, že v osobních věcech žalobce byla nalezena lahvička s projímadlem, které obsahovalo látku pikosíran, zjištěnou v jednom ze vzorků konzumovaných nápojů, a že žalobce, který na pracoviště „vnesl negativní emoce“, měl příležitost projímadlo do nápojů vpravit, neboť je nosil neustále s sebou), z něhož lze usuzovat pouze na možnost pravdivosti tohoto tvrzení (jeho pravděpodobnost), z něhož však nelze nabýt jistotu (přesvědčení) o jeho pravdivosti, aniž by o tom mohly být rozumné pochybnosti. Protože při prokazování tvrzené skutečnosti pouze nepřímými důkazy je třeba každý takový důkaz – jak vyplývá z výše uvedeného – hodnotit ve spojení s dalšími nepřímými důkazy a vážit, zda tyto důkazy tvoří systém, jehož jednotlivé články jsou v souladu mezi sebou i s dokazovanou skutečností, měl odvolací soud do procesu hodnocení důkazů zahrnout i výpověď žalobce jako účastníka řízení v části, ve které vysvětloval okolnost, že u sebe měl na pracovišti projímadlo, svými zdravotními problémy s hemeroidy, a měl se zabývat tím, zda lze toto vysvětlení vzhledem k povaze jeho zdravotních potíží považovat za věrohodné.

Č. 93

Protože rozsudek odvolacího soudu není – jak vyplývá z výše uvedeného – správný a protože nejsou podmínky pro zastavení dovolacího řízení, pro odmítnutí dovolání, pro zamítnutí dovolání a ani pro změnu rozsudku odvolacího soudu, Nejvyšší soud jej zrušil (§ 243e odst. 1 o. s. ř.) a věc vrátil odvolacímu soudu (Krajskému soudu v Plzni) k dalšímu řízení (§ 243e odst. 2, věta první, o. s. ř.).

Vedlejší účastník je osobou oprávněnou podat dovolání proti výroku rozhodnutí odvolacího soudu, jímž bylo rozhodnuto o jeho právu či povinnosti k náhradě nákladů řízení.

Náklady, které pojišťovna vynaložila na zastoupení advokátem v soudním řízení, v němž vystupovala jako vedlejší účastník na straně žalovaného, nejsou bez dalšího neúčelné.

(Usnesení Nejvyššího soudu ze dne 23. 4. 2014,
sp. zn. 25 Cdo 644/2014, ECLI:CZ:NS:2014:25.CDO.644.2014.1.)

O b v o d n í s o u d pro Prahu 9 usnesením ze dne 27. 6. 2013 zastavil řízení, rozhodl, že žádný z účastníků nemá právo na náhradu nákladů řízení, žalobci uložil, aby vedlejší účastníci zaplatil náklady řízení ve výši 148 680 Kč, a rozhodl o vrácení soudního poplatku žalobci. O náhradě nákladů řízení mezi žalobcem a vedlejší účastnicí soud rozhodl podle § 146 odst. 2, věta první, o. s. ř., neboť žalobce zavinil zastavení řízení tím, že vzal žalobu zpět.

K odvolání žalobce **M ě s t s k ý s o u d** v Praze usnesením ze dne 22. 7. 2013 změnil usnesení soudu prvního stupně ve výroku o náhradě nákladů řízení mezi žalobcem a vedlejší účastnicí tak, že žádný z nich nemá právo na náhradu nákladů řízení. Vytkl soudu prvního stupně, že při aplikaci § 146 odst. 2 o. s. ř. nepřihlédl ke všem okolnostem, neboť s ohledem na charakter uplatněného nároku (odchodné, doplatek mzdy, výsluhový příspěvek) měl zvažovat použití § 150 o. s. ř. Žalobce sice zavinil zastavení řízení, avšak povinnost k náhradě nákladů se jeví jako nepřiměřená tvrdost a šlo by o rozhodnutí, které je v rozporu s rozhodnutími Ústavního soudu sp. zn. IV. ÚS 2771/11 a I. ÚS 988/12. Podle odvolacího soudu disponuje vedlejší účastnice po technické i personální stránce dostatečným odborným servisem, a je proto na zvážení, zda nepostačuje, aby pojišťovnu zastupoval její zaměstnanec, a zda nejde, byla-li zastoupena advokátem, o neúčelně vynaložené náklady (viz např. rozhodnutí Ústavního soudu sp. zn. IV. ÚS 3243/09, I. ÚS 1401/10 nebo III. ÚS 1180/10). Tyto nálezy Ústavního soudu týkající se zastupování organizační složky státu zastupované advokátem lze na projednávanou věc aplikovat analogicky, neboť zde jde o akciovou společnost, jež disponuje odborným aparátem, který je schopen hájit její zájmy i v řízení o pojištění odpovědnosti za škodu.

Proti usnesení odvolacího soudu, a to pouze proti výroku o nepřiznání práva na náhradu nákladů řízení, podala vedlejší účastnice dovolání, jehož přípustnost dovozuje z ustanovení § 237 o. s. ř., neboť podle něj odvolací soud nesprávně aplikoval § 150 o. s. ř., když o nepřiznání práva na náhradu nákladů řízení rozhodl v rozporu s judikaturou Nejvyššího soudu a Ústavního soudu; nálezy Ústavního

soudu, kterými odvolací soud argumentuje, na věc nedopadají. Dovolatelka předně není subjektem hospodařícím s majetkem státu a i přesto, že má právní oddělení, nelze bez dalšího dovozovat, nechá-li se zastoupit advokátem, že by neměla mít právo na náhradu nákladů řízení, zvláště nejde-li o spor ze smlouvy o pojištění, nýbrž o řešení otázky odpovědnosti advokáta za škodu způsobenou výkonem advokacie. Vedení soudních sporů není předmětem činnosti dovolatelky. Dovolatelka spor nevyvolala, ovšem musela se ve sporu bránit a žaloba byla vzata zpět po obsáhlé obraně dovolatelky učiněné ve formě vyjádření k žalobě.

Nejvyšší soud zrušil rozhodnutí odvolacího soudu a věc mu vrátil k dalšímu řízení.

Z o d ů v o d n ě n í :

Nejvyšší soud jako soud dovolací (§ 10a o. s. ř.) s ohledem na své usnesení ze dne 27. 5. 2003, sp. zn. 25 Cdo 162/2003, publikované ve Sbírce soudních rozhodnutí a stanovisek pod č. 3/2004, v němž dospěl k závěru, že vedlejší účastník není podle občanského soudního řádu účinného od 1. 1. 2001 osobou oprávněnou k podání dovolání, řešil nejprve otázku, zda je vedlejší účastnice v tomto řízení i přesto k dovolání legitimována; uzavřel, že tomu tak je s ohledem na odlišné procesní postavení vedlejší účastnice. V citovaném rozhodnutí totiž vedlejší účastník podal dovolání proti meritornímu rozhodnutí „na straně a ve prospěch žalovaného“ za situace, kdy mu sice svědčila zásadně stejná práva a povinnosti jako účastníku, na jehož straně vystupoval, ovšem současně zákon nezakládal jeho právo podat dovolání (oproti legitimaci vedlejšího účastníka podat odvolání, žalobu na obnovu řízení a žalobu pro zmatečnost za toho, na jehož straně vystupoval, a to za podmínek § 203 odst. 1 a § 231 odst. 1 o. s. ř.) za toho, jehož v řízení podporuje. V tomto případě však vedlejší účastnice podala dovolání nikoli za žalovaného a v jeho prospěch, nýbrž sama za sebe, když jí nebylo přiznáno její subjektivní procesní právo na náhradu (jejích) nákladů řízení. Jestliže vedlejší účastnice hájí pouze svá subjektivní procesní práva, měla by mít zásadně stejné procesní možnosti jako účastník (§ 93 odst. 1, věta první, o. s. ř.), a proto, i když jí § 240 odst. 1 o. s. ř. výslovně nezmiňuje, nutno na ni hledět jako na osobu k podání dovolání legitimovanou. Nakonec odlišná je situace oproti té, kterou řešil dovolací soud ve zmíněném rozhodnutí ještě v tom, že od 1. 1. 2013 je přípustné dovolání i proti rozhodnutí o nákladech řízení, zatímco občanský soudní řád účinný od 1. 1. 2001 takovou možnost nepřipouštěl, a proto případné dovolání vedlejšího účastníka stran jeho nákladů řízení nepřicházelo v úvahu. Opačný výklad, který by vyloučil možnost vedlejšího účastníka podat dovolání proti rozhodnutí o jeho nákladech řízení, ačkoli účastník takové právo má, by vytvářel neodůvodněnou nerovnost v subjektivních procesních právech. Vzhledem k uvedenému bylo dovolání shledáno za podané osobou k tomu oprávněnou ve smyslu § 240 odst. 1 o. s. ř., zastoupenou advokátem (§ 241 o. s. ř.). Jde o dovolání včasné a přípustné podle § 237 o. s. ř.,

neboť se odvolací soud odchýlil při řešení otázky procesního práva od rozhodovací praxe dovolacího soudu, a to jak při řešení otázky účelnosti vynaložených nákladů řízení (za zastoupení advokátem), tak při aplikaci ustanovení § 150 o. s. ř.

Nesprávné právní posouzení věci, které je dovolacím důvodem (§ 241a odst. 1 o. s. ř.), může spočívat v tom, že odvolací soud věc posoudil podle nesprávného právního předpisu, nebo že správně použitý právní předpis nesprávně vyložil, případně jej nesprávně aplikoval na zjištěný skutkový stav.

Ne každé zastoupení účastníka advokátem lze považovat za účelné, ovšem odepření práva na náhradu nákladů řízení vzniklých z titulu zastoupení advokátem pro neúčelnost je opodstatněné jen tehdy, jsou-li přitom zohledněny konkrétní okolnosti případu, tedy procesní postoje účastníků, skutečnosti, které vedly ke vzniku těchto nákladů, jakož i okolnosti, které vedly k zastavení řízení. Hledisko účelnosti vynaložených nákladů řízení se uplatní jak v případech rozhodování o nich v meritorním rozhodnutí podle § 142 odst. 1 o. s. ř., tak tehdy, je-li o nákladech rozhodováno podle § 146 odst. 2 o. s. ř. v souvislosti se zastavením řízení. Teprve je-li učiněn závěr o účelnosti vynaložených nákladů a jsou-li dány podmínky pro jejich přiznání, je možné zvažovat jejich nepřiznání podle § 150 o. s. ř., a to zejména s přihlédnutím k majetkovým a sociálním poměrům účastníka, který by náklady řízení měl platit. Současně nesmí jít o nepřiměřenou tvrdost vůči účastníku, který na náhradu nákladů řízení má právo, a zvažováno může být i jen částečné nepřiznání těchto nákladů. Odvolací soud naznačeným způsobem nepostupoval ani věc hlediskem naznačených širších okolností případu nepoměroval a pouze uzavřel, že přiznání nákladů by bylo nepřiměřenou tvrdostí pro žalobce, dále poukázal na usnesení Ústavního soudu ze dne 27. 12. 2011, sp. zn. IV. ÚS 2771/11, a ze dne 25. 7. 2012 sp. zn. I. ÚS 988/12, která řeší otázku účelnosti zastoupení advokátem v některých bagatelních sporech v případech tzv. formulářových žalob (kde účelem zastoupení nebylo poskytování právní pomoci, ale „parazitování“ na drobných pohledávkách). Nakonec dovodil, že je možné v neprospěch vedlejšího účastníka aplikovat závěry Ústavního soudu týkající se opět neúčelnosti vynaložení nákladů, tentokrát za zastupování organizační složky státu advokátem, a to pro zneužití práva na zastoupení advokátem, neboť vedlejší účastnice má dostatečný odborný aparát, aby se mohl nechat zastupovat pověřeným zaměstnancem (např. sp. zn. IV. ÚS 3243/09, sp. zn. III. ÚS 1180/10).

Odvolací soud především zjevně nesprávně analogicky poměřoval postavení státu (jeho organizační složky), který je finančně i personálně zajištěn ze státního rozpočtu k výkonu svých práv a povinností, se soukromou právnickou osobou, jež své náklady hradí ze svého zisku. Zatímco v případě státu bude účelné zastoupení advokátem výjimkou z pravidla, není v případě soukromého subjektu k takto restriktivnímu výkladu obecně důvod, a to ani tehdy, jde-li o pojišťovnu, která skutečně může odborným aparátem s právnickým vzděláním disponovat – leda by šlo o případ zneužití práva na zastoupení advokátem v soudním řízení. O takovýto

případ zjevně nejde, stejně jako nejde o bagatelní spor vyvolaný tzv. formulářovou žalobou, kde by pojišťovna vystupovala jako žalobkyně na základě cese pohledávky, v němž by náklady řízení byly skutečným důvodem, pro který je spor veden; zde byla pojišťovna vtažena do řízení jako vedlejší účastnice na straně žalovaného, za kterého by v případě jeho neúspěchu v řízení plnila, a soudem byla vyzvána ke kvalifikovanému vyjádření. Závěr odvolacího soudu o neúčelně vynaložených nákladech s poukazem na usnesení Ústavního soudu sp. zn. IV. ÚS 3249/09 (a další citovaná usnesení) je proto nesprávný, neboť vedlejší účastnice se ocitla ve zcela odlišném procesním postavení, aniž sama uplatňovala jakékoliv nároky. Závěr odvolacího soudu o pojišťovnou neúčelně vynaložených nákladech za zastupování advokátem je proto nesprávný.

Neobstojí ani blíže neodůvodněný závěr o nepřiměřené tvrdosti přiznání nákladů ve vztahu k žalobci, je-li navíc činěn bez současného poměrování dopadů, které odepření nákladů řízení způsobí tomu, kdo by na ně jinak měl právo, a to i s přihlédnutím k tomu, v jakých procesních souvislostech tyto náklady vznikly. Odvolací soud se nevypořádal s tím, že vedlejší účastnice poté, kdy vstoupila do řízení z podnětu žalovaného, byla soudem prvního stupně vyzvána, aby se vyjádřila ve věci samé. Vedlejší účastnice se proto kvalifikovaně vyjádřila a žalobce posléze vzal žalobu zcela zpět (ač uplatňoval řadu samostatných nároků) s tím, že ji (po téměř dvou letech) přehodnotil. Je tak zřejmé, že žalobce reagoval zpětvzetím žaloby na kvalifikované vyjádření pojišťovny, která procesní aktivitu vyvinula až k výzvě soudu. Tyto okolnosti nemohou jít zcela, pokud vůbec, na vrub vedlejší účastnice, které nemůže jít k tíži to, že postupovala v souladu s pokyny soudu. Závěr o (možném) úplném odepření práva na náhradu nákladů řízení vedlejší účastnici je proto nesprávný, neboť by šlo o nepřiměřenou tvrdost. Na odvolacím soudu proto bude, aby zvážil, zda jsou podmínky pro případné částečné nepřiznání náhrady nákladů řízení pojišťovně, přičemž okolnosti zvláštního zřetele hodné, svědčící pro to, že je možné ve prospěch žalobce aplikovat ustanovení § 150 o. s. ř., musí být pečlivě odůvodněny.

Z podaného je zřejmé, že právní názor, z něhož vycházel odvolací soud, je nesprávný, a proto Nejvyšší soud usnesení odvolacího soudu zrušil a věc mu vrátil k dalšímu řízení (§ 243e odst. 1 a 2 o. s. ř.).

Dovolání žalovaného, který není účastníkem právního vztahu mezi státem a žalobcem jakožto poplatníkem soudního poplatku za podanou žalobu, proti usnesení o (ne)zastavení řízení o podané žalobě podle § 9 odst. 1 zákona č. 549/1991 Sb., o soudních poplatcích, není subjektivně přípustné.

(Usnesení Nejvyššího soudu ze dne 25. 3. 2014,
sp. zn. 29 Cdo 3508/2013, ECLI:CZ:NS:2014:29.DO.3508.2013.1)

M ě s t s k ý s o u d v Praze usnesením ze dne 8. 1. 2013 zamítl návrh na zrušení usnesení tamního soudu ze dne 3. 10. 2012, kterým byli žalobci a), b) a c) vyzváni k doplacení soudního poplatku ve výši 4 098 800 Kč (výrok I.), zastavil řízení (výrok II.) a rozhodl o vrácení soudního poplatku ve výši 2000 Kč žalobcům (výrok III.).

Usnesením ze dne 15. 4. 2013 změnil V r c h n í s o u d v Praze usnesení soudu prvního stupně tak, že se řízení nezastavuje, vycházejí ze závěru, že výše soudního poplatku za návrh na zahájení řízení v rozsahu, jímž se žalobci domáhají určení, že nové akcie společnosti PF, a. s., nejsou akciemi, odpovídá položce 4 bodu 1 písm. c) sazebníku poplatků (přílohy zákona č. 549/1991 Sb., o soudních poplatcích). Současně odvolací soud uzavřel, že každý ze žalobců je povinen zaplatit soudní poplatek za další samostatně uplatněný nárok (na určení vlastnictví k akciím) ve výši 2000 Kč, k čemuž je soud prvního stupně dosud nevyzval.

Proti tomuto usnesení podala žalovaná dovolání, jež N e j v y š š í s o u d odmítl podle ustanovení § 243c odst. 1 a 3 a § 218 písm. b) zákona č. 99/1963 Sb., občanského soudního řádu.

Z o d ů v o d n ě n í :

Zkoumání, zda dovolání je objektivně přípustné, předchází – ve smyslu ustanovení § 243c odst. 3 a § 218 písm. b) o. s. ř. – posuzování tzv. subjektivní přípustnosti dovolání.

Je tomu tak proto, že k podání dovolání je oprávněn pouze ten účastník, v jehož poměrech rozhodnutím odvolacího soudu nastala újma (jakkoliv nepatrná) odstranitelná tím, že dovolací soud toto rozhodnutí zruší (srov. např. usnesení Nejvyššího soudu ze dne 29. 7. 1999, sp. zn. 20 Cdo 1760/98, uveřejněné v časopise Soudní judikatura číslo 1, ročník 2000, pod číslem 7, ze dne 21. 8. 2003, sp. zn. 29 Cdo 2290/2000, uveřejněné pod číslem 38/2004 Sbírkou soudních rozhodnutí a stanovisek, či ze dne 30. 6. 2004, sp. zn. 29 Odo 198/2003).

Při posuzování subjektivní přípustnosti dovolání nelze přehlédnout, že dovoatelka není účastnicí právního vztahu mezi státem a žalobci jakožto poplatníky soudního poplatku (srov. např. stanovisko Nejvyššího soudu ČR ze dne 29. 9.

1988, sp. zn. Cpj 257/87, uveřejněné pod číslem 2/89 Sbírký soudních rozhodnutí a stanovisek, či obdobně při výkladu ustanovení § 138 o. s. ř. nález Ústavního soudu ze dne 17. 5. 2011, sp. zn. IV. ÚS 121/11). Nepřísluší jí proto jakkoliv brojit proti posouzení výše soudního poplatku za podaný návrh (žalobu), resp. namítat, že stát (příslušný soud – § 3 zákona o soudních poplatcích) vyměřil soudní poplatek v nesprávné výši.

Napadeným usnesením přitom odvolací soud rozhodl o tom, zda je na místě zastavit řízení podle § 9 odst. 1 zákona o soudních poplatcích pro (soudem prvního stupně dovozené) nesplnění poplatkové povinnosti žalobců. Rozhodnutí odvolacího soudu se tudíž nedotýká poměrů dovolatelky a dovolání proto není subjektivně přípustné.

O nákladech dovolacího řízení rozhodne soud prvního stupně v rozhodnutí, jímž se řízení končí (§ 151 odst. 1 o. s. ř.).

Rozhodné znění občanského soudního řádu, podle kterého Nejvyšší soud dovolání projednal a rozhodl o něm (do 31. 12. 2013) se podává z článku II. bodu 2 zákona č. 293/2013 Sb., kterým se mění zákon č. 99/1963 Sb., občanský soudní řád, ve znění pozdějších předpisů, a některé další zákony.

Při posouzení přípustnosti dovolání proti usnesení, jímž odvolací soud potvrdil usnesení, kterým soud prvního stupně nepřiznal účastníku osvobození od soudního poplatku, se neuplatní hodnotové omezení podle ustanovení § 238 odst. 1 písm. d) o. s. ř.

(Usnesení Nejvyššího soudu ze dne 29. 4. 2014,
sp. zn. 29 Cdo 3632/2013, ECLI:CZ:NS:2014:29.CDO.3632.2013.1)

V r c h n í s o u d v Praze k odvolání žalovaného usnesením ze dne 27. 6. 2013 potvrdil usnesení ze dne 13. 3. 2013, jímž M ě s t s k ý s o u d v Praze zamítl návrh žalovaného na přiznání osvobození od soudních poplatků.

Odvolací soud (ve shodě se soudem prvního stupně) vyšel z toho, že:

1) Městský soud v Praze rozsudkem ze dne 29. 11. 2012 ponechal v platnosti směnečný platební rozkaz ze dne 31. 5. 2011, jímž uložil žalovanému zaplatit žalobkyni částku 4 495 296 Kč s 6% úrokem od 15. 12. 2010 do zaplacení, směnečnou odměnu 14 984 Kč a náklady řízení.

2) Proti shora uvedenému rozsudku podal žalovaný včasné odvolání, domáhaje se jeho zrušení.

3) Městský soud v Praze usnesením ze dne 31. 12. 2012 vyzval žalovaného, aby do tří dnů od doručení usnesení zaplatil soudní poplatek za odvolání ve výši 225 510 Kč, s tím, že nebude-li soudní poplatek ve stanovené lhůtě zaplacen, bude odvolací řízení zastaveno. Soud však řízení nezastaví, je-li tu nebezpečí z prodlení, v jehož důsledku by poplatník mohla vzniknout újma, jestliže poplatník ve stanovené lhůtě sdělí soudu okolnosti, které toto nebezpečí osvědčují, a doloží, že bez své viny nemohl soudní poplatek dosud zaplatit.

4) Podáním ze dne 14. 1. 2013, doplněným podáním ze dne 18. 2. 2013, žalovaný požádal o přiznání osvobození od soudních poplatků podle ustanovení § 138 zákona č. 99/1963 Sb., občanského soudního řádu, s argumentem, že jeho majetkové poměry, které současně doložil, takovýto postup plně odůvodňují.

Na tomto základě odvolací soud přitakal závěru soudu prvního stupně, podle něhož „z tvrzení žalovaného nevyplývá, že by příčinou případné nepříznivé majetkové (finanční) situace žalovaného byl zásah vyšší moci, živelná pohroma či odcizení majetku, zdravotní důvody na straně jeho či jeho rodiny, ani jiné závažné důvody, které by bránily dosažení vyšších výdělků. Je tedy namístě závěr soudu o tom, že případná nepříznivá majetková (finanční) situace žalovaného nevznikla v důsledku okolností neovlivnitelných samotným žadatelem a již z takového důvodu nemůže být návrh na osvobození od soudního poplatku důvodný, a to ani částečně.“

„Navíc na osobu žalovaného nelze pohlížet jako na osobu nemajetnou, neschopnou si obstarat prostředky na úhradu soudního poplatku za podané odvolání. Žalovaný má pravidelný měsíční příjem, stejně jako jeho manželka, se kterou žije ve společné domácnosti, žalovaný vlastní 50% podíl ve společnosti T., spol. s r. o. Uvedené je postačující k závěru o tom, že žalovaný je schopen si prostředky na zaplacení soudního poplatku ve vyměřené výši obstarat a nejsou u něj dány předpoklady pro osvobození od placení soudního poplatku. Sama okolnost, že žalovaný má vyživovací povinnost a případně momentálně nemá dostatek finanční hotovosti na zaplacení soudního poplatku, není důvodem pro přiznání osvobození. Dopad, který má příjem žalovaného do jeho současných finančních poměrů, nelze řešit formou úlevy na soudním poplatku a ve svém důsledku přenášet na stát důsledek momentální finanční situace žalovaného.“

Dále doplnil, že „pro případ nepřiznání osvobození od soudních poplatků musí být účastníku řízení, za účelem možnosti uplatnění práva na soudní ochranu, poskytnut reálný časový prostor pro úhradu soudního poplatku a pro pokračování v řízení ve věci samé. Jestliže tak učinil soud prvního stupně v rámci rozhodnutí podle § 138 odst. 1 o. s. ř. a počátek tohoto časového prostoru limitoval právní mocí rozhodnutí o nepřiznání osvobození, nelze mu vytknout procesní pochybení. Je třeba si uvědomit, že se jedná o dodatečný časový prostor, když k zaplacení soudního poplatku s určením lhůty byl žalovaný již soudem řádně vyzván.“

Proti usnesení odvolacího soudu podal žalovaný dovolání, které považuje za přípustné podle ustanovení § 237 o. s. ř., maje za to, že napadené rozhodnutí závisí na vyřešení otázky procesního práva, která v rozhodování dovolacího soudu dosud nebyla vyřešena. Konkrétně jde o interpretaci ustanovení § 138 odst. 1 o. s. ř., totiž, zda „lze uvažovat o osvobození od placení soudních poplatků i za předpokladu, kdy se žadatel nachází v takové (finanční) majetkové situaci, která mu neumožňuje zaplacení soudního poplatku, ačkoli okolnosti vzniku takové situace nelze podřadit pod zásah vyšší moci, event. taková situace nevznikla v důsledku nepředvídatelných okolností, které nemají původ v podnikání“.

Dovolatel akcentuje, že odvolací soud věc nesprávně právně posoudil, když při rozhodování o žádosti o osvobození od soudních poplatků nerespektoval závěry formulované Ústavním soudem v nálezech ze dne 2. 10. 2008, sp. zn. II. ÚS 1619/08, a ze dne 1. 12. 2010, sp. zn. I. ÚS 2381/10.

Podle dovolatele určujícím kritériem pro rozhodnutí o návrhu účastníka na přiznání osvobození od soudního poplatku je objektivní schopnost zaplatit soudní poplatek ve stanovené výši. Je-li dána objektivní neschopnost účastníka zaplatit soudní poplatek, může soud dospět k závěru o nepřiznání osvobození od soudních poplatků toliko v případech, kdy jde o svévolné či zřejmě neúspěšné uplatňování práva. Odvolací soud (i soud prvního stupně) „se tak namísto relevantních kritérií pro posouzení předpokladů pro osvobození od soudního poplatku zabývaly otázkami toliko podružnými (okolnostmi vzniku majetkové situace žalovaného),

respektive nesprávně zhodnotily, že žalovaný má možnost opatřit si finanční prostředky k zaplacení soudního poplatku, ačkoli žalovaný doložil, že tomuto tak není“. V této souvislosti poukázal (mimo jiné) na dopis ze dne 11. 2. 2013, kterým mu K. banka, a. s., sdělila, že jeho žádosti o poskytnutí úvěru (určeného k zaplacení soudního poplatku) nelze vyhovět.

Konečně dovolatel odvolacímu soudu vytýká, že mu byla rozhodnutím soudu prvního stupně uložena povinnost zaplatit soudní poplatek ve lhůtě do tří dnů od právní moci rozhodnutí, jímž byla zamítnuta jeho žádost o přiznání osvobození od soudních poplatků. Nebyl mu tak poskytnut „reálný časový prostor“ k úhradě soudního poplatku, čímž bylo porušeno jeho právo na spravedlivý proces.

Proto požaduje, aby Nejvyšší soud rozhodnutí soudů nižších stupňů zrušil a věc vrátil soudu prvního stupně k dalšímu řízení.

N e j v y š š í s o u d zrušil rozhodnutí odvolacího soudu a věc mu vrátil k dalšímu řízení.

Z o d ů v o d n ě n í :

Dovolání žalovaného je přípustné podle ustanovení § 237 o. s. ř., a to v otázce dovolatelem otevřené, týkající se výkladu ustanovení § 138 o. s. ř.

Současně zde není dán žádný důvod pro omezení přípustnosti dovolání podle ustanovení § 238 o. s. ř. (srov. důvody usnesení Nejvyššího soudu ze dne 17. 7. 2013, sp. zn. 29 Cdo 1301/2013, uveřejněného pod číslem 99/2013 Sbírkou soudních rozhodnutí a stanovisek – dále jen „R 99/2013“).

V této souvislosti Nejvyšší soud dodává, že uvedené platí i z hlediska ustanovení § 238 odst. 1 písm. d) o. s. ř.; pro dovolání proti rozhodnutí odvolacího soudu, jímž bylo potvrzeno rozhodnutí soudu prvního stupně o nepřiznání osvobození od soudních poplatků, totiž limit 50 000 Kč neplatí.

Je tomu tak již proto, že výše soudního poplatku nemusí zůstat po celou dobu řízení neměnná a případné osvobození od soudních poplatků se vztahuje i na náklady důkazů, které účastník řízení navrhl nebo které nařídil soud o skutečnostech jím uvedených anebo v jeho zájmu (§ 141 odst. 1 o. s. ř.).

Současně nelze přehlédnout, že aplikace ustanovení § 238 odst. 1 písm. d) o. s. ř. by ve skutečnosti ve svém důsledku znamenala, že řízení, jehož předmětem bude zaplacení částky 1 000 000 Kč (a soudní poplatek tak činí 50 000 Kč), bude pro nezaplacení soudního poplatku zastaveno, aniž by Nejvyšší soud mohl k dovolání účastníka přezkoumat správnost usnesení, jímž účastníku nebylo přiznáno osvobození od soudního poplatku. Jinak řečeno, případné nesprávné rozhodnutí odvolacího soudu o nepřiznání osvobození od soudních poplatků bude mít za následek zastavení řízení (pro nezaplacení soudního poplatku) ohledně částky výrazně převyšující limit 50 000 Kč. Pravomocným usnesením, jímž zamítne žádost účastníka o přiznání osvobození od soudních poplatků, je totiž soud vázán (§ 170 odst. 1 o. s. ř.) a později podané (nové) žádosti téhož účastníka

o přiznání osvobození od soudních poplatků může soud vyhovět jen tehdy, změní-li se u účastníka (žadatele) poměry, z nichž soud vycházel v původním (zamítavém) rozhodnutí pro účely právního posouzení původní žádosti (k tomu viz R 99/2013 a usnesení ze dne 29. 1. 2014, sp. zn. 29 Cdo 4239/2013).

Podle ustanovení § 138 odst. 1 o. s. ř. na návrh může předseda senátu přiznat účastníkovi zčásti osvobození od soudních poplatků, odůvodňují-li to poměry účastníka a nejde-li o svévolné nebo zřejmě bezúspěšné uplatňování nebo bránění práva; přiznat účastníkovi osvobození od soudních poplatků zcela lze pouze výjimečně, jsou-li proto zvláště závažné důvody, a toto rozhodnutí musí být odůvodněno. Nerozhodne-li předseda senátu jinak, vztahuje se osvobození na celé řízení a má i zpětnou účinnost; poplatky zaplacené před rozhodnutím o osvobození se však nevracejí.

Nejvyšší soud především zdůrazňuje, že v R 99/2013 formuloval a odůvodnil závěr, podle něhož:

„Obecně platí, že osvobození od soudních poplatků může být přiznáno na jejich žádost fyzickým osobám, právnickým osobám, obcím nebo krajům. Účastníku nesmí být jen pro jeho nepříznivou majetkovou situaci znemožněno uplatňovat nebo bránit své právo u soudu a naplnit své právo na právní pomoc v občanském soudním řízení od počátku řízení. Při rozhodování o osvobození od soudních poplatků soud přihlíží k celkovým majetkovým poměrům žadatele, k výši soudního poplatku, k nákladům, které si pravděpodobně vyžádá dokazování, k povaze uplatněného nároku a k dalším podobným okolnostem. U fyzických osob bere v úvahu také jejich sociální poměry, zdravotní stav apod. Přihlédne nejen k výši příjmů žadatele a množství disponibilních finančních prostředků, ale též k jeho možnosti si tyto prostředky opatřit, jakož i k důsledkům, které by pro jeho poměry mohlo mít zaplacení příslušného soudního poplatku (nebo jiných plateb v příslušném řízení předpokládaných). U právnických osob a u fyzických osob, které jsou podnikateli, lze vzít v úvahu rovněž povahu jejich podnikatelské nebo jiné činnosti, stav a strukturu majetku, platební (ne)schopnost; je však též nutno přihlížet k tomu, zda se spekulativně nezbavily majetku či jiných výhod, aby se poplatkové povinnosti vyhnuly. Soud tedy zkoumá nejen faktické poměry žadatele v době podání žádosti, ale musí zvažovat, zda ze strany žadatele nejde o obcházení zákona za účelem získání neoprávněné výhody (osvobození od soudních poplatků). Celkové zhodnocení všech okolností, které vypovídají o poměrech účastníka, se pak musí promítnout do závěru, zda účastník (vedlejší účastník) je s ohledem na své poměry schopen zaplatit soudní poplatky a nést další výdaje spojené s řízením, včetně nákladů spojených s poskytnutím právní pomoci (se zastoupením). Jestliže mu to jeho poměry nedovolují, je soud povinen mu přiznat tomu odpovídající osvobození od soudních poplatků (v plném rozsahu, zčásti, pro část řízení nebo jen pro některé úkony). Účastník je přitom povinen soudu prokázat věrohodným způsobem své poměry, které jsou rozhodné pro

posouzení důvodnosti jeho žádosti (srov. v literatuře shodně Drápal, L., Bureš, J. a kol.: Občanský soudní řád I. § 1 až 200za. Komentář. 1. vydání. Praha, C.H. Beck, 2009, str. 953.“

Dále je judikatura Nejvyššího soudu a Ústavního soudu jednotná v závěrech, podle nichž:

1) Určujícím kritériem, na základě kterého soud rozhoduje o návrhu účastníka řízení podle ustanovení § 138 odst. 1 o. s. ř., je objektivní schopnost zaplatit soudní poplatek ve stanovené výši. Existuje-li objektivní neschopnost účastníka zaplatit soudní poplatek, může soud dospět k závěru o nepřiznání osvobození od soudních poplatků zásadně toliko v případech, že jde o svévolné či zřejmě bezúspěšné uplatňování práva (srov. např. nálezy Ústavního soudu ze dne 27. 2. 2013, sp. zn. IV. ÚS 3543/12, a ze dne 2. 10. 2008, sp. zn. II. ÚS 1619/08).

2) Zájem státu na vymožení částky odpovídající soudnímu poplatku nemůže dosáhnout intenzity zájmu účastníka řízení na přístup k soudu; to je ostatně zřejmé i ze samotného posláním právní úpravy individuálního osvobození od soudních poplatků (srov. důvody nálezu Ústavního soudu ze dne 22. 8. 2013, sp. zn. I. ÚS 731/2013).

3) Objektivní nedostatek finančních prostředků (fyzické či právnické osoby) se nesmí stát pro účastníka řízení překážkou přístupu k soudu. V této souvislosti je nutno vycházet z objektivní nemožnosti účastníka řízení splnit předpokládanou poplatkovou povinnost v řízení, kdy je reálně vyloučena možnost i případné dispozice s majetkem účastníka za účelem jeho zpeněžení pro úhradu předpokládaného soudního poplatku (srov. důvody usnesení Nejvyššího soudu ze dne 17. 12. 2013, sp. zn. 30 Cdo 1359/2013, včetně tam obsažených odkazů na rozhodnutí Nejvyššího správního soudu ze dne 20. 5. 2004, sp. zn. 5 Ads 11/2004, a ze dne 24. 8. 2010, sp. zn. 1 As 23/2009).

4) Výše „základního kapitálu“ společnosti s ručeným omezeným sama o sobě nevypovídá nic o tom, jaká je hodnota obchodních podílů představujících účast jednotlivých společníků na společnosti (srov. rozsudek Nejvyššího soudu ze dne 14. 12. 2005, sp. zn. 29 Odo 440/2004, uveřejněný v časopise Soudní judikatura č. 3, ročník 2006, pod číslem 37).

Z odůvodnění napadeného rozhodnutí je dále zřejmé, že žalovaný v podaném odvolání poukázal na „oznámení o zamítnutí žádosti o poskytnutí osobního úvěru“ (k zaplacení soudního poplatku), nicméně odvolací soud uvedenou listinu (ve vazbě na možnost a schopnost žalovaného uhradit soudní poplatek) nijak nevyhodnotil.

Rovněž pouhé „konstatování“ o pravidelném příjmu žalovaného (a jeho manželky) nelze samo o sobě – bez vazby na výši soudního poplatku – považovat za důvod, pro který by mělo být žalovanému zcela odepřeno osvobození od soudních poplatků.

Z výše uvedených důvodů je nepochybné, že rozhodnutí odvolacího soudu, založené na tom, že příčinou nepříznivé majetkové (finanční) situace žalovaného,

Č. 96

jež by odůvodňovala přiznání osvobození od soudních poplatků, by musel být zásah vyšší moci, živelná pohroma či odcizení majetku, zdravotní důvody nebo jiné závažné důvody, které by žalovanému bránily k dosažení vyšších výdělků, tj. okolnosti neovlivnitelné samotným žalovaným, a že žalovaný je schopen si prostředky na zaplacení soudního poplatku obstarat, není správné.

Nejvyšší soud je proto podle ustanovení § 243e odst. 1 a odst. 2, věty první, o. s. ř. zrušil a věc vrátil odvolacímu soudu k dalšímu řízení.

Dohoda uzavřená mezi oprávněným jako zástavním věřitelem a osobní dlužnicí, v níž se věřitel zavázal v případě, že osobní dlužnice částečně uhradí pohledávku vymáhanou v jiném exekučním řízení, upustit od vymáhání zbývající části pohledávky vůči ní, a zároveň, že v budoucnu proti ní nezažádá další exekuční řízení pro tutéž pohledávku, a v níž účastníci této dohody konstatovali, že se netýká nároku oprávněného (zástavního věřitele) vůči zástavnímu dlužníku z titulu zástavního práva k zastaveným nemovitostem, není ve vztahu k povinnému jako zástavnímu dlužníkovi jen proto v rozporu s dobrými mravy.

(Usnesení Nejvyššího soudu ze dne 29. 5. 2014,
sp. zn. 21 Cdo 828/2014, ECLI:CZ:NS:2014:21.CDO.828.2014.1)

Rozsudkem Krajského soudu v Brně ze dne 23. 4. 2001, ve spojení s rozsudkem Vrchního soudu v Olomouci ze dne 20. 7. 2006, pravomocným dne 30. 8. 2006, byla žalovaným L. K. (osobní dlužnicí), F. V. a M. V. (zástavním dlužníkům) uložena povinnost zaplatit žalobci (oprávněnému) do tří dnů od právní moci rozsudku nesplacený úvěr ve výši 567 000 Kč s 28% úrokem z prodlení od 26. 9. 1993 do zaplacení, smluvní pokutu ve výši 6000 Kč a náhradu nákladů řízení před soudy obou stupňů ve výši 82 372 Kč, přičemž „ve vztahu k F. V. a M. V. je žalobce (oprávněný) oprávněn domáhat se uspokojení své pohledávky v rámci výkonu rozhodnutí pouze z výtěžku prodeje zastavených nemovitostí v katastrálním území S. P., tj. rodinného domu se st. p. č. 719 o výměře 509 m² – zastavěná plocha a parcely č. 720 o výměře 261 m² – orná půda, se všemi součástmi a příslušenstvím, zapsaných na listu vlastnictví č. 80, vedeném Katastrálním úřadem v H. pro katastrální území a obec S. P., okr. H., s tím, že splněním povinnosti jednoho ze žalovaných zaniká v rozsahu tohoto plnění povinnost pro další žalované“ (dále též jen „exekuční titul“).

Usnesením Okresního soudu v Hodoníně ze dne 23. 8. 2005, pravomocným dne 29. 11. 2005, byla ve věci projednání dědictví po F. V. schválena dědická dohoda, podle níž nabyli shora označené nemovitosti (částečně přečíslované) do spoluvlastnictví pozůstalí vnuci (povinní) P. V. a P. V., každý v rozsahu jedné ideální poloviny vzhledem k celku.

Na návrh oprávněného Okresní soud v Hodoníně usnesením ze dne 14. 4. 2010, jež nabylo právní moci dne 12. 6. 2010, nařídil exekuci na majetek povinných podle shora označeného vykonatelného exekučního titulu „k uspokojení pohledávky oprávněného ve výši 567 000 Kč s příslušenstvím, tj. s 28% úrokem z prodlení od 26. 9. 1993 do zaplacení, částky 6000 Kč, pro náklady předcházejícího řízení ve výši 30 532 Kč, jakož i pro náklady exekuce oprávněného a soudního exekutora,

jejichž výše bude stanovena pověřeným soudním exekutorem v příkazu k úhradě nákladů exekuce, a to prodejem zastavených nemovitostí ve vlastnictví povinných – budovy, část obce S. P., stojící na parcele č. 719 – zastavěná plocha a nádvoří, parcely č. 719 – zastavěná plocha a nádvoří a parcely č. 720/1 – orná půda, zapsaných v katastru nemovitostí vedeném Katastrálním úřadem pro Jihomoravský kraj, Katastrální pracoviště H., pro obec a katastrální území S. P., na listu vlastnictví č. 80 (dále též jen „předmětné nemovitosti“), jejímž provedením pověřil soudního exekutora JUDr. P. K., Exekutorský úřad B.

Návrhem ze dne 7. 2. 2012, doplněným při jednání u soudu prvního stupně dne 15. 3. 2013, a podáním ze dne 21. 3. 2013 se povinní domáhali zastavení nařízené exekuce s odůvodněním, že zástupce oprávněného „nedisponoval plnou mocí“ při podání návrhu na nařízení exekuce, že zahájení řízení brání překážka litispence, neboť oprávněný již u Okresního soudu v Břeclavi vede exekuci proti osobní dlužnici L. K., že na základě mimosoudní dohody uzavřené mezi oprávněným a osobní dlužnicí pro plnění ve výši 1 000 000 Kč pohledávka zanikla zčásti, případně zcela, že věřitel se touto dohodou svého práva vzdal, neboť se zavázal nepokračovat ve vymáhání pohledávky vůči dlužnici, a že „hojení se na zástavních dlužnících je protiprávní, v rozporu s dobrými mravy a že tak dochází ke zneužití práva“.

Oprávněný při jednání u soudu prvního stupně dne 21. 3. 2013 navrhl částečné zastavení exekuce co do částky 1 000 000 Kč, kterou mu dne 19. 7. 2010 uhradila osobní dlužnice L. K.

O k r e s n í s o u d v Hodoníně usnesením ze dne 26. 3. 2013 návrh povinných na zastavení exekuce zamítl (výrok I.) a k návrhu oprávněného exekuci částečně zastavil pro částku 1 000 000 Kč (výrok II.). Soud prvního stupně nepřisvědčil tvrzení povinných o nedostatku plné moci zástupce oprávněného při podání návrhu na nařízení exekuce ani námitce litispence bránící projednání dané věci. K námitce povinných, že vymáhaná pohledávka zanikla „vzdáním se práva oprávněného“, zjistil, že oprávněný dne 1. 6. 2010 uzavřel s osobní dlužnicí L. K. „dohodu o částečné úhradě dluhu a o dalším postupu v řízení“, v níž se zavázal upustit od vymáhání zbývající části pohledávky v probíhajícím exekučním řízení vedeném proti ní pro případ, že uhradí částku 1 000 000 Kč, a zároveň nezahajovat v budoucnu proti ní další exekuční řízení; dále účastníci této dohody konstatovali, že jejich dohoda se netýká nároku oprávněného z titulu zástavního práva k zastaveným nemovitostem. Dospěl k závěru, že vůle účastníků této dohody nesměřovala k zániku práva oprávněného jako takového, ale pouze k jeho oslabení vzdáním se možnosti vykonat právo proti osobní dlužnici, což mj. vyplývá z článku, v němž projevíli vůli zachovat možnost vymáhání pohledávky proti zástavním dlužníkům. Podle soudu prvního stupně obsah této dohody nevylučuje, že osobní dlužnice bude plnit dobrovolně, resp. že dohoda nekonstatuje výslovný zánik jejího závazku, a že tedy plnění z její strany by nebylo bezdůvodným obohacením

oprávněného. Uzavřel, že pohledávka za osobní dlužnicí nezanikla, a není proto dán důvod k zastavení exekuce podle ustanovení § 268 odst. 1 písm. g) o. s. ř., jak navrhli povinní. Protože částku 1 000 000 Kč na vymáhanou pohledávku uhradila osobní dlužnice a protože oprávněný navrhl v tomto rozsahu částečné zastavení exekuce, soud ohledně této částky exekuci částečně podle ustanovení § 268 odst. 1 písm. c) o. s. ř. zastavil.

K odvolání povinných K r a j s k ý s o u d v Brně usnesením ze dne 16. 10. 2013 usnesení soudu prvního stupně v napadeném zamítavém výroku potvrdil. Odvolací soud shodně se soudem prvního stupně dovodil, že projednání věci nebrání překážka listispendence, že nedostatek plné moci zástupce oprávněného byl dodatečně zhojen a že v důsledku uzavření dohody mezi oprávněným a L. K. nedošlo k zániku pohledávky ani k zániku zástavního práva. Podle odvolacího soudu „nepředstavuje tato dohoda nic jiného než to, že pro případ, kdy osobní dlužnice uhradí částku 1 000 000 Kč, ustoupí oprávněný od dalšího vymáhání pohledávky proti její osobě“. Nejedná se tedy o takové ujednání, z něhož by bylo možno dovozovat zánik samotného závazku. Důvodem k zastavení exekuce není ani to, že se oprávněný na základě uzavřené dohody „hojí“ pouze na povinných, což oni považují za nemravné, v rozporu s dobrými mravy a za zneužití práva. O rozpor s dobrými mravy se totiž jedná pouze v případě výkonu práv a povinností účastníků občanskoprávních vztahů (viz rozhodnutí Nejvyššího soudu sp. zn. 20 Cdo 5011/2007, v němž zdůraznil, že „podání návrhu na nařízení exekuce není výkonem práva ve smyslu § 3 odst. 1 obč. zák., nýbrž využitím možnosti poskytnuté oprávněnému procesním předpisem /§ 251 o. s. ř./ pro případ, že povinnost uložená exekučním titulem vydaným v nalézacím řízení nebyla splněna dobrovolně“). Dále odvolací soud připomněl, že je jen na úvaze a volbě věřitele, jehož pohledávka je zajištěna zástavním právem, jakým způsobem bude postupovat při realizaci svého práva vyplývajícího ze závazku dlužníka, a že ze zákona nelze nikterak dovodit, že by věřitel mohl uspokojit svoji pohledávku prostřednictvím zástavy jen v případě, že současně vymáhá svoji pohledávku i po dlužníkovi. Naopak je na věřiteli, aby si zvolil, jakým způsobem bude při uspokojení svého nároku postupovat pro případ, kdy dlužník svůj závazek uhradit pohledávku zajištěnou zástavním právem nesplní. V tomto ohledu přisvědčil oprávněnému, že jeho postup, tedy uzavření dohody s osobní dlužnicí, byl jen logickým vyústěním situace, kdy se ukazovalo, že vymožení pohledávky z majetku osobní dlužnice je nereálné vzhledem k tomu, že její nemovitý majetek je zatížen zástavním právem. Za zcela nepřiléhavou označil odvolací soud námitku povinných dovozovanou z ustanovení § 549 obč. zák., že mají právo odepřít plnění z důvodu, že oprávněný dohodou uzavřenou s osobní dlužnicí zavinil, že pohledávka nemůže být osobní dlužnicí uhrazena, jež se navíc vztahuje k zajištění závazku ručením.

Proti tomuto usnesení odvolacího soudu podali druhý povinný a P. V. dovolání z důvodu nesprávného právního posouzení věci (§ 241a odst. 1 o. s. ř.).

Namítají, že odvolací soud nesprávně posoudil jejich námitky, že „oprávněný na základě uzavřené dohody s částečným plněním primárním (obligacním) dlužníkem se hojí nyní pouze na zástavci, že touto dohodou došlo k zániku vymáhané povinnosti, že dohoda byla uzavřena v neprospěch třetí osoby (zástavce) ... a v rozporu s dobrými mravy a že tímto mimo jiné dochází ke zneužívání práva“. Opětovně opakují námitku, že nelze uzavírat dohody v neprospěch třetí osoby a částečnou úhradou „se vykoupit“ a následně se hojit pouze na zástavci, že jednání oprávněného je zneužitím práva vůči „zástavci“ nemovitosti a že „uve- denou dohodou mělo dojít k zániku práva jako takového“. Dále poukazují na to, že „zástavce“ nebyl účastníkem této dohody, že o její existenci se dozvěděl až v řízení před soudem prvního stupně, že tak „byl klamán“ a že nebyl informován o tom, jaká částka je po něm vymáhána. Vyslovují rovněž názor, že rozhodnutí Nejvyššího soudu ze dne 10. 3. 2008, sp. zn. 20 Cdo 5011/2007, na něž pouká- zal odvolací soud, nelze v daném případě aplikovat. Dovolatelé taktéž uvedli, že nezpochybňují obecné právo oprávněného uspokojit svoji pohledávku „pro- střednictvím zástavy“, ovšem „jen za podmínek stanovených zákonem, a nikoliv v rozporu s dobrými mravy a za hranou úmyslu zákonodárce“. Odvolací soud tak podle jejich názoru svým rozhodnutím „vlastně nabádá a umožňuje všem primárním (obligacním) dlužníkům uzavírat dohody se svými věřiteli v rozs- hu částečné úhrady za písemný slib, že proti nim bude upuštěno od zbývají- cí části pohledávky v probíhajícím exekučním řízení“. Takovouto dohodu na- opak považují „za zcela nemravnou, odporující právu a zneužívající právo jako takové“. Domnívají se, že „morálně není možné, aby se byť částečně obligační dlužník vykoupil ze svého dluhu u věřitele a zbytek dluhu převedl na dalšího ručitele“. Odvolací soud „měl pohledávku oprávněného shledat za již neexis- tující, když se jí prokazatelně písemně zřekl a vzdal, a dále měl konstatovat, že smlouva byla uzavřena v rozporu s dobrými mravy a že došlo ke zneužití práva“. Navrhli, aby dovolací soud usnesení odvolacího soudu změnil a vyhověl návrhu „žalobce (povinného)“ na zastavení nařízené exekuce zcela, nikoliv jen částečně ve výši 1 000 000 Kč.

Oprávněný se ztotožnil s usnesením odvolacího soudu a navrhl, aby dovolání bylo odmítnuto, neboť nejsou splněny předpoklady pro jeho věcné posouzení, případně zamítnuto.

N e j v y š š í s o u d dovolání povinného P. V. zamítl a dovolání P. V. odmítl.

Z o d ů v o d n ě n í :

Nejvyšší soud jako soud dovolací (§ 10a o. s. ř.) se po zjištění, že dovolání povinného P. V. proti pravomocnému usnesení odvolacího soudu bylo podáno oprávněnou osobou (účastníkem řízení), řádně zastoupeným advokátem, v zákon- ně lhůtě (§ 240 odst. 1 o. s. ř.), se nejprve zabýval otázkou přípustnosti dovolání.

Dovoláním lze napadnout pravomocná rozhodnutí odvolacího soudu, pokud to zákon připouští (§ 236 odst. 1 o. s. ř.).

Podle ustanovení § 237 o. s. ř., není-li stanoveno jinak, je dovolání přípustné proti každému rozhodnutí odvolacího soudu, kterým se odvolací řízení končí, jestliže napadené rozhodnutí závisí na vyřešení otázky hmotného nebo procesního práva, při jejímž řešení se odvolací soud odchýlil od ustálené rozhodovací praxe dovolacího soudu nebo která v rozhodování dovolacího soudu dosud nebyla vyřešena nebo je dovolacím soudem rozhodována rozdílně anebo má-li být dovolacím soudem vyřešená právní otázka posouzena jinak.

Dovolací soud dospěl k závěru, že dovolání podle ustanovení § 237 o. s. ř. je přípustné, neboť napadené usnesení odvolacího soudu závisí na vyřešení právní otázky, která v rozhodování dovolacího soudu dosud nebyla vyřešena, a to, zda dohoda uzavřená mezi zástavním věřitelem a osobní dlužnicí, v níž se věřitel zavázal v případě, že osobní dlužnice částečně uhradí pohledávku vymáhanou v jiném exekučním řízení, upustit od vymáhání zbývající části pohledávky vůči ní, a zároveň, že v budoucnu proti ní nezhájí další exekuční řízení pro tutéž pohledávku, a v níž účastníci této dohody konstatovali, že se netýká nároku oprávněného vůči zástavnímu dlužníku z titulu zástavního práva k zastaveným nemovitostem, je ve vztahu k povinnému jako zástavnímu dlužníkovi v rozporu s dobrými mravy či nikoliv; jinak dovolání druhého povinného přípustné není.

Dovolání P. V. dovolací soud podle ustanovení § 243c odst. 3, věty první, a § 218 písm. b) o. s. ř. odmítl, neboť k jeho podání není oprávněn (subjektivně legitimován), když nebyl účastníkem řízení v projednávané věci, a napadené rozhodnutí se tak nedotýká jeho práv a povinností.

Po přezkoumání napadeného usnesení odvolacího soudu ve smyslu ustanovení § 242 o. s. ř., které provedl bez jednání (§ 243a odst. 1, věta první, o. s. ř.), Nejvyšší soud dospěl k závěru, že dovolání pro řešení právní otázky, pro niž je přípustné, není opodstatněné.

Projednávanou věc je třeba i v současné době ohledně vzniku zástavního práva na předmětných nemovitostech (nyní ve spoluvlastnictví povinných) – vzhledem k tomu, že zástavní smlouva o zřízení zástavního práva byla uzavřena dne 28. 9. 1992 (viz exekuční titul) – posoudit podle právních předpisů v té době účinných, tj. zejména podle zákona č. 40/1964 Sb., občanský zákoník, ve znění zákonů č. 58/1969 Sb., č. 131/1982 Sb., č. 94/1988 Sb., č. 188/1988 Sb., č. 87/1990 Sb., č. 105/1990 Sb., č. 116/1990 Sb., č. 87/1991 Sb. a č. 509/1991 Sb., tedy podle občanského zákoníku ve znění účinném do 31. 12. 1992. Uspokojení ze zástavy se pak řídí – s ohledem na to, že nárok zástavního věřitele na uspokojení ze zástavy vznikl dne 30. 8. 2006, právní úpravou občanského zákoníku ve znění účinném od 1. 1. 2001 (srov. čl. IV. odst. 1 zákona č. 367/2000 Sb., kterým se mění zákon č. 40/1964 Sb., občanský zákoník, ve znění pozdějších předpisů, a některé další zákony) do 31. 12. 2013 (srov. § 3073 zákona č. 89/2012 Sb.). Při aplikaci proces-

ních předpisů je pak třeba vycházet – s ohledem na to, že návrh na nařízení exekuce byl podán dne 12. 3. 2010 – ze zákona č. 120/2001 Sb., o soudních exekutorech a exekuční činnosti (exekuční řád) a o změně dalších zákonů, ve znění pozdějších předpisů, účinném do 30. 6. 2010 (dále jen „exekuční řád“), a podle zákona č. 99/1963 Sb., občanský soudní řád, ve znění pozdějších předpisů, účinném rovněž ve znění do 30. 6. 2010.

Nesprávné právní posouzení věci podle § 241a odst. 1 o. s. ř. může spočívat v tom, že odvolací soud posoudil věc podle právní normy (nejen hmotného práva, ale i práva procesního), jež na zjištěný skutkový stav nedopadá, nebo právní normu, sice správně určenou, nesprávně vyložil, případně ji na daný skutkový stav nesprávně aplikoval.

Podle § 151a odst. 1, části věty před středníkem, obč. zák. v rozhodném znění (tj. ve znění účinném v době uzavření zástavní smlouvy dne 28. 9. 1992) zástavní právo slouží k zajištění pohledávky a jejího příslušenství tím, že v případě jejich řádného a včasného nesplnění je zástavní věřitel oprávněn domáhat se uspokojení z věci zastavené. Zástavní právo má – jak vyplývá z citovaného ustanovení – v první řadě funkci zajišťovací; zabezpečuje pohledávku zástavního věřitele již od okamžiku svého vzniku, vede (motivuje) dlužníka k tomu, aby pohledávku zástavního věřitele dobrovolně splnil, a zástavnímu věřiteli poskytuje jistotu, že se bude moci uspokojit ze zástavy, nebude-li jeho pohledávka řádně a včas splněna. Nebyla-li pohledávka zástavního věřitele řádně a včas splněna, uplatní se uhrazovací funkce zástavního práva; zástavní věřitel je oprávněn uspokojit se ze zástavy, aniž by musel spoléhat na to, že se domůže úhrady své pohledávky z majetku dlužníka.

Zástavní právo je právem subsidiárním a akcesorickým. Subsidiarita zástavního práva vyjadřuje, že jde o podpůrný zdroj uspokojení pohledávky zástavního věřitele, který se uplatní jen tehdy, jestliže pohledávka nebyla dlužníkem dobrovolně splněna a ani nezankla jiným způsobem. Akcesorickým je zástavní právo zejména proto, že vzniká pouze tehdy, vznikla-li platně také pohledávka, k jejímuž zajištění má sloužit (shodně srov. též rozsudek Nejvyššího soudu uveřejněný pod číslem 64/2004 Sbírkou soudních rozhodnutí a stanovisek). Akcesorita zástavního práva tudíž znamená, že zástavní věřitel má pohledávku, přičemž je lhostejné, zda této pohledávce odpovídá na straně dlužnické dluh „osobní“ (zda jde o osobního dlužníka) nebo jen dluh „věcný“ (zda jde o zástavního dlužníka, který tu „ručí zástavou“). Jinak řečeno, neuhradí-li zajištěnou peněžitou pohledávku zástavnímu věřiteli osobní dlužník, je to peněžitá pohledávka, kterou zástavní věřitel vymáhá (může vymáhat) po dlužníku zástavním (s omezením daným právě tím, že uspokojení peněžitého nároku zástavního věřitele lze vynutit jen zpeněžením majetku sloužícího jako zástava). V právní teorii srov. k tomu např. Bureš, J., Drápal, L.: Zástavní právo v soudní praxi, 2. vydání, Praha, C.H. Beck 1997, str. 16 a 17, a v rozhodovací praxi soudů pak usnesení Nejvyššího soudu uveřejněná pod čísly 30/1998, 46/1998 a 31/2007 Sbírkou soudních rozhodnutí a stanovisek.

Podle ustanovení § 511 odst. 1 obč. zák. platí, že je-li právním předpisem nebo rozhodnutím soudu stanoveno, nebo účastníky dohodnuto, anebo vyplývá-li to z povahy plnění, že více dlužníků má témuž věřiteli splnit dluh společně a nerozdílně, je věřitel oprávněn požadovat plnění na kterémkoli z nich. Jestliže dluh splní jeden dlužník, povinnost ostatních zanikne.

Je-li tedy vykonávaným rozhodnutím stanovena platební povinnost několika povinným k zaplacení celého dluhu s tím, že plněním jednoho z těchto povinných zaniká v rozsahu tohoto plnění povinnost ostatních, lze nařídít soudní výkon rozhodnutí (exekuci) proti jednomu z nich pro celou pohledávku (k solidární odpovědnosti dlužníků srov. například rozsudek Vrchního soudu v Praze uveřejněný pod číslem 56/1995 Sbírky soudních rozhodnutí a stanovisek, rozsudek Nejvyššího soudu ze dne 26. 9. 2002, sp. zn. 33 Odo 716/2002, usnesení Nejvyššího soudu ze dne 2. 1. 2003, sp. zn. 26 Cdo 733/2002, usnesení Nejvyššího soudu ze dne 21. 2. 2006, sp. zn. 20 Cdo 2570/2005, ze dne 12. 11. 2009, sp. zn. 20 Cdo 4721/2007, ze dne 15. 3. 2011, sp. zn. 20 Cdo 1891/2009).

V případě, že exekucním titulem byla (jako v daném případě) uložena platební povinnost současně osobnímu dlužníku a zástavci (odlišnému od osobního dlužníka), jakožto solidárním dlužníkům s tím, že plněním jednoho ze žalovaných zaniká v rozsahu poskytnutého plnění povinnost druhého žalovaného, přičemž věřitel je oprávněn domáhat se uspokojení přisouzené pohledávky vůči zástavnímu dlužníku jen z výtěžku prodeje zastavené nemovitosti (tedy ve výroku exekučního titulu byla vyjádřena akcesorita ručení zástavou a rozdíl v rozsahu, v jakém se zástavní věřitel může uspokojit z majetku osobního a zástavního dlužníka), může oprávněný – nebyla-li pohledávka s příslušenstvím osobním dlužníkem dobrovolně splněna – vymáhat celou pohledávku s příslušenstvím nebo jakoukoliv její část po kterémkoli z nich (souběžně či postupně) s tím, že plnění vydané na jednom z nich má účinky i pro druhého.

Zástavní právo působí vůči každému pozdějšímu vlastníku zastavené věci, souboru věcí a bytu anebo nebytovému prostoru ve vlastnictví podle zvláštního zákona, nestanoví-li zákon jinak. Totéž právo má zástavní věřitel, jestliže pohledávka byla po své splatnosti splněna jen částečně nebo nebylo-li splněno příslušenství pohledávky (§ 164 odst. 1, věty první, obč. zák.). Není-li pohledávka zajištěná zástavním právem splněna včas, má zástavní věřitel právo na uspokojení své pohledávky z výtěžku zpeněžení zástavy (§ 165 odst. 1 obč. zák.). Zástavu lze zpeněžit na návrh zástavního věřitele ve veřejné dražbě nebo soudním prodejem zástavy (§ 165 odst. 2 obč. zák.).

Z těchto ustanovení vyplývá, že oprávněný jako zástavní věřitel byl oprávněn domáhat se proti povinným jako zástavním dlužníkům nařízení exekuce (výkonu rozhodnutí) prodejem zástavy. Podle § 59 odst. 3 ex. ř. exekuci prodejem zástavy lze pro zajištěnou pohledávku provést prodejem zastavených movitých věcí a nemovitostí. V případě zastavených movitých věcí a nemovitostí postupuje exekutor při prodeji zástavy přiměřeně podle § 338a o. s. ř.

S námitkami druhého povinného, že nelze uzavírat dohody v neprospěch třetí osoby a částečnou úhradou „se vykoupit“ a „následně se hojit pouze na zástavci“, že „dohoda oprávněného s osobní dlužnicí je v rozporu s dobrými mravy, odporující právu a zneužívající právo jako takové“ a že jednání oprávněného je zneužitím práva vůči „zástavci“ nemovitosti, dovolací soud nesouhlasí.

Z obsahu „dohody o částečné úhradě dluhu a dalším postupu ve věci exekučního řízení“, uzavřené dne 1. 6. 2010 mezi oprávněným a osobní dlužnicí L. K., vyplývá, že její účastníci se dohodli na tom, že dlužnice uhradí věřiteli částku 1 000 000 Kč, že v případě řádného a včasného složení této částky do notářské úschovy se věřitel zavázal upustit od vymáhání zbývající části pohledávky z úvěrové smlouvy vůči dlužnici v rámci exekučního řízení a „toto řízení zcela zastavit“, a zároveň se zavázal nezahajovat proti dlužnici v budoucnu další vykonávací či exekuční řízení z titulu rozsudku Krajského soudu v Brně ze dne 23. 4. 2001, ve spojení s rozsudkem Vrchního soudu v Olomouci ze dne 20. 7. 2006. V této dohodě její účastníci dále konstatovali, že „závazek věřitele upustit od vymáhání zbývající části pohledávky z úvěrové smlouvy vůči dlužníku ... se nikterak nedotýká nároku věřitele vůči zástavním dlužníkům z titulu zástavního práva ..., který trvá i po uzavření této dohody a splnění závazků dlužníka vůči věřiteli vzniklých na jejím základě“. V řízení pak vyšlo najevo, že podle této dohody uhradila osobní dlužnice L. K. oprávněnému dne 19. 7. 2010 částku 1 000 000 Kč, kterou započítal na nejstarší splatné příslušenství, a že exekuce vedená proti ní u Okresního soudu v Břeclavi (resp. u soudního exekutora Mgr. K. B., Exekutorský úřad H.) byla zastavena.

Při úvaze o shora uvedených námitkách druhého povinného je třeba vyjít z toho, že vykonávací řízení je ovládáno dispoziční zásadou, tedy, že výkon rozhodnutí (exekuci) lze nařídít jen na návrh oprávněného, a dále ze závěru dovozeného judikaturou soudů i odbornou literaturou, že podání návrhu na nařízení výkonu rozhodnutí (exekuce) není výkonem práva ve smyslu ustanovení § 3 odst. 1 obč. zák., nýbrž využitím možnosti poskytnuté oprávněně procesním předpisem (§ 251 o. s. ř., resp. § 37 odst. 2 ex. ř.) pro případ, že povinnost uložená exekučním titulem nebyla splněna dobrovolně (srov. např. usnesení Nejvyššího soudu ze dne 28. 11. 2002, sp. zn. 20 Cdo 535/2002, uveřejněné v časopise Soudní judikatura, číslo 4, ročník 2003, pod číslem 67, usnesení téhož soudu ze dne 20. 3. 2003, sp. zn. 20 Cdo 2445/2005, případně usnesení ze dne 5. 3. 2009, sp. zn. 20 Cdo 3756/2008).

Z uvedeného pro danou věc vyplývá, že oprávněný jako zástavní věřitel tím, že podal návrh na nařízení exekuce (zpeněžením zástavy) proti povinným jako zástavním dlužníkům (tedy slovy druhého povinného, že se „hojí na zástavních dlužnících“), nejednal v rozporu s ustanovením § 3 odst. 1 obč. zák., nýbrž, že jen využil možností poskytnuté mu exekučním řádem a občanským soudním řádem (jakož i ustanovením § 511 odst. 1 obč. zák.), když povinnost, která byla uložena solidárně osobní dlužnici a právním předchůdcům povinných jako zástavcům

(a která přešla na povinné), nebyla splněna dobrovolně. Protože právní názor odvolacího soudu (vycházející ze závěrů uvedených v usnesení Nejvyššího soudu ze dne 10. 3. 2008, sp. zn. 20 Cdo 5011/2007), že ustanovení § 3 obč. zák. nelze – stran podání návrhu oprávněného na nařízení exekuce – v exekučním (vykonávacím) řízení aplikovat, je v souladu s ustálenou praxí dovolacího soudu, dospěl dovolací soud k závěru, že dovolání v tomto ohledu není podle § 237 o. s. ř. přípustné.

„V rozporu s dobrými mravy a zneužívající právo jako takové“ není (a nemůže být) ani samotná dohoda uzavřená mezi oprávněným a osobní dlužnicí ze dne 1. 6. 2010, neboť i ta je v souladu s ustanovením § 511 odst. 1 obč. zák., jakož i se smyslem a účelem zástavního práva, jelikož, jak je uvedeno již shora, zástavní věřitel je oprávněn požadovat celou pohledávku s příslušenstvím nebo jakoukoli její část jak po osobní dlužnici, tak i po zástavních dlužnících s tím, že plnění vydobyté na jednom z nich má účinky i pro druhého. Z uhrazovací funkce zástavního práva i z ustanovení § 511 odst. 1 obč. zák. současně vyplývá, že uzavřením této dohody se na právním postavení povinných jakožto zástavních dlužníků nic nezměnilo a v jejich poměrech došlo ke změně jen v tom, že v rozsahu plnění poskytnutého oprávněnému osobní dlužnicí ve výši 1 000 000 Kč zanikla jejich povinnost plnění, což je jim jen ku prospěchu. Jinými slovy řečeno, i kdyby tato dohoda uzavřena nebyla (případně osobní dlužnice na jejím základě uvedenou částku oprávněnému neuhradila), měl by oprávněný jako zástavní věřitel právo domáhat se uspokojení celé přisouzené pohledávky s příslušenstvím na povinných jako zástavních dlužnících ze zpeněžení zástavy, když smyslem zástavního práva je právě to, aby se zástavní věřitel mohl – nebyla-li pohledávka řádně a včas splněna – uspokojit ze zástavy, aniž by musel spoléhat na to, že se domůže úhrady pohledávky z majetku osobního dlužníka. Lze jen konstatovat, že již zástavci F. a M. V., kteří uzavřeli smlouvou o zřízení zástavního práva na předmětných nemovitostech k zajištění pohledávky s příslušenstvím z titulu úvěru poskytnutého věřitelem L. K., na sebe vzali riziko případného zpeněžení zástavy. Dovolání k řešení právní otázky, pro niž je přípustné, není proto důvodné.

Dovolací soud nesouhlasí ani s námitkou druhého povinného, že „touto dohodou došlo k zániku vymáhané povinnosti“ (přesněji řečeno – k zániku zástavním právem zajištěné pohledávky s příslušenstvím), když se jí oprávněný uzavřením předmětné dohody s osobní dlužnicí „prokazatelně písemně zřekl a vzdal“.

Podle ustálené judikatury soudů výklad právního úkonu (§ 35 odst. 2 obč. zák.) může směřovat jen k objasnění toho, co v něm bylo projevováno, a vůle jednajících se při výkladu právního úkonu vyjádřeného slovy uplatní, jen není-li v rozporu s jazykovým projevem; tato pravidla se použijí i při výkladu písemného právního úkonu. Pomocí výkladu právního úkonu přitom není dovoleno měnit smysl a obsah jinak jasného právního úkonu (srov. rovněž odůvodnění usnesení Nejvyššího soudu ze dne 2. 12. 2004, sp. zn. 21 Cdo 1467/2004, uveřejněné pod číslem 37/2005 Sbírky soudních rozhodnutí a stanovisek).

Výkladem ujednání obsažených v dohodě ze dne 1. 6. 2010 z hlediska jejich jazykového vyjádření a účelu, který jimi její účastníci sledovali, a vzhledem k tomu, že se v dohodě výslovně uvádí, že „závazek věřitele upustit od vymáhání zbývající části pohledávky z úvěrové smlouvy vůči dlužníku ... se nikterak nedotýká nároku věřitele vůči zástavním dlužníkům z titulu zástavního práva ..., který trvá i po uzavření této dohody a splnění závazků dlužníka vůči věřiteli vzniklých na jejím základě“, lze dospět jen k závěru učiněnému (již) odvolacím soudem, že tato dohoda „nepředstavuje nic jiného než to, že pro případ, kdy osobní dlužnice uhradí částku 1 000 000 Kč, ustoupí oprávněná od dalšího vymáhání pohledávky proti její osobě“, a že „se tedy nejedná o takové ujednání, z něhož by bylo možno dovozovat zánik samotného závazku“. Odvolací soud tak při výkladu této dohody, jejíž obsah nevzbuzuje žádné pochybnosti, rozhodl v souladu s ustálenou praxí dovolacího soudu, na niž dovolací soud neshledal žádné důvody cokoliv měnit. Dovolací soud proto dospěl k závěru, že dovolání v tomto ohledu není podle § 237 o. s. ř. přípustné.

Dovolací soud se z uvedených důvodů ztotožňuje i s konečným závěrem odvolacího soudu, že žádný z důvodů k úplnému zastavení exekuce (§ 268 o. s. ř.) není v daném případě dán.

Jen pro úplnost je možno poukázat na judikaturu Nejvyššího soudu (srov. např. rozsudky Nejvyššího soudu ze dne 27. 6. 2002, sp. zn. 25 Cdo 2093/2000, ze dne 1. 10. 2008, sp. zn. 29 Odo 104/2006, ze dne 31. 3. 2009, sp. zn. 29 Odo 1343/2006, uveřejněný pod číslem 58/2010 Sbírky soudních rozhodnutí a stanovisek, a mutatis mutandis též rozsudek Nejvyššího soudu ze dne 28. 8. 2008, sp. zn. 29 Odo 1141/2006), která dovodila, že „uhradí-li zástavní dlužník z titulu zástavního práva váznoucího na majetku v jeho vlastnictví za osobního dlužníka zástavnímu věřiteli zajištěnou pohledávku nebo přivodí-li zánik zástavního práva tím, že složí cenu zástavy, a není-li zde jiné dohody mezi ním a osobním dlužníkem, má právo domáhat se v rozsahu takové úhrady vůči osobnímu dlužníku vydání bezdůvodného obohacení podle ustanovení § 454 obč. zák. Totéž platí, jestliže zástavní právo zanikne tím, že zástavní dlužník strpí realizaci zástavního práva zpeněžením zástavy, a to bez zřetele k tomu, zda ke zpeněžení zástavy došlo proti jeho vůli (že na něm bylo vynuceno).“

Jelikož usnesení odvolacího soudu je pro řešení otázky, pro niž je dovolání přípustné, věcně správné, a dovolací důvod podle § 241a odst. 1 o. s. ř. tak nebyl naplněn, a protože nebylo zjištěno, že by řízení bylo postiženo vadou uvedenou v ustanovení § 229 odst. 1, § 229 odst. 2 písm. a) a b) a § 229 odst. 3 o. s. ř. nebo jinou vadou řízení, která mohla mít za následek nesprávné rozhodnutí ve věci (§ 242 odst. 3 o. s. ř.), Nejvyšší soud dovolání druhého povinného podle § 243d písm. a) o. s. ř. zamítl.

Došlo-li k zastavení exekuce (výkonu rozhodnutí), protože titul pro exekuci (výkon rozhodnutí) od počátku nebyl materiálně a formálně vykonatelný (například proto, že byl vydán rozhodcem, který k tomu nebyl oprávněn, neboť k jeho určení došlo v rozporu se zákonem), nese náklady exekuce (výkonu rozhodnutí) oprávněný, který podle takového titulu nařízení exekuce (výkon rozhodnutí) navrhl.

(Usnesení Nejvyššího soudu ze dne 14. 5. 2014,
sp. zn. 21 Cdo 402/2014, ECLI:CZ:NS:2014:21.CDO.402.2014.1)

Na návrh oprávněné **O k r e s n í s o u d** v Pardubicích usnesením ze dne 15. 9. 2010 nařídil exekuci na majetek povinného „podle vykonatelného rozhodčího nálezu, který vydal rozhodce Mgr. L. J. dne 14. 7. 2010 pod č.j. 34405/10, podle vykonatelného rozhodčího nálezu, který vydal rozhodce Mgr. L. J. dne 14. 7. 2010 pod č.j. 34409/10, podle vykonatelného rozhodčího nálezu, který vydal rozhodce JUDr. M. I. dne 14. 7. 2010 pod č.j. 34408/10, podle vykonatelného rozhodčího nálezu, který vydal rozhodce JUDr. M. I. dne 14. 7. 2010 pod č.j. 34404/10, podle vykonatelného rozhodčího nálezu, který vydal rozhodce JUDr. Bc. M. K., Ph.D., dne 14. 7. 2010 pod č.j. 34410/10, a podle vykonatelného rozhodčího nálezu, který vydal rozhodce JUDr. Bc. M. K., Ph.D. dne 14. 7. 2010 pod č.j. 34406/10“, k uspokojení pohledávky oprávněné ve výši 2 425 593 Kč s příslušenstvím, a provedením exekuce pověřil soudního exekutora Mgr. J. F., Exekutorský úřad Jičín.

K návrhu povinného ze dne 13. 9. 2013, s nímž oprávněná vyslovila souhlas, soudní exekutor Mgr. J. F., Exekutorský úřad Jičín, usnesením ze dne 25. 9. 2013 zastavil exekuci nařízenou usnesením Okresního soudu v Pardubicích ze dne 15. 9. 2010 (výrok I.), soudnímu exekutorovi Mgr. J. F. přiznal náklady exekuce v celkové výši 69 063 Kč, které mu již byly uhrazeny (výrok II.), a žádnému z účastníků řízení nepřiznal nárok na náhradu nákladů tohoto řízení (výrok III.). Dospěl k závěru, že mezi účastníky není sporu o tom, že exekuce má být ve smyslu ustanovení § 268 odst. 1 písm. h) zákona č. 99/1963 Sb., občanský soudní řád, ve znění pozdějších předpisů, zastavena, neboť jsou oba ve shodě, že „v souladu s judikaturou Nejvyššího soudu ČR ze dne 10. 7. 2013, sp. zn. 31 Cdo 958/2012“, nelze předložené rozhodčí nálezy považovat za vykonatelné pro netransparentnost pravidel pro výběr rozhodců. Zastavení exekuce přitom nelze přičítat k tíži oprávněné, „když tato byla na počátku řízení v dobré víře o vykonatelnosti předložených exekučních titulů“, o čemž vypovídá i to, že k návrhu oprávněné byla podle exekučních titulů pravomocně nařízena exekuce. Pochybnosti o jejich vykonatelnosti mohla do řízení vznést až zmiňovaná judikatura „Nejvyššího soudu ČR ze dne 10. 7. 2013, sp. zn. 31 Cdo 958/2012. Takovou situaci pak lze přirovnat situaci,

kdy po zahájení exekuce dojde k dodatečnému zrušení exekučního titulu a z takové skutečnosti nelze vyvozovat procesní zavinění oprávněné na zastavení exekuce“, na tomto nemění nic ani fakt, že návrh na zastavení exekuce podal povinný. Z uvedeného důvodu je to proto povinný, kdo musí nést náklady exekuce a náklady řízení o návrhu na zastavení exekuce. Odkázal přitom na usnesení „Ústavního soudu I. ÚS 2171/10 ze dne 2. 12. 2010 a stanovisko Pléna Ústavního soudu ČR ze dne 12. 9. 2006, sp. zn. Pl ÚS-st 23/06“.

K odvolání povinného směřujícího jen proti výrokům II. a III. rozhodnutí soudního exekutora ze dne 25. 9. 2013 *K r a j s k ý s o u d v Hradci Králové – pobočka v Pardubicích* usnesením ze dne 29. 10. 2013 usnesení soudního exekutora v napadených výrocích změnil tak, že „oprávněný je povinen nahradit soudnímu exekutorovi Mgr. J. F. náklady exekuce ve výši 69 063 Kč“ a „povinnému náklady exekučního řízení ve výši 18 620 Kč k rukám Mgr. O. R.“ (výrok I.), a rozhodl, že „oprávněný je povinen nahradit povinnému náklady odvolacího řízení ve výši 9310 Kč k rukám Mgr. O. R.“ (výrok II.). Neztotožnil se s názorem soudního exekutora, že daná skutková i právní situace je připodobnitelná stavu, kdy došlo po zahájení exekuce k dodatečnému zrušení exekučního titulu. Rozhodčí nálezy, které v dané věci byly exekučními tituly, nebyly vůbec platně vydány, když byly vydány orgánem, který k tomuto neměl pravomoc. Nejednalo se tedy o materiálně a formálně vykonatelné exekuční tituly, povinný od počátku neměl žádnou povinnost a proto ji ani nemohl porušit. Vydání nicotných exekučních titulů na základě neplatné rozhodčí smlouvy proto jde zcela k tíži oprávněné, která nezachovala potřebnou míru pečlivosti a bezdůvodně pokračovala v exekučním řízení i přesto, že exekuce nebyla podložena způsobilými exekučními tituly, tj. nebyla přípustná.

Usnesení odvolacího soudu napadla oprávněná včasně podaným dovoláním, jehož přípustnost opírá o ustanovení § 237 o. s. ř., z důvodu nesprávného právního posouzení, které dovolatelka spatřuje v posouzení otázky, zda oprávněné lze přičítat zavinění na zastavení exekuce pro nedostatek pravomoci orgánu (rozhodce), který vydal exekuční titul (rozhodčí nález), na základě kterého byla tato exekuce nařízena. Oprávněná je toho názoru, že před nařízením exekuce ani při jejím provádění se nedopustila procesního zavinění, neboť podala návrh na nařízení exekuce v době, kdy měla za to, že exekuční tituly jsou formálně i materiálně vykonatelné, tedy v době do vydání sjednocujícího usnesení Nejvyššího soudu ze dne 11. 5. 2011, sp. zn. 31 Cdo 1945/2010, stejně jako do vydání usnesení Nejvyššího soudu ze dne 10. 7. 2013, sp. zn. 31 Cdo 958/2012. Před nařízením i při provádění exekuce byla v dobré víře o vykonatelnosti předložených exekučních titulů. Zastavení exekuce tedy procesně nezavinila a je to povinný, kdo zastavení exekuce zavinil a měl by být zavázán k úhradě nákladů exekuce a nákladů řízení. Navrhla proto, aby dovolací soud změnil dovoláním napadené usnesení odvolacího soudu tak, že „výroky II. a III. usnesení soudního exekutora Mgr. J. F. ze dne 25. 9. 2013 jako správné potvrdí“.

Povinný se k dovolání oprávněné vyjádřil tak, že dovolání oprávněné sice považuje za přípustné, nikoliv však důvodné, neboť považuje za správný právní názor odvolacího soudu. Uvedl, že oprávněná nebere v úvahu, že v této věci nedošlo ke zrušení exekučních titulů v průběhu exekučního řízení. Exekuční tituly totiž už od samého počátku nebyly platně vydány, neboť rozhodci, kteří je vydali, nikdy neměli pravomoc ve věci rozhodnout. Povinný se tak exekuci ubránil a v souladu se závěry nálezu Ústavního soudu ze dne 21. 4. 2011, sp. zn. III. ÚS 2218/2010, musí náklady vzniklé v exekuci nést oprávněná, a to i kdyby jí nebylo možné přičítat procesní zavinění spočívající v nedostatečné obezřetnosti před podáním návrhu na zahájení exekuce. Oprávněná nebere v úvahu, že je povinna hradit náklady exekuce také v případě, kdy je exekuce vedena nebo v ní pokračováno bezdůvodně, jako v tomto případě, kdy návrh na zastavení exekuce podal až povinný, a to v době, kdy již usnesení Nejvyššího soudu ze dne 10. 7. 2013, sp. zn. 31 Cdo 958/2012, bylo předmětem odborných diskuzí. Shrnuje, že je to oprávněná, kdo nese procesní zavinění na zastavení exekuce, a navrhuje, aby dovolací soud dovolání oprávněné zamítl.

N e j v y š š í s o u d dovolání zamítl.

Z o d ů v o d ň ě n í :

Nejvyšší soud jako soud dovolací (§ 10a o. s. ř.) po zjištění, že dovolání proti pravomocnému usnesení odvolacího soudu bylo podáno oprávněnou osobou (účastníkem řízení) ve lhůtě uvedené v ustanovení § 240 odst. 1 o. s. ř. a že jde o rozhodnutí, proti kterému je dovolání přípustné podle ustanovení § 237 o. s. ř., neboť napadené rozhodnutí závisí na vyřešení otázky procesního práva, která v rozhodování dovolacího soudu dosud nebyla vyřešena, přezkoumal napadené usnesení ve smyslu ustanovení § 242 o. s. ř. bez nařízení jednání (§ 243 odst. 1, věta první, o. s. ř.) a dospěl k závěru, že dovolání není opodstatněné.

Dovolací soud ve své ustálené rozhodovací praxi opakovaně uvedl, že pro rozhodování o nákladech exekuce, byla-li zastavena, platí kritéria, obsažená v ustanovení § 271 o. s. ř. (ve spojení s ustanovením § 52 odst. 1 zákona č. 120/2001 Sb., o soudních exekutorech a exekuční činnosti /exekuční řád/ a o změně dalších zákonů, ve znění pozdějších předpisů), podle kterého, dojde-li k zastavení nařízeného výkonu rozhodnutí (exekuce), rozhodne soud (soudní exekutor) o náhradě nákladů, které účastníkům prováděním výkonu rozhodnutí (exekuce) vznikly, podle toho, z jakého důvodu k zastavení výkonu rozhodnutí (exekuce) došlo. Může také zrušit dosud vydaná rozhodnutí o nákladech výkonu (exekuce), popřípadě uložit oprávněné, aby vrátila, co jí povinný na náklady výkonu (exekuce) již zaplatil (k tomu srov. usnesení Nejvyššího soudu ze dne 30. 12. 2013, sp. zn. 20 Cdo 1013/2013).

Při zastavení exekuce tedy soud, případně soudní exekutor, rozhoduje, jak o náhradě nákladů řízení o zastavení, tak o nákladech exekuce, které vznikly

v průběhu celého exekučního řízení, s ohledem na procesní zavinění účastníků exekučního řízení na jeho zastavení. Oprávněné přitom lze procesní zavinění na zastavení exekučního řízení přičítat například tehdy, když při podání návrhu na nařízení exekuce nebo při jejím provádění nezachovala potřebnou míru pečlivosti a přistoupila bezdůvodně k vymáhání splnění povinnosti nebo ve vymáhání bezdůvodně pokračovala (srov. například usnesení Nejvyššího soudu ze dne 29. 8. 2006, sp. zn. 20 Cdo 1756/2006).

V projednávané věci k zastavení exekuce nedošlo z důvodu, že exekuční tituly (zde rozhodčí nálezy), které od počátku bylo možné považovat za materiálně i formálně vykonatelné, tyto vlastnosti až následně po zahájení exekučního řízení nikoliv vinou oprávněné pozbyly například tím, že byly zrušeny rozhodnutím soudu. Nejednalo se tedy o situaci, kterou oprávněná (zřejmě) nemohla bez svého (procesního) zavinění předvídat či (zásadně) ovlivnit, i kdyby zachovala potřebnou míru pečlivosti před podáním návrhu na nařízení exekuce či při jejím provádění. K zastavení exekuce došlo z důvodu, že exekuční tituly těmito vlastnostmi nikdy nedisponovaly, neboť byly vydány orgány (zde rozhodci), které k tomu neměly příslušnou pravomoc.

Z takové skutečnosti lze vyvozovat procesní zavinění oprávněné na zastavení exekuce, protože nezachovala potřebnou míru pečlivosti jednak před podáním návrhu na nařízení exekuce a již při volbě netransparentních pravidel pro výběr rozhodců a dále, když přistoupila k vymáhání pohledávky přiznané exekučními tituly vydanými orgány (rozhodci) na základě těchto pravidel určenými; a jednak při provádění exekuce, když návrh na zastavení exekuce podal až povinný, ačkoliv ze souhlasu oprávněné s tímto návrhem povinného na zastavení exekuce lze vyvozovat (předpokládat) její obeznamenost s ustálenou judikaturou dovolacího soudu k otázce posuzování transparentnosti pravidel pro výběr rozhodců.

Z uvedeného vyplývá, že usnesení odvolacího soudu je v části napadené dovoláním oprávněné z pohledu uplatněného dovolacího důvodu správné. Nejvyšší soud je proto podle ustanovení § 243d písm. a), o. s. ř. zamítl.

Povinný je podle ustanovení § 336k odst. 2, věty první, o. s. ř., ve znění účinném od 1. 1. 2001 do 31. 12. 2012, subjektivně legitimován k podání odvolání proti usnesení o příklepu; to platí i tehdy, nebyl-li přítomen při dražebním jednání, ačkoliv mu dražební vyhláška byla řádně doručena, a proti udělení příklepu nevznesl námitky.

Procesní plná moc, kterou účastník (povinný) udělil advokátovi a která byla předložena jen exekučnímu soudu a nikoliv též soudnímu exekutorovi, není dokladem způsobilým prokázat, že účastník byl tímto zástupcem zastoupen i při úkonech prováděných soudním exekutorem, jestliže zástupce ani účastník tuto plnou moc soudnímu exekutorovi k průkazu zastoupení nepředložil, žádný z nich soudnímu exekutorovi volbu zástupce neoznámil a zástupce sám v řízení jménem účastníka žádné úkony, z nichž by bylo lze na zastoupení usuzovat, neučinil.

(Usnesení Nejvyššího soudu ze dne 29. 4. 2014,
sp. zn. 21 Cdo 277/2014, ECLI:CZ:NS:2014:21.CDO.277.2014.1)

Krajský soud v Brně usnesením ze dne 25. 9. 2009 změnil usnesení soudního exekutora JUDr. M. R. ze dne 7. 9. 2004 tak, že vydražiteli se k nemovitostem povinného – budově č. p. 1412 na pozemku p. č. st. 1710/1 a pozemku p. č. st. 1710/1 v katastrálním území Z., obec Z., příklep neuděluje. Odvolací soud s poukazem na závěr uvedený v jeho usnesení ze dne 25. 9. 2009 uzavřel, že doručení usnesení soudního exekutora ze dne 7. 5. 2004, o určení ceny předmětných nemovitostí, povinnému – za situace, kdy měl zástupce s procesní plnou mocí – nelze považovat za účinné, a není tedy způsobilé vyvolat procesní důsledky, které s doručením rozhodnutí procesní předpisy spojují. Jestliže nařízení dražebního jednání předpokládá, že dříve vydané usnesení o ceně nemovitostí nabylo právní moci, pak tento nedostatek v postupu soudního exekutora je takovou vadou vztahující se k nařízení dražebního jednání, která neumožňuje jiný postup, než usnesení o udělení příklepu změnit tak, že se příklep neuděluje (§ 336k odst. 3 zákona č. 99/1963 Sb., občanský soudní řád, ve znění zákona č. 30/2000 Sb., § 69 zákona č. 120/2001 Sb., o soudních exekutorech a exekuční činnosti /exekuční řád/ a o změně dalších zákonů, ve znění pozdějších předpisů).

Na základě dovolání podaného vydražitelem Nejvyšší soud usnesením ze dne 20. 12. 2011 usnesení Krajského soudu v Brně ze dne 25. 9. 2009 zrušil a věc mu vrátil k dalšímu řízení. Dovolací soud dospěl k závěru, že řízení před odvolacím soudem je postiženo vadou, která mohla mít za následek nesprávné rozhodnutí ve věci, neboť odvolací soud přihlédl ke skutečnosti (že usnesení soudního exekutora o určení ceny nemovitostí nebylo doručeno tehdejšímu zástupci

povinného), která povinným nebyla v odvolání uplatněna. Dále dovolací soud odvolacímu soudu uložil, aby se při přezkumu usnesení soudního exekutora ze dne 7. 9. 2004 zabýval námitkami povinného, které uplatnil v odvolání a v jeho doplnění, že vydražitelem předmětu dražby se stal licitátor dražby a že soudní exekutor rozhodl v rozporu s § 322 o. s. ř., neboť exekuce se týká nemovitostí, které povinný potřebuje k výkonu své podnikatelské činnosti, o nichž se krajský soud v odůvodnění svého rozhodnutí ani nezminil.

K r a j s k ý s o u d v Brně poté usnesením ze dne 31. 1. 2013 opětovně změnil usnesení soudního exekutora JUDr. M. R., Exekutorský úřad Z., ze dne 7. 9. 2004 tak, že „vydražiteli F. M., hlášenému k trvalému pobytu na adrese Z., N. S. 4693, se k nemovitostem – budově č. p. 1412 na pozemku p. č. st. 1710/1 a pozemku p. č. st. 1710/1 v katastrálním území Z., obec Z., příklep neuděluje“. Odvolací soud především zaujal právní názor, že povinný je ve smyslu ustanovení § 336k odst. 1 a 2 o. s. ř., ve znění zákona č. 30/2001 Sb., osobou legitimovanou k podání odvolání proti usnesení o příklepu „vždy, tedy nejen tehdy, kdy mu nebyla doručena dražební vyhláška a z tohoto důvodu se nezúčastnil dražebního jednání, či tehdy, kdy u nařízeného dražebního jednání proti udělení příklepu vznesl námitky“. Dále přisvědčil námitce povinného uplatněné v doplnění odvolání ze dne 12. 10. 2012, že usnesení o výsledné ceně nemovitostí nenabýlo právní moci, neboť jej soudní exekutor doručil povinnému a nikoliv jeho tehdejšímu zástupci advokátovi JUDr. P. J., který jej zastupoval v době od 5. 6. 2003 do 12. 7. 2005 (viz též jeho závěr uvedený v předchozím usnesení ze dne 25. 9. 2009). Na tom podle odvolacího soudu nemůže nic změnit okolnost, že soudní exekutor nebyl o existenci plné moci předložené exekučnímu soudu informován (k čemuž zřejmě došlo v důsledku nedostatečné komunikace mezi nimi), jelikož to nemůže být na újmu procesním právům účastníků řízení, včetně povinného. Dospěl proto k závěru, že při nařízení dražebního jednání došlo k takové vadě (§ 336k odst. 3 o. s. ř., § 69 ex. ř.), která neumožňuje jiné rozhodnutí, než změnu usnesení soudního exekutora tak, že se příklep neuděluje.

Usnesení odvolacího soudu napadl vydražitel dovoláním, jehož přípustnost dovozuje z ustanovení § 237 o. s. ř., neboť napadené rozhodnutí závisí na vyřešení otázek procesního práva, z nichž při řešení první otázky se odvolací soud odchýlil od ustálené rozhodovací praxe dovolacího soudu (viz usnesení ze dne 27. 10. 2009, sp. zn. 20 Cdo 3709/2007), a druhá otázka, byť „dovolacím soudem částečně řešená, má být judikatorně vyřešena jinak, resp. judikatorně vyřešena“. Dovolatel především namítá, že povinný nebyl k podání odvolání proti usnesení o udělení příklepu subjektivně legitimován, neboť „z ustanovení § 336k o. s. ř., ve znění účinném do 30. 9. 2004“, vyplývalo, že povinný může odvolání proti usnesení o příklepu podat jen tehdy, byl-li přítomen při dražebním jednání a proti udělení příklepu vznesl námitky, nebo v případě, že mu nebyla doručena dražební vyhláška, a z tohoto důvodu se nezúčastnil dražebního jednání. V daném případě

se ovšem povinný dražebního jednání nezúčastnil, ačkoli mu dražební vyhláška byla doručena do vlastních rukou dne 23. 7. 2004. Není proto správný názor odvolacího soudu, že povinný byl k podání odvolání proti usnesení o příklepu subjektivně oprávněn. Dále dovolatel nesouhlasí se závěrem odvolacího soudu, že usnesení o ceně nemovitostí nenabýlo právní moci, a v této souvislosti poukazuje na to, že povinný předložil plnou moc udělenou advokátovi JUDr. P. J. spolu s doplněním návrhu na odklad provedení exekuce adresovaným Okresnímu soudu ve Zlíně, který soudního exekutora o existenci plné moci neinformoval; o tom, že povinný je v řízení zastoupen advokátem, se soudní exekutor dozvěděl až z usnesení Krajského soudu v Brně ze dne 25. 9. 2009, tedy více než 5 let po konání dražby. Z toho vyplývá, že v době, kdy soudní exekutor činil úkony předcházející dražbě, mu nebylo známo, že povinný je zastoupen JUDr. P. J.; o tom svědčí i potvrzení vydané Okresním soudem ve Zlíně ze dne 14. 1. 2010 (založené ve spise), z něhož vyplývá, že soudnímu exekutorovi nebyla plná moc doručena. Pro právní posouzení věci je ovšem významné jen to, že vůči soudnímu exekutorovi je plná moc účinná až od okamžiku, kdy je mu předložena. Kromě toho se dovolatel domnívá, že byla-li plná moc předložena soudu v řízení o návrhu povinného na odklad provedení exekuce, „není možné takové zastupování vztáhnout na celé exekuční řízení, nýbrž jen na tu jeho část, která probíhá u exekučního soudu“. V dané věci tudíž nedošlo k takové vadě, pro kterou se povinný nemohl zúčastnit dražebního jednání, neboť mu do vlastních rukou bylo doručeno usnesení o ceně nemovitostí i dražební vyhláška, a i přesto se dražebního jednání nezúčastnil, a současně příklep nebyl udělen proto, že při nařízení dražebního jednání (ani při provedení dražby) došlo k porušení zákona. S těmito argumenty se však odvolací soud nevypořádal a ani k jeho návrhu neprovedl důkaz výsledkem svědka JUDr. P. J., čímž řízení zatížil vadou, která mohla mít za následek nesprávné rozhodnutí ve věci. Dále dovolatel uvedl, že předmětné nemovitosti převedl v dobré víře na třetí osobu, která je dále převedla, a že nemovitosti byly zhodnoceny přístavbou a zatíženy zástavním právem. Navrhl, aby dovolací soud usnesení odvolacího soudu změnil tak, že usnesení soudního exekutora se potvrzuje, případně aby usnesení odvolacího soudu zrušil a věc mu vrátil k dalšímu řízení.

N e j v y š š í s o u d usnesení odvolacího soudu zrušil a věc mu vrátil k dalšímu řízení.

Z o d ů v o d n ě n í :

Nejvyšší soud jako soud dovolací (§ 10a o. s. ř.) se po zjištění, že dovolání proti pravomocnému usnesení odvolacího soudu bylo podáno oprávněnou osobou (účastníkem řízení) v zákonné lhůtě (§ 240 odst. 1 o. s. ř.), nejprve zabýval otázkou přípustnosti dovolání.

Dovoláním lze napadnout pravomocná rozhodnutí odvolacího soudu, pokud to zákon připouští (§ 236 odst. 1 o. s. ř.).

Podle ustanovení § 237 o. s. ř. není-li stanoveno jinak, je dovolání přípustné proti každému rozhodnutí odvolacího soudu, kterým se odvolací řízení končí, jestliže napadené rozhodnutí závisí na vyřešení otázky hmotného nebo procesního práva, při jejímž řešení se odvolací soud odchýlil od ustálené rozhodovací praxe dovolacího soudu nebo která v rozhodování dovolacího soudu dosud nebyla vyřešena nebo je dovolacím soudem rozhodována rozdílně anebo má-li být dovolacím soudem vyřešená právní otázka posouzena jinak.

Nejvyšší soud dospěl k závěru, že napadené usnesení odvolacího soudu závisí na vyřešení dvou otázek procesního práva, které v rozhodování dovolacího soudu dosud nebyly (výslovně) vyřešeny, a to 1) zda je povinný subjektivně legitimován k podání odvolání proti usnesení o udělení příklepu (§ 336k odst. 2 občanského soudního řádu, ve znění účinném od 1. 1. 2001 do 31. 12. 2012), namítá-li, že usnesení soudního exekutora o určení výsledné ceny nemovitosti nenabýlo právní moci, neboť jej soudní exekutor doručil povinnému a nikoliv jeho zástupci s procesní plnou mocí, a 2) zda v případě, že procesní plná moc udělená advokátovi byla předložena jen exekučnímu soudu a nikoliv soudnímu exekutorovi, je doručení usnesení o určení ceny nemovitosti soudním exekutorem povinnému účinné.

Po přezkoumání napadeného usnesení odvolacího soudu ve smyslu ustanovení § 242 o. s. ř., které provedl bez jednání (§ 243a odst. 1, věta první, o. s. ř.), Nejvyšší soud dospěl k závěru, že dovolání je důvodné jen ve vztahu ke druhé řešené otázce; jinak důvodné není.

Právní posouzení věci ve smyslu ustanovení § 241a odst. 1 o. s. ř. je nesprávné, jestliže odvolací soud věc posoudil podle právní normy, jež na zjištěný skutkový stav nedopadá, nebo právní normu, sice správně určenou, nesprávně vyložil, případně ji na daný skutkový stav nesprávně aplikoval.

Projednávanou věc je třeba při řešení první procesní otázky – s ohledem na to, že exekuční řízení bylo zahájeno dne 18. 7. 2002 a usnesení o ceně nemovitostí, dražební vyhláška a usnesení o příklepu vydány v roce 2004 – posuzovat podle zákona č. 120/2001 Sb., o soudních exekutorech a exekuční činnosti (exekuční řád) a o změně dalších zákonů, ve znění zákona č. 6/2002 Sb., a podle zákona č. 99/1963 Sb., občanský soudní řád, ve znění pozdějších předpisů, účinném od 1. 1. 2001 Sb. do 31. 12. 2012.

Z ustanovení § 69 ex. ř. vyplývá, že nestanoví-li tento zákon jinak, použije se na provádění exekuce prodejem movitých věcí a nemovitostí ustanovení občanského soudního řádu upravující výkon rozhodnutí prodejem movitých věcí a nemovitostí.

Podle ustanovení § 36 odst. 1 ex. ř. účastníky exekučního řízení jsou oprávněný a povinný.

Podle ustanovení § 254 odst. 1, věty první, o. s. ř. na výkon rozhodnutí se užije ustanovení předcházejících částí, není-li v této části uvedeno jinak.

Podle § 28, věty druhé, ex. ř., úkony exekutora se považují za úkony exekučního soudu. Z toho plyne, že v případech, kdy je exekutor povolán k rozhodování, je jeho rozhodnutí postaveno na roveň rozhodnutí soudu prvního stupně, tj. soudu okresního (§ 45 odst. 1 ex. ř.).

Podle ustanovení § 201 o. s. ř. může účastník napadnout rozhodnutí soudu prvního stupně odvoláním, pokud to zákon připouští.

Institut odvolání, který je řádným oprávněným prostředkem proti rozhodnutím soudu prvního stupně, je upraven v části čtvrté, hlavě první občanského soudního řádu (zákona č. 99/1963 Sb., občanský soudní řád, ve znění pozdějších předpisů). Podle části čtvrté, hlavy první občanského soudního řádu (ustanovení § 201 až 226 o. s. ř.) se postupuje – jak vyplývá z ustanovení § 254 odst. 1, věty první, o. s. ř. – i u odvolání podaného ve věcech výkonu rozhodnutí (exekučních věcech), avšak jen tehdy, není-li v části šesté občanského soudního řádu uvedeno jinak.

Podle ustanovení § 336k odst. 1 o. s. ř. usnesení o příklepu soud doručí oprávněnému, tomu, kdo do řízení přistoupil jako další oprávněný, povinnému, vydražiteli a dražitelům, kteří proti udělení příklepu vznesli námitky. Podle odstavce 2 tohoto ustanovení proti usnesení o udělení příklepu mohou podat odvolání jen osoby uvedené v odstavci 1. Do patnácti dnů ode dne dražebního jednání mohou podat odvolání též osoby uvedené v § 336c odst. 1 písm. a), kterým nebyla doručena dražební vyhláška, jestliže se z tohoto důvodu nezúčastnily dražebního jednání.

Z této právní úpravy vyplývá, že občanský soudní řád vymezuje dva okruhy osob, které jsou oprávněny (legitimovány) podat odvolání proti usnesení soudu prvního stupně (soudního exekutora) o příklepu. Jednak to jsou osoby, kterým soud (soudní exekutor) doručuje usnesení o příklepu – vyjmenované v ustanovení § 336k odst. 1 o. s. ř., jak výslovně stanoví ustanovení § 336k odst. 2, věta první, o. s. ř., přičemž patnáctidenní lhůta k podání odvolání jim běží od doručení usnesení o příklepu. Druhou skupinou osob oprávněných k podání odvolání proti usnesení o příklepu jsou osoby uvedené v ustanovení § 336c odst. 1 písm. a) o. s. ř. (viz § 336k odst. 2, věta druhá, o. s. ř.), tedy oprávněný, ti, kdo do řízení přistoupili jako další oprávnění, povinný, manžel povinného, osoby, o nichž je soudu známo, že mají k nemovitosti předkupní právo, věcné právo nebo nájemní právo, a osoby, které již přihlásily své vymahatelné pohledávky nebo pohledávky zajištěné zástavním právem za povinným a příslušnými listinami je prokázaly, ale pouze v případě, že jim nebyla v rozporu se zákonem doručena dražební vyhláška a že se z tohoto důvodu nezúčastnili dražby. Ten, komu v rozporu s ustanovením § 336c odst. 1 písm. a) o. s. ř. nebyla doručena dražební vyhláška a nebyl proto přítomen dražebnímu jednání, může podat odvolání proti usnesení o příklepu vydražené nemovitosti ve lhůtě 15 dnů, počítané ode dne konání dražebního jednání.

Podle ustanovení § 336b odst. 1 o. s. ř. po právní moci usnesení o ceně (§ 336a) soud nařídí dražební jednání (dražbu).

Podle ustanovení § 336k odst. 3 o. s. ř. odvolací soud usnesení o příklepu změnil tak, že se příklep neuděluje, jestliže v řízení došlo k takovým vadám, že se odvolatel nemohl zúčastnit dražby, nebo jestliže byl příklep udělen proto, že při nařízení dražebního jednání nebo při provedení dražby došlo k porušení zákona. Ustanovení § 221 se nepoužije. Usnesení odvolacího soudu se doručí osobám uvedeným v odstavci 1. Bylo-li usnesení o příklepu změněno, nařídí soud prvního stupně nové dražební jednání (§ 336k odstavec 4 o. s. ř.).

Porušením zákona při nařízení dražebního jednání (§ 336k odst. 3 o. s. ř.) rozumí ustálená judikatura i právní nauka (viz např. Výkon rozhodnutí v soudním řízení, JUDr. Kurka a JUDr. Drápal, Linde, Praha 2004, str. 552) mj. zejména vydání dražební vyhlášky před právní mocí usnesení o výsledné ceně nemovitosti (k tomu srov. též Drápal, L., Bureš, J. a kol. Občanský soudní řád II. § 201 až 376. Komentář. 1. vydání. Praha: C.H. Beck, 2009, 1776 s., str. 2528). Ke stejnému závěru dospěl Nejvyšší soud např. v rozhodnutích ze dne 25. 4. 2006, sp. zn. 20 Cdo 2345/2005, či ze dne 26. 11. 2010, sp. zn. 20 Cdo 5060/2008 (v těchto věcech podali odvolání i dovolání proti usnesení o udělení příklepu povinní). Konkrétní porušení zákona při nařízení dražebního jednání (nebo při provedení dražby) musí být navíc v příčinné souvislosti s udělením příklepu vydražiteli (k příklepu by nedošlo, pokud by se soud /soudní exekutor/ takových porušení zákona vyvaroval).

V posuzované věci povinný v odvolacím řízení – poté, co dřívější usnesení odvolacího soudu bylo usnesením Nejvyššího soudu zrušeno a věc mu byla vrácena k dalšímu řízení – v doplnění odvolání ze dne 12. 10. 2012 namítal, že usnesení o ceně nemovitostí dosud nenabylo právní moci, neboť jej soudní exekutor doručil přímo jemu a nikoliv jeho tehdejšímu zástupci advokátovi JUDr. P. J., který jej zastupoval na základě plné moci ze dne 30. 5. 2003 (předložené soudu prvního stupně dne 5. 6. 2003) do 12. 7. 2005 (námitku, že mu dražební vyhláška nebyla doručena a že se z tohoto důvodu nezúčastnil dražby, povinný v odvolání ani v pozdějších svých podáních, jimiž odvolání doplnil, neuplatnil). Z obsahu spisu přitom vyplývá, že usnesení ze dne 21. 7. 2004, jímž soudní exekutor nařídil dražební jednání na 7. 9. 2004, bylo povinnému doručeno do vlastních rukou dne 23. 7. 2004.

Vzhledem k tomu, že ustanovení § 336k odst. 2 o. s. ř. obsahuje odlišnou úpravu ohledně subjektivní legitimace k podání odvolání a o běhu lhůty k odvolání – oproti obecné úpravě v ustanovení § 201 o. s. ř. – jen v jeho větě druhé, nikoliv však větě první, a protože povinný v odvolání ani v pozdějších svých podáních, jimiž odvolání doplnil, neuplatnil námitku, že mu dražební vyhláška nebyla doručena a že se z tohoto důvodu nezúčastnil dražby, byl povinný k podání odvolání proti usnesení soudního exekutora subjektivně legitimován

jako účastník exekučního řízení, jemuž soud doručuje usnesení o příklepu (§ 36 odst. 1 ex. ř. a § 336k odst. 2, věta první, o. s. ř.). Právní názor odvolacího soudu je tudíž ohledně první řešené otázky procesního práva správný.

Již z uvedeného současně vyplývá, že pro posouzení dané věci není významný právní názor Nejvyššího soudu vyjádřený v usnesení ze dne 27. 10. 2009, sp. zn. 20 Cdo 3709/2007, na nějž dovolatel poukázal, neboť v něm dovolací soud řešil skutkově odlišnou situaci, kdy povinný namítal, že mu nebyla doručena dražební vyhláška a že se z tohoto důvodu nezúčastnil dražebního jednání (§ 336k odst. 2, věta druhá, o. s. ř.).

Při posuzování druhé otázky je třeba vycházet z právní úpravy o doručování písemností obsažené v občanském soudním řádu účinném ke dni doručování usnesení o ceně nemovitostí (dne 7. 5. 2004), tj. do 31. 12. 2004, a podle exekučního řádu ve znění účinném do 31. 10. 2009.

Podle ustanovení § 25 odst. 1 o. s. ř. zástupcem si účastník může vždy zvolit advokáta. Advokátu lze udělit pouze plnou moc pro celé řízení (dále jen „procesní plná moc“).

Podle ustanovení § 28a odst. 1 o. s. ř. procesní plnou moc nelze omezit. Zástupce, jemuž byla tato plná moc udělena, je oprávněn ke všem úkonům, které může v řízení učinit účastník.

Podle ustanovení § 49 odst. 1 o. s. ř., má-li účastník zástupce s procesní plnou mocí, doručuje se písemnost pouze tomuto zástupci. Má-li však účastník osobně v řízení něco vykonat, doručuje se písemnost nejen zástupci, ale i jemu.

Má-li tedy účastník zástupce s plnou mocí pro celé řízení (§ 28 odst. 1 o. s. ř.) a tím advokát vždy je (§ 25 odst. 1, věta druhá, o. s. ř.), je soud povinen doručovat pouze tomuto zástupci. Nejen zástupci, ale i účastníku samotnému se doručuje pouze v případě, že účastník má sám osobně něco vykonat (například dostavit se k výsledku u soudu, ke znalci apod.).

Jestliže soud doručí rozhodnutí jen účastníku zastoupenému zástupcem s procesní plnou mocí, jde o neúčinné doručení. V případě takto nesprávně doručeného rozhodnutí účastníku vůbec nepočne běžet lhůta k odvolání, neboť její běh je spojen jedině s řádným doručením (srov. např. usnesení Nejvyššího soudu ze dne 25. 2. 1998, sp. zn. 22 Cdo 215/98, uveřejněné v časopise Soudní rozhledy číslo 5, ročníku 1998, na str. 115).

Zástupci účastníka se písemnost doručuje ovšem jen tehdy, byla-li v době odeslání písemnosti soudem vykázána jeho plná moc (srov. Drápal, L., Bureš, J. a kol. Občanský soudní řád I. § 1 až 200za. Komentář. 1. vydání. Praha: C.H. Beck, 2009, str. 343).

Tyto závěry se s ohledem na ustanovení § 52 odst. 1 a 2 ex. ř. a dále na úpravu o vedení spisů soudními exekutory (viz Stavovský předpis Exekutorské komory České republiky ze dne 23. 5. 2002, č. EK01/2002, Kancelářský řád) uplatní i v daném exekučním řízení prováděném podle exekučního řádu, ve zně-

ní účinném v době vydání usnesení o ceně nemovitostí (jakož i dražební vyhlášky a usnesení o příklepu). Exekuční řád v té době dělil pravomoci v exekučním řízení mezi exekuční soud, který rozhodoval o nařízení exekuce (§ 44 odst. 2 ex. ř.), o odkladu provedení exekuce (§ 54 ex. ř.), o zastavení exekuce (§ 55 ex. ř.) a v dalších specifikovaných případech, a exekutora, který činil všechny úkony, jež exekuční řád výslovně nesvěřoval soudu. I když exekuce nařízená soudem a prováděná soudním exekutorem prodejem nemovitosti povinného představovala ve své podstatě jedno exekuční řízení, bylo třeba rozlišovat její fáze, jež probíhaly před soudem a před soudním exekutorem; za tím účelem také exekuční soud a soudní exekutor vedl a vede (každý z nich) samostatný spis s přidělenou spisovou značkou (srov. § 164 a násl. instrukce Ministerstva spravedlnosti ze dne 3. 12. 2001, č. 505/2001-Org., kterou se vydává vnitřní a kancelářský řád pro okresní, krajské a vrchní soudy, a § 17 Kancelářského řádu Exekutorské komory České republiky). Exekuční řád rovněž stanovil, která rozhodnutí účastníkům řízení doručoval (doručuje) soudní exekutor. Protože doručování usnesení o ceně nemovitosti, dražební vyhlášky i usnesení o příklepu bylo zákonem svěřeno soudnímu exekutorovi, byl pro něj rozhodující obsah jím vedeného exekutorského spisu, do něž se zakládají jednotlivé písemnosti, včetně plných mocí chronologicky (srov. § 20 odst. 1 Kancelářského řádu Exekutorské komory České republiky). Z toho vyplývá, že nepředložil-li by účastník řízení soudnímu exekutorovi listinu osvědčující uzavření dohody o plné moci, kterou udělil advokátovi, a ani by mu udělení plné moci doložené pouze exekučnímu soudu neoznámil, mohl soudní exekutor taková rozhodnutí doručovat jen účastníkovi řízení (§ 49 o. s. ř. a § 10 odst. 1 vyhlášky č. 418/2001 Sb., o postupech při výkonu exekuční a další činnosti).

Z obsahu spisu Okresního soudu ve Zlíně sp. zn. 22 Nc 851/2002 vyplývá, že dřívější zástupce povinného JUDr. P. J. předložil tomuto soudu dne 5. 6. 2003 plnou moc, kterou mu povinný udělil dne 30. 5. 2003 (a vypověděl podáním ze dne 4. 7. 2005, předloženým soudu prvního stupně dne 12. 7. 2005), spolu s doplněním návrhu na odklad provedení exekuce ze dne 30. 5. 2003. O návrhu povinného na odklad provedení exekuce rozhodl soud prvního stupně usnesením ze dne 9. 9. 2004 tak, že jej zamítl; toto rozhodnutí bylo soudnímu exekutorovi soudem doručeno podle podacího razítka dne 9. 9. 2004. Ve spise soudu prvního stupně je dále založeno „potvrzení dle § 27 vyhlášky č. 37/1992 Sb.“, vydané na žádost pověřeného soudního exekutora soudcem Okresního soudu ve Zlíně JUDr. J. B. ze dne 14. 1. 2010, v němž se uvádí, že „plná moc udělená povinným L. P. advokátu JUDr. P. J. ze dne 30. 5. 2003 nebyla soudnímu exekutorovi doručena“.

Z obsahu spisu soudního exekutora se dále podává, že usnesení ze dne 7. 5. 2004, jímž určil výslednou cenu nemovitostí, bylo na adresu bydliště povinného odesláno dne 7. 5. 2004, že povinný nebyl při doručení písemnosti zastižen, že

písemnost byla dne 10. 5. 2004 uložena na poště a byla tedy doručena náhradním způsobem dne 13. 5. 2004 (§ 46 odst. 1 a 2 o. s. ř.). Zástupci oprávněné bylo toto rozhodnutí doručeno dne 10. 5. 2004 a oprávněná ani povinný proti němu odvolání nepodal. Plná moc ze dne 30. 5. 2003, již povinný udělil advokátovi JUDr. P. J., se ve spise soudního exekutora nenachází a JUDr. P. J. ani žádný procesní úkon v tomto spise neučinil.

Pakliže tedy soudní exekutor neměl v době odeslání usnesení o určení ceny nemovitostí vědomost o tom, že povinný udělil procesní plnou moc k zastupování JUDr. P. J., nelze za uvedené situace dovodit, že doručil-li toto rozhodnutí povinnému, jde o doručení neúčinné (o tom, že povinný je zastoupen advokátem se soudní exekutor mohl dozvědět až z usnesení Okresního soudu ve Zlíně ze dne 9. 9. 2004, tj. nejdříve dne 9. 9. 2004, kdy mu soudem bylo doručeno). Povinnému či jeho zástupci ovšem nic nebránilo v tom, aby listinu osvědčující uzavření dohody o plné moci (průkaz plné moci) předložil (předložili) i soudnímu exekutorovi, který byl povinen činit úkony směřující k provedení exekuce, či alespoň mu oznámil (oznámili), že JUDr. P. J. byla udělena plná moc (srov. též usnesení Nejvyššího soudu ze dne 31. 3. 1999, sp. zn. 20 Cdo 1859/98), která se vztahuje i na úkony prováděné soudním exekutorem.

Bylo-li tedy usnesení soudního exekutora o ceně nemovitostí doručeno všem účastníkům řízení (oprávněné, resp. jejímu zástupci, a povinnému – viz § 336a odst. 4 o. s. ř.) a žádný z nich proti němu nepodal odvolání, pak nelze učinit jiný závěr, než že toto rozhodnutí uplynutím lhůty k odvolání nabylo právní moci (§ 159 a § 167 odst. 2 o. s. ř.).

Dovolací soud k tomuto závěru jen dodává, že nesdílí ani úvahu odvolacího soudu o „nedostatečné komunikaci mezi exekučním soudem a pověřeným soudním exekutorem“, která podle něj „nemůže být na újmu procesním právům účastníků řízení, včetně povinného“. Z občanského soudního řádu, z vyhlášky č. 37/1992 Sb., o jednacím řádu pro okresní a krajské soudy, ani z instrukce Ministerstva spravedlnosti ze dne 3. 12. 2001, č. 505/2001-Org., kterou se vydává vnitřní a kancelářský řád pro okresní, krajské a vrchní soudy, totiž nevyplývala povinnost exekučního soudu doručovat soudnímu exekutorovi procesní plnou moc, kterou účastník řízení udělil advokátovi a která byla předložena exekučnímu soudu, a ani exekuční řád, vyhláška č. 418/2001 Sb., o postupech při výkonu exekuční a další činnosti, a Kancelářský řád Exekutorské komory České republiky soudnímu exekutorovi neukládaly, aby se dotazoval exekučního soudu, zda některým z účastníků byla v řízení před exekučním soudem předložena plná moc.

Z uvedeného vyplývá, že není-li správný závěr odvolacího soudu, že usnesení o ceně nemovitostí nenabylo právní moci, je chybný i jeho konečný závěr, že v dané věci došlo při nařízení dražebního jednání ve smyslu ustanovení § 336k odst. 3 o. s. ř. k vadě, která neumožňuje jiný postup, než změnu vydaného

Č. 99

usnesení o příklepu tak, že se příklep neuděluje; dovolací důvod podle § 241a odst. 1 o. s. ř. tak byl naplněn.

Protože rozhodnutí odvolacího soudu není správné a protože nejsou podmínky pro jeho změnu, Nejvyšší soud je podle § 243e odst. 1 o. s. ř. zrušil a věc vrátil Krajskému soudu v Brně k dalšímu řízení (§ 243e odst. 2, věta první, o. s. ř.), v němž se odvolací soud bude zabývat i námitkami povinného uplatněnými v doplnění odvolání ze dne 12. 10. 2012 a do protokolu při jednání konaném u odvolacího soudu dne 24. 1. 2013.

Dražebník není povinen upustit od veřejné nedobrovolné dražby proto, že byl soudním exekutorem vydán exekuční příkaz prodejem předmětu dražby, jestliže pohledávka s příslušenstvím, pro jejíž vymožení byla nařízena exekuce, náklady exekuce a náklady oprávněného byly uhrazeny soudnímu exekutorovi před konáním dražby.

(Rozsudek Nejvyššího soudu ze dne 22. 5. 2014,
sp. zn. 21 Cdo 2393/2013, ECLI:CZ:NS:2014:21.CDO.2393.2013.1)

Žalobce se žalobou podanou u Obvodního soudu pro Prahu 9 dne 14. 9. 2011 domáhal, aby bylo určeno, že je neplatná veřejná nedobrovolná dražba „provedená žalovaným 1) dne 15. 6. 2011, konaná na návrh žalovaného 2), ve které žalovaná 3) vydražila nemovitosti: rodinný dům č. p. K., postavený na pozemku st. p. č. 492 a pozemky st. p. č. 492, zastavěná plocha a nádvoří, o výměře 236 m² a p. č. 458/59, zahrada, o výměře 528 m², vše zapsáno v katastru nemovitostí vedeném Katastrálním úřadem pro Ústecký kraj, Katastrální pracoviště D., v katastrálním území J. u D., obec J., okres D., list vlastnictví č. 461“. Žalobu zdůvodnil zejména tím, že žalovaný 1) jako dražebník uskutečnil na návrh žalovaného 2), který byl věřitelem žalobce „na základě exekučního titulu – rozhodčího nálezu rozhodce M. D.“, veřejnou nedobrovolnou dražbu uvedených nemovitostí, přestože žalovanému 1) přípisem sdělil, že navrhovatel není oprávněn navrhnout provedení dražby podle ustanovení § 46 odst. 1 písm. c) zákona č. 26/2000 Sb., o veřejných dražbách, neboť „vůči žalobci je nadále vedeno exekuční řízení u Exekutorského úřadu v Děčíně, v rámci kterého byl dne 15. 8. 2010 vydán exekuční příkaz k prodeji nemovitostí“. Protože žalovaný 1) od dražby neupustil, ačkoliv tak podle názoru žalobce měl s ohledem na neskončené exekuční řízení učinit, je dražba provedená dne 15. 6. 2011 neplatná.

O b v o d n í s o u d pro Prahu 9 rozsudkem ze dne 8. 6. 2012 žalobě vyhověl a rozhodl, že žalovaní jsou povinni zaplatit žalobci společně a nerozdílně na náhradě nákladů řízení 17 675 Kč k rukám advokáta Mgr. Z. P. Vycházel ze zjištění, že na návrh VZP ČR byla usnesením Okresního soudu v Děčíně ze dne 12. 10. 2009 nařízena exekuce na majetek žalobce k uspokojení pohledávky VZP ČR v celkové výši 18 436 Kč a pro náklady exekuce, jejímž provedením byl pověřen soudní exekutor Mgr. Z. P., který vydal dne 3. 1. 2010 exekuční příkaz, jímž zřídil exekutorské zástavní právo k předmětným nemovitostem, a dne 15. 8. 2010 exekuční příkaz, kterým nařídil provedení exekuce prodejem nemovitostí, že dne 14. 6. 2011 vložil R. V. – poté, co dne 1. 6. 2011 písemně prohlásil, že „jako ručitel uspokojí VZP“, jestliže žalobce svůj dluh ve výši 18 436 Kč „zvýšený o náklady exekuce“ nesplní – na účet soudního exekutora 24 366 Kč a že dne 13. 9.

2011 soudní exekutor žalobci potvrdil, že „k danému dni nebylo exekuční řízení ukončeno a exekuční příkaz k prodeji nemovitostí nebyl zrušen“. Dospěl k závěru, že pověření k provedení exekuce pro vymožení pohledávky, jejího příslušenství a nákladů exekuce ani účinky exekučního příkazu k prodeji nemovitostí přede dnem konání dražby (15. 6. 2011) nezanikly, neboť vymáhanou pohledávku VZP ČR, která „nevzešla ani z obchodněprávního, ani z občanskoprávního vztahu“, nebylo možné zajistit ručením, a dražba proto byla provedena v rozporu s ustanovením § 46 odst. 1 písm. g) zákona o veřejných dražbách. Shledal, že provedená dražba znamenala podstatný zásah do práv žalobce ve smyslu ustanovení § 48 odst. 3 zákona o veřejných dražbách, neboť dražbou byla zmařena příležitost žalobce prodat nemovitosti za „kupní cenu o více jak polovinu vyšší, než byla cena získaná v dražbě“, a v důsledku dražby „ušlo z majetku žalobce dalších 210 000 Kč jako částka stržená z výtěžku dražby na náklady vynaložené na dražbu“.

K odvolání žalovaných M ě s t s k ý s o u d v Praze rozsudkem ze dne 24. 1. 2013 potvrdil rozsudek soudu prvního stupně a rozhodl, že žalovaní jsou povinni zaplatit žalobci společně a nerozdílně na náhradě nákladů odvolacího řízení 21 375 Kč k rukám advokáta Mgr. Z. P. Shodně se soudem prvního stupně dovodil, že byl dán důvod pro upuštění od dražby provedené dne 15. 6. 2011 podle ustanovení § 46 odst. 1 písm. g) zákona č. 26/2000 Sb., neboť na majetek žalobce, včetně nemovitostí, které byly předmětem dražby, byla před zahájením dražby nařízena exekuce, na nemovitostech bylo zřízeno exekutorské zástavní právo a byl vydán exekuční příkaz k jejich prodeji. Nesouhlasil s názorem žalovaných, že „zaplacením pohledávky třetí osobou den před konáním dražby zaniklo pověření exekutora k provedení exekuce a došlo k zastavení exekuce“, neboť z obsahu exekutorského spisu „nic takového neplyne, soudní exekutor nepřijal bez dalšího platbu R. V., sám nezajistil realizaci práva oprávněné VZP ČR některým ze způsobů podle ustanovení § 59 ex. ř., nezanikla ani účinnost jeho exekučního příkazu a exekuce nebyla zastavena“.

Proti tomuto rozsudku odvolacího soudu podal žalovaný 1) dovolání. Namítá, že odvolací soud nesprávně posoudil otázku „ručitelského závazku pana V.“ a „otázky okamžiku zániku účinků exekučního příkazu“. Má za to, že ručení je možné i v případě pohledávek veřejnoprávní povahy, kdy se ručení „přiměřeně řídí soukromoprávními normami, pokud veřejnoprávní předpisy úpravu přímo neobsahují“, a proto ručitelský závazek R. V. vznikl platně a „tento byl oprávněn plnit za žalobce“. Dovolatel uvádí, že úhradou částky vymáhané exekucí před konáním dražby R. V. došlo k zániku dluhu, a že proto účinky exekučních příkazů zanikly; opačný názor zastávaný odvolacím soudem pokládá za „přepjatý formalismus“. Žalovaný 1) navrhl, aby dovolací soud zrušil rozsudek odvolacího soudu a aby mu věc vrátil k dalšímu řízení.

Žalobce navrhl, aby dovolání žalovaného 1) bylo zamítnuto, neboť s rozsudky obou soudů souhlasí „a plně se ztotožňuje i s jejich odůvodněními“. Uvedl, že

údajný ručitel R. V., který nebyl účastníkem exekučního řízení ani zástupcem žalobce, za něj plnil bez právního důvodu, a že proto exekuční řízení nemohlo být ukončeno a nemohly zaniknout ani účinky exekučního příkazu k prodeji dotčených nemovitostí. Zdůraznil, že z jeho strany nedošlo ke splnění jeho závazku v exekučním řízení a že „absence jeho vůle v tomto směru nemůže být nahrazena postupem žalovaného 2), resp. jeho zaměstnance V.“

N e j v y š š í s o u d zrušil rozhodnutí soudů obou stupňů a věc vrátil soudu prvního stupně k dalšímu řízení.

Z o d ů v o d n ě n í :

Nejvyšší soud jako soud dovolací (§ 10a o. s. ř.) po zjištění, že dovolání proti pravomocnému rozsudku odvolacího soudu bylo podáno oprávněnou osobou (účastníkem řízení) ve lhůtě uvedené v ustanovení § 240 odst. 1 o. s. ř. a že jde o rozhodnutí, proti kterému je dovolání přípustné podle ustanovení § 237 o. s. ř., neboť napadené rozhodnutí závisí na vyřešení otázky hmotného práva, která v rozhodování dovolacího soudu dosud nebyla vyřešena (zda dražebník je povinen upustit od veřejné nedobrovolné dražby proto, že byl soudním exekutorem vydán exekuční příkaz prodejem předmětu dražby, jestliže jiná osoba než dlužník uhradila pohledávku, pro jejíž vymožení byla nařízena exekuce, soudnímu exekutorovi před konáním dražby), přezkoumal napadený rozsudek ve smyslu ustanovení § 242 o. s. ř. bez nařízení jednání (§ 243a odst. 1, věta první, o. s. ř.) a dospěl k závěru, že dovolání žalovaného 1) je opodstatněné.

Projednávanou věc je třeba i v současné době posuzovat – s ohledem na to, že veřejná nedobrovolná dražba, při níž byly vydraženy předmětné nemovitosti, se konala dne 15. 6. 2011 – podle zákona č. 26/2000 Sb., o veřejných dražbách, ve znění zákonů č. 120/2001 Sb., č. 517/2002 Sb., č. 257/2004 Sb., č. 181/2005 Sb., č. 377/2005 Sb., č. 56/2006 Sb., č. 315/2006 Sb., č. 110/2007 Sb., č. 296/2007 Sb., č. 7/2009 Sb. a č. 223/2009 Sb., tedy ve znění účinném do 31. 12. 2012 (dále jen „zákon o veřejných dražbách“), a podle zákona č. 120/2001 Sb., o soudních exekutorech a exekuční činnosti (exekuční řád) a o změně dalších zákonů, ve znění zákonů č. 6/2002 Sb., č. 279/2003 Sb., č. 360/2003 Sb., č. 53/2004 Sb., č. 257/2004 Sb., č. 284/2004 Sb., č. 499/2004 Sb., č. 501/2004 Sb., č. 377/2005 Sb., č. 57/2006 Sb., č. 70/2006 Sb., č. 79/2006 Sb., č. 133/2006 Sb., č. 253/2006 Sb., č. 296/2007 Sb., č. 347/2007 Sb., č. 254/2008 Sb., č. 259/2008 Sb., č. 274/2008 Sb., č. 301/2008 Sb., č. 7/2009 Sb., č. 41/2009 Sb., č. 183/2009 Sb., č. 227/2009 Sb., č. 281/2009 Sb., č. 285/2009 Sb., č. 286/2009 Sb. a č. 409/2010 Sb., tedy podle exekučního řádu ve znění účinném do 14. 7. 2011.

Podle ustanovení § 46 odst. 1 písm. g) zákona o veřejných dražbách dražebník upustí od dražby nejpozději do jejího zahájení, byl-li nařízen výkon rozhodnutí soudem nebo orgánem veřejné správy prodejem předmětu dražby nebo jeho části nebo vydán soudním exekutorem exekuční příkaz prodejem předmětu dražby nebo

jeho části; to neplatí v případech, kdy byl podkladem pro nařízení výkonu rozhodnutí vykonatelný notářský zápis nebo vykonatelný exekutorský zápis, který byl sepsán v posledních třech měsících před konáním dražby.

Podle ustanovení § 48 odst. 3 zákona o veřejných dražbách každý, do jehož práv bylo provedením dražby podstatným způsobem zasaženo a je dlužníkem, zástavcem, zástavním dlužníkem, účastníkem dražby, dražebním věřitelem nebo navrhovatelem, může navrhnout u soudu, aby soud vyslovil neplatnost dražby, pokud dražebník neupustil od dražby, ač tak byl povinen učinit, vydražila-li předmět dražby osoba, která je z účasti na dražbě vyloučena, nebo nejsou-li splněny podmínky uvedené v § 36 odst. 1 a 4, § 39 odst. 1 až 7, 9 a 11, § 40 odst. 1 a 2, § 43 odst. 1 až 3 nebo § 46 odst. 1 nebo byly-li vydraženy z dražeb vyloučené předměty dražby. Důvodem vyslovení neplatnosti nedobrovolné dražby nemůže být skutečnost, že nebyla doručena dražební vyhláška dlužníkovi, zástavci, nebo zástavnímu dlužníkovi, pokud jim dražebník dražební vyhlášku ve stanovené lhůtě zaslal. Není-li právo na určení neplatnosti dražby uplatněno do tří měsíců ode dne konání dražby, zaniká.

Z hlediska skutkového stavu bylo v projednávané věci mimo jiné zjištěno (správnost skutkových zjištění soudů přezkumu dovolacího soudu – jak vyplývá z ustanovení § 241a odst. 1 o. s. ř. – nepodléhá), že k návrhu VZP ČR byla usnesením Okresního soudu v Děčíně ze dne 12. 10. 2009 nařízena exekuce na majetek žalobce pro pohledávku VZP ČR ve výši 18 436 Kč a pro náklady exekuce, jejímž provedením byl pověřen soudní exekutor Mgr. Z. P., který vydal dne 3. 1. 2010 exekuční příkaz, jímž bylo zřízeno exekutorské zástavní právo k předmětným nemovitostem ve vlastnictví žalobce, a dne 15. 8. 2010 exekuční příkaz k provedení exekuce prodejem těchto nemovitostí. Žalovaný 2) jako věřitel žalobce navrhl provedení veřejné nedobrovolné dražby nemovitostí žalobce k uspokojení své pohledávky vůči žalobci ve výši 459 589 Kč s příslušenstvím a smluvní pokuty přiznaných mu rozhodčím nálezem ze dne 9. 2. 2011 a žalovaný 1) jako dražebník vydal dne 12. 4. 2011 dražební vyhlášku, kterou vyhlásil konání dražby dne 15. 6. 2011 a ve které mimo jiné uvedl, že cena předmětu dražby byla určena znaleckým posudkem ve výši 950 000 Kč a že na nemovitostech vázne ve prospěch žalovaného 2) zástavní právo. Dne 1. 6. 2011 R. V. písemně prohlásil, že jako ručitel uspokojí VZP ČR, jestliže žalobce nesplní svůj dluh vůči ní vymáhaný exekucí, a dne 14. 6. 2011 vložil na účet soudního exekutora 24 366 Kč. Dne 14. 6. 2011 vydal žalovaný 1) dodatek č. 1 k dražební vyhlášce, ve kterém uvedl, že „pohledávka včetně příslušenství, pro kterou na předmětu dražby vázla exekuce a exekuční příkazy, byla uhrazena a exekuce ukončena“. Dne 15. 6. 2011 proběhla dražba, při které předmětné nemovitosti vydražila žalovaná 3) za cenu 1 100 000 Kč. V dopise ze dne 11. 7. 2011 zasláném žalovanému 2) soudní exekutor potvrdil přijetí částky 24 366 Kč a vyzval žalovaného 2) k předložení plné moci od žalobce k „výplatě vymáhané částky v exekučním řízení“. Dne 13. 9. 2011 soudní exekutor

žalobci potvrdil, že „k danému dni nebylo exekuční řízení ukončeno a exekuční příkaz k prodeji nemovitostí nebyl zrušen“.

Nařídil-li soud nebo orgán veřejné správy výkon rozhodnutí prodejem věci, která je předmětem nedobrovolné veřejné dražby, nebo vydal-li soudní exekutor poté, co mu bylo doručeno usnesení soudu o nařízení exekuce, exekuční příkaz prodejem takové věci, je dražebník povinen – jak vyplývá z ustanovení § 46 odst. 1 písm. g) zákona o veřejných dražbách – od dražby nejpozději do jejího zahájení upustit (to neplatí jen v případě, kdy podkladem pro nařízení exekuce byl vykonatelný notářský zápis nebo vykonatelný exekutorský zápis sepsaný v posledních třech měsících před konáním dražby). Zákon tak dává přednost zpeněžení věci dlužníka (povinného) jejím prodejem při výkonu rozhodnutí (v exekuci) před prodejem věci ve veřejné nedobrovolné dražbě.

Exekuční příkaz, kterým se rozumí příkaz k provedení exekuce některým ze způsobů uvedených v exekučním řádu, má účinky nařízení výkonu rozhodnutí podle občanského soudního řádu (srov. § 47 odst. 1, větu druhou, a § 47 odst. 2, větu první, ex. ř.). Účinky všech vydaných exekučních příkazů zanikají buď provedením exekuce, nebo jejím (pravomocným) zastavením (srov. § 47 odst. 5 ex. ř.), aniž by bylo významné, které z exekučních příkazů vedly k vymožení pohledávky a které nikoliv, a aniž by soudní exekutor musel vydávat rozhodnutí o jejich zrušení. Provedením exekuce je třeba rozumět vymožení pohledávky a jejího příslušenství nebo vynucení jiné vymáhané povinnosti, nákladů exekuce a nákladů oprávněného (srov. § 46 odst. 2, větu druhou, ex. ř.). Pohledávka a její příslušenství, náklady exekuce a náklady oprávněného mohou být v exekuci vymoženy nejen provedením exekučních příkazů vydaných soudním exekutorem, ale i tím, že povinný ještě předtím, než soudní exekutor přistoupí k provedení exekučních příkazů, popřípadě v průběhu postupu podle nich, pohledávku s příslušenstvím, náklady exekuce a náklady oprávněného uhradí soudnímu exekutorovi. Účel exekuce (vymožení pohledávky, pro kterou byla nařízena) je i v tomto případě splněn a exekuční příkazy nemohou být nadále prováděny. Pohledávku s příslušenstvím, náklady exekuce a náklady oprávněného může za povinného uhradit soudnímu exekutorovi též jiná osoba; učiní-li tak (ať už se souhlasem povinného, nebo bez jeho souhlasu), dluh povinného (dlužníka) vůči věřiteli tímto plněním soudnímu exekutorovi, který je osobou oprávněnou plnění jménem věřitele přijmout (srov. § 46 odst. 4 větu první ex. ř.), zaniká a osobě, která za povinného plnila, co měl po právu plnit sám, současně vzniká právo, aby jí povinný vydal bezdůvodné obohacení ve výši poskytnutého plnění (srov. § 451 odst. 1 a § 454 zákona č. 40/1964 Sb., občanského zákoníku, ve znění účinném do 31. 12. 2013).

Z uvedeného vyplývá, že uhrazením pohledávky s příslušenstvím, nákladů exekuce a nákladů oprávněného soudnímu exekutorovi povinným nebo jinou osobou za povinného zanikají účinky všech vydaných exekučních příkazů, neboť pohledávka a její příslušenství, náklady exekuce a náklady oprávněného byly

touto úhradou vymoženy a exekuce tím byla provedena. Protože exekuční příkaz, jehož účinky zanikly, nelze provést, nemůže být ani na překážku prodeji věci ve veřejné nedobrovolné dražbě ve smyslu ustanovení § 46 odst. 1 písm. g) zákona o veřejných dražbách. Nejvyšší soud proto dospěl k závěru, že dražebník není povinen upustit od veřejné nedobrovolné dražby proto, že byl soudním exekutorem vydán exekuční příkaz prodejem předmětu dražby, jestliže jiná osoba než dlužník (povinný) uhradila pohledávku s příslušenstvím, pro jejíž vymožení byla nařízena exekuce, náklady exekuce a náklady oprávněného soudnímu exekutorovi před konáním dražby.

V projednávané věci zaplatil R. V. dne 14. 6. 2011 – jak bylo soudy zjištěno – soudnímu exekutorovi Mgr. Z. P., který byl pověřen provedením exekuce na majetek žalobce nařízené pro pohledávku VZP ČR ve výši 18 436 Kč a pro náklady exekuce usnesením Okresního soudu v Děčíně ze dne 12. 10. 2009 a který vydal dne 15. 8. 2010 exekuční příkaz k provedení exekuce prodejem nemovitostí žalobce, jež měly být na základě návrhu žalovaného 2) prodány ve veřejné nedobrovolné dražbě, za žalobce 24 366 Kč vložním této částky na účet soudního exekutora. V případě, že by touto platbou byla uhrazena pohledávka VZP ČR s příslušenstvím, náklady exekuce a náklady oprávněné, účinky vydaného exekučního příkazu prodejem předmětných nemovitostí by – jak vyplývá z výše uvedeného – zanikly, a uvedený exekuční příkaz by proto nemohl být na překážku prodeji nemovitostí ve veřejné nedobrovolné dražbě konané dne 15. 6. 2011. Protože tím, zda zaplacením 24 366 Kč soudnímu exekutorovi R. V. uhradil celou pohledávku oprávněné s příslušenstvím, náklady exekuce a náklady oprávněné (aniž by přitom bylo významné, zda tak učinil se souhlasem žalobce či na základě jeho zmocnění), se odvolací soud nezabýval, nemůže být jeho závěr, že účinnost exekučního příkazu prodejem předmětných nemovitostí, které byly předmětem dražby provedené dne 15. 6. 2011, tímto plněním R. V. za žalobce nezanikla, že žalovaný 1) byl povinen od této dražby upustit a že – vzhledem k tomu, že tak neučinil – je dražba neplatná, (zatím) správný.

Z uvedeného vyplývá, že rozsudek odvolacího soudu není správný. Protože nejsou podmínky pro zastavení dovolacího řízení, pro odmítnutí dovolání, pro zamítnutí dovolání a ani pro změnu rozsudku odvolacího soudu, Nejvyšší soud jej zrušil (§ 243e odst. 1 o. s. ř.). Vzhledem k tomu, že důvody, pro které byl zrušen rozsudek odvolacího soudu, platí i na rozsudek soudu prvního stupně, zrušil Nejvyšší soud rovněž toto rozhodnutí a věc vrátil soudu prvního stupně (Obvodnímu soudu pro Prahu 9) k dalšímu řízení (§ 243e odst. 2, věta druhá, o. s. ř.).

Každý z ozbrojených útočníků odpovídá společně a nerozdílně za škodu, jestliže při společně vedeném útoku, kterým vyvrcholilo jejich předchozí agresivní chování vůči více osobám, usmrtili jednu z napadených osob, a to i tehdy, jestliže v trestním řízení nebylo prokázáno, který z útočníků vedl smrtící úder.

(Rozsudek Nejvyššího soudu ze dne 28. 5. 2014,
sp. zn. 25 Cdo 269/2014, ECLI:CZ:NS:2014:25.CDO.269.2014.1)

M ě s t s k ý s o u d v Brně rozsudkem ze dne 26. 11. 2009 uložil oběma žalovaným, aby společně a nerozdílně zaplatili oběma žalobcům každému po 240 000 Kč, na náhradě nákladů řízení celkem 53 793 Kč a rozhodl, že stát nemá právo na náhradu nákladů řízení. Soud vyšel ze zjištění, že mezi žalovanými na straně jedné a O. A. H., M. B. a R. B., synem žalobců, na straně druhé, došlo dne 17. 2. 2007 na rohu ulice v B. ke slovnímu konfliktu, při kterém oba žalovaní hrozili noži. Poté, co tento konflikt odezněl, žalovaní v ulici, v prostoru tramvajových zastávek, všechny tři jmenované znovu dostihli a zaútočili na ně noži, druhý žalovaný následován prvním žalovaným. Při tomto útoku byli M. B. a O. A. H. zraněni, u druhého ze jmenovaných šlo o bodnořezné poranění hrudníku a břicha, zatímco R. B. byl jedním z žalovaných bodnořezným poraněním srdce usmrčen. Soud dovodil existenci škody (smrt R. B.), dále protiprávní jednání na straně žalovaných, kteří vedli útok proti všem třem poškozeným, a to i za použití nože, a dovodil i příčinnou souvislost mezi smrtí R. B. a protiprávním jednáním obou žalovaných, čímž měl za splnění předpoklady odpovědnosti za škodu podle § 420 odst. 1 obč. zák. Zavinění, které při naplnění ostatních předpokladů ustanovení § 420 odst. 1 obč. zák. předpokládá, shledal na straně žalovaných minimálně ve formě úmyslu nepřímého.

V souvislosti s tím, že nebylo ani v trestním řízení prokázáno, který z žalovaných smrt R. B. bodnutím nožem způsobil (rozsudek Vrchního soudu v Olomouci ze dne 17. 12. 2008), odkázal soud prvního stupně na rozsudek Nejvyššího soudu ze dne 22. 8. 2002, sp. zn. 25 Cdo 2126/2000, s tím, že společná odpovědnost škůdců je dána i tehdy, pokud se nepodaří zjistit konkrétní podíl jednotlivých osob, jež vedou společný útok, na vzniku škody. Napadení všech tří poškozených je třeba považovat za jednotný útok obou žalovaných. Jestliže žalovaní odpovídají za smrt R. B., jsou povinni zaplatit jeho žalujícím rodičům podle § 444 odst. 3 písm. c) obč. zák. každému 240 000 Kč.

K r a j s k ý s o u d v Brně k odvolání obou žalovaných rozsudkem ze dne 22. 5. 2013 změnil rozsudek soudu prvního stupně tak, že žalobu obou žalobců zamítl, a rozhodl o náhradě nákladů řízení. Nakolik lze z obtížně srozumitelného

odůvodnění rozhodnutí seznat, odvolací soud zopakoval důkaz obsahem trestního spisu a uzavřel, že s ohledem na závaznost trestního rozsudku podle § 135 o. s. ř. mohli žalovaní odpovídat leda samostatně, pokud jde o způsobení újmy poškozeným B. a H., zatímco ve vztahu k R. B. už nikoliv jako k členu této skupiny (na témže místě a v témže čase), čím „se hroutí koncept předjímání společného jednání žalovaných vůči všem (třem)“. Odvolací soud má za podstatné, s ohledem na závěry trestního rozsudku, že R. B. nebyl cílem útoku některého ze žalovaných, neboť ti útočili na (jinou) skupinu B. – H., již nebyl usmrcený členem. Trestní soud také ve skutkové větě vypustil konflikt odsouzených (žalovaných) s R. B., ve vztahu k němuž nebylo prokázáno pachatelství žádného z žalovaných. Tomu, aby mohlo být shledáno vůči R. B. jednání jednoho žalovaného paralelně s druhým žalovaným, brání okolnost jediného smrtelného bodnutí. Neexistoval tedy záměr žalovaných napadnout skupinu B. – H. – B., neboť R. B., podle skutkových zjištění, v úmyslu žalovaných zaútočit na něj nefiguroval, leda jako samostatný objekt, a nemohlo proto dojít k naplnění ustanovení § 438 obč. zák. Nesprávný je ze stejného důvodu poukaz na rozhodnutí Nejvyššího soudu sp. zn. 25 Cdo 2126/2000, neboť R. B. nebyl členem „skupiny“.

Rozsudek odvolacího soudu napadli dovoláním oba žalobci, kteří jeho přípustnost dovozují z ustanovení § 237 o. s. ř., neboť mají za to, že se odvolací soud odchýlil od ustálené rozhodovací praxe dovolacího soudu při řešení právní otázky odpovědnosti více pachatelů za způsobenou škodu. Dovolatelé nesouhlasí s tím, že by pro civilní soud mělo být závazné, že v trestním rozsudku došlo k vypuštění části skutkového děje (popsaného v obžalobě), a že by absence tohoto děje vylučovala občanskoprávní odpovědnost žalovaných za smrt syna žalobců. Dovolatelé také nesouhlasí s tím, že by R. B. nemohl být považován za člena skupiny, na kterou žalovaní útočili, jenom proto, že není její součástí v trestním rozsudku. Tato skutečnost nemůže vylučovat občanskoprávní odpovědnost žalovaných, a proto žalobci navrhli zrušení rozsudku odvolacího soudu s tím, aby byly provedeny všechny důkazy z trestního spisu, eventuálně důkazy další, pokud by nepostačovaly ty, které jsou obsaženy v trestním spise; o nutnosti navrhování dalších důkazů by žalobci měli být poučeni.

První žalovaný ve vyjádření k dovolání žalobců nesouhlasil s tím, že by se mohlo jednat o případ odpovědnosti více pachatelů za způsobenou škodu, jestliže byl zproštěn obžaloby ohledně smrti R. B. (rozsudek Vrchního soudu v Olomouci ze dne 17. 12. 2008), neboť nejednal ve spolupachatelství s druhým žalovaným. Užití rozhodnutí Nejvyššího soudu sp. zn. 25 Cdo 2126/2000 proto nemůže připadat v úvahu – soud v občanskoprávním řízení je vázán rozhodnutím trestního soudu o vině.

První žalovaný navrhl zamítnutí dovolání.

N e j v y š š í s o u d rozhodnutí odvolacího soudu zrušil a věc vrátil tomuto soudu k dalšímu řízení.

Z o d ů v o d n ě n í :

Nejvyšší soud jako soud dovolací (§ 10a o. s. ř.) po zjištění, že dovolání bylo podáno včas, osobou k tomu oprávněnou – účastníky řízení (§ 240 odst. 1 o. s. ř.) zastoupenými advokátem (§ 241 odst. 1 a 4 o. s. ř.), dospěl k závěru, že jde o dovolání přípustné podle § 237 o. s. ř., a to k řešení otázky společné odpovědnosti za smrt osoby, jestliže pachatelé nebyli za tento následek odsouzeni pravomocným trestním rozsudkem. Dovoláním napadené rozhodnutí bylo vydáno 22. 5. 2013, a proto dovolací soud rozhodoval o dovolání podle občanského soudního řádu ve znění účinném od 1. 1. 2013; dovolání je důvodné.

Vzhledem k ustanovení § 3079 odst. 1 zákona č. 89/2012 Sb., občanský zákoník, účinného od 1. 1. 2014, posuzuje se věc podle dosavadních předpisů, tedy podle zákona č. 40/1964 Sb., občanský zákoník, ve znění účinném do 31. 12. 2013.

Podle § 438 odst. 1 obč. zák. způsobí-li škodu více škůdců, odpovídají za ni společně a nerozdílně.

Při výkladu ustanovení § 438 odst. 1 obč. zák. obecně platí, že společná odpovědnost vzniká jako výsledek spoluzavinění či souběžné (na sobě nezávislé) činnosti, případně nečinnosti nebo opomenutí, vedoucí ke vzniku jediného škodlivého následku. Pro spoluzavinění je typické, že škůdce má vztah nejen k vlastnímu jednání (protiprávnímu jednání a škodě), nýbrž i k jednání ostatních osob účastnících se na vzniku škody. Tak tomu bývá zejména v případech předem vzájemně dohodnuté součinnosti směřující ke sjednanému výsledku (škodě), kdy při rozdělení úkolů mezi jednotlivé škůdce je charakteristické, že někteří z nich svým jednáním přímo škodný následek nevyvolali. Jestliže výsledkem společně předem dohodnutého protiprávního jednání více škůdců je škoda, která bezprostředně vznikla působením jen některých z nich, je třeba dovodit, že škoda vznikla v příčinné souvislosti i s protiprávním jednáním těch, kteří svým počínáním bezprostředně škodný následek nevyvolali, jestliže přesto přispěli podstatným způsobem ke vzniku škody; společná odpovědnost není přitom vyloučena tím, že nelze jednoznačně určit podíl jednotlivých škůdců na dosažení celkového výsledku (na vzniku škody).

V případě škody na zdraví lze dovodit společnou odpovědnost i tehdy, jestliže některý z více útočících škůdců sice poškozenému újmu nezpůsobil, avšak společně, jednotlívým záměrem vedené násilné akce směřující proti poškozenému či více poškozeným se aktivně účastnil a svou přítomností přispěl ke konečnému škodnému následku. Podstatné tedy je, zda útočníci, kteří jednali společně, byli vedeni, alespoň rámcově, společným úmyslem zaútočit na poškozené (viz rozsudek Nejvyššího soudu ze dne 22. 8. 2002, sp. zn. 25 Cdo 2126/2000, publikovaný pod číslem 77/2004 Sbírky soudních rozhodnutí a stanovisek).

Vztaženo na projednávanou věc z hlediska společné odpovědnosti škůdců podle § 438 obč. zák. je pak lhostejné, zda poškození také tvořili „skupinu“ či nikoliv.

Ať tedy byl R. B. terčem útoku žalovaných jako samostatná osoba nebo jako člen skupiny (poškozených) spolu s M. B. a O. A. H., pak v obou případech společná odpovědnost žalovaných, kteří byli zjevně vedeni jednotčím záměrem někoho fyzicky napadnout, přicházela v úvahu, pokud šlo o výsledek jejich agresivního počinání se zbraní. Ze skutkových zjištění soudů nižších stupňů, jejichž správnost nepodléhá dovolacímu přezkumu, vyplývá, že jednání žalovaných začalo nejprve pouze slovní potyčkou, při které žalovaní pouze noži hrozili, aniž došlo k fyzickému útoku, a vyvrcholilo incidentem na tramvajové zastávce, při kterém byl nožem zraněn O. A. H. a usmrčen R. B. Okolnost, že žalovaní nebyli v trestním řízení odsouzeni i za usmrcení R. B. a že tato část skutku, původně v obžalobě obsaženého, byla posléze vypuštěna, protože nebylo prokázáno, který z žalovaných proti R. B. vedl smrtící úder, občanskoprávní odpovědnost žalovaných podle § 420 a § 438 obč. zák. nevyklučuje. V tomto smyslu není soud v občanském soudním řízení rozhodnutím trestního soudu podle § 135 o. s. ř. vázán, vázán je toliko rozhodnutím o tom, zda byl spáchán trestný čin a kdo jej spáchal.

Aplikaci § 438 obč. zák. (ve smyslu závěrů vyslovených v citovaném rozhodnutí dovolacího soudu) nebrání ani „okolnost jediného smrtelného bodnutí“, jak uvažoval odvolací soud. Jestliže dovolací soud ve zmíněném rozhodnutí dovedl společnou odpovědnost všech škůdců i tehdy, pokud nelze jednoznačně určit jejich podíl na vzniklé škodě, pak tento závěr je nutné vztáhnout i na případ, kdy dojde při společném útoku dvou osob k usmrcení jediným bodnutím a není zřejmé, který z útočníků nakonec smrtící útok vedl, ačkoli jej mohl vést kterýkoliv z nich – to je významné v řízení trestním. Jestliže tedy při žalovanými společně vedeném útoku, kterým vyvrcholilo jejich předchozí agresivní chování vůči více osobám za použití nožů, byl usmrčen R. B., pak oba žalovaní odpovídají za vzniklou škodu společně a nerozdílně podle § 438 odst. 1 obč. zák., a to i tehdy, když bylo toto jednání jako toliko dílčí část skutku, který byl předmětem obžaloby, trestním soudem vypuštěno proto, že nebylo prokázáno, který z žalovaných vedl smrtící úder. Rozlišení míry účasti každého ze žalovaných má význam pouze z hlediska vymezení poměru, v jakém se žalovaní účastnili na vzniku škody, tedy pro jejich vzájemné vypořádání podle § 439 obč. zák.; v řízení o nároku poškozeného na náhradu škody proti solidárně odpovědným škůdcům se však poměr, v jakém každý z nich odpovídá za škodu, neřeší.

S ohledem na uvedené skutečnosti byl naplněn dovolací důvod podle § 237 o. s. ř., neboť se odvolací soud odchýlil od ustálené rozhodovací praxe dovolacího soudu (vyjádřen v rozhodnutí sp. zn. 25 Cdo 2126/2000). Nejvyšší soud proto rozhodnutí odvolacího soudu zrušil (§ 243e odst. 1 o. s. ř.) a vrátil věc Krajskému soudu v Brně k dalšímu řízení (§ 243e odst. 2 o. s. ř.), který je názorem vysloveným v tomto rozsudku vázán.

K nesprávnému úřednímu postupu podle § 13 odst. 1, věta druhá, zákona č. 82/1998 Sb. nemůže dojít, nestanoví-li zákon konkrétní lhůtu, počítanou podle hodin, dnů, týdnů, měsíců nebo roků, v níž má být úkon proveden nebo rozhodnutí vydáno.

Případné prodlení soudu s vydáním nemeritorního rozhodnutí je třeba posoudit z hlediska porušení povinnosti učinit úkon v době zákonem stanovené nebo přiměřené ve smyslu § 13 odst. 1, věta druhá a třetí, zákona č. 82/1998 Sb., nikoliv z hlediska porušení povinnosti vydat rozhodnutí.

Závěr o tom, zda byl určitý úkon učiněn v přiměřené době ve smyslu § 13 odst. 1, věta třetí, zákona č. 82/1998 Sb., je vždy odvislý od konkrétních okolností případu, zejména od závažnosti újmy, která v případě neprovedení úkonu hrozí a které má daný úkon zabránit, popř. ji v případě již nastalé újmy zmírnit.

(Rozsudek Nejvyššího soudu ze dne 24. 4. 2014,
sp. zn. 30 Cdo 3271/2012, ECLI:CZ:NS:2014:30.CDO.3271.2012.1)

M ě s t s k ý s o u d v Praze napadeným rozsudkem ze dne 13. 3. 2012 potvrdil rozsudek O b v o d n í h o s o u d u pro Prahu 2 ze dne 16. 11. 2011, kterým byla zamítnuta žaloba na písemnou omluvu a náhradu nemajetkové újmy v částce 50 000 Kč. Ta měla žalobci vzniknout v důsledku chybného postupu Krajského soudu v Brně, který usnesením v insolvenčním řízení udělil insolvenčnímu správci souhlas s vynětím majetku z majetkové podstaty, aniž by pro to měl opatřeny odpovídající podklady, přičemž odůvodnění rozhodnutí, kterým tak učinil, je nedostatečné, a Vrchního soudu v Olomouci, který o odvolání žalobce proti zmíněnému rozhodnutí Krajského soudu v Brně nerozhodl urychleně, zejména tak, aby měl žalobce ještě možnost podat žalobu pro zmatečnost či ústavní stížnost před uplynutím příslušných lhůt k jejich podání.

Odvolací soud vyšel ze skutkových zjištění soudu prvního stupně. Usnesením ze dne 10. 3. 2010 udělil Krajský soud v Brně insolvenčnímu správci souhlas s vynětím některých položek majetku z majetkové podstaty úpadce F. N. C., spol. s r. o. (dále též „předmětné usnesení“), a to v rámci insolvenčního řízení vedeného na majetek úpadce u tohoto soudu. Proti tomuto usnesení podal dne 30. 6. 2010 žalobce jakožto insolvenční věřitel odvolání, přestože byl v usnesení poučen, že proti němu není odvolání přípustné. Vrchní soud v Olomouci usnesením ze dne 22. 9. 2010 odvolání odmítl jako nepřípustné. Toto rozhodnutí bylo žalobci doručeno 19. 10. 2010 a právní moci nabylo dne 21. 10. 2010.

Na základě těchto skutkových zjištění dospěl odvolací soud k závěru, že žalobce neprokázal existenci nezákonného rozhodnutí či nesprávného úředního

postupu, od nichž odvozuje svůj nárok na náhradu nemajetkové újmy. Žalobce nemůže odvíjet svůj nárok na náhradu nemajetkové újmy od postupu insolvenčního soudu, jenž vyústil ve vydání rozhodnutí, které nebylo zrušeno. Délku řízení před Vrchním soudem v Olomouci hodnotil odvolací soud jako přiměřenou. Podle odvolacího soudu to byl žalobce, kdo způsobil prodloužení insolvenčního řízení, neboť podal odvolání proti usnesení, proti kterému není odvolání přípustné, o čemž byl řádně poučen.

Proti rozsudku odvolacího soudu ve výroku potvrzujícím zamítnutí žaloby na uložení povinnosti žalované písemně se omluvit a ve výroku potvrzujícím, že žalobce nemá právo na náhradu nákladů soudního řízení ve výši 460 Kč, podal žalobce dovolání.

Podle žalobce odvolací soud přehlédl, že usnesení Krajského soudu v Brně je procesním rozhodnutím, proti němuž nebyly přípustné opravné prostředky podle občanského soudního řádu, proto bylo jeho povinností posoudit postup soudu jako nesprávný úřední postup. Zásadní pochybení Krajského soudu v Brně spatřuje žalobce v tom, že tento soud si v souvislosti s vydáním usnesení, jímž insolvenčnímu správci udělil souhlas s vynětím majetku z majetkové podstaty, neopatřil všechny listiny, písemnosti a informace nutné k tomu, aby mohl souhlas udělit. V předmětném usnesení pak není zdůvodněno, proč jsou jednotlivé předmětné pohledávky nedobytné a není možné je vymáhat v žádném řízení. Navíc podle § 7 a 8 zákona o vyšších soudních úřednících nemělo být toto usnesení vydáno vyšším soudním úředníkem, ale měla být s ohledem na skutkovou a právní složitost věc vyššímu soudnímu úředníkovi odejmuta a předložena soudci. Dále má žalobce za to, že proti předmětnému usnesení je odvolání přípustné na základě § 9 odst. 1 zákona o vyšších soudních úřednících a taktéž na základě insolvenčního zákona, neboť se jednalo o rozhodnutí o způsobu řešení úpadku, nikoliv o rozhodnutí učiněné při výkonu dohledové činnosti soudu. Pouhý odkaz na § 91 zákona č. 182/2006 Sb., o úpadku a způsobech jeho řešení (insolvenční zákon), dále jen „IZ“, považuje žalobce za nedostatečný, neboť není jasné, co konkrétně spadá pod pojem dohledové činnosti. Pokud § 91 IZ skutečně brání podat odvolání proti usnesení o vynětí majetku z majetkové podstaty, považuje je žalobce za protiústavní a navrhuje předložení věci Ústavnímu soudu. Samotné odvolací řízení pak neproběhlo „s nejvyšším urychlením“, jak požaduje § 92 IZ, neboť Vrchní soud v Olomouci vydal rozhodnutí o odvolání až po třech měsících a o téměř další měsíc později je doručil. Nesprávný úřední postup žalobce spatřuje i v tom, že Vrchní soud v Olomouci o věci rozhodl a své rozhodnutí žalobci doručil až v době, kdy již žalobce nemohl využít žádné jiné opravné prostředky, konkrétně žalobu na zmatečnost a ústavní stížnost. Dále je v dovolání namítána celá řada procesních pochybení odvolacího soudu. Podle žalobce odvolací soud nevypověděl všechny jeho námitky, nevyjádřil se k citované judikatuře, nepřipustně v rozsudku opsal skutkové přednesy žalobce, nezaslal žalobci vyjádření

žalované k odvolání, neinformoval jej o nařízeném soudním jednání a rozhodl o věci bez nařízení jednání.

Žalovaná ve svém vyjádření k dovolání uvedla, že se plně ztotožňuje s právními závěry napadeného rozsudku, a dovolání navrhla zamítnout.

Nejvyšší soud v rozsahu, v jakém je dovoláním napaden rozsudek Městského soudu v Praze, zamítající povinnost žalované poskytnout žalobci omluvu, dovolání zamítl, ve zbytku dovolání odmítl.

Z o d ů v o d n ě n í :

Nejvyšší soud v dovolacím řízení postupoval a o dovolání rozhodl podle zákona č. 99/1963 Sb., občanského soudního řádu, ve znění účinném do 31. 12. 2012 (viz čl. II bod 7. zákona č. 404/2012 Sb.), dále jen „o. s. ř.“.

Dovolání proti potvrzujícímu výroku rozhodnutí ve věci samé může být přípustné pouze podle ustanovení § 237 odst. 1 písm. c) o. s. ř. (se zřetelem k nálezu Ústavního soudu ČR ze dne 21. 2. 2012, sp. zn. Pl. ÚS 29/11, je § 237 odst. 1 písm. c) o. s. ř. zrušen uplynutím doby dne 31. 12. 2012, k tomu viz i nález ze dne 6. 3. 2012, sp. zn. IV. ÚS 1572/11; rozhodnutí Ústavního soudu v tomto rozsudku citovaná jsou dostupná na internetových stránkách nalus.usoud.cz), přičemž o situaci předvídanou v ustanovení § 237 odst. 1 písm. b) o. s. ř. nejde, tedy tak, že dovolací soud – jsa přitom vázán uplatněnými dovolacími důvody včetně jejich obsahového vymezení (§ 242 odst. 3 o. s. ř.) – dospěje k závěru, že napadené rozhodnutí má po právní stránce zásadní význam (§ 237 odst. 3 o. s. ř.).

Podle § 237 odst. 3 o. s. ř. má rozhodnutí odvolacího soudu po právní stránce zásadní význam zejména tehdy, řeší-li právní otázku, která v rozhodování dovolacího soudu dosud nebyla vyřešena nebo která je soudy rozhodována rozdílně, nebo má-li být dovolacím soudem vyřešená právní otázka posouzena jinak; k okolnostem uplatněným dovolacími důvody podle § 241a odst. 2 písm. a) a § 241a odst. 3 se nepřihlíží.

Napadený rozsudek je založený na úvaze, že tvrzený nesprávný úřední postup insolvenčních soudů vyústil ve vydání rozhodnutí a bezprostředně se v jejich obsahu odrazil, proto v úvahu připadá pouze odpovědnost státu za újmu z titulu nezákonného rozhodnutí. Vzhledem k tomu, že rozhodnutí insolvenčních soudů nebyla pro nezákonnost zrušena či změněna, nemůže se podle § 8 odst. 1 zákona č. 82/1998 Sb., o odpovědnosti za škodu způsobenou při výkonu veřejné moci rozhodnutím nebo nesprávným úředním postupem a o změně zákona České národní rady č. 358/1992 Sb., o notářích a jejich činnosti (notářský řád), dále jen „OdpŠk“, jednat o rozhodnutí nezákonná, a nelze tedy nárokovat zadostiučinění za jimi případně způsobenou nemajetkovou újmu. V této otázce nepředstavuje rozsudek odvolacího soudu jiné řešení ve smyslu § 237 odst. 3 o. s. ř., když odpovídá judikatuře Nejvyššího soudu, vyjádřené např. v usnesení ze dne 3. 3. 2011, sp. zn. 28 Cdo 2025/2009, nebo ze dne 12. 9. 2012, sp. zn. 28 Cdo 3866/2011

(všechna rozhodnutí Nejvyššího soudu uvedená v tomto rozsudku jsou dostupná z www.nsoud.cz), a zásadní právní význam napadeného rozsudku ve smyslu § 237 odst. 3 o. s. ř. jí proto založen být nemůže.

Dovolací důvody směřující k nesprávnosti úředního postupu soudu v insolvenčním řízení, majícího odraz v rozhodnutí, které nebylo jako nezákonné zrušeno či změněno (námitka, že o vynětí majetku z majetkové podstaty rozhodoval vyšší soudní úředník, námitka, že si insolvenční soud nevyžádal od insolvenčního správce veškeré podklady, námitka nedostatečného odůvodnění předmětného usnesení i usnesení o nepřipustnosti odvolání), tak nemohou naplnit podmínky přípustnosti dovolání podle § 237 odst. 1 písm. c) a odst. 3 o. s. ř., neboť ani odlišné vyřešení takto vymezeného dovolacího důvodu by se nemohlo v poměrech žalobce nijak projevit (srov. usnesení Nejvyššího soudu ze dne 27. 10. 2005, sp. zn. 29 Odo 663/2003, uveřejněné pod č. 48/2006 Sbírkou soudních rozhodnutí a stanovisek).

Na uvedeném závěru nic nemění ani nemožnost žalobce podat odvolání proti rozhodnutí insolvenčního soudu, jímž bylo v souladu s § 227 IZ schváleno vynětí věci, práva, pohledávky nebo jiné majetkové hodnoty, které nemohou sloužit k uspokojení věřitelů, z majetkové podstaty úpadce. Ta nepředstavuje žádnou újmu na právech insolvenčních věřitelů, kteří mohou nesprávnost daného postupu uplatnit v obsahu námitek proti konečné zprávě (viz § 304 odst. 2 IZ). Proti rozhodnutí insolvenčního soudu, schvalujícímu závěrečnou zprávu, mohou přitom insolvenční věřitelé podat odvolání (viz § 304 odst. 6 IZ; ve znění do 31. 12. 2013 odst. 5).

Ústavností zákonné úpravy se může soud zabývat výlučně v situaci, kdy ji má aplikovat (srov. čl. 95 odst. 2 Ústavy). Považoval-li dovolatel za protiústavní úpravu obsaženou v § 91 IZ, měl tuto námitku uplatnit v průběhu insolvenčního řízení, nikoli v řízení odškodňovacím, ve kterém se § 91 IZ neaplikuje. Námitka protiústavnosti § 91 IZ proto rovněž přípustnost dovolání proti napadenému rozsudku ve smyslu § 237 odst. 3 o. s. ř. založit nemůže, neboť na jejím posouzení rozhodnutí odvolacího soudu nestojí a stát ani nemůže.

Odkaz dovolatele na rozsudek Nejvyššího soudu ze dne 16. 8. 2000, sp. zn. 25 Cdo 1099/99, je nepřipadný, neboť ten se výše vymezené otázky nijak nedotýká.

Pro úplnost Nejvyšší soud dodává, že uvedený výklad je nutno vztáhnout jak na postup soudů, který předcházel rozhodnutí ohledně vynětí pohledávek z majetkové podstaty, tak na postup následující (např. žalobcovy námitky, že soudy si měly z úřední povinnosti nechat insolvenčním správcem předložit listiny k vyloučeným pohledávkám i po vydání rozhodnutí ze dne 10. 3. 2010), neboť ten se ve smyslu výše uvedené judikatury též odráží v rozhodnutí soudu, kterým je v daném případě již zmíněné usnesení o schválení konečné zprávy (§ 304 IZ), proti němuž je odvolání přípustné (§ 304 odst. 6 IZ; ve znění do 31. 12. 2013 odst. 5).

Dovolatel dále předkládá otázku, zda se jedná o nesprávný úřední postup, pokud Vrchní soud v Olomouci rozhodl o jeho odvolání až po třech měsících od podání, ačkoli podle § 92 insolvenčního zákona měl jednat „s nejvyšším urychlením“. V této otázce je dovolání přípustné, neboť otázka výkladu pojmu „s nejvyšším urychlením“ v § 92 insolvenčního zákona z hlediska založení nesprávného úředního postupu ve smyslu § 13 odst. 1, věty druhé a třetí, OdpŠk nebyla v rozhodování dovolacího soudu dosud řešena.

Podle § 92 IZ, ve znění do 31. 12. 2013, je odvolací soud povinen projednat a rozhodnout odvolání proti rozhodnutím insolvenčního soudu vydaným v insolvenčním řízení s nejvyšším urychlením, a to nejprve odvolání proti rozhodnutí o nařízení předběžného opatření, proti rozhodnutí o úpadku a proti rozhodnutí o způsobu řešení úpadku.

Podle § 93 odst. 1 IZ, ve znění do 31. 12. 2013, jde-li o odvolání proti rozhodnutí o nařízení předběžného opatření, proti rozhodnutí o úpadku a proti rozhodnutí o způsobu řešení úpadku, předloží soud prvního stupně věc odvolacímu soudu, jakmile všem účastníkům uplyne lhůta k podání odvolání; po uplynutí této lhůty úkony směřující k odstranění vad včasného odvolání, k doručení odvolání ostatním účastníkům, k vyšetření podmínek řízení nebo jiná obdobná šetření činí předseda senátu odvolacího soudu.

Podle § 93 odst. 2 IZ, ve znění do 31. 12. 2013, odvolání proti rozhodnutí podle odstavce 1 odvolací soud projedná a rozhodne o něm nejpozději do dvou měsíců poté, co mu bylo předloženo soudem prvního stupně; ustanovení § 92 tím není dotčeno.

Podle § 13 odst. 1 OdpŠk stát odpovídá za škodu způsobenou nesprávným úředním postupem. Nesprávným úředním postupem je také porušení povinnosti učinit úkon nebo vydat rozhodnutí v zákonem stanovené lhůtě. Nestanoví-li zákon pro provedení úkonu nebo vydání rozhodnutí žádnou lhůtu, považuje se za nesprávný úřední postup rovněž porušení povinnosti učinit úkon nebo vydat rozhodnutí v přiměřené lhůtě.

Předně je třeba zodpovědět otázku, zda pojem „s nejvyšším urychlením“ v § 92 IZ představuje zákonem stanovenou lhůtu ve smyslu § 13 odst. 1, věta druhá, OdpŠk.

Insolvenční zákon pojem lhůty sám neupravuje a vychází, včetně počítání lhůt, z obecné úpravy v § 55 a násl. o. s. ř. (srov. § 7 IZ). Ta předpokládá stanovení lhůty v rozsahu hodin, dnů, týdnů, měsíců nebo let (§ 57 odst. 1 a 2 o. s. ř.). Z toho je zřejmé, že jiný pokyn zákonodárce ohledně toho, s jakou rychlostí má být určitý úkon učiněn nebo rozhodnutí vydáno (např. výše uvedené „s nejvyšším urychlením“ nebo „bezodkladně“ v § 75c odst. 2 o. s. ř.), nepředstavuje stanovení lhůty pro učinění daného úkonu nebo vydání rozhodnutí ve smyslu § 13 odst. 1, věty druhé, OdpŠk, a lze proto jen zkoumat, zda šlo o úkon učiněný či rozhodnutí vydané v době přiměřené ve smyslu téhož ustanovení věty třetí.

V případě odvolání proti rozhodnutí o nařízení předběžného opatření, proti rozhodnutí o úpadku a proti rozhodnutí o způsobu řešení úpadku stanoví § 92 IZ pořadí, v jakém o nich má být odvolacím soudem rozhodnuto a zároveň v § 93 odst. 2 IZ limituje pojem „s nejvyšším urychlením“ tak, že o daných odvoláních má být rozhodnuto do dvou měsíců od předložení věci s odvoláním odvolacímu soudu. Případné překročení této lhůty by již znamenalo nesprávný úřední postup ve smyslu § 13 odst. 1, věta druhá, OdpŠk.

S žalobcem předně nelze souhlasit v tom, že by poskytnutí souhlasu soudu insolvenčnímu správci podle § 227 IZ bylo rozhodnutím o způsobu řešení úpadku. Těmi jsou ve smyslu ustanovení § 4 odst. 2 IZ rozhodnutí o prohlášení konkursu na majetek dlužníka, rozhodnutí o povolení reorganizace a rozhodnutí o povolení oddlužení. Z toho je zřejmé, že dvouměsíční lhůta stanovená § 93 odst. 2 IZ se v případě rozhodování o odvolání proti souhlasu soudu poskytnutému podle § 227 IZ neuplatní a pro účely posouzení existence nesprávného úředního postupu ve smyslu § 13 odst. 1, věta třetí, OdpŠk je třeba obecně posoudit, zda odvolací soud učinil úkon, tj. rozhodl o žalobcem uplatněném odvolání, v době přiměřené.

K tomu je třeba dodat, že ačkoliv je rozhodnutí odvolacího soudu v odvolacím řízení formálně rozhodnutím, nemůže se v případě prodlení s jeho vydáním překračující dobu přiměřenou jednat o nesprávný úřední postup založený porušením povinnosti vydat rozhodnutí v přiměřené době, jak to má na mysli § 13 odst. 1, věta třetí, OdpŠk. Porušení povinnosti vydat rozhodnutí v daném ustanovení se totiž odvíjí od porušení práva na projednání věci v přiměřené lhůtě, chráněného čl. 6 odst. 1 Úmluvy o ochraně lidských práv a svobod, publikované ve Sbírce zákonů pod č. 209/1992 Sb., a vztahuje se proto ke skončení řízení v určité věci (srov. stanovisko občanskoprávního a obchodního kolegia Nejvyššího soudu ze dne 13. 4. 2011, sp. zn. Cpjn 206/2010, uveřejněné pod č. 58/2011 Sbírky soudních rozhodnutí a stanovisek, k výkladu ustanovení § 13 odst. 1, věty druhé a třetí, a § 31a OdpŠk v případě nevydání rozhodnutí v přiměřené lhůtě).

Případné prodlení soudu s vydáním nemeritorního rozhodnutí je proto třeba posoudit z hlediska porušení povinnosti učinit úkon v době zákonem stanovené nebo přiměřené ve smyslu § 13 odst. 1, věta druhá a třetí, OdpŠk, nikoliv z hlediska porušení povinnosti vydat rozhodnutí.

Závěr o tom, zda byl určitý úkon učiněn v přiměřené době ve smyslu § 13 odst. 1, věty třetí, OdpŠk, je vždy odvislý od konkrétních okolností případu, zejména od závažnosti újmy, která v případě neprovedení úkonu hrozí a které má daný úkon zabránit, popř. ji v případě již nastalé újmy zmírnit.

V nyní posuzovaném případě bylo odvolání žalobcem podáno dne 30. 6. 2010. Vrchní soud v Olomouci o něm rozhodl dne 22. 9. 2010, tedy za necelé tři měsíce od jeho podání. Rozhodnutí odvolacího soudu bylo žalobci doručeno dne 19. 10. 2010. Vzhledem k tomu, že ze skutkových zjištění nevyplývá, že by

žalobci hrozila jakákoliv újma v příčinné souvislosti s trváním odvolacího řízení, a to zejména z důvodu, že jím podané odvolání bylo objektivně nepřipustné, Nejvyšší soud uzavírá, že Vrchní soud v Olomouci věc projednal a rozhodl o ní v časovém horizontu, který za daných skutkových okolností odpovídá pojmu „s nejvyšším urychlením“ v § 92 IZ. Dovolací námitka žalobce dovozující opak tak není důvodná.

Pro úplnost Nejvyšší soud dodává, že se neztotožňuje s názorem žalobce, podle kterého pojem „s nejvyšším urychlením“ v § 92 IZ je nutno vykládat tak, že by měl soud povinnost rozhodnout o odvolání v rádech dnů, maximálně týdnů. Žalobce ve své argumentaci vychází z rozsudku Městského soudu v Praze ze dne 22. 10. 2008, č.j. 9 Ca 144/2007-27, publikovaného pod č. 1826/2009 ve Sbírce rozhodnutí Nejvyššího správního soudu. Ten se ovšem netýká výkladu insolvenčního zákona, ale povolení k trvalému pobytu, o jehož vydání je podle § 67 odst. 1 zákona č. 326/1999 Sb., o pobytu cizinců na území České republiky (ve znění do 20. 12. 2007), nutno požádat neprodleně po ukončení řízení o udělení mezinárodní ochrany. Podle názoru Nejvyšší soudu nelze neurčité právní pojmy „neprodleně“ a „s nejvyšším urychlením“ vykládat bez dalšího totožně, neboť se týkají zcela odlišných řízení, vztahují se k odlišným subjektům (v prvním případě k žadateli o udělení trvalého pobytu, ve druhém k povinnosti odvolacího soudu rozhodnout o odvolání) a liší se i mírou kvalifikovanosti potřebné k jejich učinění.

Podle dovolatele měl zároveň Vrchní soud v Olomouci rozhodnout v takové lhůtě, aby žalobce stačil podat proti rozhodnutí Krajského soudu v Brně žalobu pro zmatečnost, případně ústavní stížnost. I v této části je dovolání přípustné, neboť otázka, zda je nesprávným úředním postupem soudu odmítnutí (nepřipustného) odvolání až po uplynutí lhůty, v níž mohl odvolatel brojit proti odvoláním napadenému rozhodnutí jinými prostředky, nebyla Nejvyšším soudem dosud řešena.

Dovolání v této části však není důvodné. Takto tvrzenou povinnost soudu vydat rozhodnutí ve lhůtě, ve které by poškozený pro případ nepřipustnosti podaného opravného prostředku stihl brojit proti napadenému rozhodnutí ještě jinými prostředky, nestanoví žádný právní předpis, proto se nemůže se jednat o nesprávný úřední postup ve smyslu § 13 odst. 1, věty první, OdpŠk.

V posuzovaném případě navíc podané odvolání nebránilo žalobci v tom, aby vedle něj podal ústavní stížnost či žalobu pro zmatečnost, pokud se domníval, že by se mu jimi dostalo ochrany jeho práv.

Vzhledem k přípustnosti dovolání Nejvyšší soud taktéž přezkoumal napadené rozhodnutí z hlediska vad řízení, které mohly mít za následek nesprávné rozhodnutí ve věci samé (§ 242 odst. 3 o. s. ř.).

Dovolatel má za to, že odvolací soud na str. 2 – 4 svého rozsudku v rozporu s § 157 odst. 2 o. s. ř. opsal skutkové přednesy žalobce, a namítá, že mu nebyl zaslán protokol o jednání před soudem prvního stupně, konaném dne 8. 11. 2011,

ačkoliv o to požádal, což nenapravil nebo neodůvodnil ani odvolací soud. K tomu Nejvyšší soud uvádí, že se nejedná o vady, která by mohly mít za následek nesprávné rozhodnutí odvolacího soudu ve věci samé, a proto k nim nepřihlížel.

Dále dovolatel tvrdí, že mu nebylo zasláno vyjádření žalované v odvolacím řízení. Ze spisu ovšem vyplývá, že se žalovaná k odvolání nevyjádřila. Námitka tedy není důvodná.

Podle dovolatele odvolací soud písemně neinformoval o nařízeném jednání, které proběhlo dne 13. 3. 2012, jak lze zjistit z internetové stránky www.info-soud.justice.cz. Zároveň ale dovolatel tvrdí, že odvolací soud rozhodl bez jednání, ačkoliv k tomuto postupu nedal žalobce výslovný písemný souhlas.

Nejvyšší soud ze spisu zjistil, že odvolací soud zaslal dne 30. 1. 2012 žalobci datovou zprávu s přílohou „vz. 113“. Jak vyplývá ze sdělení Ministerstva spravedlnosti ze dne 18. 6. 2009, č.j. 126/2009–OD–Org, jedná se o vzor č. 113 – usnesení o výzvě k vyjádření, zda účastníci souhlasí s rozhodnutím o odvolání bez nařízení jednání (jehož součástí je i doložka, že nevyjádřili-li se účastníci v určené lhůtě, bude soud předpokládat, že s rozhodnutím o odvolání bez nařízení jednání souhlasí). Podle doručky byla tato datová zpráva dodána do datové schránky žalobce dne 30. 1. 2012, doručena do doby poslední kontroly doručení, která proběhla dne 2. 2. 2012, však nebyla. Na základě § 17 odst. 4 zákona č. 300/2008 Sb., o elektronických úkonech a autorizované konverzi dokumentů, tak musela být tato datová zpráva doručena nejpozději dne 9. 2. 2012. Výzva byla tedy doručena v souladu se zákonem. Žalobce na výzvu nereagoval, což v souladu s § 101 odst. 4 ve spojení s § 211 o. s. ř. odvolací soud správně vyložil tak, že žalobce nemá proti rozhodnutí o odvolání bez nařízeného jednání žádné námítky (srov. usnesení Nejvyššího soudu ze dne 26. 3. 2008, sp. zn. 32 Cdo 218/2008). Odvolací soud proto rozhodl, aniž by nařizoval jednání, v souladu s § 214 odst. 3 o. s. ř. Dne 13. 3. 2012 neproběhlo jednání, ale pouze vyhlášení rozsudku (viz protokol o vyhlášení rozsudku na č. l. 112).

Pokud jde o namítanou nedostatečnost odůvodnění rozsudku odvolacího soudu, Nejvyšší soud považuje napadený rozsudek za dostatečně, logicky a srozumitelně odůvodněný, a to i s ohledem na judikaturu Ústavního soudu, podle které „není porušením práva na spravedlivý proces, jestliže obecné soudy nebudují vlastní závěry na podrobné oponentuře (a vyvracení) jednotlivě vznesených námítek, pakliže proti nim staví vlastní ucelený argumentační systém, který logicky a v právu rozumně vyloží tak, že podpora správnosti jejich závěrů je sama o sobě dostatečná“ (nález ze dne 12. 2. 2009, sp. zn. III. ÚS 989/08, odst. 68; dále např. usnesení ze dne 10. 12. 2013, sp. zn. I. ÚS 3047/2013).

Dovolací soud ze spisového materiálu neshledal, že řízení bylo stíženo někteřou jinou vadou uvedenou v § 229 odst. 1, § 229 odst. 2 písm. a) a b) a § 229 odst. 3 o. s. ř. nebo jinou vadou řízení, která mohla mít za následek nesprávné rozhodnutí ve věci.

Nejvyšší soud z výše uvedených důvodů dovolání žalobce v rozsahu, v němž směřuje proti rozsudku odvolacího soudu ve výroku potvrzujícím zamítnutí žaloby na uložení povinnosti žalované písemně se omluvit podle § 243b odst. 2, části věty před středníkem, o. s. ř. zamítl.

Dovolání žalobce do výroku o náhradě nákladů řízení je zcela nepřípustné (srov. např. usnesení Nejvyššího soudu ze dne 31. 1. 2002, sp. zn. 29 Odo 874/2001, uveřejněné pod č. 4/2003 Sbírkou soudních rozhodnutí a stanovisek, nebo ze dne 9. 7. 2012, sp. zn. 28 Cdo 1886/2012). V této části proto Nejvyšší soud podle ustanovení § 243b odst. 5 a § 218 písm. c) o. s. ř. dovolání odmítl.

Právo na náhradu škody ve výši rozdílu mezi částkou, které by se věřiteli společností s ručením omezeným dostalo na úhradu jeho pohledávky v konkursu vedeném podle zákona č. 328/1991 Sb. (ve znění účinném do 31. 12. 2007), kdyby jednatel společnosti s ručením omezeným včas podal návrh na prohlášení konkursu na její majetek, a částkou, kterou věřitel na úhradu své pohledávky v konkursu obdržel, je v případě, že smlouva o postoupení pohledávky neurčuje jinak, právem spojeným s postoupenou pohledávkou (§ 524 odst. 2 obč. zák.), bez zřetele k tomu, že odpovědnost za škodu se vyvozuje vůči jiné osobě (jednateli) než vůči společnosti s ručením omezeným (dlužníku postoupené pohledávky).

Má-li být náhrada škody ve formě peněžitého plnění poskytnuta v rozsahu, v němž se pohledávka věřitele vůči jeho dlužníku stala nedobytnou v důsledku porušení povinnosti podat včas návrh na prohlášení konkursu na majetek dlužníka podle zákona č. 328/1991 Sb. (ve znění účinném do 31. 12. 2007), pak dnem, kdy taková škoda vznikla (nejpozději mohla vzniknout), je den, kdy byl skutečně podán návrh na prohlášení konkursu na majetek dlužníka. Od tohoto dne totiž již případný pokles míry uspokojení věřitelovy pohledávky z majetku dlužníka nelze odvozovat od porušení povinnosti podat návrh na prohlášení konkursu na majetek dlužníka.

(Rozsudek Nejvyššího soudu ze dne 30. 6. 2014,
sp. zn. 29 Cdo 2735/2012, ECLI:CZ:NS:2014:29.CDO.2735.2012.1)

Rozsudkem ze dne 6. 12. 2010 zamítl **O b v o d n í s o u d** pro Prahu 9 žalobu (podanou 16. 7. 2008), kterou se žalobce L. H. domáhal vůči žalovaným 1) V. E. a 2) Z. R. toho, aby mu společně a nerozdílně zaplatili částku 1 826 761,60 Kč, s příslušenstvím tvořeným konkretizovanými zákonnými úroky z prodlení za dobu od 1. 4. 2008 do zaplacení (bod I. výroku), a rozhodl o nákladech řízení (body II. a III. výroku) a o nákladech státu (bod IV. výroku).

Soud při posuzování důvodnosti žalobou uplatněného nároku vyšel zejména z toho, že:

1) Podle výpisu z obchodního rejstříku týkajícího se společnosti T byli oba žalovaní jednateli společnosti T v době od 7. 10. 1998 do 2. 2. 2008, každý z nich s právem jednat za společnost T samostatně.

2) Společnost T podala u Městského soudu v Praze (dále též jen „konkursní soud“) dne 7. 6. 2005 návrh na prohlášení konkursu na svůj majetek. Návrh na prohlášení konkursu je odůvodněn vyúčtováním hospodářského výsledku za rok 2004 a daňovým přiznáním za rok 2004, podle kterého společnost T vykázala ztrátu 2 681 529 Kč.

3) Usnesením ze dne 16. 3. 2006, které nabylo právní moci 23. 3. 2006, prohlásil konkursní soud konkurs na majetek společnosti T.

4) T. Z. přihlásil dne 15. 6. 2006 do konkursu vedeného na majetek společnosti T pohledávku ve výši 1 826 761,60 Kč. Pohledávka byla zjištěna při přezkumném jednání konaném dne 11. 10. 2006 jako nevykonatelná pohledávka druhé třídy bez nároku na oddělené uspokojení.

5) Usnesením ze dne 5. 3. 2007, které nabylo právní moci 5. 4. 2007, zrušil konkursní soud konkurs na majetek společnosti T pro nedostatek majetku.

6) T. Z. (jako postupitel) uzavřel se žalobcem (jako postupníkem) dne 25. 10. 2007 smlouvu o postoupení pohledávky (dále jen „postupní smlouva“), jejímž předmětem byla pohledávka za společností T ve výši 1 826 761,60 Kč z titulu tichého vkladu postupitele do společnosti T.

7) Rozsudkem ze dne 12. 4. 2010 zprostil Obvodní soud pro Prahu 5 oba žalované obžaloby, která jim v bodě II. kladla za vinu, že nejpozději k datu 31. 3. 2004 věděli, že společnost T je velmi pravděpodobně předlužena a její majetek včetně předpokládaných zisků z pokračování v předmětu podnikání společnosti T jim v budoucnu neumožní pokrýt níže (rozuměj v obžalobě) uvedené přijaté závazky a aniž by jim byla známa jakákoliv podložená skutečnost, která by tomu mohla zabránit, neprovedli důslednou analýzu ekonomického stavu společnosti, při které by bylo zjištěno předlužení, i přesto nechali referenty objednat zboží ve prospěch společnosti T, které nebylo dodavatelům nikdy zapláceno, a toto zboží použít ve prospěch společnosti T. Rozsudek ve zprošťující části nabyl právní moci 15. 5. 2010.

Na tomto základě dospěl soud – vycházející z ustanovení § 1 odst. 1 a 3, § 3 odst. 1 a 2 a § 4 odst. 3 zákona č. 328/1991 Sb., o konkursu a vyrovnání (dále též jen „ZKV“), z ustanovení § 524 zákona č. 40/1964 Sb., občanského zákoníku, a z ustanovení § 135 odst. 1 zákona č. 513/1991 Sb., obchodního zákoníku, k následujícím závěrům:

1) Postupní smlouvou nebyl postoupen nárok na náhradu škody dle § 3 odst. 2 ZKV (konstatování v článku I. postupní smlouvy, že je zřejmé, že statutární orgány dlužníka nesplnily povinnost podat návrh na konkurs bez zbytečného odkladu, není jednoznačným vyjádřením vůle postoupit tuto pohledávku). Žalobce tak nemá věcnou aktivní legitimace v tomto řízení, neboť není účastníkem hmotně právního vztahu vymezeného žalobou.

2) Žalovaní byli v době úpadku společnosti T jejími jednateli s právem jednat samostatně a každý z nich tak měl povinnost podat návrh na prohlášení konkursu bez zbytečného odkladu poté, co se dozvěděli (respektive při řádné péči měli dozvědět) o úpadku společnosti T.

3) Základním východiskem pro zjištění, zda žalovaní porušili právní povinnost dle § 3 odst. 2 ZKV, je, zda povinnost žalovaných podat návrh na prohlášení konkursu zde byla dříve, než v den skutečného podání, k čemuž dospěl Nejvyšší

soud např. ve věci sp. zn. 29 Odo 1220/2005; jde o rozsudek Nejvyššího soudu ze dne 27. 9. 2007, sp. zn. 29 Odo 1220/2005, uveřejněný pod číslem 33/2008 Sbírky soudních rozhodnutí a stanovisek (dále jen „R 33/2008“), který je (stejně jako další rozhodnutí Nejvyššího soudu zmíněná níže, vydaná v době od 1. 1. 2001) dostupný i na webových stránkách Nejvyššího soudu.

4) Ze zprošujícího rozsudku Obvodního soudu pro Prahu 5 je zřejmé, že ještě v červenci 2004 očekávali žalovaní oprávněně výnos z obchodní činnosti společnosti, který by značně zlepšil hospodářskou kondici společnosti T. Poté, co se tento zisk nerealizoval a co se žalovaní seznámili s hospodářským výsledkem a podklady pro daňové přiznání za rok 2004 podávané k 31. 3. 2005, podali 7. 6. 2005 návrh na prohlášení konkursu pro předlužení společnosti T.

5) Společnost T během roku 2004 nezastavila platby, takže úpadek ve formě platební neschopnosti dle § 1 odst. 2 ZKV zjevně nepřicházel v úvahu.

6) Žalovaní nebyli schopni přijmout kvalifikovaný závěr, zda společnost T je v úpadku předlužením, jen sdílením nebo předáváním výstupů z účetnictví; k tomu potřebovali zpracovanou účetní závěrku, vyúčtování hospodářského výsledku a inventuru majetku, kteréžto dokumenty byly zpracovány až v souvislosti s plněním daňové povinnosti.

7) Jestliže žalovaní podali návrh na konkurs 7. 6. 2005, tedy přibližně dva měsíce po té, co zjistili předlužení společnosti, pak jej nepochybně podali bez zbytečného odkladu, tedy včas.

8) Žalobcův argument, že kdyby žalovaní podali návrh na prohlášení konkursu včas, majetek společnosti by postačoval k plné úhradě všech pohledávek za společností T, má soud za nepochopitelný. Žalobcova pohledávka byla pohledávkou druhé třídy a žalobce nebyl odděleným věřitelem dle § 28 ZKV. Je proto zřejmé, že uspokojení žalobcovy pohledávky by předcházelo uspokojení celé řady jiných věřitelů (nebyla by uspokojena v plné výši, i kdyby byl návrh na konkurs podán před 7. 6. 2005). Jestliže žalobce požadoval na náhradu škody ve výši celé přihlášené pohledávky (1 826 761,60 Kč s příslušenstvím), pak neprokázal výši škody.

K odvolání žalobce M ě s t s k ý s o u d v Praze rozsudkem ze dne 17. 1. 2012, ve znění opravného usnesení ze dne 9. 11. 2012, změnil rozsudek soudu prvního stupně tak, že žalovaným uložil zaplatit žalobci do tří dnů od právní moci rozsudku společně a nerozdílně částku 1 826 761,60 Kč, s příslušenstvím tvořeným konkretizovanými úroky z prodlení za dobu od 1. 4. 2008 do zaplacení (první výrok). Dále rozhodl odvolací soud o nákladech řízení před soudy obou stupňů (druhý výrok). Jako se žalobcem přitom již jednal se společností A., spol. s r. o., jejíž vstup do řízení na místo původního žalobce připustil usnesením ze dne 15. 8. 2011.

Odvolací soud po doplnění a zopakování dokazování vyšel dále z toho, že:

1) T. Z. se zúčastnil na podnikání společnosti T jako tichý společník. Jeho vklad do společnosti T činil 1 160 000 Kč, byl vložen na dobu 5 let a měl být vypořádán

nejpozději do 30. 4. 2003, s tím, že za prodlení se zaplacením této částky náležel T. Z. 20% úrok z prodlení. V uvedeném termínu nebyl vklad vypořádán.

2) Podle postupní smlouvy došlo k postoupení pohledávky po zrušení konkursu vedeného na majetek společnosti T a po výmazu společnosti T z obchodního rejstříku. Postupitel prohlásil, že má za společnosti T pohledávku z tichého vkladu do společnosti T, která v rozporu se smlouvou o tichém společenství nebyla vrácena, ani nebyla, byť zčásti, uspokojena v konkursním řízení vedeném na majetek společnosti T (byť v něm byla zjištěna). Současně postupitel uvedl, že statutární orgány úpadce porušily povinnost uvedenou v § 3 ZKV, proto odpovídají společně a nerozdílně za škodu, která mu vznikla tím, že nebyl včas podán návrh na konkurs. V článku I. odst. 1 postupní smlouvy smluvní strany deklarovaly, že s postoupenými pohledávkami přechází na postupníka i jejich příslušenství a všechna práva s nimi spojená.

3) Podle uznání dluhu z 29. 10. 2003, adresovaného A. Z., dlužila společnost T částku 265 254 Sk, kterou uznala co do důvodu a výše a kterou se zavázala splácet počínaje listopadem 2003 po 20 000 Kč měsíčně.

4) V roce 2003 evidovala společnost T splatné a dosud neuhrazené závazky za služby, které jí poskytl T. Z., a které činily k 8. 12. 2003 částku 1 158 351,20 Kč (šlo o faktury neuhrazené buď vůbec, nebo jen zčásti, v převážné míře z toku 1999, jedna z roku 2001 a jedna z roku 2003). Podle dohody o uznání závazků ze dne 8. 12. 2003 uznala společnost T tyto závazky vůči T. Z. co do důvodu i výše.

5) Podle znaleckého posudku zpracovaného v trestním řízení žalovaných splnila společnost T podmínky pro úpadek ve formě platební neschopnosti k 11. 4. 2001 (k tomuto dni měla více věřitelů, jejichž splatné závazky nebyla schopna uspokojit). Mezi tyto pohledávky patřila převážná část pohledávek T. Z. uznaných 8. 12. 2003 (všechny faktury z roku 1999). Kdyby byl návrh na prohlášení konkursu na majetek společnosti T podán k 11. 4. 2001, postačoval by majetek společnosti k uspokojení všech tehdy splatných závazků v rozsahu 41,21 %. V úpadku ve formě předlužení se společnost T ocitla (již) k 31. 12. 2003, kdy byl její majetek (5 539 000 Kč) nižší, než její splatné závazky (5 906 629 Kč). K úpadku společnosti T ve formě předlužení přispělo přijímání nových závazků v době, kdy již byla v úpadku ve formě platební neschopnosti.

6) Podle výpovědi K. J., která vedla účetnictví společnosti T od roku 1999 do roku 2004, učiněné v trestním řízení, se problémy ve financování společnosti T začaly projevat již v roce 2003, nejvíce se však projevíly v roce 2004 po měsíčních nárůstech ztrát. Na to, že příjmy společnosti T jsou nižší, než její závazky, upozorňovala K. J. především prvního žalovaného (již na jaře roku 2004). Když se situace nelepšila a jednatelé společnosti T nepřijali žádná opatření, důrazně na vzniklou situaci začala upozorňovat někdy od října 2004. Žalovaní byli informováni o stavu společnosti a jejich problémech; měli o tom přehled, neboť K. J. s nimi veškeré problémy konzultovala.

7) Podle dokladů připojených k podáním, jimiž se poškození připojili (se svými nároky) k trestnímu řízení, společnost T nebyla schopna plnit své splatné závazky od jara roku 2004, přičemž první žalovaný musel vědět o platební neschopnosti nejpozději v listopadu 2004, kdy podepsal písemné uznání závazku (ve výši téměř 900 000 Kč) vůči společnosti A.

8) Rozsudkem Obvodního soudu pro Prahu 5 ze dne 12. 4. 2010 byl první žalovaný odsouzen pro trestný čin zpronevěry, jehož se dopustil jako jednatel společnosti T tím, že ke škodě společnosti A peníze utržené za zboží z konsignačního skladu, které měly být předány společnosti A, následně použil ve prospěch společnosti T, za což mu byl uložen trest odnětí svobody v trvání jednoho roku, jehož výkon byl odložen na zkušební dobu dvou let.

9) Předlužení společnosti T bylo v návrhu na prohlášení konkursu na její majetek odůvodněno tím, že jediný majetek společnosti T činí 32 351 Kč (hotovost v pokladně 4843 Kč, pohledávky za obchodními partnery ve výši 19 138 Kč a provozní zálohy ve výši 8370 Kč).

10) V seznamu pohledávek přihlášených do konkursu vedeného na majetek společnosti T je pod pořadovým číslem 23 uvedena pohledávka T. Z. ve výši 1 826 761,60 Kč z titulu vkladu tichého společníka do společnosti T. Pohledávka byla zjištěna jako nevykonatelná, s tím, že tvoří 21% podíl z celkem přihlášených a správcem konkursní podstaty uznaných pohledávek.

Na takto doplněném skutkovém základě odvolací soud uzavřel, že soud prvního stupně sice na zjištěný skutkový stav aplikoval odpovídající zákonná ustanovení, avšak učinil nesprávné právní závěry. V jednotlivostech pak odvolací soud argumentoval následovně:

a) K věcné legitimaci žalobce.

Odvolací soud nesdílí závěr soudu prvního stupně o nedostatku věcné legitimacy původního žalobce. Dovojuje, že ve smyslu § 525 odst. 2 obč. zák. nic nebránilo postoupení pohledávky, přičemž ve smyslu ustanovení § 524 odst. 2 obč. zák. je nepochybně třeba považovat za právo vážící se k postupované pohledávce i právo na náhradu škody.

Pohledávka byla sice v konkursu zjištěna, avšak vzhledem k tomu, že nedošlo „k rozvrhovému řízení“, nelze dle ustálené judikatury Nejvyššího soudu považovat seznam pohledávek zjištěných v konkursu za exekuční titul (srov. např. usnesení Nejvyššího soudu ze dne 25. 7. 2008, sp. zn. 20 Cdo 5078/2007). T. Z. proto s postupovanou pohledávkou nemohl převést právo ji přímo vymáhat na společnosti T.

S pohledávkou mohl postoupit (a z logiky věci původnímu žalobci postoupil) právo na její uplatnění žalobou u soudu. Vůči společnosti T z titulu úhrady vkladu tichého společníka a vůči žalovaným z titulu jejich ručení za závazky společnosti T ve smyslu ustanovení § 194 odst. 5 a 6 obch. zák. Vůči žalovaným (jako statutárním orgánům společnosti T) pak mohl vedle již uvedeného práva na zaplacení

pohledávky z titulu ručení postoupit též právo na náhradu škody dle ustanovení § 3 odst. 2 ZKV. To mu svědčilo za situace, kdy po zrušení konkursu bylo zřejmé, že společnost T nemá žádný majetek (a následně byla vymazána z obchodního rejstříku ke 2. 2. 2008) a že uspokojení pohledávky se nedomůže žalobou na její zaplacení.

„Konstatování“ v článku I. bodu 1. postupní smlouvy (že statutární orgány úpadce porušily povinnost uvedenou v § 3 ZKV, a proto odpovídají společně a nerozdílně za škodu, která postupiteli vznikla tím, že nebyl podán včas návrh na konkurs) tak odvolací soud považuje za „výslovné konstatování existence práva vázícího se k postupované pohledávce“, které bylo postoupeno s pohledávkou dle článku I. odst. 2 postupní smlouvy.

Tak jak žalobce vymezil skutek v žalobě, je zřejmé, že se domáhá zaplacení žalované částky právě z titulu náhrady škody dle ustanovení § 3 odst. 2 ZKV (nikoliv z titulu ručení za závazky zaniklé společnosti dle ustanovení § 194 odst. 5 a 6 obch. zák.).

b) K promlčení.

Pohledávka T. Z. z titulu tichého vkladu do společnosti T se stala splatnou 30. 4. 2003, takže promlčecí doba začala běžet 1. 5. 2003, kdy T. Z. mohl uplatnit pohledávku u soudu. Jelikož jde o pohledávku z obchodního vztahu, je promlčecí doba čtyřletá (§ 397 obch. zák.) a uběhla by 30. 4. 2007.

Tím, že v průběhu této doby bylo „zahájeno konkursní řízení“ vůči společnosti T a T. Z. přihlásil pohledávku do konkursu, došlo ve smyslu § 402 obch. zák. ke stavení běhu promlčecí doby. Ke dni zahájení konkursního řízení (k 7. 6. 2005) uběhly z této doby 2 roky a 38 dnů. Běh promlčecí doby se pak obnovil dnem následujícím po právní moci usnesení, kterým byl konkurs zrušen, tj. 6. 4. 2007.

Postupní smlouva byla uzavřena v době, kdy promlčecí doba ještě nedoběhla, a původní žalobce podal žalobu ohledně postoupené pohledávky 16. 7. 2008. V době od nabytí právní moci usnesení o zrušení konkursu do podání žaloby uplynulo z promlčecí doby dalších 436 dnů. Do konce běhu obecné čtyřleté promlčecí doby tak ke dni podání žaloby zbývalo ještě 66 dnů. Dosud též neuběhla ani desetiletá promlčecí doba ve smyslu § 408 odst. 1 obch. zák.

Odvolací soud tak námitku promlčení uplatněnou oběma žalovanými (k níž se soud prvního stupně výslovně nevyjádřil) neměl za důvodnou.

c) Ke škodě.

Žalobce prokázal i vznik škody a její výši. Konkursním spisem bylo prokázáno, že v době podání návrhu na konkurs jmění společnosti T činilo 32 351 Kč a její závazky 8 251 467 Kč. V konkursním řízení nebyla uspokojena žádná z přihlášených a zjištěných pohledávek a konkurs byl zrušen pro nedostatek majetku. Škoda vznikla žalobci tím, že „žalovaná pohledávka“ mu nebyla zaplacena v době její splatnosti, nebyla uspokojena ani v konkursu a žalobce se nemůže domáhat jejího uspokojení ani žalobou vůči společnosti T, vymazané z obchodního rejstříku ke 2. 2. 2008.

Škoda vznikla (dle odvolacího soudu) v žalované výši (v rozsahu částky uplatněné v konkursu). Výši škody je třeba posuzovat dle druhé právní věty R 33/2008, neboť žalobcova pohledávka vznikla v době, kdy žalovaní již byli v prodlení se splněním povinnosti dle § 3 odst. 2 ZKV. Společnost T byla v úpadku k 11. 4. 2001 a žalobci (respektive T. Z.) vznikla pohledávka z tichého vkladu k 31. 12. 2002 a s dalšími závazky vůči tichému společníku měla být vypořádána do 30. 4. 2003. K tomuto dni činila pohledávka 1 160 000 Kč. Ke dni podání návrhu na prohlášení konkursu zahrnovala pohledávka i sjednaný 20% úrok z prodlení a činila tak 1 826 761,60 Kč (takto byla pohledávka specifikována v přihlášce do konkursu a byla tak i zjištěna). Na pohledávku nebylo ničeho zapláceno ke dni podání návrhu na konkurs ani v průběhu konkursu, takže výše škody činí 1 826 761,60 Kč.

d) K vyvinění žalovaných a k novým skutečnostem.

V řízení byla prokázána i příčinná souvislost mezi protiprávním jednáním a vznikem škody. Ze znaleckého posudku se podává, že kdyby žalovaní podali návrh na prohlášení konkursu bezodkladně poté, co se společnost T ocitla v úpadku ve formě platební neschopnosti, tedy nejpozději do konce roku 2001 (což je lhůta postačující k sumarizaci majetku, závazků a pohledávek společnosti T, k provedení mimořádné inventury apod., tedy k soustředění všech podkladů potřebných pro podání návrhu na konkurs), postačoval by majetek společnosti T k uspokojení pohledávek všech věřitelů v rozsahu 41,21 %.

Návrh na konkurs by tak byl podán včas a ke vzniku škody by vůbec nedošlo. Ve skutečnosti byl návrh na konkurs podán až v červnu 2005, kdy společnost T již neměla žádný majetek a pohledávky věřitelů již nemohly být uspokojeny. Je tedy zřejmé, že je dána příčinná souvislost mezi porušením povinnosti uložené žalovaným ustanovením § 3 odst. 2 ZKV a škodou vzniklou žalobci.

Žalovaní netvrdili v řízení před soudem prvního stupně skutečnosti, které by je zbavily odpovědnosti, vyjma odkazu na rozsudek Obvodního soudu pro Prahu 5 (trestní soud se však nezabýval tím, zda žalovaní porušili povinnost dle § 3 odst. 2 ZKV). To, že žalovaní očekávali v polovině roku 2004 uskutečnění obchodu, z něhož by získali větší finanční částku, je odpovědnosti nezbavuje. I kdyby obchod proběhl tak, jak měl (kdyby nedošlo k započtení plnění na jinou pohledávku), nestačily by získané finanční prostředky k pokrytí všech splatných závazků společnosti; ty v té době činily více než 5 miliónů Kč a zisk (z obchodu) byl očekáván v řádu statisíců (podle žalovaných měl činit kolem 400 000 Kč).

Žalovaní až v odvolání proti rozsudku soudu prvního stupně poukázali na to, že T. Z. vykonával až do konce roku 2003 funkci ekonomického poradce společnosti T a zpracovával ekonomické podklady, jakož i na to, že byl členem Komory specialistů pro krizové řízení a insolvenční v ČR. Jeho povinností tak bylo upozornit žalované, že společnost je předlužena, případně, že je v úpadku pro platební neschopnost a že má být podán návrh na konkurs, což neučinil. Jde sice o okolnosti, které by mohly vést k vyvinění žalovaných, ovšem tyto existovaly a žalovaným

byly známy již v řízení před soudem prvního stupně; přesto nebyly uplatněny. Odvolací soud je proto v odvolacím řízení posoudil jako „nepřípustné novoty“ a při svém rozhodnutí k nim nepřihlížel.

e) K vědomosti žalovaných o úpadku společnosti T.

Podle ustálené judikatury je odpovědnost osob uvedených v § 3 odst. 2 ZKV za porušení povinnosti podat návrh na prohlášení konkursu na majetek dlužníka obecnou občanskoprávní odpovědností za škodu založenou na presumpci zavinení, s možností dotčených osob se této odpovědnosti zprostit (R 33/2008). Bylo tedy na žalobci, aby prokázal, že žalovaní porušili právní povinnost uloženou jim usnesením § 3 odst. 2 ZKV, že mu vznikla škoda a že je příčinná souvislost mezi vznikem škody a protiprávním jednáním žalovaných. Na žalovaných pak je, aby prokázali, že za vzniklou škodu neodpovídají. Po doplnění dokazování dospěl odvolací soud k závěru, že žalobce prokázal všechny zákonné předpoklady pro vznik odpovědnosti žalovaných za škodu.

Cituje ustanovení § 1 odst. 2 a 3 ZKV, měl odvolací soud za prokázáno obsahem trestního spisu vedeného Obvodním soudem pro Prahu 5 (zejména pak znaleckým posudkem), že společnost T splnila předpoklady pro podání návrhu na konkurs již k 11. 4. 2001 (pro platební neschopnost). Ze znaleckého posudku vyplynulo, že v té době měla společnost T více než dva závazky po lhůtě splatnosti, které dlouhodobě nemohla uspokojit. Vědomost společnosti T (potažmo žalovaných) o existenci těchto závazků a o tom, že nemá dostatek finančních prostředků k jejich úhradě, dokládá (dle odvolacího soudu) písemné uznání závazků vůči A. Z. (25. 10. 2003) a vůči T. Z. (8. 12. 2003).

Kdyby žalovaní (jako statutární orgány společnosti T) konali s péčí řádného hospodáře ve smyslu § 194 odst. 5 obch. zák. (ve spojení s § 135 obch. zák.), museli by podat návrh na prohlášení konkursu na majetek společnosti T nejpozději v první polovině roku 2004 (a to i za předpokladu, že by se spolehli na údaje, které jim předkládala K. J.). Žalovaní však podali návrh na prohlášení konkursu o více než rok později, přičemž jen za rok 2004 došlo ke zmenšení majetku společnosti tak podstatným způsobem, že výše závazků přesáhla (dle znaleckého posudku) téměř o polovinu výši závazků vykázaných do konce roku 2003. K 31. 12. 2003 přesáhla výše splatných a neuhrazených závazků výši vlastního jmění společnosti T.

Nejde o péči řádného hospodáře, jestliže jednatelé společnosti (s ručením omezeným) svěří vedení účetnictví odborné firmě, více se o tyto záležitosti nestarají a plně se spoléhají jen na výsledky touto firmou předložené. Jednání s péčí řádného hospodáře předpokládá, že jednatelé společnosti (s ručením omezeným) mají průběžně přehled o obchodech, které uskutečnila, o jejich závazcích a pohledávkách a o celkovém stavu společnosti; to je základním předpokladem úspěšného podnikání.

Žalovaní tak porušili povinnost uloženou jim ustanovením § 3 odst. 2 ZKV, neboť návrh na prohlášení konkursu nepodali bez zbytečného odkladu.

Proti rozsudku odvolacího soudu (a to výslovně proti oběma jeho výrokům) podali dovolání oba žalovaní. Přípustnost dovolání opírají o ustanovení § 237 odst. 1 písm. a) zákona č. 99/1963 Sb., občanského soudního řádu, namítají, že jsou dány dovolací důvody uvedené v § 241a odst. 2 písm. b) a odst. 3 o. s. ř., tedy, že napadené rozhodnutí spočívá na nesprávném právním posouzení věci (odstavec 2 písm. b)) a že rozhodnutí vychází ze skutkového zjištění, které nemá podle obsahu spisu v podstatné části oporu v provedeném dokazování (odstavec 3) a shodně požadují, aby Nejvyšší soud napadené rozhodnutí zrušil a věc vrátil odvolacímu soudu k dalšímu řízení.

I. První žalovaný (dále jen „první dovolatel“) v mezích ohlášených dovolacích důvodů argumentuje následovně:

a) K věcné legitimaci žalobce.

První dovolatel míní, že i když T. Z. postoupil žalobci pohledávku zjištěnou v konkursní řízení včetně příslušenství a s postoupenou pohledávkou přecházejí dle § 524 odst. 2 obč. zák. i všechna práva s ní spojená, rozhodně nejde o právo na náhradu škody vůči jednatelům společnosti ve smyslu § 3 odst. 2 ZKV. Takové právo není právem spojeným s postoupenou pohledávkou. Postoupená pohledávka se týkala výhradně právnické osoby; šlo o pohledávku za společností T, nikoliv o pohledávku za fyzickými osobami – jednateli společnosti (žalovanými). Jde o zcela jiný subjekt a o zcela samostatné právo na náhradu škody vůči tomuto subjektu, které však T. Z. nepostoupil žalobci, neboť by to muselo být v postupní smlouvě výslovně uvedeno; postoupená pohledávka se přitom týkala nároků T. Z. vůči společnosti T ze smlouvy o tichém společenství.

První dovolatel nesouhlasí se závěrem odvolacího soudu, že došlo k postoupení nároku na náhradu škody, vycházejícím z článku II. odst. 1 postupní smlouvy, k čemuž poukazuje na obsah článku I. odst. 1 postupní smlouvy. Dovojuje, že pouhé konstatování, že statutární orgány dlužníka nesplnily svou povinnost, takže odpovídají za škodu dle § 3 odst. 2 ZKV (což první dovolatel dále popírá), rozhodně nestačí k tomu, aby byl tento „zcela samostatný a specifický nárok postoupen“. Z (postupní) smlouvy je zcela zřejmé, že se postupují pouze pohledávky za společností T, tedy právnickou osobou.

Výklad podaný odvolacím soudem má první dovolatel za nepřipustně rozšiřující; měl-li T. Z. v úmyslu postoupit i „zcela samostatný případný nárok na náhradu škody dle § 3 odst. 2 ZKV vůči jednatelům společnosti“, nic mu nebránilo uvést to v postupní smlouvě výslovně.

První dovolatel dále odkazuje na skutečnosti, které uvedl v článku II. vyjádření k odvolání žalobce ze dne 28. 3. 2011.

b) K promlčení.

Odvolací soud posoudil chybně vznesenou námitku promlčení, jestliže uzavřel, že ke dni podání žaloby chybělo do konce běhu obecné čtyřleté doby ještě 66 dnů a dovodil-li (s odkazem na ustanovení § 408 odst. 1 obč. zák.), že desetiletá proml-

čecí doba uplyne až 30. 4. 2013. Odkaz na ustanovení § 408 odst. 1 obch. zák. má první dovolatel za irelevantní, pokládá za zřejmé, že v daném případě se uplatní obecná čtyřletá promlčecí doba dle § 397 obch. zák., která začala běžet 1. 5. 2003.

Odvolací soud rovněž zcela chybně posoudil stavení běhu promlčecí doby, dospěl-li k závěru, že běh promlčecí doby se přetrhl ke dni zahájení konkursního řízení (k 7. 6. 2005). První dovolatel poukazuje na ustanovení § 402 obch. zák. a § 20 odst. 6 ZKV a dovozuje, že ke stavení běhu promlčecí doby došlo až 10. 6. 2006 (dnem, kdy T. Z. přihlásil pohledávku ze smlouvy o tichém společenství do konkursu). Čtyřletá promlčecí doba tak běžela od 1. 5. 2003 do 10. 6. 2006 a její běh se obnovil 6. 4. 2007 (dnem následujícím po dni právní moci usnesení, jímž byl zrušen konkurs). K promlčení nároku tak došlo 24. 2. 2008 a žaloba byla podána až 16. 7. 2008.

c) Ke škodě.

Odvolací soud přiznal žalobci právo na náhradu údajné škody v plné výši s poukazem na závěry obsažené v R 33/2008. Výší škody se zabývá též rozsudek Nejvyššího soudu ze dne 27. 9. 2007, sp. zn. 29 Odo 1395/2005. Napadené rozhodnutí je ale v rozporu se závěry těchto rozhodnutí.

První dovolatel uvádí, že k těmto judikátům se podrobně vyjadřoval již ve vyjádření k žalobě ze dne 12. 4. 2010, v rámci přednesu svého právního zástupce při jednání před soudem prvního stupně, a v článku III. vyjádření k odvolání žalobce ze dne 28. 3. 2011, na která „tímto odkazuje“.

První dovolatel zdůrazňuje, že odvolací soud na věc aplikoval tu pasáž R 33/2008, která se týká určení výše škody u pohledávek, které vznikly až v průběhu trvání protiprávního vztahu (v době prodlení se splněním povinnosti dle § 3 odst. 2 ZKV). Žalobcova pohledávka (respektive pohledávka jeho právního předchůdce T. Z.) však vznikla z titulu tichého společenství uzavřením smlouvy o tichém společenství a vkladem tichého společníka, tedy již dne 10. 9. 1997, kdy společnost T rozhodně nebyla v úpadku; pouze splatnost pohledávky byla dohodnuta k 30. 4. 2003. Na tento případ tak dopadá jiná část R 33/2008, podle které je škodou rozdíl mezi částkou, kterou by žalobce obdržel na úhradu své pohledávky v konkursu, kdyby návrh byl podán včas, a částkou, kterou v konkursu skutečně obdržel. Žalobce však takto určenou výši škody nijak neprokázal.

První dovolatel „na okraj“ dodává, že tichý společník se nepodílí pouze na zisku, ale musí se podílet i na ztrátě, takže jeho pohledávka vůbec neměla být zjištěna v konkursu v plné výši (nadto navýšena o 20 % sankčních úroků).

d) K vyvinění žalovaných a k novým skutečnostem.

Podle napadeného rozhodnutí (str. 14 odůvodnění) poukázali žalovaní na to, že T. Z. vykonával pro společnost T funkci ekonomického poradce a zpracovával až do konce roku 2003 ekonomické podklady, až v odvolání a až jde o okolnosti, které mohly vést k vyvinění žalovaných, šlo o „nepřípustné novoty“, k nimž odvolací soud nepřihlížel.

Tento závěr pak podle prvního dovolatele odporuje skutečnosti s přihlédnutím k obsahu článku IV. jeho vyjádření z 12. 4. 2010 a nemá oporu v obsahu spisu ani v provedeném dokazování.

e) K vědomosti žalovaných o úpadku společnosti T.

Odvolací soud doplnil v odvolacím řízení dokazování znaleckým posudkem zpracovaným v trestním řízení; z něj dovodil, že společnost T byla v úpadku ve formě platební neschopnosti již k 11. 4. 2001 a k 31. 12. 2003 se dostala též do úpadku ve formě předlužení. Na tomto základě pak dospěl odvolací soud k závěru, že žalovaní odpovídají za způsobenou škodu. Tento názor je chybný a obsah znaleckého posudku je vytržen z kontextu ostatních důkazů. Znalecký posudek se zabýval jen tím, kdy se společnost dostala do úpadku, nikoliv však tím, kdy se jednatelé společnosti o této skutečnosti mohli dozvědět nebo skutečně dozvěděli (a kdy jim tedy vznikla povinnost podat návrh na konkurs).

Soud tak (podle prvního dovolatele) nedůvodně de facto přezkoumal rozsudek trestního soudu, z jehož odůvodnění jasně vyplývá, že z časového sledu datace listin je zřejmé, že oba obžalovaní nemohli předpokládat, že nebude realizován zisk ze smlouvy s firmou O., a že v měsíci červenci 2004 mohli očekávat výrazný zisk, ze kterého by plně uhradili pohledávky společnosti T. Závěr odvolacího soudu, že trestní soud se nezabýval odpovědností žalovaných ve smyslu porušení povinnosti dle § 3 odst. 2 ZKV a že byli zproštěni obžaloby jen proto, že jim nebyl prokázán úmysl uvést v omyl své obchodní partnery, tedy není správný.

II. Druhý žalovaný (dále jen „druhý dovolatel“) v mezích ohlášených dovolacích důvodů argumentuje následovně:

a) K věcné legitimaci žalobce.

Druhý dovolatel (stejně jako první dovolatel) míní, že T. Z. postoupil žalobci jen pohledávku za společností T, nikoliv pohledávku z titulu nároku na náhradu škody způsobené porušením povinnosti podat návrh na konkurs dle § 3 odst. 2 ZKV.

b) K promlčení.

Druhý dovolatel má za to, že při posouzení námítky promlčení odvolací soud pochybil, jestliže dospěl k závěru, že ke stavení běhu promlčecí doby došlo ke dni zahájení konkursního řízení (k 7. 6. 2005). Poukazuje na ustanovení § 20 odst. 8 ZKV a dovozuje, že k promlčení pohledávky došlo 25. 1. 2008.

c) Ke škodě.

Odvolací soud nesprávně posoudil dopady judikatury Nejvyššího soudu (R 33/2008). Na jedné straně totiž uvádí, že pohledávka z tichého vkladu vznikla k 31. 12. 2002, na druhé straně však na věc aplikoval tu pasáž R 33/2008, která se týká určení výše škody u pohledávky, která vznikla až v době povinnosti podat návrh na konkurs. Závazek společnosti T vznikl uzavřením smlouvy o tichém společenství dne 10. 9. 1997, pouze jeho splatnost pohledávky stanovena na 1. 5. 2003. Žalobce tak neprokázal výši škody.

Druhý dovolatel dále s poukazem na ustanovení § 673 odst. 1, poslední věty, obch. zák. uvádí, že pohledávka tichého společníka měla v době splatnosti (1. 5. 2003) nižší hodnotu než původních 1 160 000 Kč (vzhledem ke ztrátě společnosti T). Tato částka byla v přihlášce do konkursu nadto nesprávně navýšena o 20 % sankčních úroků.

Odvolací soud měl posoudit výši škody i z těchto hledisek.

d) K vyvinění žalovaných a k novým skutečnostem.

Druhý dovolatel (stejně jako první dovolatel) nesouhlasí se závěrem odvolacího soudu, že tvrzení, že T. Z. vykonával pro společnost T funkci ekonomického poradce a zpracovával až do konce roku 2003 ekonomické podklady, jsou sice okolnostmi, které mohly vést k vyvinění žalovaných, jde ale o „nepřípustné novoty“, k nimž odvolací soud nepřihlížel, jelikož byly uplatněny až v odvolání.

Poukazuje na to, že tyto okolnosti žalovaní uvedli již před soudem prvního stupně; první žalovaný v článku IV. vyjádření z 12. 4. 2010 a druhý žalovaný (prostřednictvím svého zástupce) v průběhu jednání konaného 1. 12. 2010.

c) K vědomosti žalovaných o úpadku společnosti T.

Také druhý dovolatel (stejně jako první dovolatel) vytýká odvolacímu soudu, že nesprávně porozuměl závěrům znaleckého posudku zpracovaného v trestním řízení a nedostatečně zvážil závěry zprošťujícího rozsudku Obvodního soudu pro Prahu 5 z 12. 4. 2010 a výsledky provedeného dokazování, přičemž rovněž akcentuje tu pasáž rozsudku, podle které mohli žalovaní v červenci 2004 očekávat výrazný zisk společnosti T.

Žalobce ve vyjádření navrhuje dovolání žalovaných odmítnout jako zjevně bezdůvodná, případně zamítnout, k čemuž v jednotlivostech uvádí:

a) K věcné legitimaci žalobce.

Z ustanovení § 681 obch. zák. dovozuje žalobce možnost tichého společníka postoupit pohledávku z titulu svého vkladu dle § 524 a násl. obč. zák. To, že pohledávka byla v konkursním řízení zjištěna ve prospěch T. Z., znamená jen to, že T. Z. postupoval pohledávku, kterou nepopřeli správce konkursní podstaty, konkursní věřitelé ani úpadce, se všemi právy s ní spojenými. K právům ze zjištěné pohledávky patří:

1) Právo dle § 45 odst. 2 ZKV (jež má význam vykonávat, zůstane-li po skončení konkursu úpadci nějaký postižitelný majetek a není-li úpadce vymazán z obchodního rejstříku).

2) Právo domáhat se náhrady škody podle ustanovení § 3 odst. 2 ZKV.

Tato práva jsou dle žalobce právy spojenými s postoupenou pohledávkou, přičemž právo domáhat se náhrady škody podle ustanovení § 3 odst. 2 ZKV není (dle žalobce) samostatným (volně převoditelným) právem, ale je vždy spojeno s konkrétní pohledávkou (v tomto případě s postoupenou pohledávkou).

b) K promlčení.

Společnost T byla povinna vypořádat veškeré závazky vůči tichému společníku do 30. 4. 2003, takže ke dni uplatnění přihláškou (15. 6. 2006) nebyla pohledávka promlčena (§ 397 obch. zák.).

c) Ke škodě.

Potud žalobce poukazuje na rozsudek Nejvyššího soudu sp. zn. 29 Odo 1395/2005 a na rozsudek Nejvyššího soudu ze dne 21. 7. 2010, sp. zn. 29 Cdo 1481/2009, jakož i na rozsudek Nejvyššího soudu ze dne 30. 6. 2010, sp. zn. 29 Cdo 2683/2008 (uveřejněný v časopise Soudní judikatura číslo 5, ročníku 2012, pod číslem 70), a dovolává se (jako typově obdobné věci) též závěrů obsažených v rozsudku ze dne 9. 6. 2011, č.j. 64 Co 47/2011-238, jímž Městský soud v Praze potvrdil rozsudek Obvodního soudu pro Prahu 4 ze dne 21. 5. 2010, č.j. 23 C 330/2008-171.

V průběhu dovolacího řízení (k 13. 9. 2012) žalobce změnil obchodní firmu, což se promítlo v jeho označení v záhlaví tohoto rozhodnutí.

N e j v y š š í s o u d zrušil rozhodnutí odvolacího soudu a věc mu vrátil k dalšímu řízení.

Z o d ů v o d ň ě n í :

Rozhodné znění občanského soudního řádu pro dovolací řízení (do 31. 12. 2012) se podává z bodu 7., článku II., zákona č. 404/2012 Sb., kterým se mění zákon č. 99/1963 Sb., občanský soudní řád, ve znění pozdějších předpisů, a některé další zákony.

Dovolání jsou přípustná podle ustanovení § 237 odst. 1 písm. a) o. s. ř.

Vady řízení, k nimž Nejvyšší soud u přípustného dovolání přihlíží z úřední povinnosti (§ 242 odst. 3 o. s. ř.), nejsou (s výjimkou rozebranou níže) dovoláními namítány a ze spisu se nepodávají, Nejvyšší soud se proto – v hranicích právních otázek vymezených dovoláním – zabýval především tím, zda jsou dány dovolací důvody uplatněné dovolateli.

Úvodem Nejvyšší soud podotýká, že „odkazuje-li“ první dovolatel na skutečnosti uvedené v článku II. a III. vyjádření k odvolání žalobce ze dne 28. 3. 2011 (v rámci argumentace k věcné legitimaci žalobce a ke škodě), jde o odkazy argumentačně bezcenné (obsahem listin, na něž je takto odkazováno, se Nejvyšší soud dále nezabýval). Již v usnesení ze dne 29. 4. 2010, sp. zn. 29 Cdo 4405/2008, uveřejněném pod číslem 30/2011 Sbírky soudních rozhodnutí a stanovisek, totiž Nejvyšší soud vysvětlil, že odkaz dovolatele na obsah podání učiněných v předchozím průběhu řízení před soudy nižších stupňů nelze považovat za uvedení důvodů, pro které se rozhodnutí odvolacího soudu napadá (§ 241a odst. 1 o. s. ř.).

K dovolacímu důvodu dle § 241a odst. 2 písm. b) o. s. ř.

Právní posouzení věci je obecně nesprávné, jestliže odvolací soud posoudil věc podle právní normy, jež na zjištěný skutkový stav nedopadá, nebo právní nor-

mu, sice správně určenou, nesprávně vyložil, případně ji na daný skutkový stav nesprávně aplikoval.

Při úvaze, zda právní posouzení věci odvolacím soudem je ve smyslu ustanovení § 241a odst. 2 písm. b/ o. s. ř. správné, dovolací soud zkoumá, zda právní posouzení věci ob stojí na základě v řízení učiněných skutkových závěrů, bez zřetele k tomu, zda (a s jakým výsledkem) jsou tyto skutkové závěry dovoláním rovněž zpochybněny prostřednictvím dovolacího důvodu dle ustanovení § 241a odst. 3 o. s. ř.; srov. shodně např. důvody rozsudku Nejvyššího soudu ze dne 27. 10. 2004, sp. zn. 29 Odo 268/2003, uveřejněného pod číslem 19/2006 Sbírký soudních rozhodnutí a stanovisek a rozsudku velkého senátu občanskoprávního a obchodního kolegia Nejvyššího soudu ze dne 9. 10. 2013, sp. zn. 31 Cdo 3881/2009, uveřejněného pod číslem 10/2014 Sbírký soudních rozhodnutí a stanovisek.

V mezích tohoto dovolacího důvodu činí Nejvyšší soud k otázkám otevřeným dovoláním obou žalovaných následující závěry.

a) K věcné legitimaci žalobce.

Podle ustanovení § 524 obč. zák. věřitel může svou pohledávku i bez souhlasu dlužníka postoupit písemnou smlouvou jinému (odstavec 1). S postoupenou pohledávkou přechází i její příslušenství a všechna práva s ní spojená (odstavec 2).

V této podobě, pro věc rozhodné, platilo citované ustanovení občanského zákoníku již v době uzavření postupní smlouvy (25. 10. 2007) a do 1. 1. 2014, kdy byl občanský zákoník zrušen zákonem č. 89/2012 Sb., občanským zákoníkem, nedoznalo změn.

Dle ustanovení § 3 ZKV právnická osoba nebo fyzická osoba – podnikatel, která je v úpadku, je povinna bez zbytečného odkladu podat návrh na prohlášení konkursu. Právnická osoba v likvidaci má tuto povinnost, jen je-li předložena (odstavec 1). Povinnost podle odstavce 1 mají i statutární orgány právnické osoby, likvidátor právnické osoby v likvidaci, je-li předložena, a zákonní zástupci fyzické osoby. Jestliže osoby tuto povinnost nesplní, odpovídají věřitelům za škodu, která jim tím vznikne, ledaže prokáží, že škodu nezavinily; je-li těchto osob více, odpovídají společně a nerozdílně (odstavec 2).

V této podobě, pro věc rozhodné, platilo citované ustanovení zákona o konkursu a vyrovnání již k 11. 4. 2001 (kdy měla být společnost T podle závěrů odvolacího soudu v úpadku ve formě platební neschopnosti) a do 1. 1. 2008, kdy byl zákon o konkursu a vyrovnání zrušen zákonem č. 182/2006 Sb., o úpadku a způsobech jeho řešení (insolvenční zákon), nedoznalo změn.

Rozhodovací praxe Nejvyššího soudu je ve vztahu k ustanovení § 524 odst. 2 obč. zák. ustálena v závěru, že postoupením přechází pohledávka na nového věřitele v té podobě, v jaké v okamžiku postupu existovala, včetně tzv. vedlejších práv, i když nejsou ve smlouvě o postoupení pohledávky výslovně konkretizována. Není přitom rozhodné, zda právo spojené s postoupenou pohledávkou je či není samostatně uplatnitelné (srov. shodně rozsudek Nejvyššího soudu ze dne 26. 9.

2006, sp. zn. 32 Odo 473/2005, uveřejněný pod číslem 80/2007 Sbírký soudních rozhodnutí a stanovisek).

Odpovědnost osob uvedených v § 3 odst. 2 ZKV za porušení povinnosti podat návrh na prohlášení konkursu na majetek dlužníka je obecnou občanskoprávní odpovědností za škodu založenou na presumpci zavinění, s možností dotčených osob se této odpovědnosti zprostit (srov. R 33/2008).

K základním předpokladům vzniku obecné občanskoprávní odpovědnosti za škodu patří: 1) porušení právní povinnosti (protiprávní úkon), 2) vznik škody, 3) příčinná souvislost mezi porušením právní povinnosti a vznikem škody (kauzální nexus) a 4) zavinění. První tři předpoklady jsou objektivního charakteru a důkazní břemeno ohledně nich leží na poškozeném. Zavinění je subjektivní povahy a jeho existence ve formě nedbalosti nevědomé se předpokládá; naopak škůdce prokazuje, že škodu nezavinil (srov. R 33/2008).

Mechanismus vzniku škody je žalobou (i napadeným rozhodnutím) konstruován tak, že protiprávní úkon žalovaných (porušení povinnosti podat včas návrh na prohlášení konkursu na majetek dlužníka) vedl ke vzniku škody (je s ní v příčinné souvislosti) spočívající v tom, že žalobce neobdržel v konkursu vedeném na majetek dlužníka na úhradu své pohledávky ničeho (ačkoliv by tomu tak nebylo, kdyby návrh na prohlášení konkursu na majetek dlužníka byl podán včas). Škoda takto mohla vzniknout jen osobě, která byla majitelem pohledávky (jež se v důsledku škodné události stala zcela nebo zčásti nedobytnou) v době (kdy trvalo) porušení povinnosti podat včas návrh na prohlášení konkursu na majetek dlužníka.

Jinak řečeno, právo na náhradu škody ve výši rozdílu mezi částkou, které by se věřiteli společnosti s ručením omezeným dostalo na úhradu jeho pohledávky v konkursu, kdyby jednatel společnosti s ručením omezeným včas podal návrh na prohlášení konkursu na její majetek, a částkou, kterou věřitel na úhradu své pohledávky v konkursu obdržel, je v případě, že smlouva o postoupení pohledávky neurčuje jinak, právem spojeným s postoupenou pohledávkou (§ 524 odst. 2 obč. zák.), bez zřetele k tomu, že odpovědnost za škodu se vyvozuje vůči jiné osobě (jednateli) než vůči společnosti s ručením omezeným (dlužníku postoupené pohledávky).

Dovolání proto potud opodstatněna nejsou. Na tomto závěru ničeho nemění ani chybný úsudek odvolacího soudu o tom, že seznam pohledávek zjištěných v konkursu nelze považovat za exekuční titul. Poukázal-li odvolací soud v dotčených souvislostech na usnesení Nejvyššího soudu sp. zn. 20 Cdo 5078/2007, pak (zjevně nesprávně) přehlédl (v době vydání dovoláním napadeného rozhodnutí již několik měsíců platné) závěry obsažené v usnesení velkého senátu občanskoprávního a obchodního kolegia Nejvyššího soudu ze dne 14. 3. 2012, sp. zn. 31 Cdo 374/2010, uveřejněného pod číslem 82/2012 Sbírký soudních rozhodnutí a stanovisek (dále jen „R 82/2012“). V R 82/2012 Nejvyšší soud uzavřel, že podle ustanovení § 45 odst. 2 ZKV, ve znění účinném od 1. 5. 2000 do 31. 12. 2007, lze

na základě seznamu přihlášek pro zjištěnou pohledávku, kterou úpadce výslovně nepopřel, po zrušení konkursu vést výkon rozhodnutí na úpadcovo jmění, došlo-li ke zrušení konkursu způsoby uvedenými v ustanovení § 44 odst. 1 a 2 uvedeného zákona; takový postup však není možný, došlo-li ke zrušení konkursu způsobem uvedeným v ustanovení § 44 odst. 3 nebo § 44a odst. 1 tohoto zákona.

Jak patrně z odůvodnění R 82/2012, usnesení Nejvyššího soudu sp. zn. 20 Cdo 5078/2007 (tam označené) patří k těm rozhodnutím tříčlenných senátů Nejvyššího soudu, jejichž závěry jsou vzhledem k R 82/2012 nadále nepoužitelné.

b) K promlčení.

Odvolací soud vyšel z toho, že pohledávku T. Z. vůči společnosti T (dlužníku) tvořila pohledávka ze smlouvy o tichém společenství, uzavřené mezi T. Z. (coby tichým společníkem), společností T (coby podnikatelem) a V. E. (coby osobě, jež měla dluh vůči T. Z. a pohledávku vůči společnosti T) 10. 9. 1997, tvořená peněžitým vkladem tichého společníka (1 160 000 Kč), přičemž smlouva o tichém společenství byla uzavřena na dobu určitou (do 31. 12. 2002), s tím, že závazky vůči tichému společníku je podnikatel (společnost T) povinen vypořádat do 30. 4. 2003; jinak uhradí i 20% úrok z prodlení.

Podle ustanovení § 673 obch. zák. ve znění účinném v době uzavření smlouvy o tichém společenství (10. 9. 1997), smlouvou o tichém společenství se zavazuje tichý společník poskytnout podnikateli určitý vklad a podílet se jím na jeho podnikání a podnikatel se zavazuje k placení části zisku vyplývající z podílu tichého společníka na výsledku podnikání (odstavec 1). Smlouva vyžaduje písemnou formu (odstavec 2).

Dle § 679 odst. 1 písm. a) obch. zák. (ve znění, jež od uzavření smlouvy o tichém společenství do 1. 1. 2014, kdy byl obchodní zákoník zrušen zákonem č. 89/2012 Sb., nedoznalo změn) účast tichého společníka na podnikání zaniká (též) uplynutím doby, na kterou byla uzavřena (rozuměj smlouva o tichém společenství).

Ustanovení § 680 obch. zák., ve znění účinném ke dni zániku smlouvy o tichém společenství, pak určovalo, že podnikatel je povinen vrátit tichému společníkovi vklad zvýšený nebo snížený o jeho podíl na výsledku podnikání.

Smlouva o tichém společenství uzavřená podle § 673 obch. zák. patřila mezi tzv. absolutní obchody, tedy k závazkovým vztahům, které se řídily částí třetí obchodního zákoníku bez ohledu na povahu jejich účastníků (srov. § 261 odst. 3 písm. d/ obch. zák., ve znění účinném jak při uzavření smlouvy, tak při uplynutí doby, na kterou byla uzavřena).

Právo na vrácení vkladu tichému společníku (§ 680 obch. zák., v rozhodném znění) se tudíž promlčovalo v intencích § 397 obch. zák. ve čtyřleté promlčecí době, jež v dané věci začala běžet 1. 5. 2003. Dovolatelé pak mají pravdu, kritizují-li názor odvolacího soudu, že ke stavení promlčecí doby došlo již dnem zahájení konkursního řízení na majetek společnosti T (7. 6. 2005).

Rozhodovací praxe Nejvyššího soudu je totiž po mnoho let ustálena v závěru, že samotné podání návrhu na prohlášení konkursu nemá žádný vliv na běh promlčecí či prekluzivní lhůty ohledně věřitelovy pohledávky vůči dlužníku (srov. jako první již usnesení Nejvyššího soudu ze dne 9. 12. 1998, sp. zn. 31 Cdo 175/98, uveřejněné v časopise Soudní judikatura číslo 4, ročník 1999, pod číslem 43 a dále např. důvody usnesení Nejvyššího soudu ze dne 30. 11. 2004, sp. zn. 29 Odo 132/2004, uveřejněného pod číslem 27/2005 Sbírký soudních rozhodnutí a stanovisek nebo usnesení Nejvyššího soudu ze dne 31. 1. 2006, sp. zn. 29 Odo 208/2003, uveřejněného pod číslem 95/2006 Sbírký soudních rozhodnutí a stanovisek).

V situaci, kdy T. Z. přihlásil pohledávku do konkursu vedeného na majetek společnosti T 15. 6. 2006, však ke stavení běhu promlčecí doby došlo (v souladu s § 20 odst. 8 ZKV, v tehdejší znění, ve spojení s ustanovením § 402 obch. zák., v tehdejší znění) k tomuto datu a tedy ještě před uplynutím promlčecí doby dle § 397 obch. zák.

Vzhledem k tomu, že (podle zjištění soudů nižších stupňů) konkursní soud nerozhodl jinak v usnesení o zrušení konkursu společnosti T (z 5. 3. 2007), nastal zánik účinků prohlášení konkursu dnem právní moci usnesení o zrušení konkursu (5. 4. 2007).

Podle ustanovení § 405 obch. zák. (ve znění účinném ke dni právní moci usnesení o zrušení konkursu, jež do 1. 1. 2014 nedoznalo změn), jestliže právo bylo uplatněno před promlčením podle § 402 až 404, avšak v tomto řízení nebylo rozhodnuto ve věci samé, platí, že promlčecí doba nepřestala běžet (odstavec 1). Jestliže v době skončení soudního nebo rozhodčího řízení uvedeného v odstavci 1 promlčecí doba již uplynula nebo jestliže do jejího skončení zbývá méně než rok, prodlužuje se promlčecí doba tak, že neskončí dříve než jeden rok ode dne, kdy skončilo soudní nebo rozhodčí řízení (odstavec 2).

Jelikož do skončení čtyřleté promlčecí doby zbýval ke dni právní moci usnesení o zrušení konkursu (5. 4. 2007) méně než rok (uplynula by 1. 5. 2007), a v konkursním řízení nebylo o pohledávce přijato rozhodnutí „ve věci samé“ (§ 405 odst. 1 obch. zák.), prodloužila se promlčecí doba do pondělí 7. 4. 2008 (§ 405 odst. 2 obch. zák.), když 5. 4. 2008 připadl na sobotu (srov. § 122 odst. 2 a 3 obč. zák.).

Úvahy odvolacího soudu (jenž zjevně nevzal v potaz dikci § 405 odst. 1 obch. zák.), podle nichž pohledávka T. Z. vůči společnosti T nebyla promlčena ke dni podání žaloby v této věci, tudíž nejsou správné.

Odvolací soud i dovolatelé ovšem soustředili svou pozornost k promlčení pohledávky T. Z. vůči společnosti T. Ta ale předmětem sporu v této věci není. Žalobou je uplatněna náhrada škody vzniklé porušením povinnosti jednatelů dlužníka podat včas návrh na prohlášení konkursu na majetek dlužníka, přičemž škoda ve formě relutárního plnění má být poskytnuta (zjednodušeně řečeno) v rozsahu, v němž se pohledávka věřitele (T. Z.) vůči jeho dlužníku (společnosti T) stala

nedobytnou právě v důsledku porušení povinnosti podat včas návrh na prohlášení konkursu na majetek dlužníka (srov. opět R 33/2008).

Podstatné je, že usnesením o zrušení konkursu na majetek společnosti T z důvodu uvedeného v § 44 odst. 1 písm. d) ZKV bylo postaveno najisto, že pohledávka T. Z. vůči společnosti T je již nedobytná (slovy označeného ustanovení, že „majetek podstaty nepostačuje k úhradě nákladů konkursu“). Za této situace nelze od žádného rozumně uvažujícího věřitele očekávat, že po právní moci usnesení o zrušení konkursu na majetek dlužníka z důvodu uvedeného v § 44 odst. 1 písm. d) ZKV bude utrácet další prostředky na vymáhání nedobytné pohledávky po dlužníku. Z hlediska možného uspokojení pohledávky z majetku dlužníka by šlo o aktivitu zhola zbytečnou. Ostatně, do dne, kdy byl dlužník (společnost T) vymazán (bez právního nástupce) z obchodního rejstříku (2. 2. 2008), se pohledávka nepromlčela a po tomto datu už ani soudně uplatnit nešla (nebylo vůči komu ji uplatnit).

Jak rozvedeno výše, odpovědnost osob uvedených v § 3 odst. 2 ZKV za porušení povinnosti podat návrh na prohlášení konkursu na majetek dlužníka je obecnou občanskoprávní odpovědností za škodu založenou na presumpci zavinění, s možností dotčených osob se této odpovědnosti zprostit (R 33/2008).

Podle ustanovení § 106 obč. zák. právo na náhradu škody se promlčí za dva roky ode dne, kdy se poškozený dozví o škodě a o tom, kdo za ni odpovídá (odstavec 1). Nejpozději se právo na náhradu škody promlčí za tři roky, a jde-li o škodu způsobenou úmyslně, za deset let ode dne, kdy došlo k události, z níž škoda vznikla; to neplatí, jde-li o škodu na zdraví (odstavec 2).

V této podobě, pro věc rozhodné, platilo citované ustanovení občanského zákoníku již k 11. 4. 2001 (kdy měla být společnost T podle závěrů odvolacího soudu v úpadku ve formě platební neschopnosti) a později nedoznalo (v odstavci 1 a 2) změn (o případ předjímaný ustanovením § 106 odst. 3 obč. zák., jež bylo vtěleno do občanského zákoníku s účinností od 1. 1. 2003 zákonem č. 136/2002 Sb., kterým se mění zákon č. 40/1964 Sb., občanský zákoník, ve znění pozdějších předpisů, a zákon č. 65/1965 Sb., zákoník práce, ve znění pozdějších předpisů, nejde).

Pojem „událost, z níž škoda vznikla“ zahrnuje nejen porušení právní povinnosti (protiprávní úkon) nebo zákonem zvlášť kvalifikovanou událost zakládající odpovědnostní vztah, ale i vznik škody samotné. Objektivní promlčecí doba nemůže totiž začít běžet dříve, než ke škodě vůbec došlo. Srov. v literatuře např. dílo Švestka, J., Spáčil, J., Škárová, M., Hulmák, M. a kol: Občanský zákoník I. Komentář. 1. vydání, Praha, C.H. Beck 2008, str. 548 – 549 a v judikatuře již rozsudek bývalého Nejvyššího soudu ČR ze dne 31. 5. 1990, sp. zn. 1 Cz 20/90, důvody rozsudku Nejvyššího soudu ze dne 28. 8. 2003, sp. zn. 25 Cdo 325/2002, uveřejněného pod číslem 46/2004 Sbírky soudních rozhodnutí a stanovisek a rozsudku Nejvyššího soudu ze dne 23. 8. 2007, sp. zn. 25 Cdo 2507/2005, uveřejněného pod číslem 38/2008 Sbírky soudních rozhodnutí a stanovisek. Kdyby

se totiž událost, z níž škoda vznikla, měla ztotožnit pouze s protiprávním úkonem či událostí vyvolávající škodu (protiprávní stav), mohla by promlčecí doba začít běžet dříve, než vznikla škoda (škoda by mohla vzniknout až po uplynutí objektivní promlčecí doby, nebo by nemusela vzniknout vůbec), a takový výklad je nepřijatelný.

V intencích R 33/2008 pak lze (s přihlédnutím ke skutkovému stavu, z nějž vyšly oba soudy) uzavřít, že má-li být náhrada škody ve formě relutárního plnění poskytnuta v rozsahu, v němž se pohledávka věřitele (T. Z.) vůči jeho dlužníku (společnosti T) stala nedobytnou právě v důsledku porušení povinnosti podat včas návrh na prohlášení konkursu na majetek dlužníka, pak dnem, kdy taková škoda vznikla (nejpozději mohla vzniknout), je den, kdy byl skutečně podán návrh na prohlášení konkursu na majetek dlužníka (společnosti T) (7. 6. 2005). Od tohoto dne totiž již případný pokles míry uspokojení věřitelovy pohledávky z majetku dlužníka nelze odvozovat od porušení povinnosti podat návrh na prohlášení konkursu (v mezích žalobou tvrzeného mechanismu vzniku škody nevzniká škoda, jež by mohla mít původ v porušení povinnosti podat návrh na prohlášení konkursu na majetek společnosti T). Pouze není jistá výše škody způsobené porušením povinnosti podat návrh na prohlášení konkursu.

Uvedené lze doložit příkladem. Jestliže v době, kdy osoby uvedené v § 3 odst. 2 ZKV měly poprvé povinnost podat návrh na prohlášení konkursu na majetek dlužníka, měla pohledávka věřitele vůči dlužníku co do své dobytosti z majetku dlužníka objektivně (!) hodnotu 100 a v době, kdy byl takový návrh skutečně podán (lhostejno kým) objektivně (!) hodnotu 60, pak objektivní promlčecí doba ve smyslu § 106 odst. 2 obč. zák. (v rozhodném znění) nemohla začít běžet později než v den podání návrhu na prohlášení konkursu na majetek dlužníka, jelikož pozdější pokles hodnoty pohledávky co do její dobytosti vůči dlužníku (např. na hodnotu 30) se již neodvívá (nemůže odvíjet) od skutečnosti, že nebyl podán návrh na prohlášení konkursu na majetek dlužníka.

Na tomto závěru ničeho nemění ani skutečnost, že úpadek dlužníka (společnosti T) je (v dané věci byl) osvědčen (jako předpoklad přiznání nároku předjímaný v R 33/2008) později (prohlášením konkursu na majetek dlužníka, povolením vyrovnání nebo zamítnutím návrhu na prohlášení konkursu pro nedostatek majetku).

Žaloba podaná 16. 7. 2008 je tak žalobou podanou po uplynutí tříleté promlčecí doby ve smyslu § 106 odst. 2 obč. zák. (v rozhodném znění). Právní posouzení věci odvolacím soudem (jenž námitku promlčení neměl za důvodnou), tudíž správné není.

c) Ke škodě.

V rozsahu, v němž dovolatelé snášejí výhrady proti závěrům odvolacího soudu o výši škody, jsou jejich dovolání důvodná, neboť napadené rozhodnutí je potud (poměřováno skutkovými závěry, z nichž vyšel odvolací soud) ve zjevném a hrubém rozporu se závěry obsaženými v R 33/2008.

Odvolací soud sám vyšel v napadeném rozhodnutí z toho, že:

1) Smlouva o tichém společenství byla uzavřena (10. 9. 1997) na dobu určitou (do 31. 12. 2002), s tím, že závazky vůči tichému společníku je podnikatel (společnost T) povinen vypořádat do 30. 4. 2003; jinak uhradí i 20% úrok z prodlení.

2) Kdyby dovolatelé (jako statutární orgány společnosti T) konali s péčí řádného hospodáře ve smyslu § 194 odst. 5 obch. zák. (ve spojení s § 135 obch. zák.), museli by podat návrh na prohlášení konkursu na majetek společnosti T nejpozději v první polovině roku 2004.

Jinak řečeno, dovolatelé by podle odvolacího soudu neporušili povinnost podat včas návrh na prohlášení konkursu na majetek společnosti T, kdyby takový návrh podali „nejpozději v první polovině roku 2004“. Za této situace je ovšem vyloučeno uzavřít, že pohledávka z titulu vrácení vkladu tichému společníku vzniklá (ve shodě s § 679 odst. 1 písm. a/ a § 680 obch. zák., v rozhodném znění) k 31. 12. 2002 uplynutím doby, na kterou byla uzavřena smlouva o tichém společenství, a splatná (dle smlouvy o tichém společenství) do 30. 4. 2003 je pohledávkou vzniklou v době, kdy dovolatelé již byli v prodlení se splněním povinnosti dle § 3 odst. 2 ZKV (pohledávkou vzniklou „po první polovině roku 2004“). Napadené rozhodnutí tak za daného skutkového stavu věci říká přesný opak toho, k čemu vybízí R 33/2008.

To, že v konkursu vedeném na majetek společnosti T byla pohledávka T. Z. z titulu vrácení vkladu tichému společníku zjištěna (§ 23 odst. 1 ZKV) v celé nominální výši vkladu (1 160 000 Kč), se sjednaným 20% úrokem z prodlení ke dni podání návrhu na prohlášení konkursu (takže šlo celkem o 1 826 761,60 Kč), však dovolatele nezabavovalo možnosti namítat, že skutečná výše této pohledávky je jiná („zjištěním pohledávky“ pro účely uspokojení v konkursu vedeném na majetek společnosti T nejsou dovolatelé vázáni). Jestliže ustanovení § 680 obch. zák. (v rozhodném znění) určovalo, že podnikatel (společnost T) je povinen vrátit tichému společníkovi (T. Z.) vklad „zvýšený nebo snížený o jeho podíl na výsledku podnikání“, bylo povinností odvolacího soudu vyložit, jaké úvahy jej vedly k závěru, že k 31. 12. 2002 se vklad tichého společníka o podíl tichého společníka na výsledku podnikání ani nezvýšil ani nesnížil. To platí tím více za situace, kdy napadené rozhodnutí se opírá též o závěry znaleckého posudku zpracovaného v trestním řízení, podle nichž by k 11. 4. 2001 postačoval majetek společnosti T k uspokojení všech tehdy splatných závazků jen v rozsahu 41,21 %. Právní posouzení věci odvolacím soudem, jenž se touto otázkou nezabýval, je proto potud neúplné a tudíž i nesprávné.

K dovolacímu důvodu dle § 241a odst. 3 o. s. ř.

d) K vyvinění žalovaných a k novým skutečnostem.

Naplnění dovolacího důvodu dle § 241a odst. 3 o. s. ř. spařují dovolatelé v tom, že odvolací soud nepřihlédl (s tím, že jde o „novotu“ v odvolacím řízení nepřipustnou) k jejich tvrzení, že T. Z. vykonával pro společnost T funkci ekonomického

poradce a zpracovával až do konce roku 2003 ekonomické podklady, poukazující na to, že toto tvrzení uplatnili již v průběhu řízení před soudem prvního stupně. Z obsahového hlediska tím ovšem nevystihují dovolací důvod dle § 241a odst. 3 o. s. ř., nýbrž dovolací důvod dle § 241a odst. 2 písm. a) o. s. ř., jehož prostřednictvím lze namítat, že řízení (zde odvolací řízení) je postiženo vadou, která mohla mít za následek nesprávné rozhodnutí ve věci.

Dovolání jsou i potud důvodná. Jak je totiž patrné ze spisu, první dovolatel toto tvrzení uplatnil již v článku IV. podání z 12. 4. 2010 a druhý dovolatel v průběhu jednání před soudem prvního stupně, jež se konalo 1. 12. 2010. Úsudek odvolacího soudu, že šlo o tvrzení uplatněná nově až v odvolání, je ve zjevném rozporu se skutečným obsahem spisu a řízení před odvolacím soudem je tak postiženo vadou, která mohla mít za následek nesprávné rozhodnutí ve věci.

e) K vědomosti žalovaných o úpadku společnosti T.

S přihlédnutím k tomu, že napadené rozhodnutí nemůže obstát již z důvodů popsaných výše, shledává Nejvyšší soud nadbytečným zabývat se i tím, zda je nesprávné též co do úsudku odvolacího soudu o vědomosti žalovaných o úpadku společnosti T.

Nejvyšší soud proto, aniž nařizoval jednání (§ 243a odst. 1, věta první, o. s. ř.), napadené rozhodnutí (ve znění opravného usnesení) zrušil včetně závislých výroků o nákladech řízení a vrátil věc odvolacímu soudu k dalšímu řízení (§ 243b odst. 2 a 3 o. s. ř.).

Insolvenční správce dlužníka není osobou subjektivně oprávněnou k podání dovolání proti usnesení, jímž odvolací soud změnil usnesení insolvenčního soudu o odmítnutí přihlášky pohledávky věřitele pro vady tak, že se přihláška pohledávky neodmítá.

(Usnesení Nejvyššího soudu ze dne 21. 5. 2014,
sen. zn. 29 NSČR 109/2013, ECLI:CZ:NS:2014:29.NSCR.109.2013.3)

Usnesením ze dne 14. 1. 2013 odmítl **K r a j s k ý s o u d** v Brně (dále jen „insolvenční soud“) přihlášku pohledávky věřitele č. 49, HLDS, a. s. (dále jen „věřitel č. 49“), ze dne 1. 10. 2012, ve výši 5 164 498 Kč.

Insolvenční soud vyšel z toho, že:

1) Podáním datovaným 1. 10. 2012, doručeným insolvenčnímu soudu 2. 10. 2012, přihlásil věřitel č. 49 do insolvenčního řízení vedeného na majetek dlužníka P., a. s., pohledávky ve výši 5 164 498Kč.

2) Usnesením ze dne 15. 10. 2012 zjistil insolvenční soud úpadek dlužníka.

Následně dospěl k závěru, že jsou splněny předpoklady postupu dle § 185 a § 188 zákona č. 182/2006 Sb., o úpadku a způsobech jeho řešení (insolvenční zákon), jelikož věřitel č. 49 přes výzvu insolvenční správkyně (doručenou 12. 12. 2012) nedoplnil přihlášku pohledávky v určené patnáctidenní lhůtě (do 27. 12. 2012); učinil tak opožděně až 11. 1. 2013.

K odvolání věřitele č. 49 **V r c h n í s o u d** v Olomouci usnesením ze dne 22. 3. 2013 změnil usnesení insolvenčního soudu tak, že přihláška pohledávky věřitele č. 49 ze dne 1. 10. 2012 se neodmítá.

Odvolací soud poukázal na to, že výzvou insolvenční správkyně bylo požadováno předložení listin osvědčujících existenci přihlášených pohledávek (smlouvy č. 211030573/00 a řádně podepsaných dodacích listů ke všem fakturám) a listin prokazujících oprávnění Mgr. G. V. jednat jménem věřitele č. 49; Mgr. G. V. (totiž) udělila jménem věřitele č. 49 plnou moc (připojenou k přihlášce) k úkonům v insolvenčním řízení advokátu JUDr. A. O.

Uvedl též, že listiny osvědčující (k 20. 8. 2012) volbu Mgr. G. V. předsedkyní představenstva věřitele č. 49 byly insolvenčnímu soudu vskutku předloženy (až) 11. 1. 2013.

Na tomto základě pak – cituje ustanovení § 174 odst. 2, § 176, § 177, § 185 a § 188 odst. 2 insolvenčního zákona – dospěl oproti insolvenčnímu soudu k závěru, že předpoklady pro odmítnutí přihlášky nebyly splněny.

Zdůraznil, že postup podle ustanovení § 188 insolvenčního zákona se uplatní pouze tehdy, je-li vadná sama přihláška pohledávky (sám procesní úkon). Listinné přílohy nepovažuje insolvenční zákon za náležitosti přihlášky jako procesního

úkonu. Nedostatek listin, které dokládají existenci pohledávky, tudíž není vadou přihlášky ani nezpůsobuje její neúplnost ve smyslu ustanovení § 188 odst. 2 insolvenčního zákona; nevylučuje přezkoumání pohledávky, ale může být podkladem pro její popření, dojde-li insolvenční správce k závěru, že věřitel pohledávku řádně nedoložil (potud odvolací soud odkázal na usnesení Vrchního soudu v Praze ze dne 15. 7. 2008, sen. zn. 1 VSPH 94/2008, uveřejněné pod číslem 13/2009 Sbírký soudních rozhodnutí a stanovisek).

K tomu odvolací soud doplnil, že je-li věřitel zastoupen na základě plné moci, je přílohou přihlášky pohledávky i tato plná moc. Oprávnění k zastupování pak řadí teorie procesního práva mezi podmínky řízení. Nedostatek procesní plné moci je nedostatkem podmínky řízení, který lze odstranit (§ 104 odst. 2 zákona č. 99/1963 Sb., občanského soudního řádu). Jestliže ten, kdo vystupoval v občanském soudním řízení jako zástupce účastníka, aniž se prokázal plnou mocí, tuto předloží dodatečně, je tím nedostatek průkazu zastoupení zhojen a jsou tak schváleny i ty úkony učiněné v řízení zástupcem účastníka, k nimž došlo před podpisem plné moci (potud odvolací soud odkázal na usnesení Nejvyššího soudu ze dne 24. 10. 1996, sp. zn. 2 Cdon 1007/96, uveřejněné v časopise Soudní judikatura číslo 5, ročník 1997, pod číslem 36).

Následně odvolací soud uzavřel, že plná moc prokazující zastoupení věřitele č. 49 advokátem JUDr. A. O. byla připojena k přihlášce pohledávky.

Vzhledem k tomu, že nedostatek průkazu zastoupení nepředstavuje vadu přihlášky pohledávky, nelze spojovat marné uplynutí lhůty stanovené insolvenční správkyní k doložení oprávnění Mgr. G. V. plnou moc udělit s důsledky, uvedenými v ustanovení § 188 insolvenčního zákona. Věřitel č. 49 pak toto oprávnění doložil ještě před přezkumným jednáním.

Proti usnesení odvolacího soudu podala dovolání insolvenční správkyně dlužníka Mgr. I. R.

Přípustnost dovolání vymezuje dovolatelka ve smyslu ustanovení § 237 o. s. ř. argumentem, že napadené rozhodnutí závisí na vyřešení otázky procesního práva, která v rozhodování dovolacího soudu dosud nebyla vyřešena.

Konkrétně dovolatelka uvádí, že je třeba vyřešit otázku, zda skutečnost, že osoba, která připojí svůj podpis k přihlášce pohledávky věřitele přihlášené v rámci insolvenčního řízení nebo která zmocní dále jiného k podání takové přihlášky, nedoloží ani ve lhůtě stanovené dle § 188 odst. 2 insolvenčního zákona oprávnění za věřitele (přihlašovatele) jednat, je důvodem k postupu dle § 185 a § 188 odst. 2 insolvenčního zákona.

V dovolání pak uplatňuje argumenty na podporu závěru, že i v tomto případě má být postupováno dle § 185 a § 188 odst. 2 insolvenčního zákona, a požaduje, aby Nejvyšší soud napadené rozhodnutí zrušil a věc vrátil odvolacímu soudu k dalšímu řízení.

N e j v y š š í s o u d dovolání odmítl.

Z o d ů v o d n ě n í :

S přihlédnutím k době vydání dovoláním napadeného rozhodnutí v této insolvenční věci se poměřuje možnost přiměřené aplikace ustanovení občanského soudního řádu o přípustnosti dovolání ustanovením § 7 odst. 1 insolvenčního zákona ve znění účinném do 31. 12. 2013 a ustanovení občanského soudního řádu o přípustnosti dovolání se přiměřeně aplikují rovněž ve znění účinném do 31. 12. 2013.

Zkoumání, zda dovolání je objektivně přípustné (v daném případě podle § 237 o. s. ř.), předchází – ve smyslu ustanovení § 243c odst. 3, § 240 odst. 1 a § 218 písm. b) o. s. ř. – posuzování tzv. subjektivní přípustnosti dovolání. K podání dovolání je totiž oprávněn pouze ten účastník, v jehož poměrech rozhodnutím odvolacího soudu nastala újma (jakkoli nepatrná) odstranitelná tím, že dovolací soud toto rozhodnutí zruší (shodně srov. např. důvody usnesení Nejvyššího soudu ze dne 21. 8. 2003, sp. zn. 29 Cdo 2290/2000, uveřejněného pod číslem 38/2004 Sbírky soudních rozhodnutí a stanovisek, které je – stejně jako další rozhodnutí Nejvyššího soudu zmíněná níže – dostupné i na webových stránkách Nejvyššího soudu).

Podle ustanovení § 185 insolvenčního zákona (ve znění účinném v době vydání napadeného rozhodnutí /tj. naposledy ve znění zákona č. 399/2012 Sb./, pro věc rozhodném), jestliže v průběhu insolvenčního řízení nastala skutečnost, na základě které se podle tohoto zákona k přihlášce pohledávky nebo k přihlášené pohledávce nepřihlíží, insolvenční soud odmítne přihlášku rozhodnutím, proti kterému je odvolání přípustné a které se doručuje zvláště přihlášenému věřiteli, dlužníku a insolvenčnímu správci; odvolání proti němu může podat jen přihlášený věřitel. Právní mocí takového rozhodnutí účast tohoto věřitele v insolvenčním řízení končí; o tom insolvenční soud přihlášeného věřitele uvědomí ve výroku rozhodnutí.

Z ustanovení § 188 insolvenčního zákona se podává, že insolvenční správce přezkoumá podané přihlášky pohledávek zejména podle přiložených dokladů a podle účetnictví dlužníka nebo jeho evidence vedené podle zvláštního právního předpisu. Dále vyzve dlužníka, aby se k přihlášeným pohledávkám vyjádřil. Je-li to třeba, provede o pohledávkách nezbytná šetření s tím, že využije součinnosti orgánů, které mu ji jsou povinny poskytnout (odstavec 1). Nelze-li přihlášku pohledávky přezkoumat pro její vady nebo neúplnost, vyzve insolvenční správce věřitele, aby ji opravil nebo doplnil do patnácti dnů, nestanoví-li lhůtu delší. Současně jej poučí, jak je nutné opravy a doplnění provést. Přihlášky pohledávek, které nebyly včas a řádně doplněny nebo opraveny, předloží insolvenční správce insolvenčnímu soudu k rozhodnutí o tom, že se k přihlášce pohledávky nepřihlíží; o tomto následku musí být věřitel poučen (odstavec 2).

Při výkladu ustanovení § 185 insolvenčního zákona Nejvyšší soud již v usnesení ze dne 27. 10. 2011, sen. zn. 29 NSČR 1/2011, uveřejněném ve zvláštním čísle I. časopisu Soudní judikatura (Judikatura konkursní a insolvenční), ročník 2012, pod

číslem 22 uzavřel, že insolvenční správce dlužníka není osobou subjektivně oprávněnou k podání odvolání proti usnesení, jímž insolvenční soud odmítl přihlášku pohledávky věřitele, ani osobou subjektivně oprávněnou k podání dovolání proti usnesení, jímž odvolací soud potvrdil takové usnesení insolvenčního soudu.

K tomu Nejvyšší soud dodává, že týž závěr platí i ohledně přípustnosti oprávněného prostředku podaného insolvenčním správcem proti usnesení, jímž soud rozhodl, že se přihláška pohledávky neodmítá (pro vady).

Vládní návrh insolvenčního zákona projednávala Poslanecká Sněmovna ve svém 4. volebním období 2002 – 2006 jako tisk č. 1120. Ve zvláštní části důvodové zprávy se k § 188 insolvenčního zákona (jenž oproti vládnímu návrhu insolvenčního zákona nedoznal změn) uvádí: „Jelikož chybné nakládání s přihláškou ze strany insolvenčního správce by v konečném důsledku mohlo způsobit řadu praktických potíží v dalším postupu insolvenčního řízení, přenechává se konečné rozhodnutí o nepřezkoumatelných přihláškách insolvenčnímu soudu (srov. § 188 odst. 2 ve spojení s § 185 osnovy).“

Jinak řečeno, úprava obsažená v § 188 odst. 2 insolvenčního zákona je pojistkou proti chybnému postupu insolvenčního správce při odstraňování vad přihlášky. Rozhodnutí insolvenčního soudu o odmítnutí přihlášky proto, že má vady nebo je neúplná, a tyto nedostatky nebyly včas (srov. usnesení Vrchního soudu v Praze ze dne 16. 7. 2008, sen. zn. 1 VSPH 103/2008, uveřejněné pod číslem 37/2009 Sbírkou soudních rozhodnutí a stanovisek, usnesení Nejvyššího soudu ze dne 16. 12. 2009, sen. zn. 29 NSČR 18/2009, uveřejněné pod číslem 64/2010 Sbírkou soudních rozhodnutí a stanovisek a usnesení Nejvyššího soudu ze dne 29. 2. 2012, sen. zn. 29 NSČR 17/2012), a řádně zhojeny přes řádnou výzvu insolvenčního správce a poučení o následcích, není usnesením o „návrhu“ insolvenčního správce a insolvenční správce nemá u insolvenčního soudu prosaditelný „nárok“, aby přihláška byla pro vady odmítnuta.

Jde o zákonem výslovně pojmenovaný případ dohledu insolvenčního soudu (srov. § 10 písm. b/, § 11 insolvenčního zákona) nad postupem insolvenčního správce při posuzování náležitostí přihlášky z hlediska její způsobilosti být přezkoumána.

Poté, co insolvenční správce předloží insolvenčnímu soudu přihlášku k rozhodnutí o tom, že se k ní nepřihlíží (§ 188 odst. 2 insolvenčního zákona), mohou nastat následující situace:

1) Insolvenční soud dospěje po přezkoumání náležitostí přihlášky k závěru, že nemá nedostatky, pro něž by měla být odmítnuta (pro které se k ní nepřihlíží), buď proto, že těmito nedostatky (oproti mínění insolvenčního správce) nikdy netrpěla, nebo proto, že přihlašovatel pohledávky vady přihlášky odstranil po výzvě insolvenčního správce včas a řádně (oproti mínění insolvenčního správce) nebo že sice má nedostatky, ale jde o nedostatky, které nebrání jejím přezkoumání.

V tomto případě se nepředpokládá, že by insolvenční soud vydával „negativní“ rozhodnutí o tom, že se přihláška pohledávky „neodmítá“, nebo že se

k ní „přihlíží“, anebo že „nemá nedostatky bránící jejímu přezkoumání“. Takové rozhodnutí by mělo stejně charakter rozhodnutí vydaného při výkonu dohlédací činnosti insolvenčního soudu (§ 10 písm. b/, § 11 insolvenčního zákona), proti němuž není odvolání přípustné (§ 91 insolvenčního zákona). Přihlášku pohledávky vrátí insolvenční soud insolvenčnímu správci s pokynem, aby ji zařadil na seznam přihlášených pohledávek (§ 189 insolvenčního zákona).

2) Insolvenční soud dospěje po přezkoumání náležitostí přihlášky k závěru, že přihláška pohledávky vskutku má vady nebo je neúplná a pro tyto nedostatky ji nelze přezkoumat, ale výzva insolvenčního správce neobsahovala předepsanou lhůtu k odstranění těchto nedostatků nebo neobsahovala řádné poučení o tom, jak je nutné opravu a doplnění provést anebo neobsahovala řádné poučení o následcích nečinnosti.

V tomto případě se dohlédací činnost insolvenčního soudu projeví tím, že napraví nedostatky výzvy insolvenčního správce vlastní výzvou adresovanou přihlašovatelí pohledávky. Zjedná-li přihlašovatel pohledávky řádně nápravu nedostatků přihlášky ve lhůtě určené výzvou insolvenčního soudu, insolvenční soud rovněž vrátí přihlášku pohledávky insolvenčnímu správci s pokynem, aby ji zařadil na seznam přihlášených pohledávek (§ 189 insolvenčního zákona). Nejedná-li přihlašovatel pohledávky řádnou nápravu nedostatků přihlášky ani ve lhůtě určené výzvou insolvenčního soudu, bude namísto přihlášku odmítnout (§ 185 insolvenčního zákona).

3) Insolvenční soud dospěje po přezkoumání náležitostí přihlášky k závěru, že přihláška pohledávky vskutku má vady nebo je neúplná, pro tyto nedostatky ji nelze přezkoumat a přihlašovatel pohledávky tyto nedostatky ve správně stanovené lhůtě neodstranil, ač k tomu byl insolvenčním správcem řádně vyzván. V takovém případě bude namísto přihlášku – bez další výzvy – odmítnout (§ 185 insolvenčního zákona).

Tím, že insolvenční soud usměrní při výkonu dohlédací činnosti postup insolvenčního správce při odstraňování nedostatků přihlášky (shledá ji způsobilou pro přezkum), nijak nezasahuje do právní sféry insolvenčního správce (nerozhoduje o „jeho“ právech a povinnostech) a insolvenční správce proto není subjektivně oprávněn takové rozhodnutí napadnout opravným prostředkem (lhostejno, zda řádným nebo mimořádným).

Na uvedeném pak nemůže ničeho změnit ani to, že příslušnou nápravu chybného úsudku o možnosti odmítnout přihlášku věřitelovy pohledávky pro vady zjedná (až) odvolací soud při rozhodnutí o odvolání přihlašovatele pohledávky proti usnesení, jímž insolvenční soud (ve shodě s postojem insolvenčního správce, leč podle odvolacího soudu nesprávně) přihlášku pohledávky odmítl podle § 185 insolvenčního zákona.

Nejvyšší soud pro úplnost dodává, že závěry ohledně možnosti insolvenčního soudu v rámci dohlédací činnosti „přimět“ insolvenčního správce, aby změ-

nil názor ohledně otázky, zda lze přihlášku pohledávky přezkoumat, se nikterak neprotiví úsudku vyjádřenému pro insolvenční poměry v usnesení Nejvyššího soudu ze dne 28. 11. 2013, sen. zn. 29 NSČR 63/2011, uveřejněném pod číslem 34/2014 Sbírký soudních rozhodnutí a stanovisek – dále jen „R 34/2014“ (o tom, že insolvenční soud není oprávněn uložit insolvenčnímu správci při výkonu dohlédací činnosti, jaký postoj má zaujmout k přihlášeným pohledávkám).

Závěr obsažený v R 34/2014 se váže k vlastnímu popření pohledávky (k pohledávce již zařazené na seznam přihlášených pohledávek). Také v poměrech podle zákona č. 328/1991 Sb., o konkursu a vyrovnání, na něž odkazuje i R 34/2014, mohl (konkursní) soud rozhodnout o zařazení pohledávky na seznam přihlášených pohledávek (srov. např. usnesení Nejvyššího soudu ze dne 22. 3. 2006, sp. zn. 29 Odo 601/2005, 602/2005), i když nebyl oprávněn uložit správci konkursní podstaty, jaký postoj má zaujmout k přihlášeným pohledávkám (srov. mutatis mutandis usnesení Vrchního soudu v Praze ze dne 29. 3. 2002, sp. zn. 1 Ko 556/2001, uveřejněné pod číslem 47/2003 Sbírký soudních rozhodnutí a stanovisek, k jehož závěrům se Nejvyšší soud přihlásil např. v usnesení ze dne 2. 2. 2011, sp. zn. 30 Cdo 2888/2010, a v usnesení ze dne 19. 12. 2012, sp. zn. 29 Cdo 4120/2011).

Nejvyšší soud tudíž uzavírá, že insolvenční správce dlužníka není osobou subjektivně oprávněnou k podání dovolání proti usnesení, jímž odvolací soud změnil usnesení insolvenčního soudu o odmítnutí přihlášky pohledávky věřitele pro vady (§ 185 insolvenčního zákona, ve spojení s § 188 odst. 2 insolvenčního zákona) tak, že se přihláška pohledávky neodmítá.

Proto podané dovolání odmítl podle § 243c odst. 1 a 3 o. s. ř., ve spojení s § 218 písm. b) o. s. ř.

Vedoucí zaměstnanec, který byl odvolán z pracovního místa nebo který se tohoto místa vzdal a pro kterého zaměstnavatel nemá jinou práci odpovídající jeho zdravotnímu stavu a kvalifikaci nebo který takovou práci nabídnutou mu zaměstnavatelem odmítl, nemá nárok na náhradu mzdy nebo platu pro překážku v práci na straně zaměstnavatele, jestliže byl zvolen členem zastupitelstva obce nebo starostou a jestliže byl pro výkon těchto veřejných funkcí dlouhodobě uvolněn.

(Rozsudek Nejvyššího soudu ze dne 27. 5. 2014,
sp. zn. 21 Cdo 2745/2013, ECLI:CZ:NS:2014:21.CDO.2745.2013.1)

Žalobkyně se žalobou podanou u Okresního soudu v Bruntále dne 5. 9. 2011 domáhala, aby jí žalovaný zaplatil 18 175 Kč se 7,75% úrokem z prodlení ročně od 1. 8. 2011 do zaplacení. Žalobu zdůvodnila zejména tím, že žalovaný, který byl dne 11. 7. 2005 jmenován do funkce vedoucího pobočky v K. Úřadu práce v B., byl v důsledku organizačních změn vyplývajících ze zákona č. 73/2011 Sb., o Úřadu práce České republiky, ke dni 31. 3. 2011 odvolán z této funkce, že odmítl nabídku pracovního místa vedoucího oddělení zaměstnanosti na Úřadu práce ČR, krajské pobočce v O., kontaktním pracovišti K., na který podle § 6 odst. 2 zákona č. 73/2011 Sb. ke dni 1. 4. 2011 přešel výkon práv a povinností z pracovněprávního vztahu žalovaného u Úřadu práce v B., a od 1. 4. 2011 nedocházel do práce a práci nevykonával a že je povinen vrátit žalobkyni náhradu platu ve výši 18 175 Kč, kterou mu žalobkyně zaplatila za období od 5. 5. 2011 do 31. 5. 2011 z důvodu překážky v práci na straně zaměstnavatele podle ustanovení § 73 odst. 6 zák. práce, neboť byl dne 5. 5. 2011 zvolen do funkce starosty obce H., která je podle rozhodnutí zastupitelstva této obce funkcí dlouhodobě uvolněnou, a tím vznikla překážka v práci na straně žalovaného podle § 201 zákoníku práce, za kterou mu nepřisluší náhrada platu, ale odměna podle § 71 zákona č. 128/2000 Sb., o obcích. Výzvě žalobkyně k vrácení neprávem vyplacené náhrady platu do 31. 7. 2011 žalovaný nevyhověl.

O k r e s n í s o u d v Bruntále – poté, co platebním rozkazem ze dne 10. 11. 2011 žalobě vyhověl a co žalovaný podal proti tomuto platebnímu rozkazu odpor – rozsudkem ze dne 16. 8. 2012 uložil žalovanému povinnost zaplatit žalobkyni 18 175 Kč s 7,75% úrokem z prodlení od 1. 8. 2011 do zaplacení a rozhodl, že žádný z účastníků nemá právo na náhradu nákladů řízení a že žalovaný je povinen zaplatit České republice „na účet Okresního soudu v Bruntále“ soudní poplatek ve výši 1000 Kč. Vycházel z názoru, že nárok na náhradu platu z důvodu překážky na straně zaměstnavatele přísluší jen tehdy, jestliže zaměstnanec byl sám schopen a ochoten konat práci podle pracovní smlouvy a tuto práci nemohl vykonávat jen

v důsledku postupu zaměstnavatele, a na základě něj dospěl k závěru, že za situace, kdy zastupitelstvo obce H. schválilo funkci starosty, do které byl žalovaný zvolen dne 5. 5. 2011, jako dlouhodobě uvolněnou, žalovaný nebyl v období od 5. 5. 2011 do 31. 5. 2011 schopen konat práci podle pracovní smlouvy uzavřené se žalobkyní, „tzn. že jediným důvodem nemožnosti vykonávat práci nebyla pouze překážka v práci na straně žalobkyně jako zaměstnavatele, ale i překážka v práci na straně žalovaného jako zaměstnance z důvodu výkonu veřejné funkce“, za který pobíral odměnu, a že mu proto náhrada platu za uvedenou dobu nenáleží. Protože žalovaný „musel z okolností předpokládat, že jde o částku omylem vyplacenou“, je povinen toto bezdůvodné obohacení žalobkyni vydat podle ustanovení § 451 obč. zák. a § 331 zák. práce.

K odvolání žalovaného **K r a j s k ý s o u d** v Ostravě rozsudkem ze dne 6. 3. 2013 změnil rozsudek soudu prvního stupně tak, že žalobu zamítl, a rozhodl, že žádný z účastníků nemá právo na náhradu nákladů řízení před soudem prvního stupně a že žalobkyně je povinna zaplatit žalovanému na náhradě nákladů odvolacího řízení 1000 Kč. Shledal, že není dobře možné zabývat se tím, zda byl žalovaný v důsledku výkonu veřejné funkce dlouhodobě uvolněného starosty obce schopen a připraven vykonávat funkci vedoucího pobočky v K., ze které byl odvolán, jelikož odvolaný zaměstnanec, který odmítl jinou vhodnou práci, „nemůže pro zaměstnavatele žádnou práci konat“. Vyslovil názor, že „odvolanému zaměstnanci, který odmítl jinou vhodnou práci, do doby skončení pracovního poměru nic nebrání, aby vyvíjel jinou výdělečnou činnost, např. nastoupil do pracovního poměru u jiného zaměstnavatele, začal podnikat jako osoba samostatně výdělečně činná nebo vykonával veřejnou funkci (včetně funkce dlouhodobě uvolněného starosty obce)“, a že „právní následky fikce překážky v práci na straně zaměstnavatele podle § 73 odst. 6, věty třetí, zák. práce pak spočívají v tom, že zaměstnanec má až do doby, než se dohodne se zaměstnavatelem na dalším pracovním zařazení, nebo do doby skončení pracovního poměru nárok na náhradu mzdy (platu) ve výši průměrného výdělku“. Na rozdíl od soudu prvního stupně dospěl k závěru, že „souběh nároku na náhradu mzdy (platu) podle § 73 odst. 6, věty třetí, a § 208 zák. práce s pobíráním odměny za výkon funkce uvolněného člena zastupitelstva obce podle zákona o obcích není v rozporu s právními předpisy“ a že se proto v případě náhrady platu vyplacené žalovanému za období od 5. 5. 2011 do 31. 5. 2011 nejedná o neprávem vyplacenou částku, kterou by žalovaný byl povinen žalobkyni vrátit.

Proti tomuto rozsudku odvolacího soudu podala žalobkyně dovolání. Namítá, že okamžikem zvolení žalovaného starostou vznikla podle § 201 zák. práce překážka v práci na straně žalovaného, při které náhrada mzdy nebo platu od zaměstnavatele nepřísluší a při které – vzhledem k tomu, že žalovaný byl dlouhodobě plně uvolněn pro výkon veřejné funkce – je podle ustanovení § 53 odst. 1 písm. c) zák. práce dán zákaz výpovědi zaměstnavatelem. Má za to, že povinnost

poskytovat náhradu mzdy nebo platu zaměstnanci, který byl zvolen starostou a uvolněn pro výkon veřejné funkce, je „zcela v rozporu s dobrými mravy a principy zákoníku práce“, a že „za situace, kdy zaměstnavatel nemá možnost zaměstnanci v plném rozsahu přidělovat práci a navíc ani rozvázat s ním pracovní poměr, protože je dán zákaz výpovědi, nelze po zaměstnavateli spravedlivě požadovat, aby tomuto zaměstnanci platil náhradu platu, a to navíc po značně dlouho dobu – dobu trvání výkonu zvolené funkce“. Dovolatelka pokládá za nesprávný názor odvolacího soudu, že není dobře možné zabývat se tím, zda byl žalovaný v důsledku výkonu veřejné funkce dlouhodobě uvolněného starosty obce schopen a připraven vykonávat funkci vedoucího pobočky v K., neboť z odůvodnění rozhodnutí Nejvyššího soudu ze dne 29. 7. 2010, sp. zn. 21 Cdo 1474/2009, vyplývá, že nárok na náhradu mzdy z důvodu „fikce překážky v práci na straně zaměstnavatele“ zaměstnanci odvolanému z funkce nepřísluší v době, kdy nemůže pracovat pro překážky na své straně. Kromě toho není třeba zabývat se tím, zda byl žalovaný v důsledku výkonu veřejné funkce dlouhodobě uvolněného starosty obce schopen a připraven vykonávat funkci vedoucího pobočky v K., která byla zrušena, ale tím, zda „byl vůbec schopen a připraven vykonávat jakoukoliv pracovní pozici vhodnou vzhledem ke svému zdravotnímu stavu a kvalifikaci u zaměstnavatele“. Povaha veřejné funkce dlouhodobě uvolněného starosty tuto možnost podle názoru dovolatelky vylučuje a „nastává zde překážka na straně zaměstnance“. Žalobkyně navrhla, aby odvolací soud změnil rozsudek odvolacího soudu tak, že rozsudek soudu prvního stupně se potvrzuje.

N e j v y š š í s o u d změnil rozsudek odvolacího soudu tak, že rozsudek soudu prvního stupně potvrdil.

Z o d ů v o d ň ě n í :

Nejvyšší soud jako soud dovolací (§ 10a o. s. ř.) po zjištění, že dovolání proti pravomocnému rozsudku odvolacího soudu bylo podáno oprávněnou osobou (účastníkem řízení) ve lhůtě uvedené v ustanovení § 240 odst. 1 o. s. ř. a že jde o rozhodnutí, proti kterému je dovolání přípustné podle ustanovení § 237 o. s. ř., neboť napadené rozhodnutí závisí na vyřešení otázky hmotného práva, která v rozhodování dovolacího soudu dosud nebyla vyřešena (zda vedoucí zaměstnanec, který po svém odvolání z pracovního místa odmítl jinou práci odpovídající jeho zdravotnímu stavu a kvalifikaci nabídnutou mu zaměstnavatelem, má právo na náhradu mzdy nebo platu pro překážku v práci na straně zaměstnavatele, jestliže byl zvolen do funkce starosty obce, pro jejíž výkon byl dlouhodobě uvolněn), přezkoumal napadený rozsudek ve smyslu ustanovení § 242 o. s. ř. bez nařízení jednání (§ 243a odst. 1, věta první, o. s. ř.) a dospěl k závěru, že dovolání žalobkyně je opodstatněné.

Z hlediska skutkového stavu bylo v posuzované věci zjištěno (správnost skutkových zjištění soudů přezkumu dovolacího soudu – jak vyplývá z ustanovení

§ 241a odst. 1 o. s. ř. – nepodléhá), že žalovaný byl dne 11. 7. 2005 jmenován do funkce vedoucího pobočky v K. Úřadu práce v B., že dne 30. 3. 2011 byl s účinností od 31. 3. 2011 z tohoto pracovního místa odvolán, že ode dne 1. 4. 2011, k němuž podle ustanovení § 6 odst. 2 zákona č. 73/2011 Sb., o Úřadu práce České republiky a o změně souvisejících zákonů, přešel výkon práv a povinností z pracovněprávních vztahů zaměstnanců zařazených k výkonu práce v úřadech práce zřízených podle zákona č. 435/2004 Sb. na Úřad práce ČR, mu bylo nabídnuto pracovní zařazení na práci vedoucího oddělení zaměstnanosti na Úřadu práce ČR, krajské pobočce O., kontaktním pracovišti K. a že žalovaný tuto práci odmítl a od 1. 4. 2011 nedocházel do práce a práci nevykonával. Poté, co žalovanému vyplatila náhradu platu za měsíc květen 2011 v „čisté“ výši 20 729 Kč, žalobkyně z dopisu obce H. ze dne 23. 6. 2011 zjistila, že žalovaný byl dne 5. 5. 2011 zvolen do funkce starosty obce H., kterou zastupitelstvo obce schválilo jako funkci dlouhodobě uvolněnou. Dopisem ze dne 28. 6. 2011 žalobkyně vyzvala žalovaného k vrácení náhrady platu za období od 5. 5. 2011 do 31. 5. 2011 ve výši 18 175 Kč do 31. 7. 2011; této výzvě žalovaný odmítl vyhovět.

Projednávanou věc je třeba posuzovat i v současné době – vzhledem k tomu, že žalobkyně se po žalovaném domáhá vrácení náhrady platu za dobu od 5. 5. 2011 do 31. 5. 2011 – podle zákona č. 262/2006 Sb., zákoníku práce, ve znění zákonů č. 585/2006 Sb., č. 181/2007 Sb., č. 261/2007 Sb., č. 296/2007 Sb. a č. 362/2007 Sb., nálezu Ústavního soudu č. 116/2008 Sb. a zákonů č. 121/2008 Sb., č. 126/2008 Sb., č. 294/2008 Sb., č. 305/2008 Sb., č. 306/2008 Sb., č. 382/2008 Sb., č. 286/2009 Sb., č. 320/2009 Sb., č. 326/2009 Sb., č. 347/2010 Sb., č. 427/2010 Sb. a č. 73/2011 Sb., tedy podle zákoníku práce ve znění účinném do 30. 6. 2011.

Vedoucí zaměstnanec, jehož pracovní místo se obsazuje jmenováním, může být ze svého pracovního místa odvolán tím, kdo je příslušný ke jmenování; svého pracovního místa se rovněž může vzdát (srov. § 73 odst. 1 zák. práce). Odvolání nebo vzdání se pracovního místa musí být písemné a doručeno druhému účastníku, jinak je neplatné; výkon práce na pracovním místě končí dnem následujícím po doručení odvolání nebo vzdání se tohoto místa, nebyl-li v odvolání nebo vzdání se místa uveden den pozdější (srov. § 73 odst. 5 zák. práce).

Podle ustanovení § 73 odst. 6 zák. práce odvoláním nebo vzdáním se pracovního místa vedoucího zaměstnance pracovní poměr nekončí; to neplatí, jestliže byl pracovní poměr založen jmenováním na dobu určitou. Zaměstnavatel je povinen podat zaměstnanci návrh na změnu jeho dalšího pracovního zařazení u zaměstnavatele na jinou práci odpovídající jeho zdravotnímu stavu a kvalifikaci. Jestliže zaměstnavatel nemá pro zaměstnance takovou práci, nebo ji zaměstnanec odmítne, jde o překážku v práci na straně zaměstnavatele a současně je dán výpovědní důvod podle § 52 písm. c); odstupné poskytované zaměstnanci při organizačních změnách náleží jen v případě rozvázání pracovního poměru po odvolání z místa vedoucího zaměstnance v souvislosti s jeho zrušením v důsledku organizační změny.

Z citovaného ustanovení § 73 odst. 6, věty první, zák. práce vyplývá, že odvoláním z pracovního místa ani vzdáním se pracovního místa pracovní poměr zaměstnance u zaměstnavatele (s výjimkou situace, že zaměstnanec byl jmenován na dobu určitou) nekončí. Ustanovení § 73 odst. 6, věty druhé, zák. práce ukládá zaměstnavateli povinnost podat zaměstnanci návrh na změnu jeho dalšího pracovního zařazení u zaměstnavatele na jinou práci odpovídající jeho zdravotnímu stavu a kvalifikaci. Pro případ, že zaměstnavatel nemá pro zaměstnance takovou práci nebo že ji zaměstnanec odmítne (odmítne uzavření dohody o svém dalším pracovním zařazení u zaměstnavatele), zákon stanoví (srov. § 73 odst. 6, větu třetí, zák. práce), že „je dán výpovědní důvod podle ustanovení § 52 písm. c) zák. práce“. Zákon tu vytváří fikci nadbytečnosti zaměstnance, pro kterou je možné s ním rozvázat pracovní poměr, aniž by bylo potřebné (možné) se při zkoumání platnosti výpovědi zabývat tím, zda se zaměstnanec skutečně stal pro zaměstnavatele nadbytečným vzhledem k rozhodnutí zaměstnavatele nebo příslušného orgánu o změně jeho úkolů, technického vybavení, o snížení stavu zaměstnanců za účelem zvýšení efektivity práce nebo o jiných organizačních změnách, jak to jinak ustanovení § 52 písm. c) zák. práce pro platné rozvázání pracovního poměru výpovědí vyžaduje.

Jestliže zaměstnanec byl z pracovního místa odvolán nebo se pracovního místa vzdal, pak do doby, než se zaměstnavatel se zaměstnancem dohodne na jeho dalším pracovním zařazení u zaměstnavatele, popřípadě do doby skončení pracovního poměru (například na základě výpovědi dané zaměstnanci pro fikci nadbytečnosti nebo dohody o rozvázání pracovního poměru uzavřené z tohoto důvodu), se vztahy mezi účastníky vyznačují tím, že zaměstnanec nekoná pro zaměstnavatele práci, neboť dosud zastávanou práci již není oprávněn (povinen) vykonávat a jeho nové pracovní zařazení u zaměstnavatele není (zatím) určeno. Z ustanovení § 73 odst. 6, věty třetí, zák. práce vyplývá, že uvedený stav představuje překážku v práci na straně zaměstnavatele (§ 208 zák. práce). Zákon tu vytváří vedle fikce nadbytečnosti další fikci překážky v práci na straně zaměstnavatele; nemá-li tedy zaměstnavatel pro zaměstnance jinou práci odpovídající jeho zdravotnímu stavu a kvalifikaci nebo odmítl-li zaměstnanec takovou práci, jde o překážku v práci na straně zaměstnavatele ve smyslu ustanovení § 208 zák. práce, aniž by bylo možné se zabývat tím, zda zaměstnanec skutečně nemůže konat pro zaměstnavatele práci pro jiné překážky na straně zaměstnavatele, než které jsou uvedeny v ustanovení § 207 zák. práce (jak to jinak ustanovení § 208 zák. práce vyžaduje), a takové posouzení by ostatně ani nebylo dobře možné, neboť – jak bylo uvedeno již výše a jak správně uvedl i odvolací soud – zaměstnanec v tomto období ani žádnou práci pro zaměstnavatele nekoná (nemůže konat), protože dosud zastávanou funkci již není oprávněn (povinen) vykonávat a jeho nové pracovní zařazení u zaměstnavatele nebylo určeno. Právní následky uvedené fikce překážky v práci na straně zaměstnavatele pak spočívají v tom, že zaměstnanec má až do doby, než se dohod-

ne se zaměstnavatelem na dalším pracovním zařazení, nebo do doby skončení pracovního poměru nárok na náhradu mzdy nebo platu ve výši průměrného výdělku.

Nárok na náhradu mzdy nebo platu z důvodu fikce překážky v práci na straně zaměstnavatele vzniká dnem, kterým zaměstnanec skončil výkon práce na pracovním místě, z něhož byl odvolán nebo jehož se vzdal (tj. dnem následujícím po doručení odvolání nebo vzdání se pracovního místa, nebyl-li v odvolání nebo vzdání se místa uveden den pozdější); od tohoto dne zaměstnanec pobírá náhradu mzdy nebo platu až do doby, než se dohodne se zaměstnavatelem na dalším pracovním zařazení, nebo do doby skončení pracovního poměru. Nárok na náhradu mzdy nebo platu ovšem nemá v době, kdy nemůže pracovat pro překážky na straně zaměstnance, neboť v této době by nemohl vykonávat práci u zaměstnavatele a plnit tak své povinnosti vyplývající z pracovního poměru, i kdyby nebylo fikce překážky v práci na jeho straně.

Překážkou v práci na straně zaměstnance je též výkon veřejné funkce, kterým se pro účely zákoníku práce rozumí plnění povinností vyplývajících z funkce, jež je vymezena funkčním nebo časovým obdobím a obsazovaná na základě přímé nebo nepřímé volby nebo jmenováním podle zvláštních právních předpisů, a kterým je i výkon funkce člena zastupitelstva obce (srov. § 200 a § 201 odst. 1 a 2 zák. práce a § 70, větu první, zákona č. 128/2000 Sb., o obcích /obecní zřízení/, ve znění účinném do 13. 9. 2011 /dále jen „zákon o obcích“/). Členem zastupitelstva obce je též starosta, jehož zastupitelstvo volí z řad svých členů (srov. § 103 odst. 2, větu první, zákona o obcích).

K výkonu funkce člena zastupitelstva obce je zaměstnavatel povinen poskytnout zaměstnanci pracovní volno v nezbytně nutném rozsahu, pokud tuto činnost nelze provést mimo pracovní dobu (srov. § 200, větu první, zák. práce). Členu zastupitelstva obce, který je v pracovním poměru a který není pro výkon funkce dlouhodobě uvolněn, poskytne zaměstnavatel pro výkon funkce pracovní volno s náhradou mzdy (platu), kterou (včetně pojistného na sociální zabezpečení a příspěvku na státní politiku zaměstnanosti a pojistného na veřejné zdravotní pojištění) je zaměstnavateli povinna obec uhradit; rozsah doby potřebné k výkonu funkce v konkrétním případě určí obec (srov. § 71 odst. 4, věty první a druhou, zákona o obcích). Členu zastupitelstva obce, který je pro výkon funkce dlouhodobě uvolněn, nepřísluší náhrada mzdy nebo platu od zaměstnavatele, nýbrž odměna za výkon funkce, kterou mu poskytuje obec (srov. § 71 odst. 1 zákona o obcích). Dlouhodobě uvolněným pro výkon funkce je člen zastupitelstva obce, který vedle výkonu této funkce neplní žádné povinnosti vyplývající z pracovního poměru. O tom, kteří členové zastupitelstva obce budou svou funkci vykonávat vedle plnění povinností vyplývajících z pracovního poměru a kteří bez souběžného plnění těchto povinností, rozhoduje zastupitelstvo obce, v jehož pravomoci je stanovit počet svých dlouhodobě uvolněných členů (srov. § 84 odst. 2 písm. m/ zákona o obcích).

Z uvedeného vyplývá, že zaměstnanec, který byl zvolen členem zastupitelstva obce a který byl pro výkon této veřejné funkce dlouhodobě uvolněn, nemůže vykonávat práci u zaměstnavatele pro překážky na straně zaměstnance. Nejvyšší soud proto dospěl k závěru, že vedoucí zaměstnanec, který byl odvolán z pracovního místa nebo který se tohoto místa vzdal a pro kterého zaměstnavatel nemá jinou práci odpovídající jeho zdravotnímu stavu a kvalifikaci nebo který takovou práci nabídnutou mu zaměstnavatelem odmítl, nemá nárok na náhradu mzdy nebo platu pro překážku v práci na straně zaměstnavatele, jestliže byl zvolen členem zastupitelstva obce nebo starostou a jestliže byl pro výkon těchto veřejných funkcí dlouhodobě uvolněn.

V projednávané věci byl žalovaný poté, co byl s účinností od 31. 3. 2011 odvolán z pracovního místa vedoucího pobočky v K. Úřadu práce v B. a co odmítl práci vedoucího oddělení zaměstnanosti na Úřadu práce ČR, krajské pobočce O., kontaktním pracovišti K., která mu byla žalobkyní nabídnuta, zvolen (dne 5. 5. 2011) starostou obce H. Protože byl pro výkon této veřejné funkce dlouhodobě uvolněn, nemohl ode dne 5. 5. 2011 pracovat pro překážku na straně zaměstnance a po dobu trvání této překážky v práci neměl – jak vyplývá z výše uvedeného – nárok na náhradu platu z důvodu fikce překážky v práci na straně zaměstnavatele podle ustanovení § 73 odst. 6, věta třetí, zák. práce. Částka 18 175 Kč, kterou mu žalobkyně z tohoto důvodu zaplatila za období od 5. 5. 2011 do 31. 5. 2011, je proto bezdůvodným obohacením žalovaného (§ 324 zák. práce, § 451 zákona č. 40/1964 Sb., občanský zákoník, ve znění pozdějších předpisů, účinného do 31. 12. 2013), které je žalovaný povinen žalobkyni vydat, neboť musel z okolností předpokládat, že jde o částku vyplacenou mu omylem žalobkyně, která se o zvolení žalovaného starostou obce H. a o tom, že byl pro výkon této funkce dlouhodobě uvolněn, dověděla až po jejím vyplacení (srov. § 331 zák. práce).

Z uvedeného vyplývá, že rozsudek odvolacího soudu není správný. Protože odvolací soud rozhodl nesprávně a protože dosavadní výsledky řízení ukazují, že je možné o věci rozhodnout, Nejvyšší soud rozsudek odvolacího soudu změnil tak, že rozsudek soudu prvního stupně, který žalobě důvodně vyhověl, potvrdil (§ 243d písm. b/, § 219 o. s. ř.).

INHALT*)

Entscheidungen in Strafsachen

- Nr. 45 Der Gesamtumfang der gekürzten Steuer kann um die vom Täter für die Straftat der Verkürzung von Steuern, Gebühren und sonstigen Pflichtzahlungen gem. § 240 StGBI. aufgewandten Kosten nicht herabgesetzt werden. Bei Feststellung des Umfangs der Steuerverkürzung werden gleiche Gesichtspunkte wie im Fall der Feststellung der Höhe des Vorteils, den der Täter durch die Straftätigkeit gewann, nicht geltend gemacht. Während dessen bei Feststellung der Höhe des Vorteils ist der erst nach Abzug aller notwendigen Kosten festgelegte Netto-Vorteil, die sonst im Zusammenhang mit der Verwirklichung eines Zieles von Seiten des Täters oder einer anderen Person aus deren Mitteln aufgewandt werden, aufgewandt werden mussten (vgl. z.B. die Beschlüsse, die unter der Nr. 4/2009 und Nr. 31/2009 Slg. StB veröffentlicht wurden) von Bedeutung, kommt der Täter bei Steuerverkürzung seiner gesetzlichen Verpflichtung zur Steuererklärung und -entrichtung teilweise oder ganz nicht nach und nutzt dazu Verfahren aus, die nicht gesetzwidrig sind. Die Höhe der gekürzten Steuer beachtet dann den Umstand, wie die tatsächlich Steuerpflicht des jeweiligen Zahlers oder Steuerzahlers war, in die sich sämtliche Nachlässe, Abzüge, Kosten sowie weitere Positionen, mit denen die Besteuerungsgrundlage legal herabgesetzt wird, niederschlagen. Sofern die Steuer und die Höhe deren Verkürzung so festgestellt wurden, ist es nicht mehr angebracht, bei Feststellung der Steuerverkürzung von der gekürzten Steuer irgendwelche weitere Kosten für die Durchführung der Straftätigkeit abzuziehen.
- Nr. 46 Das gesetzliche Merkmal der Straftat der allgemeinen Gefährdung gem. § 272 StGBI. liegt darin, dass der Täter die „Menschen in Gefahr des Todes oder des schweren Gesundheitsschadens aussetzt“, kann nicht nur damit erfüllt werden, dass eine grössere Anzahl von Personen (mindestens sieben – vgl. 39/1982 Slg. StB) zum gleichen Zeitpunkt konkret oder unmittelbar bedroht werden, sondern auch dann, wenn sie direkt oder unmittelbar bedroht sind, sondern auch dann, wenn sie so in einem kurzen Zeitintervall nacheinander durch ein konsequent untrennbares Handeln des Täters bedroht sind.
Eine solche Lage kann z.B. darin liegen, dass der Täter als Fahrer eines PKW während der Verfolgung durch die Polizeiwagen im Stadtzentrum wie auch ausserhalb der Gemeinde extrem schnell fährt, mit dieser Geschwindigkeit auf rotes Licht einige dicht befahrene Kreuzungen durchfährt, andere Wagen von verschiedenen Seiten überholt, und dies auch im Abstellstreifen, ferner bremst er plötzlich an und wiederholt dies, um eine massenhafte Kollision anderer Kraftfahrzeuge u.ä. zu verursachen, wobei er dann im Zusammenfluss solcher Umstände eine chaotische Lage zu schaffen versucht und diese dann vorsätzlich aufrecht erhält.
- Nr. 47 Eine Schutzheilung gem. § 99 Abs. 1, Zweiter Satz, und § 99 Abs. 2 StGBI. ist auf Vorschlag des Staatsanwalts möglich gem. § 239 StO auch für den Fall zu verhängen, wenn die Sache im Sinne der Best. des § 159a StO ad acta verlegt wurde. Die Aufnahme der Strafverfolgung gem. § 160 Abs. 1 StO stellt keine unerlässliche Bedingung für die Auflegung der Schutzheilung dar.
- Nr. 48 Ein eintätiger Zusammenfluss der Straftat des Missbrauchs der Rechtsbefugnis einer Amtsperson gem. § 329 StO sowie der Straftat der Begünstigung gem. § 366 StGBI. ist nicht ausgeschlossen, da die Best. des § 329 StGBI. keine spezielle Bestimmung ad § 366 StGBI. ist und es besteht auch kein anderer Grund für den Ausschluss eines Zusammenflusses von Straftaten.
- Nr. 49 I. Ein für ein minderjähriges Kind gem. § 91 Abs. 2 CZ-z.s.m. bestellter Vormund ist dessen Vertreter und hat das Recht, für das minderjährige Kind als Verfahrensteilnehmer gem. § 91 Abs. 1 CZ-z.s.m. eine Revision einzubringen (vgl. § 240 Abs. 1, § 22, § 32 ZPO). Die Best. des § 91 Abs. 2 CZ-z. s. m. ist eine spezielle Bestimmung ad § 29 Abs. 1 ZPO lediglich in Beziehung zur Bestellungsform des Vormunds, wobei die Rechte und Pflichten eines so bestellten Vormunds sich im Einklang mit Best. des 96 CZ-z. s. m. nach der Rechtsregelung des

*) Dieser Text wurde in der deutschen Sprache zur Information der Leser des Novatrix Verlags vorbereitet.

Zivilprozessverfahrens richtet, insbesondere gem. der Best. des § 31 Abs. 1, 2 ZPO, wonach der bestellte Vormund oder ein anderer Vertreter die gleiche Stellung hat wie ein Vertreter auf Grund einer Vollmacht. Sofern ein Rechtsanwalt zum Vormund oder einem anderen Vertreter bestellt wurde, hat er die gleiche Stellung wie der Rechtsanwalt, dem vom Teilnehmer eine Vollmacht erteilt wurde.

II. Da das Gesetz über das Gerichtswesen in Sachen der Jugend für ansonsten eine Straftat keine andere Regelung hat als diejenige, die von der Best. des § 2 Abs. 2 Buchst. a) CZ- z. s. m., abgegrenzt wird, ist es zu erwägen, ob das Gericht für die Jugendlichen gem. § 89 Abs. 2 CZ-z. s. m. verfahren wird, und die Frage zuerst zu lösen ist, ob ein Kind jünger als fünfzehn Jahre ansonsten eine Straftat begangen hat, was notwendig ist auf Grund von Allgemeinen Regeln und den für eine Straftat durch das Strafgesetzbuch festgelegten Prinzipien zu beurteilen, um die es ansonsten geht, wenn diese von einer nicht strafrechtlichen verantwortlichen Person begangen würde (vgl. Nr. 10/2009 Slg. StB). Deshalb ist zuerst zu überprüfen, ob ansonsten die formellen Merkmale einer konkreten Straftat im Sinne des § 13 Abs. 1 StGBI. erfüllt wurden, und danach soll man sich auch mit der Frage befassen, ob es sich in Beziehung zur Person, die eine derartige gesetzwidrige Tat begangen hat, sowie den Umständen, unter welchen die Tat verübt wurde, und um welchen gesellschaftlich schädlichen Fall im Sinne des § 12 Abs. 2 StGBI. es sich handelt.

Bei dieser Beurteilung ist es notwendig, die Summe aller festgestellten wesentlichen Tatsachen und Umstände proportionell zu beurteilen (angesichts deren, die von einer geringeren gesellschaftlichen Schädlichkeit zeugen, sowie auch von denjenigen, durch die sie erhöht wird) und man kann keinen davon übersehen. Ausserdem ist es notwendig, auch den Charakter der Tat und der Form zu erwägen, in welcher Weise ansonsten eine Straftat begangen wurde (z.B. ob es sich um eine Mittäterschaft, event. eine der Formen der Teilnahme u.ä. handelte).

- Nr. 50 Grund für die zwingende Verteidigung gem. § 36 Abs. 1 Buchst. a) StO. besteht auch dann, sofern der Beklagte in der U-Haft oder in der Ausübung der Freiheitsstrafe auf dem Gebiet eines fremden Staates ist.

Entscheidungen nach dem Sachen Bürgerliches, Handels- und Verwaltungsrecht

- Nr. 93 Ein lediglich mit indirekten Beweisen nachgewiesener Umstand kann für nachgewiesen gehalten werden, sofern auf Grund von Ergebnissen der Bewertung dieser Beweise ohne logische Zweifel die Sicherheit (Überzeugung) darüber erlangt werden kann, dass dieser Umstand tatsächlich eingetreten ist (dass er wahr ist); Es reicht nicht aus, sofern lediglich über die Möglichkeit dessen Wahrhaftigkeit (über dessen Wahrscheinlichkeit) zu schlussfolgern ist.
- Nr. 94 Ein Nebenteilnehmer ist berechtigt, eine Revision gegen den Spruch des Beschlusses des Berufungsgerichts, mit dem über sein Recht oder seine Pflicht zum Ersatz von Verfahrenskosten entschieden wurde, zu erheben.
Die Kosten, die von der Versicherung für die rechtsanwaltliche Vertretung im Gerichtsverfahren, in dem sie als Nebenteilnehmerin auf Seiten des Beklagten auftrat, ausgegeben wurden, sind ohne Weiteres nicht zweckbedingt.
- Nr. 95 Die Revision des Beklagten, der kein Teilnehmer an der Rechtsbeziehung zwischen dem Staat und Beklagten als Gerichtsgebühzahler für die erhobene Klage ist, gegen den Beschluss über die (Nicht-)einstellung des Verfahrens bezüglich der erhobenen Klage gem. § 9 Abs. 1 des Ges. Nr. 549/1991 Slg., über die Gerichtsgebühren, ist subjektiv nicht zulässig.
- Nr. 96 Bei Beurteilung der Zulässigkeit einer Revision gegen den Beschluss, mit dem das Berufungsgericht den Beschluss bestätigt hat, mit dem wiederum das Gericht der ersten Instanz dem Teilnehmer keine Befreiung von der Gerichtgebühr zuerkannt hat, wird keine Wertbeschränkung gem. der Best. des § 238 Abs. 1 Buchst. d) ZPO geltend gemacht.
- Nr. 97 Die zwischen dem Berechtigten als Pfandgläubiger und der persönlichen Schuldnerin abgeschlossene Vereinbarung, in der sich der Gläubiger verpflichtete für den Fall, dass die in einem anderen Vollstreckungsverfahren eingetriebene Forderung von der persönlichen

Schuldnerin teilweise beglichen wird, von der Eintreibung des Restteils der Forderung gegen sie abzulassen und zugleich dass sie künftig gegen sie kein weiteres Vollstreckungsverfahren wegen derselben Forderung aufnimmt, und in dem die Teilnehmer an dieser Vereinbarung feststellen, dass sie den Anspruch des Berechtigten (Pfandgläubigers) gegen den Pfandschuldner auf Grund des Pfandrechts zu verpfändeten Liegenschaften betrifft, steht in Beziehung zum Verpflichteten als Pfandschuldner nur aus diesem Grund in keinem Widerspruch zu guten Sitten.

- Nr. 98 Ist die Einstellung der Vollstreckung (Zwangsvollstreckung) eingetreten, da der Vollstreckungstitel (Zwangsvollstreckungstitel) von Anfang an materiell und formell nicht vollstreckbar war (beispielsweise deshalb, weil er durch den Schiedsrichter erlassen wurde, der dazu nicht berechtigt war, da seine Bestellung gesetzwidrig war), werden die Vollstreckungskosten (Zwangsvollstreckungskosten) vom Berechtigten getragen, von dem solch ein Titel der Vollstreckungs- (Zwangsvollstreckungsanordnung) vorgeschlagen wurde.
- Nr. 99 Der Verpflichtete ist gem. der Best. des § 336k Abs. 2, Erster Satz, ZPO, im Wortlaut, der von 1. 1. 2001 bis 31. 12. 2012 gültig war, subjektiv legitimiert, eine Revision gegen den Beschluss über den Zuschlag zu erheben; Dies gilt auch dann, sofern er der Versteigerungsverhandlung nicht beigewohnt hat, obwohl ihm die Versteigerungsverordnung ordnungsgemäß zugestellt wurde, und gegen den Zuschlag von ihm keine Einwände erhoben wurden.
Die Prozessvollmacht, die vom Beteiligten (Verpflichteten) an den Rechtsanwalt erteilt und die lediglich dem Vollstreckungsgericht und nicht auch dem Gerichtsvollzieher vorgelegt wurde, stellt keinen dazu geeigneten Beleg dar, um die Vertretung des Teilnehmers durch diesen Vertreter auch bei den durch den Gerichtsvollzieher durchgeführten Handlungen nachzuweisen, sofern weder durch den Vertreter noch den Teilnehmer diese Vollmacht dem Gerichtsvollzieher als Vertretungsnachweis vorgelegt, von keinem der Teilnehmer dem Gerichtsvollzieher die Wahl des Vertreters mitgeteilt wurde, und der Vertreter selbst in dem Verfahren im Namen des Teilnehmers keine Handlungen vorgenommen hat, anhand deren die Vertretung angenommen werden konnte.
- Nr. 100 Der Versteigerer ist nicht verpflichtet, von der öffentlichen unfreiwilligen Versteigerung aus dem Grund abzulassen, weil vom Gerichtsvollzieher eine Vollstreckungsanweisung zur Veräußerung des Gegenstands der Versteigerung erlassen wurde, obwohl die Forderung mit Zubehör, wegen deren Eintreibung die Vollstreckung angeordnet wurde, die Kosten für die Vollstreckung sowie die Kosten des Berechtigten dem Gerichtsvollstrecker vor Abhaltung der Versteigerung erstattet wurden.
- Nr. 101 Jeder bewaffnete Angreifer haftet solidarisch für den Schaden, sofern bei dem gemeinsam geführten Angriff, mit dem deren vorheriges aggressives Verhalten gegenüber mehreren Personen seinen Höhepunkt erreichte, eine der angegriffenen Personen getötet wurde, und zwar auch dann, wenn im Strafverfahren nicht nachgewiesen wurde, wer von Angreifern den tödlichen Schlag ausübte.
- Nr. 102 Eine nicht richtige amtliche Vorgangsweise gem. § 13 Abs. 1, zweiter Satz, Ges. Nr. 82/1998 Slg. kann nicht erfolgen, sofern durch das Gesetz keine konkrete Frist, berechnet nach Stunden, Tagen, Wochen, Monaten oder Jahren, in der eine Handlung durchgeführt oder ein Beschluss erlassen werden soll, festgelegt wird.
Eine eventuelle Verzögerung des Gerichts mit dem Erlass eines nicht meritorischen Beschlusses ist vom Gesichtspunkt aus der Verletzung einer Verpflichtung zu bewerten, eine Handlung während einer durch das Gesetz festgelegten oder angemessenen Zeit im Sinne des § 13 Abs. 1, Zweiter und Dritter Satz, Ges. Nr. 82/1998 Slg., und nicht vom Gesichtspunkt aus der Verletzung einer Verpflichtung zum Erlass des Beschlusses durchzuführen.
Die Schlussfolgerung darüber, ob eine bestimmte Handlung in angemessener Zeit im Sinne des § 13 Abs. 1, Dritter Satz, Ges. Nr. 82/1998 Slg. durchgeführt wurde, hängt stets von konkreten Umständen des Einzelfalles ab, insbesondere von der Wichtigkeit des Schadens, der für den Fall der Nichtdurchführung einer bestimmten Handlung droht und den eine bestimmte

Handlung verhindern soll, eventuell die für den Fall des bereits eingetreten Schadens abschwächen soll.

- Nr. 103 Das Recht auf den Schadenersatz in Höhe der Differenz zwischen dem Betrag, der dem Gläubiger einer Gesellschaft mit beschränkter Haftung als Begleichung dessen Forderung in einem Konkursverfahren gem. Ges. Nr. 328/1991 Slg. zugeteilt wäre (im Wortlaut mit Wirkung bis 31. 12. 2007), sofern der Antrag auf die Konkurseröffnung durch den Geschäftsführer der Gesellschaft mit beschränkter Haftung über deren Vermögen rechtzeitig gestellt wäre und dem Betrag, den der Gläubiger im Konkursverfahren zur Befriedigung seiner Forderung tatsächlich erhalten hat, ist für den Fall, wo der Vertrag über die Abtretung der Forderung nichts anderes bestimmt, ein mit der abgetretenen Forderung verbundenes Recht (§ 524 Abs. 2 Bürgerliches Gesetzbuch), ohne Rücksicht darauf, dass die Schadenshaftung gegenüber einer anderen Person (Geschäftsführer) abgeleitet wird und nicht gegenüber der Gesellschaft mit beschränkter Haftung (Schuldner der abgetretenen Forderung).
Sofern der Schadenersatz in Form einer Geldleistung in einem Umfang zur Verfügung gestellt werden soll, in dem die Forderung des Gläubigers gegenüber seinem Schuldner infolge der Auflösung der Verpflichtung zur rechtzeitigen Antragstellung auf die Konkurseröffnung über das Vermögen des Schuldners gem. Ges. Nr. 328/1991 Slg. (im Wortlaut mit Wirkung bis 31. 12. 2007) uneintreibbar wurde, dann ist der Tag, wo solch ein Schaden entstanden ist (spätestens wo er entstehen konnte), der Tag, wo der Antrag auf die Konkurseröffnung über das Vermögen des Schuldners tatsächlich gestellt wurde. Ab diesem Tag kann nämlich die Herabsetzung des Masses der Befriedigung der Forderung des Gläubigers vom Vermögen des Schuldners nicht von der Verletzung der Verpflichtung zum Antragstellen auf die Konkurserklärung über das Vermögen des Schuldners abgeleitet werden.
- Nr. 104 Der Insolvenzverwalter des Schuldners ist nicht die Person, die subjektiv berechtigt ist, eine Revision gegen den Beschluss einzubringen, mit dem vom Berufungsgericht bereits der Beschluss des Insolvenzgerichts über die Ablehnung der Anmeldung einer Forderung des Gläubigers wegen Mängeln in der Weise geändert wurde, dass die Anmeldung der Forderung nicht abgelehnt wird.
- Nr. 105 Der leitende Mitarbeiter, der von einer Arbeitsposition abberufen wurde oder der auf diese Position verzichtet hat und für den der Arbeitgeber keine Arbeit hat, die seinem gesundheitlichen Zustand und der Qualifizierung entspricht, oder der solch eine ihm angebotene Arbeit abgelehnt hat, hat keinen Anspruch auf den Lohn- oder Gehaltersatz wegen einem Hindernis in der Arbeit auf Seiten des Arbeitgebers, sofern er zum Mitglied der Gemeindevertretung oder Bürgermeister gewählt und für die Ausübung dieser öffentlichen Ämter langfristig freigegeben wurde.

CONTENTS*)

Resolution in Criminal Law Cases

- No. 45 The total scope of evaded tax cannot be reduced by deducting the costs expended by the offender in relation to the commission of the crime of evading taxes, fees and other similar statutory payments under Section 240 of the Penal Code. When ascertaining the scope of evaded tax, the same considerations contemplated within the assessment of the scope of own benefit obtained by the offender from the criminal activity shall not be taken into account. When determining the scope of own benefit, the net benefit assessed only after deducting all necessary costs that would have otherwise needed to be expended in connection with the realization of a certain objective on the part of the offender or another person from their funds (see, for example, the Resolutions awarded under Nos. 4/2009 and 31/2009 Coll., Collection of Court Resolutions and Opinions) is of relevance since the offender evading tax is not fulfilling, whether in part or in full, their statutory obligations to report and pay tax and is doing so in an unlawful manner. The amount of evaded tax respects the actual tax liability of the relevant payer or tax payer that reflects any and all exemptions, deductions, expenses and other items whereby the tax base can be lawfully reduced. If the tax and the evaded amount thereof are assessed in this manner, it is not possible to deduct any other costs related to the commission of the crime from the tax reduced by tax evasion when determining the scope of evaded tax.
- No. 46 The legal characteristic of the crime of threat to public safety pursuant to Section 272 of the Penal Code consisting in the fact that the offender “puts persons at the risk of death or severe injury to health” is fulfilled not only if a larger number of persons (7 at minimum – see Resolution No. 39/1982 Coll., Collection of Court Resolutions and Opinions) is specifically and imminently threatened at the same time, but also if they are threatened gradually within a short time interval by a single continuous action of the offender.
Such a situation may arise, for example, when the offender as a driver of a passenger motor vehicle pursued by police vehicles is driving through the centre of a town or city or outside a municipality at an extremely excessive speed and, at this speed, drives through a red light at several busy intersections, overtakes vehicles from different sides, even from the emergency stopping lane, and, furthermore, starts braking suddenly and repeatedly with the aim to cause a mass collision of other vehicles, etc. Whereas, by all these circumstances, the offender creates and deliberately maintains a state of spontaneity.
- No. 47 Protective treatment pursuant to the second clause of Section 99(1) and Section 99(2) of the Penal Code may be imposed upon the motion of the public prosecutor in accordance with Section 239 of the Code of Criminal Procedure also in the case when, within the meaning of the provisions of Section 159a of the Code of Criminal Procedure, the case has been suspended. The commencement of criminal prosecution under Section 160(1) of the Code of Criminal Procedure is not a necessary precondition for the imposition of protective treatment.
- No. 48 The single-action concurrence of the crime of abuse of official authority under Section 329 of the Penal Code and the crime of patronization under Section 366 of the Penal Code is not excluded because the provision of Section 329 of the Penal Code is not special with respect to the provision of Section 366 of the Penal Code, and no other reason exists that would exclude the concurrence of the criminal offences.
- No. 49 I. The curator of a minor child appointed pursuant to Section 91(2) of the Juvenile Justice Act is the child’s guardian and is therefore authorised to lodge an appellate review on behalf of the child as a party to proceedings in compliance with Section 91(1) of thereof (cf. Section 240(1), Section 22 and Section 32 of the Civil Procedure Code). The provision of Section 91(2) of the Juvenile Justice Act is special with respect to Section 29(1) of the Civil Procedure Code only in relation to the appointment of the curator, while the rights and obligations of the curator appointed in this manner are governed by the legal regulation of civil court proceedings in compliance with Section 96 of the Juvenile Justice Act, namely by the provisions

of Section 31(1) and (2) of the Civil Procedure Code, according to which the appointed curator or another guardian have the same status as a proxy acting on behalf of a power of attorney. Where an attorney was appointed as the curator or another guardian, he or she has the same status as an attorney to whom the party granted a power of attorney.

II. Since the Juvenile Justice Act has no other legal regulation for an act otherwise constituting a crime than the one set forth by the provision of Section 2(2)(a) thereof, when considering whether the juvenile court should proceed pursuant to Section 89(2) of the Juvenile Justice Act, it is first necessary to deal with the issue of whether a child under 15 years of age committed an act otherwise constituting a crime. And this should be adjudged based on the general rules and principles laid down by the Penal Code for the criminal offence that would otherwise have been contemplated had it not been committed by a criminally non-liable individual (cf. Resolution No. 10/2009 Coll., Collection of Court Resolutions and Opinions). Therefore, the primary task is to examine whether the formal characteristics of the particular criminal offence would otherwise have been fulfilled within the meaning of Section 13(1) of the Penal Code and, subsequently, to deal with the question whether the same constitutes a socially harmful case within the sense of Section 12(2) of the Penal Code with respect to the individual who committed the act and with a view to the circumstances under which the act was committed.

Within the examination, all the ascertained material facts and circumstances (those evidencing a lower degree of social harmfulness, as well as those increasing the same) should be taken into account in proportion without overlooking any of them. In addition, it is vital to consider the nature of the act and the manner in which such act otherwise constituting a crime was committed (e.g. whether it involved complicity and/or some form of participation, etc.).

- No. 50 The grounds for necessary defence in accordance with Section 36(1)(a) of the Code of Criminal Procedure are also given if the accused is in custody or serving his/her sentence of punishment on the territory of another state.

Resolutions in Civil Law, Business Law and Administration Law Cases

- No. 93 A fact corroborated solely by means of circumstantial evidence may be deemed demonstrated if based on the results of the evidence assessment, it is possible to gain certainty (confidence) without reasonable doubt that the fact did actually occur (that it is true). It is not sufficient to merely assume that the fact may be true (possible).
- No. 94 A subsidiary party is authorised to lodge an extraordinary appeal against the verdict of the decision of the appellate court whereby the court ruled on the party's right or obligation to reimburse the costs of the court proceedings.
The costs expended by the insurance company on its representation by a legal counsel within court proceedings, in which the insurance company participated as a subsidiary party on the defendant's side, shall not be considered purposeless.
- No. 95 An extraordinary appeal of the defendant, who is not a party to the legal relationship between the state and the claimant as the payer of the court fee for the filed action, against a resolution on the (non)discontinuance of the proceedings on the filed action pursuant to Section 9(1) of Act No. 549/1991 Coll., on Court Fees, is not subjectively admissible.
- No. 96 When adjudging the admissibility of an extraordinary appeal against a resolution whereby the appellate court confirmed the resolution of the first-level court on non awarding exemption from the court fee to a party, the value limit stipulated by the provision of Section 238(1)(d) of the Civil Procedure Code shall not be applied.
- No. 97 An agreement concluded between the entitled party as the lien creditor and the personal debtor, in which the creditor has undertaken to desist from demanding the remaining part of a claim from the debtor should the debtor partially pay a claim enforced within other distraint proceedings and, at the same time, not to initiate future distraint proceedings in relation to the same claim, and in which the parties thereto affirmed that the agreement did not concern

the entitled party's (lien creditor's) claim against the lien debtor arising from the right of lien to the pledged real property, and that, as such, it was not in conflict with good morals with respect to the obligor as the lien creditor.

- No. 98 When distraint (enforcement of a decision) is discontinued because the enforcement title (enforced decision) was not materially and formally enforceable from the very beginning (e.g. for being issued by an arbitrator not authorised to issue the same due to having been appointed in conflict with the law), the costs of the distraint (enforcement of a decision) are borne by the entitled party who proposed the order of distraint (enforcement of a decision) based on such title.
- No. 99 In accordance with the provisions of the first clause of Section 336k(2) of the Civil Procedure Code, in the wording effective from January 1, 2001 until December 31, 2012, the obligor is subjectively legitimised to file an appeal against the resolution on knock-down. The same shall also apply in the case if the obligor was not present at the auction proceedings despite the fact that the auction notice had been duly served to the obligor and the obligor raised no objections against the knock-down.
A procedural power of attorney granted by the party (obligor) to a legal counsel that was presented only to the distraint court and not the distrainer, does not constitute a document capable of proving that the party was represented by the attorney also with respect to actions carried out by the court distrainer if neither the attorney nor the party presented the power of attorney to the court distrainer or notified the court distrainer of the appointment of an attorney and the attorney himself/herself did not execute any actions for and on behalf of the party within the proceedings, from which such representation could be deduced.
- No. 100 The auctioneer is not obligated to desist from a public involuntary auction due to the fact that an enforcement title for the sale of the subject of the auction was issued by a court distrainer, if the claim including appurtenances, for the recovery of which distraint was ordered, and the costs of the distraint and the costs of the entitled party have been reimbursed to the court distrainer prior to the auction.
- No. 101 Each of the armed assaulters is liable for damage jointly and severally if during their joint assault, which was the culmination of their previous aggressive behaviour against multiple individuals, they killed one of the assaulted individuals. This applies also in the case if the criminal proceedings failed to demonstrate which of the assaulters had administered the deadly blow.
- No. 102 An incorrect official procedure pursuant to the second clause of Section 13(1) of Act No. 82/1998 Coll., cannot occur if the law does not stipulate a specific deadline in hours, days, weeks, months or years, within which the action is to be performed or a decision is to be awarded.
A conceivable delay of the court in the award of a non-meritorious decision should be considered from the point of view of a breach of the obligation to perform an action in the deadline as stipulated by law or as reasonable within the meaning of the first and third clauses of Section 13(1) of Act No. 82/1998 Coll. and not with a view from of a breach of the obligation to award a decision.
A conclusion on whether a certain action was performed within a reasonable deadline within the meaning of the third clause of Section 13(1) of Act No. 82/1998 Coll. shall always be dependant on the concrete circumstances of the case, namely on the severity of the injury which may occur if the action is not carried out and which the relevant action is to prevent and/or reduce in the event injury has already been inflicted.
- No. 103 The right to damage compensation equal to the difference between the amount, which a creditor of a limited liability company would have received as settlement of the creditor's claim within bankruptcy proceedings conducted in accordance with Act No. 328/1991 Coll. (in the wording effective until December 31, 2007) had the company executive of the limited liability company filed a motion for the declaration of bankruptcy on the assets of the limited liability

company in a due and timely manner, and the amount, which the creditor received for the settlement of its claim within the bankruptcy proceedings, is a right associated with an assigned claim (Section 524(2) of the Civil Code), unless the agreement on the assignment of a claim stipulates otherwise, regardless of the fact whether liability for damage is deduced with respect to another person (company executive) instead of the limited liability company (debtor of the assigned claim).

Should the damage compensation in the form of pecuniary fulfilment be provided in the scope in which the creditor's claim towards the debtor became unenforceable in consequence of a breach of the obligation to file a motion for the declaration of bankruptcy on the debtor's assets in a due and timely manner pursuant to Act No. 328/1991 Coll. (in the wording effective until December 31, 2007), then the date on which such damage occurred (could occur at the latest) is the date when the motion for the declaration of bankruptcy on the debtor's assets has been actually filed. From this date, any conceivable reduction in the degree of satisfaction of the creditor's claim from the debtor's assets cannot be deduced from the breach of the obligation to file motion for the declaration of bankruptcy on the debtor's assets.

- No. 104 The debtor's insolvency trustee is not a person subjectively authorised to lodge an extraordinary appeal against a resolution whereby an appellate court changed the resolution of an insolvency court on rejecting a submitted claim by a creditor for defects, in particular by not rejecting the submission of claim.
- No. 105 A managing employee who was recalled or resigned from his/her job position and for whom the employer has not other job corresponding to the employee's health condition and qualification or who rejected such other job offered by the employer, is not entitled to the compensation of his/her salary or pay based on an obstacle on the part of the employer if the employee was elected a member of the municipal assembly or the mayor of a municipality and if he/she was released on a long-term basis in order to serve in these public offices.

Poznámky:

Poznámky: